T.C
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEBEK'TE 19.Y.Y. SONU YÖRESEL KONUT MİMARİSİ VE GÜNÜMÜZDE MEVCUT OLMAYAN BİR EVİN RESTİTÜSYONU ÜZERİNE ARAŞTIRMA

Mimar :İbrahim YILMAZ
Danışman :YRD.DOÇ.DR İsmail GÜNUR

İSTANBUL - 2005

BEBEK'TE 19.Y.Y.SONU YÖRESEL KONUT MİMARİSİ VE GÜNÜMÜZDE MEVCUT OLMAYAN BİR EVİN RESTİTÜSYONU ÜZERİNE ARAŞTIRMA

GİRİŞ ……. 5

I.BÖLÜM……. 7

1. BOĞAZİÇİ'NİN GENEL TANIMI……...……. 7

1.1. GENEL KONUM……..... 7

1.1.1. COĞRAFİ DURUM…….. 7

1.1.2. TOPOGRAFİK DURUM……...…… 8

1.1.3. JEOLOJİK DURUM……. 9

1.1.4. İKLİM ÖRTÜSÜ……... 9

1.1.5. BİTKİ ÖRTÜSÜ……... 10

1.2. TARİHSEL GELİŞİM……... 10

II.BÖLÜM…… 18

2. TÜRK EV GELENEĞİ VE İSTANBUL BOĞAZİÇİ KONUT MİMARİSİ…… 18

2.1. TÜRK EVİ GENEL TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ…… 18

2.2. TÜRK EVİ PLAN TİPLERİ…… 23

2.3. İSTANBUL BOĞAZİÇİ KONUT MİMARİSİ GELİŞİMİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ…… 26

2.3.1. KONAKLAR – KÖŞKLER…… 29

2.3.2. YALILAR …….. 31

III.BÖLÜM…….. 33

3.1 BEBEK'İN BOĞAZİÇİ'NDEKİ YERİ, KONUMU VE TARİHSEL GELİŞİMİ. 33

3.1.1 KONUMU, SINIRLARI…….. 33

3.1.2 ULAŞIM…….. 33

3.1.3 CADDE VE SOKAKLARI…….. 34

3.1.4 TARİHSEL GELİŞİMİ ……... 35

3.2 BEBEK 19.Y.Y.SONU YÖRESEL KONUT MİMARİSİ İLE BU MİMARİYİ OLUŞTURAN EVLERİN İNCELENMESİ VE BAZI EVLERİNDEN ÖRNEKLER……... 36
3.2.1.BEBEK 19.Y.Y SONU YÖRESEL KONUT MİMARİSİNE GENEL BAKIŞ. 36
3.2.1.1.KONAKLAR KÖŞKLER……. 37
3.2.1.2.YALILAR …… 38
3.2.2.19.Y.Y SONU YÖRESEL KONUT MİMARİSİNİ OLUŞTURAN EVLERİN İNCELENMESİ ……. 39
3.2.2.1. MEKANSAL AÇIDAN……... 39
3.2.2.2. YAPISAL AÇIDAN…… 40
3.2.2.2.1. KAPILAR VE GİRİŞLER……. 40
3.2.2.2.2. PENCERELER…….. 40
3.2.2.2.3. FURUŞLAR……... 41
3.2.2.2.4. SACAKLAR-BALKONLAR…… 41
3.2.3. 19 Y.Y.SONU KONUT MİMARİSİNİ OLUŞTURAN BAZI EVLERİNDEN ÖRNEKLER…… 42
3.3 BEBEK KENTSEL DOKUSUNUN BU GÜNKÜ DURUMU İLE BU TARİHİ DOKU İÇERSİNDEKİ BUGÜN AYAKTA OLAN YADA OLMAYAN SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ BAZI YAPILAR……. 45
3.3.1. BEBEK KENTSEL DOKUSUNUN BU GÜNKÜ DURUMU …… 45
3.3.2. BEBEK KENTSEL TARİHİ DOKUSU İÇERSİNDEKİ BUGÜN AYAKTA OLAN YADA OLMAYAN SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ BAZI YAPILAR.. 47
3.4.BEBEK'TEKİ ESERLERİ TEHDİT EDEN NEDENLER …….50
3.4.1. BOZULMA VE KORUNAMAMA NEDENLERİ ……..50
3.4.2. GELECEKTEKİ TEHLİKELER……...52

IV.BÖLÜM

4. BEBEK'TE İNŞİRAH SOKAK İLE BEBEK DERESİ SOKAK ARASINDA KALAN,BUGÜN MEVCUT OLMAYAN EVİN YERİNDEKİ KALINTILARINA,ESKİ FOTOĞRAFLARINAVE ELDEKİ DİĞER BELGELERİNE GÖRE İNCELENEREK RESTİTÜSYONUNUN ARAŞTIRILMASI…… 54
4.1. EVİN YERİNİN TANIMI …… 54
4.1.1. ULAŞIM…….. 54
4.1.2.EVİN BULUNDUĞU PARSELİN BUGÜNKÜ KULLANIMI……. 54
4.2.EVİN KALINTILARI ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞ ŞU ANDA MEVCUT OLAN YAPININ BU GÜNKÜ DURUMU,MÜLKİYETİ VE KULLANIMI... 55
4.2.1.EVİN İLK ÖZGÜN HALİNDEN KALAN KISIMLARIN KULLANIMI VE YAPISAL ÖZELLİKLERİ……. 55
4.3.RESTİTÜSYON ARAŞTIRMASI YAPILAN EVİN ESKİ FOTOĞRAFLARININ VE ELDEKİ DİĞER BELGELERİNİN İNCELENMESİ……. 57
4.3.1 ESKİ FOTOĞRAFLARININ İNCELENMESİ…… 57
4.3.2 DİĞER BELGELERİNİN İNCELENMESİ…….. 59
4.3.2.1. KİTAPLARDA EVİN DURUMU……. 59
4.3.2.2 1932 TARİHLİ MUSAFFAKAT VERGİSİ TAHRİR VARAKASINA GÖRE EVİN DURUMU VE KULLANIMI…… 60
4.4. RESTİTÜSYON ARAŞTIRMASI YAPILAN EVİN ESKİ FOTOĞRAFLARINA VE ELDEKİ VERİLERE GÖRE ARAZİYE OTURUMU İLE VAZİYET PLANININ,İLK HALİNİN ,YAPIM TARİHİNİN BELİRLENMESİ VE RESTİTÜSYONUNUN ÇİZİMİ……. 61
4.4.1. EVİN ELDEKİ VERİLERE GÖRE ARAZİYE OTURUMU VE BUNA GÖRE VAZİYET PLANININ BELİRLENMESİ…… 61
4.4.2. EVİN İLK HALİNİN BELİRLENMESİ…….....62
4.4.2.1.ESKİ FOTOĞRAFLARA VE ELDEKİ DİĞER BELGELERE GÖRE EVİN RESTİTÜSYONUNUN ÇIKARTILMASI…… 62
4.4.2.2.EVİN MEKANSAL VE YAPISAL ÖZELLİKLERİ İRDELENEREK YAPIM TARİHİNİN BELİRLENMESİ……... 62

V.BÖLÜM……..……. 68

5. SONUÇ VE ÖNERİLER…….. 68
6. KAYNAKÇA ……... 76
7.ÖZGEÇMİŞ …….. 78

-ÖZET-

Türk çağında Boğaziçi, yalıları, konakları, köşkleri ile uyumlu ve yaşayan bir Türk kültürü oluşturmuştur.Doğaya, insana saygıyı ifade eden, doğa ile çatışmadan onunla barışık yaşanmasını gösteren bu evrensel kültür, son dönemlerde hızla değerlerini kaybetmeye başlamış,yerini görüntü ve biçim değişimine yol açan apartman kültürüne bırakmıştır.

Doğal ve tarihi değerlerinin hızla yok edildiği Boğaziçi'nde Bebek kendisini koruyabilmiş ender Boğaziçi yerleşimlerinden birisidir.Sivil mimarlık örneği bazı yapıları yıkılmış olmasına, son yarım yüzyıldır klasik anlamda yalısı kalmamasına rağmen Bebek kendine has yeşil yamaçları, ayakta kalan konak ve köşkleri ile doğal ve tarihi özelliğini bir ölçüde de olsa yaşatmaktadır.

Bu çalışmamın amacı Bebe'ğin günümüze ulaşmış doğal ve tarihi mimari mirası ile oluşan küresel değerleri ile, bütün insanlık için taşıdığı evrensel değerlerini koruyarak yaşatmasına olanak sağlamaktır.

TEZİMİN

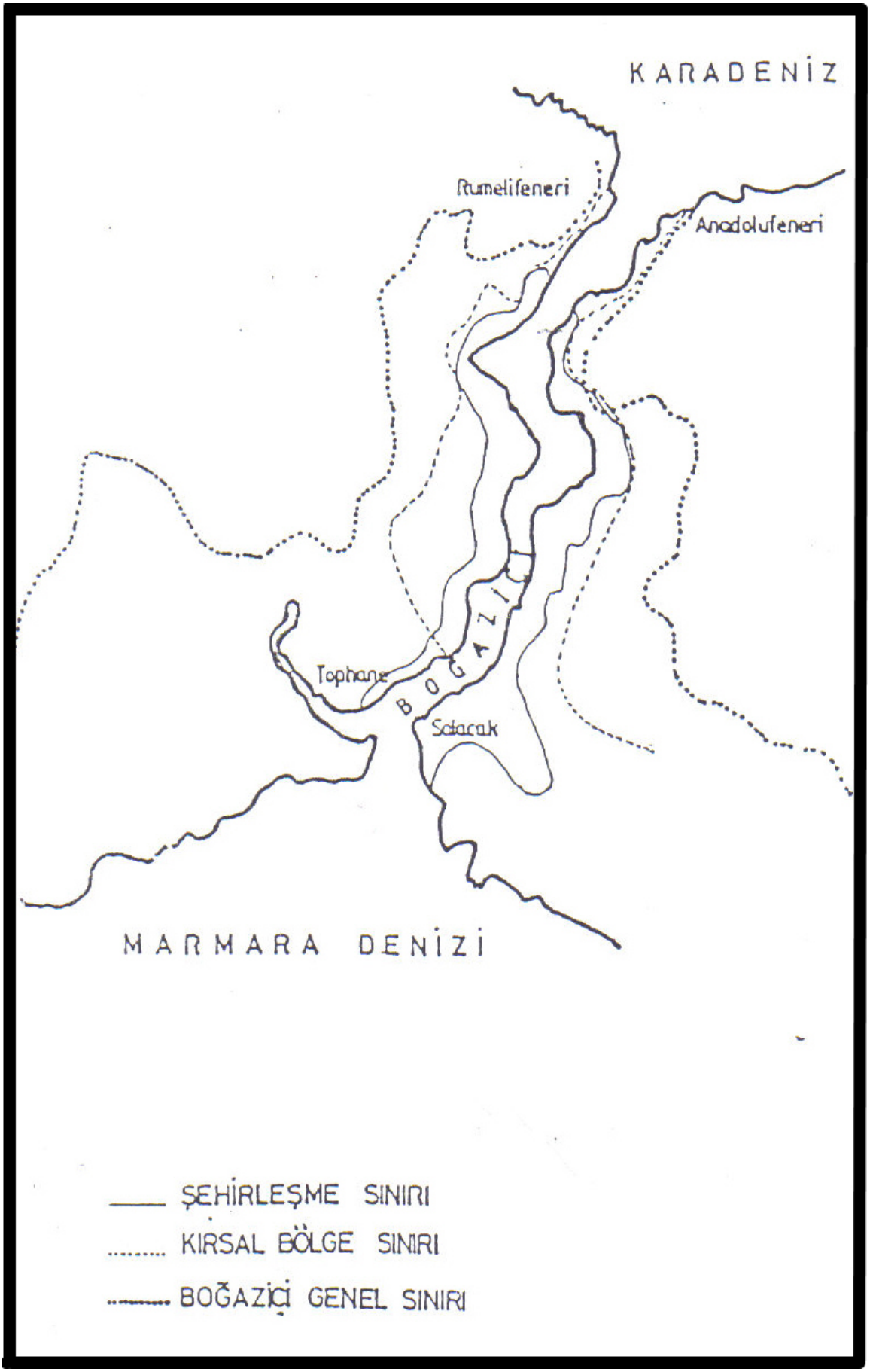
1.Bölümünde Boğaziçi'nin tarihçesi araştırılmış,bütün özellikleri ile anlatılmıştır.

2. Bölümünde,Türk ev geleneği araştırılmış olup, Boğaziçi konut mimarisini oluşturan yalı, konak ve köşkler Türk ev geleneği açısından incelenmiştir.

3. Bölümünde Bebeğ'in Boğaziçin'deki yeri, konumu ve tarihsel gelişimi araştırılmıştır.Bebek'te 19.Y.Yıl sonu yöresel konut mimarisi ile konut mimarisini oluşturan evler incelenmiş olup, sivil mimarlık örneği yapılardan örnekler verilmiştir.Ayrıca Bebek tarihi dokusunun bu günkü durumu incelenmiş, doku içersindeki eserleri tehdit eden nedenler belirlenerek koruma önlemleri anlatılmıştır.

4.Bölümünde Bebek deresi ile İnşirah sokak arasındaki, günümüzde mevcut olmayan evin eski fotoğraf ve belgeleriyle restitüsyonu araştırılmıştır.

5.Bölümünde Bebeğ'in tarihi yapılarının, çağdaş tarih bilinci ile yerinde korumada etkili olan ve korunamama nedenlerini ortadan kaldıran kriterler belirlenerek,tarihi çevresinin ve tarihi yapılarının korunması ile ilgili öneriler getirilmiştir.

KARADENİZ
Rumelifeneri
Anadolufeneri
BOĞAZI
Tophane
Sıdıcak
MARMARA DENİZİ
ŞEHİRLEŞME SINIRI
KIRSAL BÖLGE SINIRI
BOĞAZİÇİ GENEL SINIRI

- Giriş -

Kentler de aşırı yerleşme akımı sonucu oluşan plansız ve çarpık kentleşme toplumsal, ekonomik, kültürel bütün değerleri bozmuştur.Bundan İstanbul'da etkilenmiştir.İstanbul çarpık kentleşmenin, göç olgusunun en yoğun yaşandığı kentlerimizin başında gelmektedir. Sosyoekonomik ve kültürel devinimi yüksek olan bu kentimiz, farklılaşmanın, çarpık büyümenin bedelini tarihi ve doğal çevrenin yok olması açısından oldukça ağır ödemektedir.

Günümüzde tarihi çevre ve tarihi yapı korumanın evrensel bir boyutu vardır. Uluslararası ilkelerin, kurumların, örgütlerin, yasaların harekete geçirdiği koruma ve yeniden yaşatma olgusu insan hakları ve demokrasi gibi evrensel kültürde önemli yer edinmiştir.

Tarihi çevre ve tarihi yapı, koruma ve yaşatma kültürel bir istektir. Çağdaş kültürü yakalamasının en önemli özelliklerinden birisidir.

Tarihi çevreyi korumak günümüzde sadece ayakta duran yapıların bakımıyla sınırlı değildir. Tarihi çevreyi oluşturduğu kabul edilen yok olmuş, şu anda ayakta olmayan tarihi yapıların da, tarihsel yorumları ve restitüsyonları yapılarak yeniden ayağa kaldırılmaya çalışılmalıdır.Eski özgün işlevleri ile yada özgün işlevleri değiştirilmek suretiyle bile olsa yeniden inşa edip kullanarak, yaşadığı dönemlerdeki görkemli görüntülerine kavuşturmak, tarihi yeniden yazmanın değil, tarihi çevre ve tarihi yapıyı koruma ve yaşatmanın, aynı zamanda çağdaş kültürü yakalamanın önemli bir boyutu olacaktır..

Boğaziçi'nde 1950'li yıllardan sonra başlayan tarihi çevre,doğa ve yapı dengesini,giderek yapılanma yönünde bozan gelişme, tarihi çevrenin büyük ölçüde tahrip olmasına, tarihi binaların da yıkılarak yok olmasına neden olmuştur. Bu etkilenme ve yok olma olgusu Bebek Deresi ile İnşirah Sokak arasında kalan bugün mevcut olmayan tarihi ahşap ev örneği ile irdelenmiş olup,yerindeki kalıntıları,eldeki fotoğraf ve belgeleriyle bu ahşap evin restitüsyonu yapılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmamda değerli katkı ve önerileri ile bana yol gösteren değerli hocam sayın Prof.Dr.Haluk Sezgin'e,danışman hocam sayın Yrd.Doç.Dr:İsmail Günur'a , çalışmalarımda yardımlarını esirgemeyen öğretim görevlisi hocam sayın İlhan ÖZTÜRK'e ve rahmetle andığım, bu gün hayatta olmayan hocam sayın Prof.Dr.Ümit Muzaffer Serdaroğlu'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

I. BÖLÜM

1. BOĞAZİÇİNİN GENEL TANIMI

1.1. GENEL KONUM

1.1.1. COĞRAFİ KONUM

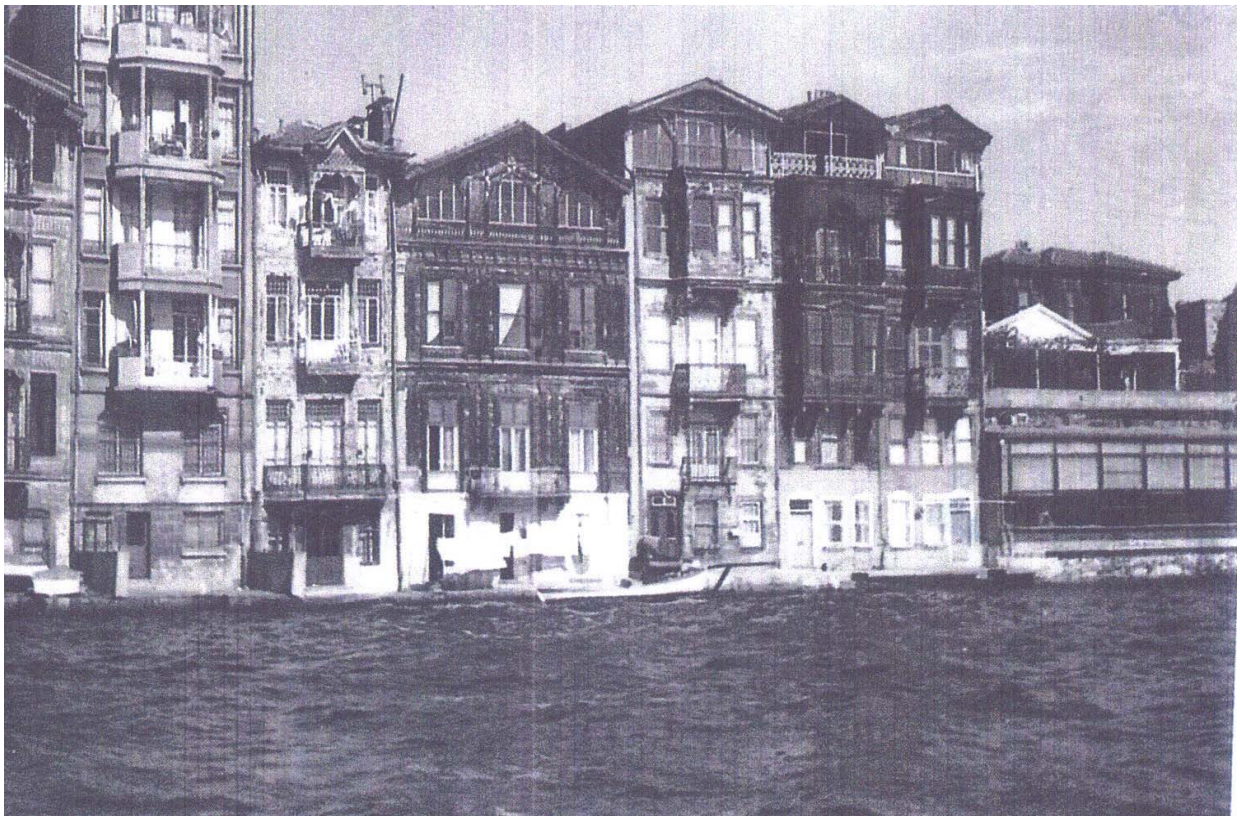
İstanbul Boğazı Anadolu ve Rumeli Fenerlerinden başlayarak Anadolu yakasından Üsküdar'a, Rumeli yakasından Tophaneye uzanır. Avrupa ve Anadolu yakası şeklinde ikiye ayrılır.

Avrupa Yakası; Beşiktaş,Ortaköy,Arnavutköy ,(Resim.1) Bebek (Resim.2) Rumelihisarı,(Resim.3)Baltalimanı,Emirgan,İstinye,Yeniköy,Tarabya,Büyükdere, Sarıyer, Rumeli Kavağı istikametlerini izleyerek Boğaz'ın Karadeniz'e uzanan, dik yükselen sarp yamaçlarıyla ve bu yamaçlar arasına serpiştirilmiş kumsallarıyla Rumeli Kavağı ile Karadeniz'e bağlanır.

Anadolu Yakası; Üsküdar, Kuleli Kışlası, Küçük su, Anadolu Hisarı, Kanlıca, Paşabahçe, Beykoz, Anadolu Kavağı istikametlerini izleyerek Anadolu fenerinde Karadeniz'e bağlanır.

Karşılıklı iki kıyının buluştuğu vadide yer alan Boğaziçi, koylar ve burunlardan oluşan değişik kıvrımlarla Karadeniz'den Marmara'ya ulaşır. Güneşin bir yakasında doğup diğer yakasında battığı bu derin su yolu, güneşin doğduğu topraklar ile battığı topraklar olan Asya ile Avrupa'yı birbirinden ayırmaktadır.

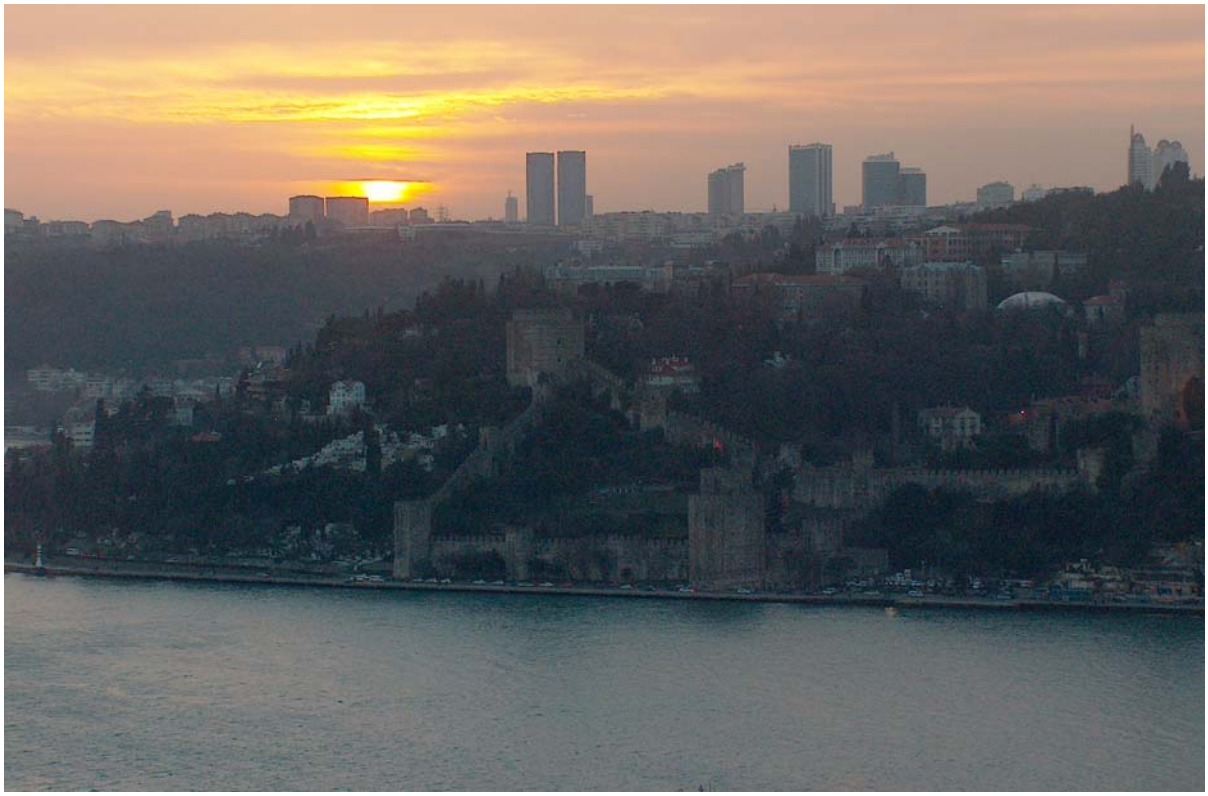
Karadeniz ve Ege Denizi arasında çok kullanılan boğaz ,coğrafi anlamda kıvrımlı bir su kurdelesi oluşturmaktadır.(Resim.4) Karadeniz'le Marmara arasında kuzeyden güneye doğru dokuz kez kıvrılarak uzanan Boğaziçi'nin uzunluğu orta hat boyunca çekilecek bir çizgi esas alındığında yaklaşık 35 km.dir. Derinliği ise 50 ile 75 m. arasında değişir.Derinlik orta yerlerinde ansızın 110 m. 'ye kadar iner.En geniş olduğu yer ise, Karadeniz'e kavuştuğu yerdir.Buradaki Rumeli ve Anadolu

ARNAVUTKÖY SAHİLLERİ
ORHAN ERDENER (BOĞAZİÇİ SAHİLHANELERİ)
Resim 1

BEBEK
Resim 2

RUMELİ HİSARI
Resim 3

BOĞAZİÇİ KIVRIMLARI
Resim 4

fenerleri arasındaki mesafe 3500 m.dir.Boğaziçi bu noktadan itibaren Marmara'ya doğru daralarak iner, Karadeniz'den yaklaşık 20 km. ötede, iki kıyı arasındaki uzaklık üç buçuk kilometreden , 700 metreye düşer.Boğaziçi bu dar noktanın iki yakasında, Türklerin Konstantinopolis'i fethetmeden önce inşa ettikleri Rumeli ve Anadolu Hisarları arasında akar. Anadolu Hisarı yabancıların "Asya'nın Tatlı Suları" diye adlandırdıkları Arete ve Azerion yani Göksu ve İncesu derelerinden birinin ağzıdır.

Boğaziçi'nin her iki kıyısında da sayısız koy ve korunaklı liman vardır. Genellikte de bir koyun karşı yakasına bir burnundan düştüğü görülür, bu koylardan çoğu tarihi antik çağlara kadar dayanan köyleri barındırır.[1]

1.1.2. TOPOGRAFİK DURUM.

İstanbul Boğazı, kuzey girişinden Büyükdere'ye kadar olan bölümünde ve güney girişi ile de Çengelköy arasında uzanan parçasında Kuzeydoğu-Güneybatı istikametini izler. Paşabahçe-Yeniköy hattının güneyinden Çengelköy-Kuruçeşme'ye kadar uzanan boğazın orta kısmı bazen tamamı ile Kuzey-Güney yönünü alacak şekilde güneybatı'ya yönelir. Kuzeyde Karadeniz girişi yakınlarında karşılıklı kıyıların paralelliği, bir dereceye kadar ortadan kalkarak iki kıyı yavaş yavaş birbirinden uzaklaşır.

İki kıyı birbirine 700 m. İle Anadolu ve Rumeli Hisarında yaklaşırken, Büyükdere ve Umuryeri'nde 3500 metre ile birbirinden en çok uzaklaşır. Rumeli kıyısının uzunluğu 46 km.(Rumeli Feneri ile Ahırkapı arası) Anadolu kıyısının uzunluğu ise 34 km.dir.[2](Anadolu feneri ile Kız kulesi arası)

Boğaziçi'nde dik yamaçlar önünde kıyı boyunda genellikle yalın kat sıra halinde yapılar vardır.Karadeniz'e uzanan geri kısımlarında da denizden dimdik

[1] John Freely - Saltanat Şehri İstanbul s:21-22
[2] İstanbul Yıllığı s:78

yükselen sarp yamaçların önüne serpiştirilmiş insan eli değmemiş kumsallar bulunmaktadır.

1.1.3. JEOLOJİK DURUM

Boğaziçi'nin genel jeolojik yapısı I. Zaman ortalarına (Devon devri) ve ikinci jeolojik zamanın sonuna aittir.[3] Küçük bir bölgede ikinci zamanın Trias ve Kretase devirlerine ait tabakalar vardır. Anadolu Kavağına kadar uzanan kısım ikinci zaman sonuna aittir. Boğaziçi'nde Sarıyer'in kuzeyinde, Zekeriya köyü civarlarında paleozoik'e (I.zaman) ait killi şistlerin üzerine itilmiş pembemsi-bej renkli, fosilli ve yoğun kalkerler üst kretase yaşındadırlar.

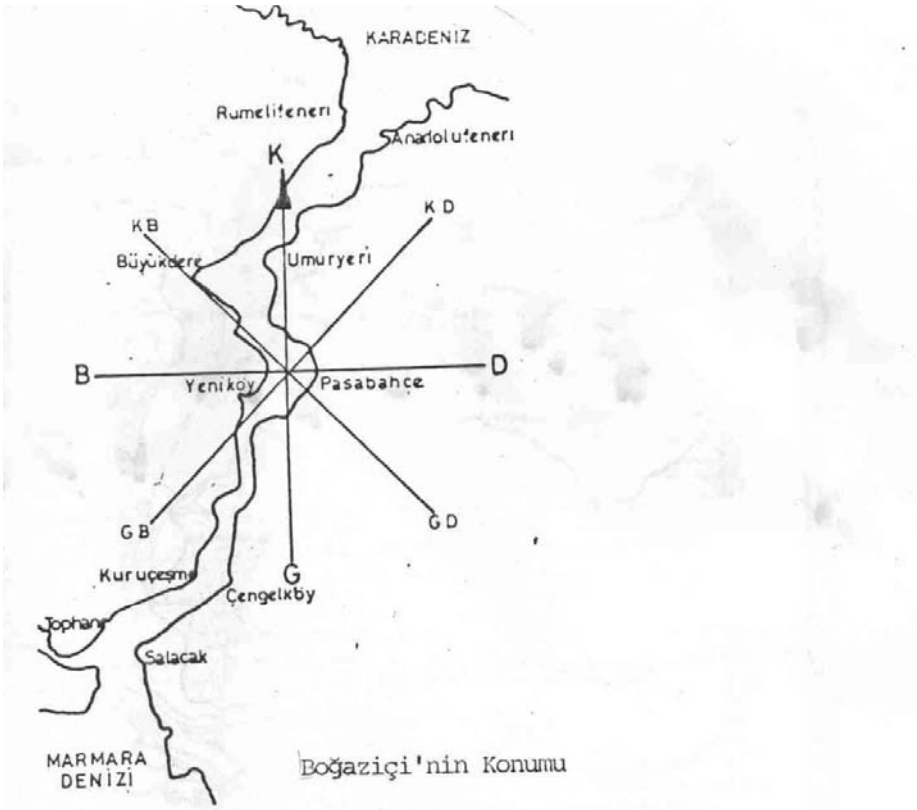
Boğaz'ın Kuzey kısmı Kavaklardan Karadeniz'e kadar olan kısımda Anglomeralar (Kavaktaşı) ve sıklıkla rastlanan andezitdayk (filon)lar, Boğaziçi'nin Paleozoik formasyonları arasındadır.[4]

1.1.4. İKLİM

İstanbul Boğazın'da iklim, Akdeniz ile Karadeniz iklimleri arasındadır. Kış ve sonbahar yağışları ile Marmara'nın en fazla yağış alan bölgelerinden biridir.Yaz ayları uzun sürmektedir.Nem oranı denizden dolayı oldukça yüksek olmakla beraber bazı bölgelerinde %70'lere kadar çıkmaktadır.

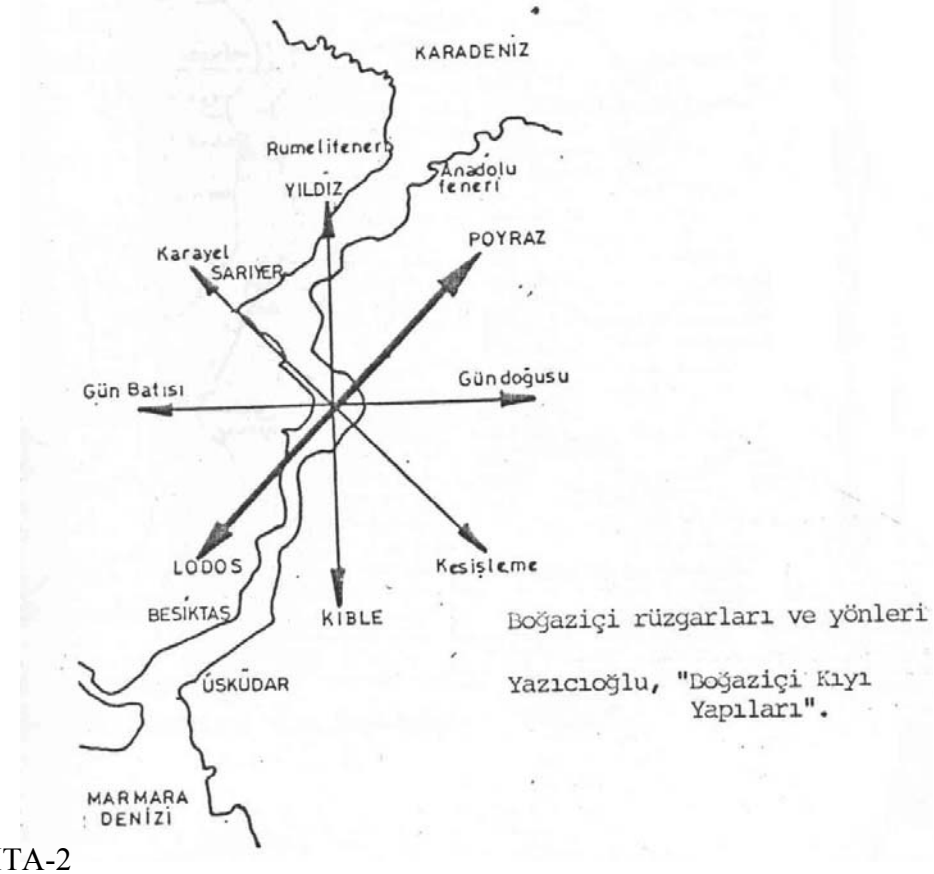
Boğaz; Kuzeyden Yıldız, güneybatıdan gelen Lodos, Kuzeydoğudan gelen Poyraz rüzgarlarının etkisi altındadır. Yaz aylarında poyraz rüzgarı hakimdir.[5](Harita 1-2)

[3] Ağat 'Boğaziçi'nin Turistik Etüdü' s:72
[4] İstanbul Yıllığı s:75
[5] Ağat. S:79

Boğaziçi'nin Konumu

HARİTA-1

Boğaziçi rüzgarları ve yönleri

Yazıcıoğlu, "Boğaziçi Kıyı Yapıları".

HARİTA-2

1.1.5. BİTKİ ÖRTÜSÜ

İklimsel özelliklerinden dolayı Boğaz'ın çevresinin bitki örtüsünün koruluk olması gerekmektedir. Yıldız korusu, Emirgan korsu, Beykoz sırtları buna örnektir. Oysa bugün koruluk olmayan kısımlarda geniş çalılıkların bulunması buradaki korulukların yok olmuş olduğunu göstermektedir.

Çınar, kavak, selvi, salkım söğüdü, meşe, kestane v.s. ağaçlar ile yabani yemişlerde bulunmaktadır. Genel bitki örtüsü maki ve garigdir. Yamaçlardan Erguvan çiçekleri sarkmaktadır.

1.2. TARİHSEL GELİŞİM

Bir tek anahtarla iki dünyayı, iki denizi birbirine açıp yine birbirine kilitleyen İstanbul Boğazı, ilk çağlardan günümüze dek, iki dünyanın ve iki denizin anahtarlarını elinde tutmuştur. İlk çağlardaki isimleri ile Pontus Euxinus (Karadeniz) ve Propontis (Marmara Denizi)[6] arasında bulunan Boğazın adı, Agos'un ilk kralı İnakhos'un kızı ve Zeus'un sevgilisi İo'dan gelir. İo'nun yüzdüğü bu sulara "İneğin geçidi" anlamına gelen Bosporos adı verilmiştir.[7] Bosporos kelimesinin Bos kısmı Trak dilinde bir kelimedir, Pros ise Yunanca' da geçit anlamına gelir. İlk Grek kolonileri tarafından da "öküz geçidi" anlamında Bosforos, daha sonra ise Bosporos ismi kullanılmıştır.Bu kelime Roma yazarları tarafından Bosphorus biçiminde yazılmış olup Bosphorus Thracius denilmiştir.[8] Bizans döneminde Boğaziçi Stenon adıyla anılmıştır.[9]

Boğaz'ın iki yanı için Rumeli ve Anadolu sözcükleri kullanılmıştır. Avrupa yakası için kullanılan Rumeli sözcüğü Osmanlı döneminde bu topraklardaki en büyük yönetim biriminin adıyla özdeştir.Sözcüğün Rum terimi "Roma'nın ortaçağ" Türkçe'sindeki karşılığıdır.Asya yakasına verilen Anadolu ismi ise Yunanca'da

[6] John Freely – Saltanat şehri İstanbul Sf:19
[7] Jane Taylor – İmparatorluk Başkenti İstanbul Sf:322
[8] Gökbilgin – Boğaziçi Sf:686
[9] Eyice – Bizans devrinde Boğaziçi Sf:12

"Doğu" ya da güneşin doğduğu ülke anlamına gelen, "Anatolia" sözcüğünden türemiştir.[10]

Türk kaynaklarında Boğaz, Halic-i Bahr-i Rum, Halic-i Bahr-i siyah, Halic-i Konstantiniye, İskender Boğazı, Konstantiniye Boğazı, Macma'al Bahrayn, İstambol Boğazı,ve İstanbul Boğazı isimleriyle adlandırılmıştır.[11]

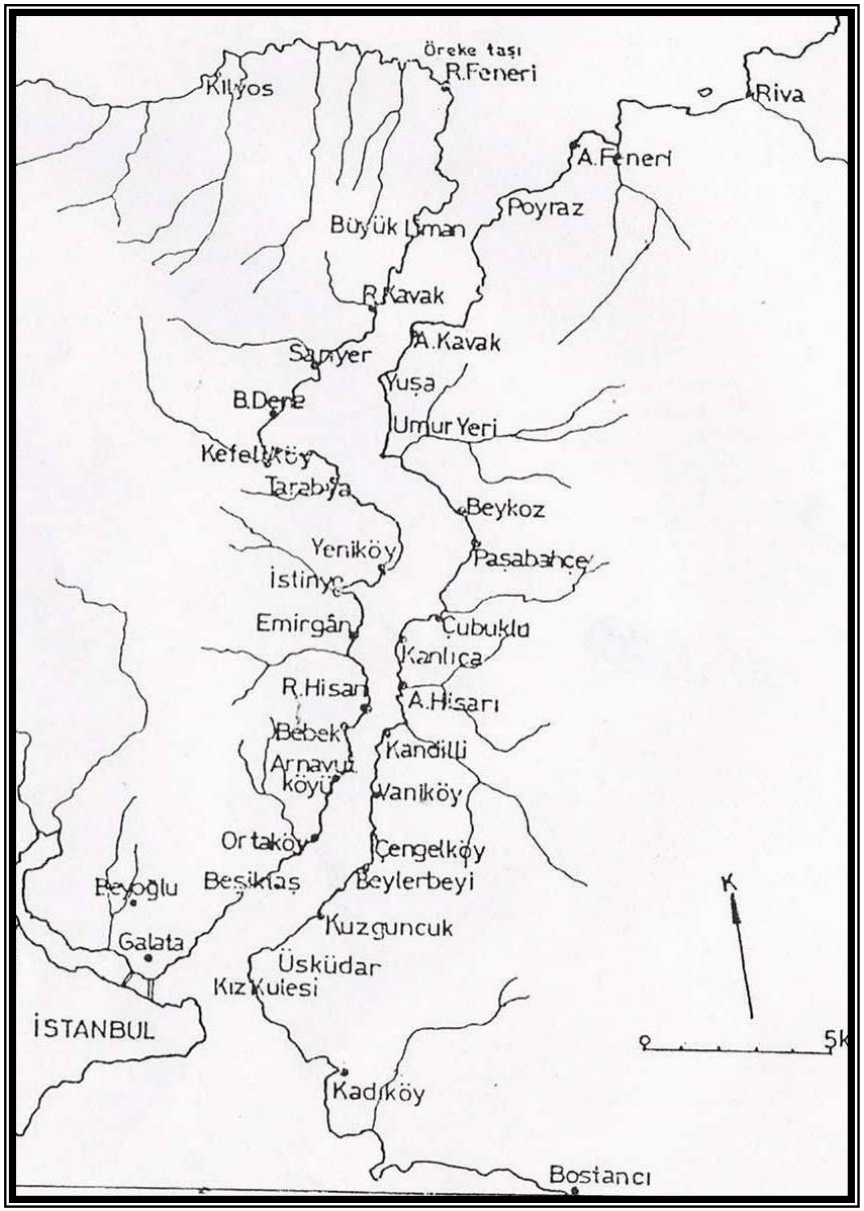
İlk çağlardan itibaren boğazdan iki şekilde faydanılmıştır, bunlardan birisi balıkçılık, diğeri Hellespontos'tan (Çanakkale boğazı) Propontis'e (Marmara Denizi) geçen ,oradan da Euxinus'a (Karadeniz) geçmek zorunda kalan gemilerden ve yüklerinden alınan gümrük ve geçiş harçlarıdır.

İstanbul Boğaz'ının Bizans devrindeki topografyası hakkında Rumeli yakasının emniyetli ve verimli yerleşme yerlerine ve gemiler için güvenilir koylara sahip olduğu, kalabalık yerleşmeye sahip olduğu,Anadolu yakasının da aynı olabileceği gezginler tarafından (B. Janin) belirtilmiştir.

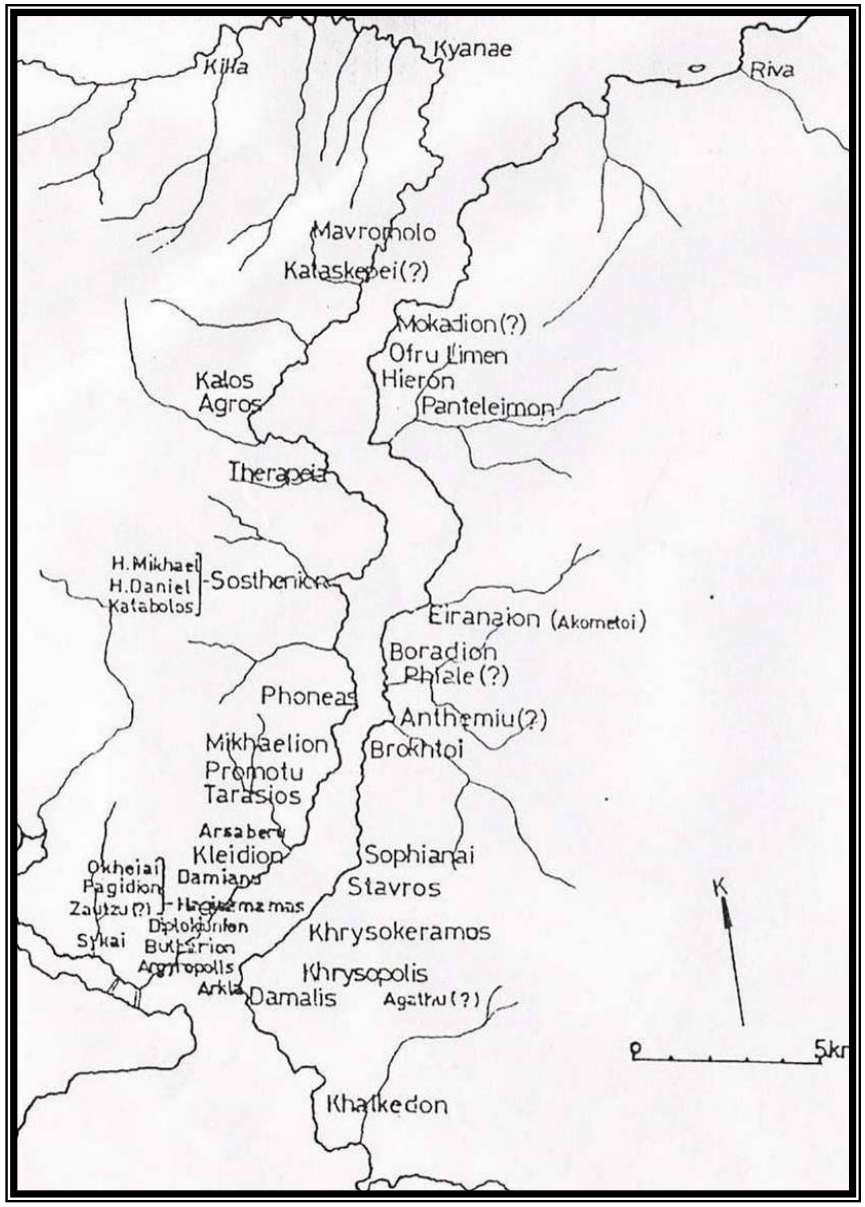
Rumeli yakasında Beşiktaş, Dolmabahçe taraflarında Hagios Mamas adında önemli bir yerleşme yerinin "Emperion"un bulunduğu ise kesinlik kazanmamıştır. Bunun dışında her iki yakada da birkaç saray veya av köşkünden başka manastırlar ve sosyal içerikli yapılar bulunmaktadır.

Boğaziçi'nde Bizans devrine ait yer adlarından bazıları günümüzde de kullanılmaktadır.(Harita 3-4)Bunlar İstinye, Tarabya ve Toros dur.Semt ismi olarak halen söylenmektedir.[12] Önemli yerleşim yerleri ise ilk çağlardan beri Rumeli yakasındadır. Bu yakadaki semtler sırasıyla, Beşiktaş (St.Mamas), Bizans döneminde sahile yakın bir noktadan yükselen ve thebes'ten getirilen iki granit sütundan dolayı Diplokion (çifte sütunlar) adıyla bilinirdi,adı erken Bizans döneminin rölik tutkunu imparatoriçelerinden birinin buraya getirdiği, İsa'nın

[10] John Freely – Saltanat şehri İstanbul Sf:21
[11] John Freely –Sf:21
[12] Eyice – Sf:102

HARİTA-4
Boğaziçi kıyılarında Türk devri yer adları

HARİTA-3
Boğaziçi kıyılarında Bizans devrine ait bazı yer adları

doğumundan sonra yıkandığı taştan gelmektedir.[13] Ortaköy, Bizanslıların Ayios Phokas'ıdır. Anayol üzerinde eski bir sinagog ve Aziz Phokas'a adanmış, içi güzelce bezenmiş bir kilise yer almaktadır.[14] Arnavutköy'de ilk çağlardan beri bazı yerleşmelerin varlığı kabul edilmektedir. İlk çağlarda "Hestai" adıyla tanınan bu yerin bu adı kurulduğu bayırdaki kireç ocaklarından aldığı düşünülmektedir.İmparator I.Konstantinos Bosphoros'un koruyucu meleği Hagios Mikahael'e ithaf edilen bir kilise yaptırmıştır; ancak 6.y.y.'da harap durumda olan bu kiliseyi imparator Jüstinianos (527-565) tamamen yeni baştan yaptırmıştır.Baş melek (Asomados) Mikhael'in mozaik bir ikonası saklanan kilise, güzel ve değerli mermerlerle süslenmiş yuvarlak bir yapı idi. 15.Y.Y.'a gelindiğinde harabe halinde olan kilisenin taşları Rumeli Hisarı'nın inşatında kullanılmıştır.[15]

İstinye'nin adı Bizans dönemi adlarındandır, burayı kuran Leosthenios'tur. Berberykes'lerin Kral Amykos'u yenmeleri üzerine İason ve Arganautlar tarafından Sosthenia (kurtuluş) tapınağı yaptırılmıştır. I.Konstantinos, Arganautların yaptırdığı tapınağı, kiliseye dönüştürmüştür. Stylites aziz Pahiel, İstinye'yi mekan olarak seçince İstinye Hıristiyan tarihindeki zirvesine ulaşmıştır.[16]

Yeniköy'ün Bizans dönemi adı Neapolis'tir. İsmi daha sonra Türkçeleştirilmiştir.[17] Tarabya ismi İ.S. 5.Y.Y.'da mutlu neslin yaşadığı yer olan, terapi anlamında therepia'dan gelmektedir.Halen Rumlar tarafından Tarabya'ya Therepia köyü denmektedir.[18]

Büyükdere'nin Bizans Dönemindeki adı Kalos Agros (Güzelkır)dur. Ağaçlarla dizili yolu Belgrad ormanına doğru gider.[19]

[13] Jane Taylor – İmparotorluklar Başkenti İstanbul Sf:324
[14] Jane Taylor_ Sf:328
[15] Jane Taylor –Sf:329
[16] Jane Taylor –Sf:334
[17] Jane Taylor _Sf:335
[18] Jane Taylor_ Sf:335
[19] Jane Taylor_ Sf:336

Rumeli Kavağı, Bizans'ın güçlü zamanlarında, her kaleden rıhtıma inen bir duvar ile denize ulaşan dalgakıran'a bağlanıyordu. Burada bir ortaçağ kalesi bulunmaktadır.Bizanslılar geçen gemilerden gümrük vergisini buradan alıyorlardı.

Tehlike zamanlarında dalgakıranlar birbirlerine zincirlerle bağlanıp, tepeden tepeye korkunç bir savunma hattı oluşturulmaktaydı. İmros kalesi, gümrük noktasını korumak amacıyla I.Manuel Kommeros tarafından 12.Y.Y.'ın ikinci yarısında inşa edilmiştir. Anadolu yakasındaki Yoros kalesi ise yaklaşık 100 yıl sonra yapılmıştır.Her iki kalede 14.Y.Y.'da Cenovalılara devrolundu.Gümrükleri Cenovalılar toplamaya başlayınca Bizans ekonomisinin güçsüz duruma düştüğü görülmüştür.Antik çağda burada bir serapeion'un olduğu bilinmektedir.Serapis tapınağı ile Kolkhis'ten dönüşünde karşı kıyı Hieron'da 12 tanrıya kurbanlar kesen İason burada Kybele'ye de bir sunak yaptırmıştır.[20]

Bizans döneminde Boğaz şehrin doğal bir devamı olmadığı gibi çok yaygın bir yerleşme yeride olmamıştır. Yine de Rumeli ve Anadolu yakalarında Boğaz sahilleri boyunca bazı köy yerleşmelerinin bulunduğu bilinmektedir. Anadolu yakasındaki Türk öncesi köylerinden bazıları Kandilli veya Vaniköy (Brochtoi) ve Çengelköy (Sophianos)dür.Boğaz sahillerinde Konstantin devrinden itibaren bazı saray ve köşklerin yapıldığı bilinmektedir.[21] Rumeli yakasında 3 yazlık saray, 1 düşkünler evi ve Anadolu yakasında 3 saray, düşkünler yurdu ve öksüzler yurdu olabileceği gezginler (B.Janin) tarafından söylenmektedir.[22]

Bizans devrinde manastırların, kiliselerin (Rumeli yakasında 19 kilise, 16 manastır, Anadolu yakasında 14 manastır, 11 kilise)[23] sıralandığı iki kıyıdan ibaret olan Boğaziçi'nin küçük köyler ve bunların aralarına sıralanan saraylar, yalılar, köşk ve konakları ile göze zevk veren görünümü alması Osmanlı-Türk dönemi içinde olmuştur.(Resim.5)

[20] Jane Taylor – İmparotorluklar Başkenti İstanbul Sf:339
[21] Doğan Kuban – İstanbul Yazıları Sf:178
[22] Eyice Sf:104-105
[23] Eyice Sf:114-115

14.Y.Y. sonlarına doğru Boğaziçi'nin Anadolu yakası Osmanlıların eline geçmiştir. Türkler Boğaz'a önce stratejik nedenlerle yerleşmişlerdir.

1390'ların başlarında Yıldırım Beyazıt tarafından Gözleyici veya Güzelce (Anadolu Hisarı)hisar'ı yaptırılarak Bizans'ın Karadeniz'le bağlantısı kesilmeye çalışılmıştır. Sultan II.Mehmet tarafından 1452 baharında ve yazında inşa edilen Rumeli Hisarı ise Anadolu Hisarının tam karşısındadır.(Resim.6)Bu Sultan Mehmet'in Bizans'ın başkentini fetih planının ilk aşamasıdır.Çünkü Boğaz'ın bu en dar noktasında ki iki yakada birden kaleye sahip olmak hem Anadolu'dan Avrupa'ya destek aktarabilmek, hem de Konstantinopolis'e Karadeniz'den gelen malzeme desteğini ve haberleşme kanallarını kesmek anlamına geliyordu.Boğaz kesen anlamına gelen Rumelihisar'ı dört aydan kısa sürede tamamlandı.Böylelikle Boğaziçi Osmanlılar tarafından sıkı bir kontrole alınarak,1453 yılında İstanbul fethedilmiş ve artık Boğaziçi'nde Osmanlılar dönemi başlamıştır.[24]

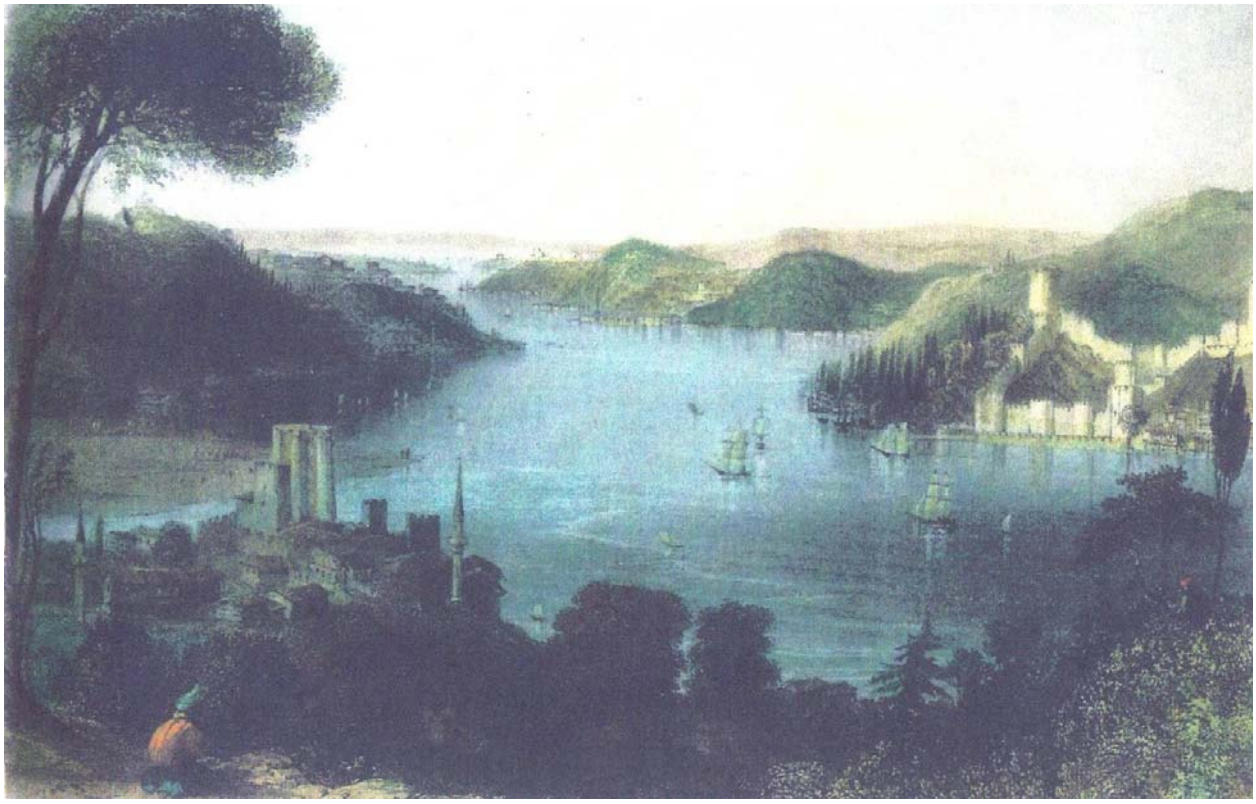
İstanbul imparatorluğun kendinden emin ortamında bütün Anadolu şehirlerinde de görülen bir süreç içinde, fetihten sonra surların dışına çıkmaya başlamıştır.16.Y.Y.'ın başından bu yana denizin her dalına uzanmaya başlayan İstanbul' da Boğaz ayırıcı değil, birleştirici olmaya yönelmiş, Üsküdar, Galata, Eski İstanbul yavaş yavaş bütünleşmeye başlamıştır.[25]

İlk Türk mahalleleri Anadolu ve Rumeli Hisarı civarında kurulmuştur.Daha sonra Üsküdar'da yerleşme başlamış, 16.Y.Y.'da, Kanuni döneminde büyük gelişme göstermiştir.Kanlıca,Kandilli,Çengelköy, İstinköy, Yeniköy, Beşiktaş'ta yerleşmeler oluşmuş ve kayıklarla bu mahallelere düzenli seferler yapılarak bütünleşme sağlanmıştır.Sefer yolunun başı olan Beşiktaş özellikle gelişerek, kaptan paşaların sahil sarayları burada yapılmıştır.Kaptan-ı Derya Sinan Paşa'nın camisinin inşası ile Beşiktaş saraylarının öncülerinin yapılması Kanuni'nin saltanatında ve ondan hemen

[24] Jane Taylor – İmparotorluklar Başkenti İstanbul Sf:331
[25] Doğan Kuban – İstanbul yazıları Sf:178

BOĞAZİÇİ KIYILARINDA YALILAR
MİSS JULİA PARDOE (BOĞAZİÇİ BÜYÜSÜ)
Resim 5

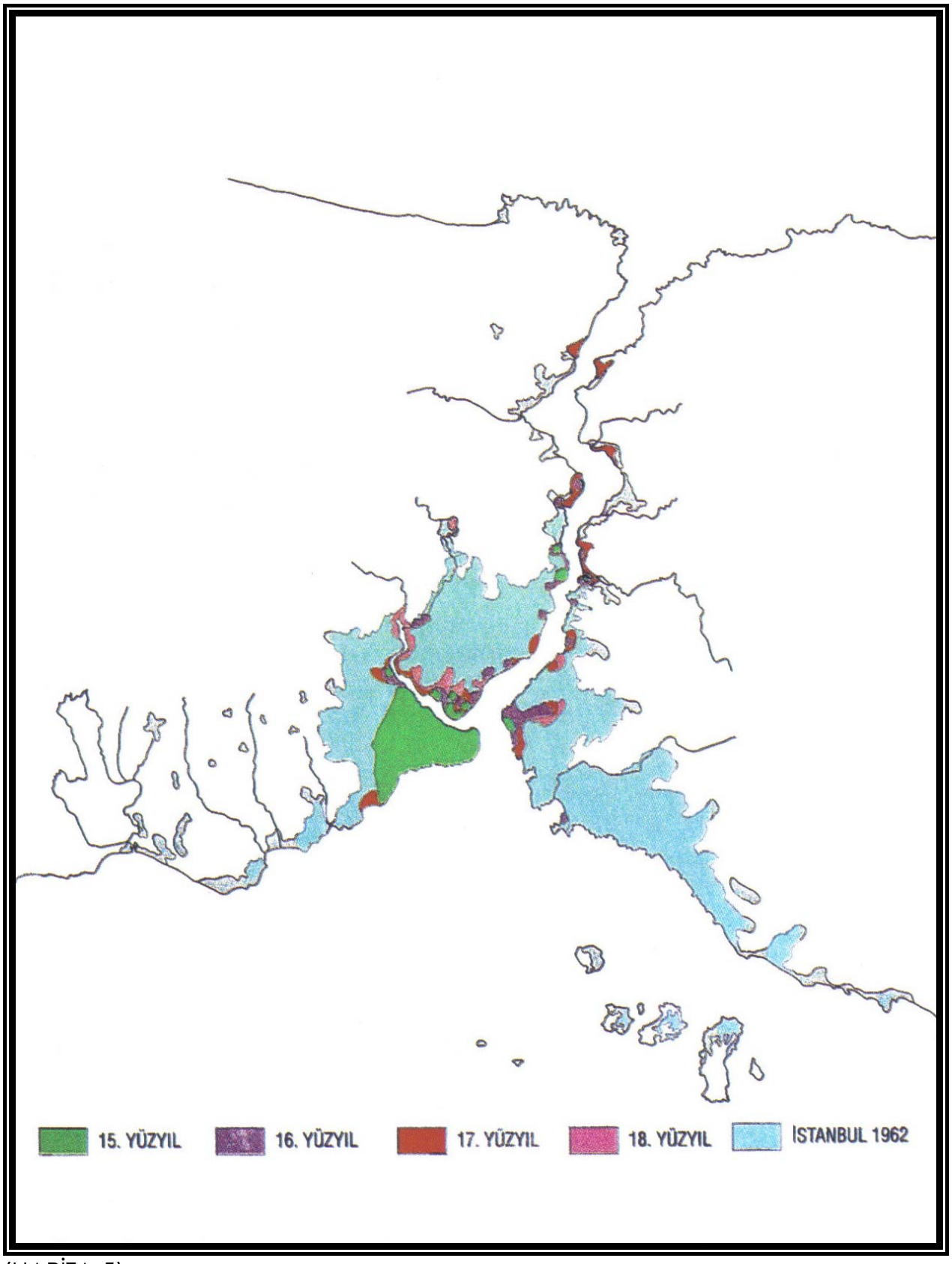
ANADOLU VE RUMELİ HİSARLARI
W. HENRY BARLETT (BOĞAZİÇİ BÜYÜSÜ)
Resim 6

sonraki yıllarda olmuştur, Boğaziçi'nin aristokratik yerleşme düzeninin ilk çağı 16.Y.Y.dır.Çengelköy'de bugünkü Kulelinin olduğu yerde, Kandilli'de Beykoz'da has bahçeler, Kasır ve saraylar inşa edilmiştir.Eski Boğaz kalelerinin civarında yeni hisarlarda, Kanlıca'da yeni Türk köyleri gelişmiştir.Beşiktaş'tan öteye Ortaköy, Arnavutköy, Bebek ve İstinye'de ise Rum köyleri bulunmakta idi.Bu yüzyılda Boğaz'ın İstanbul'un sürekli bir parçası olduğu henüz söylenememektedir.17.Y.Y'da Boğazda'ki karakteristik yerleşme düzeni artık yavaş yavaş oluşmaya başlamıştır.Fındıklı sahillerinden Beşiktaş'a doğru devamlı yalılar ve sahil saraylar yapılmıştır.(Harita 5)

"Boğaziçi Uygarlığı" diye adlandırdığımız yerleşme düzeni bu sırada ortaya çıkmaya başlamıştır. Büyük devlet erkanı ve saray mensuplarının yazlık evleri şeklinde ortaya çıkan yalılar, su ile yeşil arasında kurulan konutun doğal çevre ile kurduğu ilişki bakımından eşsiz yerleşme dokusu oluşturmuştur.Bu yüzyılda İstanbul şehrinin gelişmesinin en önemli karakteristiği, Boğaziçi'nin şehirle eklemlenmesidir.III.Ahmet'ten III.Selim'e kadar geçen sürede Boğaz'da büyük bir yoğunlaşma olmuştur.III.Ahmet devri önemli mimari uygulamalarla dolu bir İstanbul ve Boğaziçi yaratmıştır.Lale devrinde saray mensuplarının Salı pazarından Bebek'e kadar uzanan çizgide sarayları vardır.Bu dönemde Anadolu yakasında ki mevcut saraylar da yeniden tamir edilmiştir. Üsküdar'daki saray ve yalıların yüzü bulduğu nakledilmektedir.18.Y.Y.'da Boğaz'da yeni mahallelerin teşekkülü özellikle I.Abdülhamit dönemine rastlamaktadır.[26]

18.y.y.'da Boğaziçi kıyıları kilometrelerce denizin üzerinde yükselen saray ve yalıları ile sihirli bir görüntüye sahipti. İngiliz gezgin Lady Mory Wortley Montagu 1717'de İstanbul'dan Boğaziçi için şöyle yazıyordu. "Bir saltanat kayığında Chelsea'ya gitmek, buradaki kanalda 20 mil boyunca en güzel manzaraların eşliğinde kürek çekmekle kıyas bile götürmez, meyve ağaçları, köyler ve doğanın en güzel manzaraları ile bezeli, Avrupa yakasında ise Yeditepeli kent Konstantini'ye yükselmektedir.Adeta Avrupa kıyısına, Asya ile birlikte saraylar

[26] Doğan Kuban – İstanbul Yazıları Sf:179

(HARİTA-5)

15.YY'DAN 20.YY'A BOĞAZİÇİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

DOĞAN KUBAN (İSTANBUL YAZILARI)

serpiştirilmiştir.Bu dönemde Boğaz şehir hayatından uzakta ama şehir ile entegre olmuş sayfiye yeri konumunda, saray mensuplarının saray, yalı, köşklerini inşa ettikleri yer olmuştur.O dönemler sarayların ve yalıların geleneksel rengi kiremit rengi olmasına rağmen 18.y.y.'dan itibaren Avrupa etkisi arttıkça pastel tonlar ağırlık kazanmaya başlamıştır."[27]

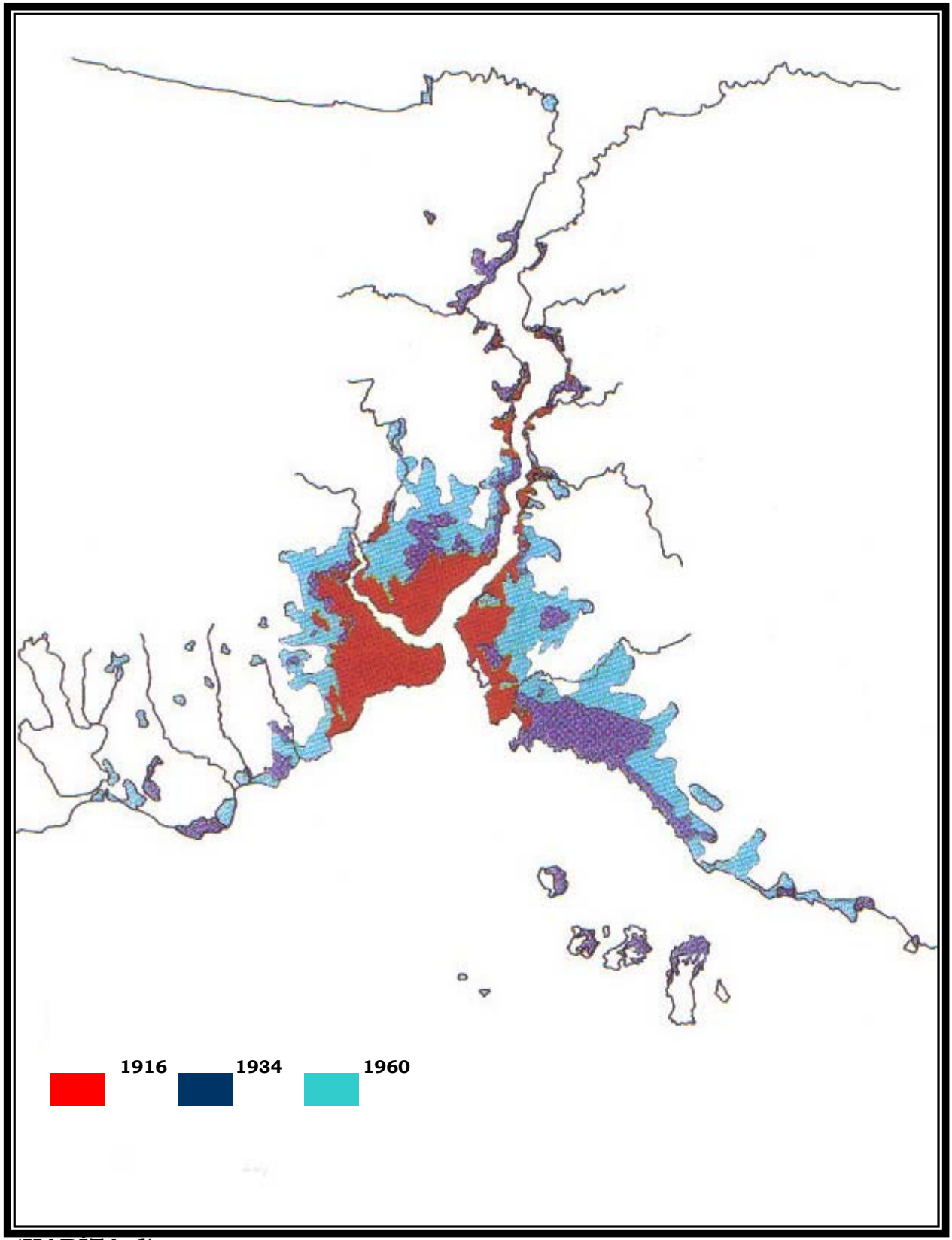
Boğaz'ın 19.y.y.'da yeni bir çağına ulaştığı söylenilebilir. Boğaz'ın çehresinde bugüne kadar gelen önemli yapıların bir kısmı, bu yüzyılın ikinci yarısında yapılmıştır.Tanzimat'ın ilanından sonra Abdülmecit ve Abdülaziz bugünkü İstanbul'un görünüşünü etkileyen Avrupa başkentlerinin havasını getiren büyük çaplı saray inşaatına girişmişlerdir.İlki 1853'de Beşiktaş sarayının arsası üzerine yapılan Dolmabahçe Sarayıdır.Mevcut Küçüksu Kasrı 1857'de yeniden inşa edilmiştir.1865'te Beylerbeyi Sarayı, 1874'te Çırağan Sarayı yapılmıştır.Bu saraylarla beraber sultanlar tarafından karışık üsluplarla başka sahil sarayları da inşa edilmiştir.[28]

19.Y.Y.'da Boğaz ulaşımı önem kazanmış Şirket-i Hayriye ile yerleşimler arası düzenli vapur seferleri yapılmıştır. Artık Anadolu'dan göçlerin de etkisiyle iskan merkezleri şehir içinden Boğaz'a kaymıştır.

20.Y.Y. başlarında Rumeli yakası daha çok gelişme göstermiş olup,(Harita.6) Yeniköy, Tarabya, Büyükdere, Ortaköy büyümüş Osmanlı'ya özgü 17. ve 18. Y.Y. ahşap mimarisi yerini kagir binalara bırakmıştır.[29]

Cumhuriyet döneminde ise özellikle 1950'lerden sonra sanayileşmenin gelişmesi ile birlikte artan hızlı nüfus ve köyden kente göçlerin zorlaması ile Boğaz'da yeni bölgeler oluşmuş, daha önce oluşmuş bölgeler de plansız olarak büyümüş ,Boğaziçi bundan olumsuz yönde etkilenmiştir. Dolayısı ile de çehresi

[27] Jane Taylor - İmparotorluklar BaşKenti İstanbul
[28] Doğan Kuban - İstanbul Yazıları Sf: 180
[29] Yazıcıoğlu – Boğaziçi kıyı Yapıları

(HARİTA-6)

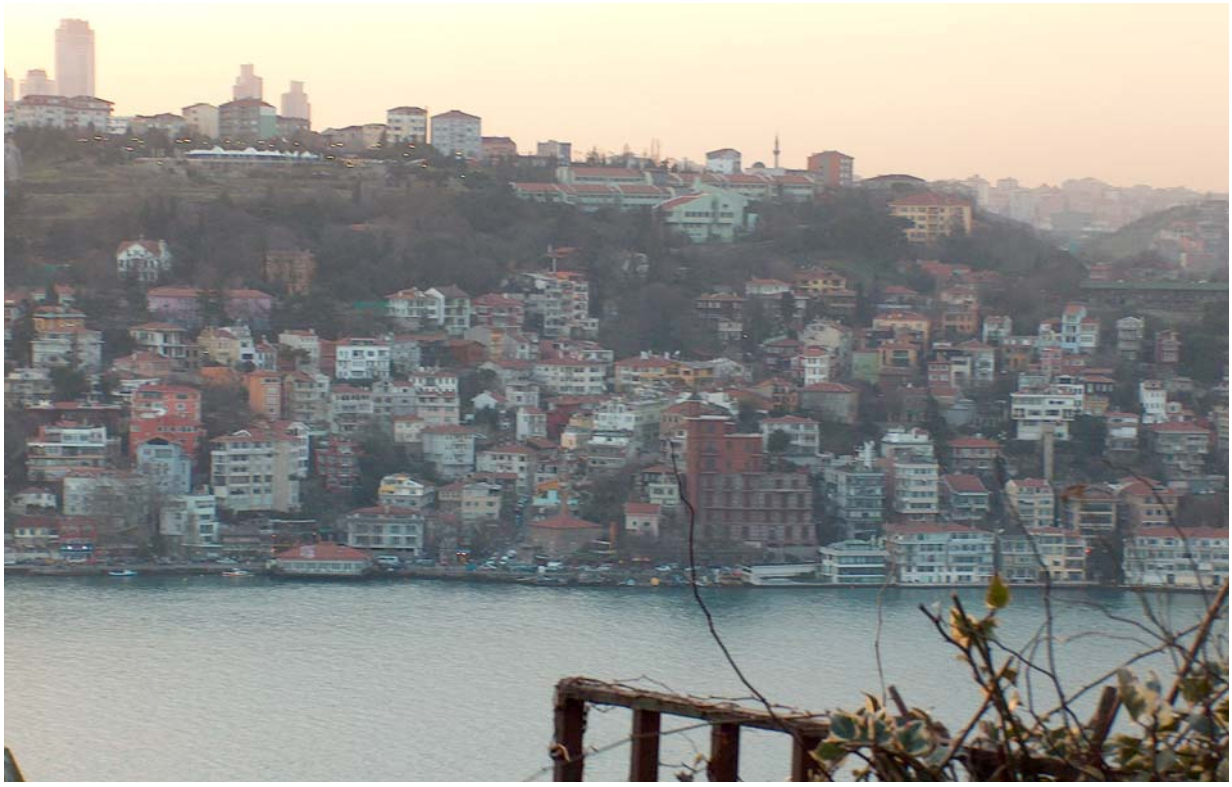
20.YY'DA BOĞAZİÇİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

DOĞAN KUBAN (İSTANBUL YAZILARI)

olumsuz yönde değişmeye başlamıştır. Önce Rumeli yakasında görülen büyüme ve bozulma (Resim.7) yavaş yavaş Anadolu yakasına sıçramıştır.(Resim.8)

Geçmişte belli bir sosyal sınıfın özellikle saray mensuplarının şehir hayatından uzakta sayfiye yeri olarak kullanılan Boğaziçi mekanında ileriki dönemlerde farklı kullanım şekilleri ortaya çıkmıştır.

Bu değişim Boğaziçi'ni İstanbul'un kentleşme sürecinde devamlı oturulan yerleşme alanlarının, sanayi tesislerinin ve depoların yer aldığı bir mekan durumuna getirmiştir. Uzun yıllar aşırı kentleşmenin koşutunda ki İstanbul kent bütününde, mekana doğru kayan hareketlilik, denetimsiz ve karmaşık biçimdeki gelişmeyi de yaratmıştır. Bu bozulma süreci doğal ve kültürel varlıkların da yok olmasına neden olmuş,Boğaziçi'nin sahip olması gereken asıl yapısına zıt bir şekil belirmiştir. Yanlış arazi kullanımı sonucu ortaya çıkan lokasyon değişmesi, Boğaziçi mekanının dinlenme, boş zamanları değerlendirme, eğlenme ve kültür olanakları sağlayacak biçimde korunması gerekliliğini ortaya koymuştur.

RUMELİ YAKASI
Resim 7

ANADOLU YAKASI
Resim 8

II.BÖLÜM

2.TÜRK EV GELENEĞİ VE İSTANBUL BOĞAZİÇİ KONUT MİMARİSİ

2.1. TÜRK EVİ GENEL TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Türkevi. Osmanlı Devleti sınırları içerisinde Anadolu ve Rumeli bölgelerinde oluşmuştur. Türk sanatı ve Türk yaşam kültürünü yansıtan, çeşitli iklim ve topografik koşullara göre tipolojik farklılıklar gösteren, Türklerin tarih boyunca içinde oturdukları ev tipi olarak tanımlanabilmektedir.500 sene devam eden bu ev tipinde yöresel farklılıklar gözükmekle beraber, plan tiplerinin ana hatları hep aynı olmuştur.[30] Oda düzenleri, plan şemaları, yapım teknikleri, kat adetleri, çatı biçimlerinin özgün yapısı Türk evinin ana unsurlarını oluşturmuştur.

Osmanlı Türk evi geleneğinde çeşitli malzeme ve yaşantı koşullarının bulunmasına rağmen yapı tiplerinde kendine özgü bir gelenek ve yapı anlayışı izlenmiştir. Türk evi birbirinden çok uzaklarda yapılmış olsa da benzer mekansal ilişkilere sahiptir.[31]

Osmanlı sivil mimarisi, İmparatorluğun çok değişik coğrafi ve tarihi nitelikler taşıyan bölgelerinde birbirinden farklı konut geleneklerine sahipti. Anadolu'da Türk Egemenliğinden sonra, eski konut geleneklerinden, yerel yapım tekniklerinden yararlanılmakla birlikte malzeme, plan tipi, kullanma biçimi, mekansal tasarımı ile farklılaşan konut tipleri gelişmiştir.16. y.y.'da oluşan bu yapım tekniği ahşap taşıyıcı sistem yoğunlukta olan, kendine özgü karakteristik bir konut mimarisi yaratmıştır.Gelişmesi sur dışına taşan Osmanlı kentlerinin kırsal nitelikli yerleşme alanlarında gerçekleştirilmiş olan bu evler bazı bölgelerde yüzlerce yıl büyük gelişme göstermiş, sadece Türk egemenliği dönemine ait büyük bir Türk konut geleneği oluşturmuştur. Ana tipini "hayatlı ev" denilen derin ve yarı açık, 1.kat galerisine açılan bağımsız iki odanın oluşturduğu kırsal nitelikli konutun özelliği, özgün Türk dönemi yaratması, yüzlerce yıllık kent yaşamının sosyal

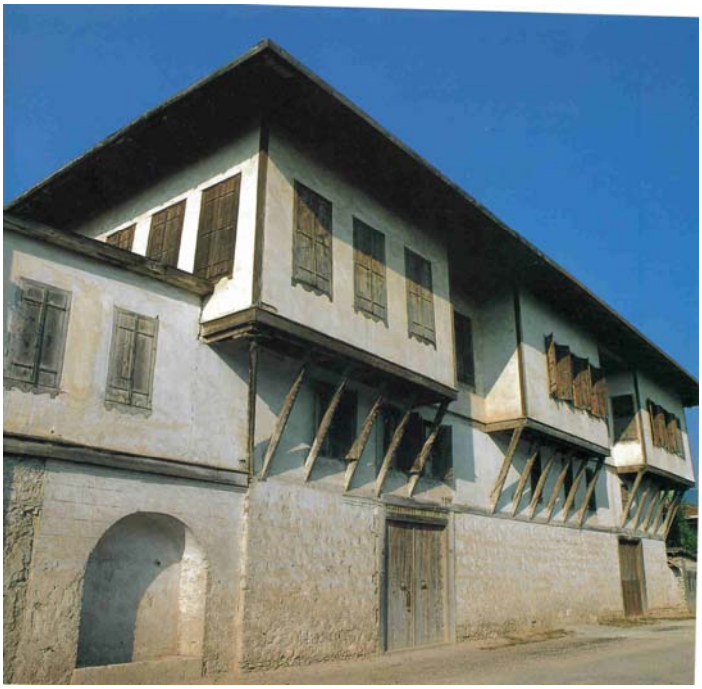
[30] S.Hakkı Eldem - Türkevi Cilt 3
[31] Osm. Mimarlığının 7 Y.Yılı Sf: 259

niteliklerinin estetik seçimlerini gösteren en önemli sivil mimarlık tarihi oluşturmasıdır.[32] (Resim.9-10-11-12)

Osmanlı Devletinin kurulduğu tarihten başlayarak 17.y.y.'a kadar geçen 200 yıllık süre boyunca yapılmış ev ve konaklardan hiçbir eser kalmamıştır. 15. ve 16. y.y.'lardaki konut yapıları genellikle teksel olanlardır. "TAHTANİ" denilen tipte yani tek katlıdır. Bu binaların üst katlarının olmadıkları kesin değilse de tahmin edilebilmektedir. Bu evler tip itibariyle aşama geçirememiş yenilenememiş bir tipe ait görünümdedir. Duvarlar ve damlarda benzer durumlar vardır. Duvarlar taş değildir, fakat ahşap çatkı içinde olmadan evvel kerpiç yığma olmaları gerekmektedir. Dolaplar duvar içindedir, kerpiç duvarlar genellikle bir veya bir buçuk kat olabilmektedir. Ancak zamanla kat adeti fazlalaştırılmıştır. Ama esas kat hep aynıdır.(Çizim.1)

Birkaç katlı evlerde esas kat mutlaka en üsttedir. Plan bu kata göre yapılır. Diğer katlar bu katı taşımak için yapılmışlardır. Tek katlı evlerde ise esas kat zeminden 15-20 cm. yüksekte bulunmaktadır. Katın yükseltilmesi daha fazla ışık güneş, manzara sağlaması içindir. Bu yüksekliğin oluşturduğu kat boşluğu oturmak için kullanılmayıp, daha çok direklikten ibarettir, bir amaçta binayı rutubetten korumaktadır. Zamanla burası duvarları kapatılıp depo, ahır, samanlık, taşlık olarak kullanmışlardır.[33]Odalar dış sofa üzerine sıralanmışlardır. Odalar ayrı ayrı sofalara açılarak sofanın hareket merkezi olmasını sağlamıştır. Aynı zamanda sofa bir geçit olmakla birlikte sosyal bir mekandır, ev halkının toplandığı eğlence, hatta düğün ve kınaların yapıldığı yerdir. Bu özellik Türk evini diğer evlerden ayıran en büyük özelliktir. İki oda arasında eyvan vardır. Zeminleri sofadan yüksektir, dış sofa direklidir, sokak cephesi kapalı, pencere sayısı az ve dış sofaya açılmaktadır. Odalara dış sofadan girilmektedir.Yan cepheler odanın iki ucunu örtmektedir. En eski tiplerde ise yan duvarlar yoktur, tavan direkler üzerine oturtulmuş, rüzgar, soğuğa, yağmura karşı önlem olarak yan duvarlar sağırlaştırılmıştır. Dış yüzeyi

[32] D. Kuban İstanbul Yazıları Sf: 184
[33] S.Hakkı Eldem – Türkevi Cilt 5

SAFRANBOLU EVİ
ANADOLU MİRASINDA TÜRK EVLERİ SF. 105
(ÖNDER KÜÇÜKERMAN)
RESİM 9

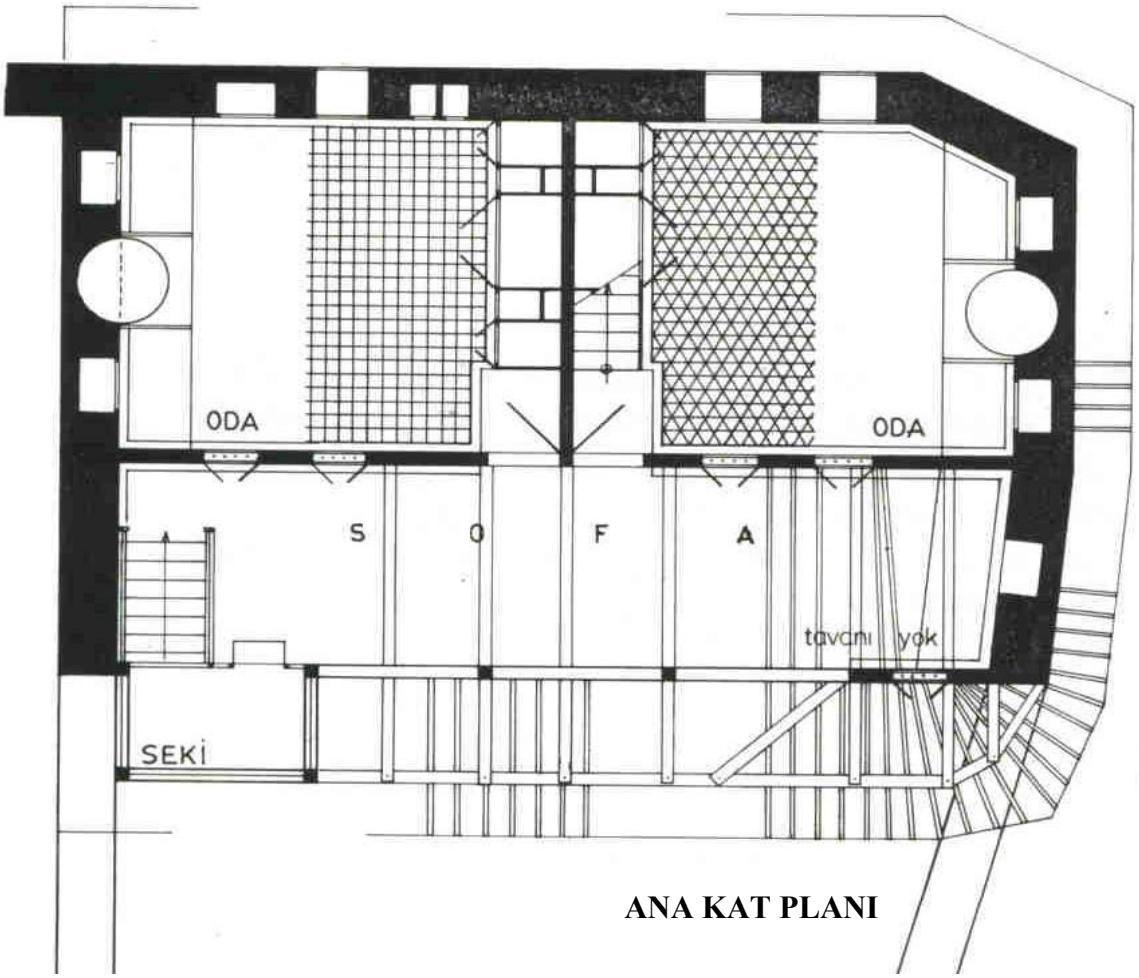
BURSA EVLERİ
(KALE İÇİ SOKAK)
RESİM 10

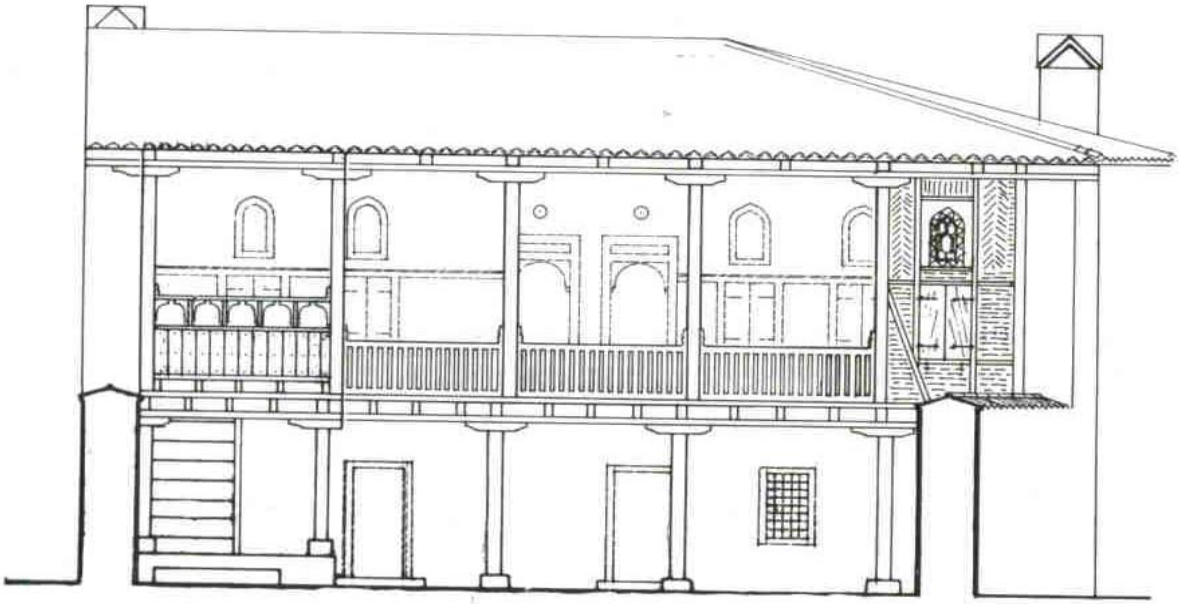
BURSA EVLERİ
(HİSAR)
RESİM 11

ŞİRİNCE EVLERİ
RESİM12

ANA KAT PLANI

BURSA SARAYÖNÜ MAHALLESİNDEKİ EV. 16.YY
S.H.ELDEM TÜRK EVİ CİLT 1 SF 50
ÇİZİM. 1

sıvalı veya sırlı yada sırsız tuğlalardan örülmüştür. Odalardaki yüklük ve dolaplar duvar nişi içindedir.[34]

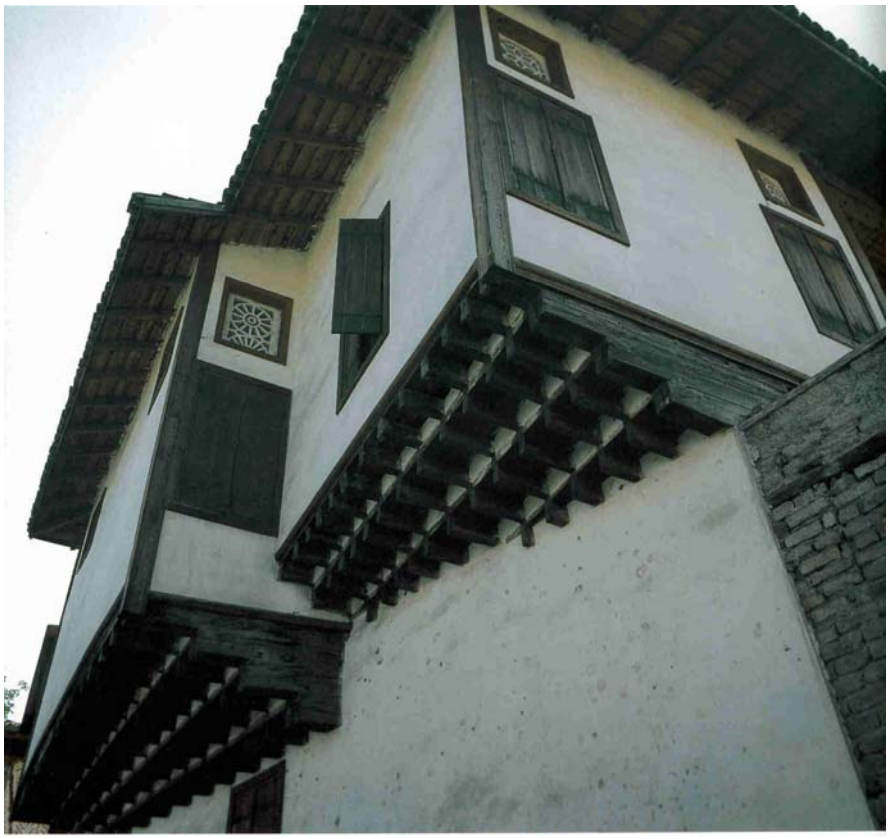
17.Y.Y.'da evin artık iki katlı olduğu ortaya çıkmıştır. Merdiven açık sofanın önünde yerini almıştır.Açık dış sofa önündeki direkler iki ucu oymalı düz boşluklar oluşturmakla birlikte birbirlerine Bursa kemeri biçiminde ki eğrisel ahşaplarla bağlıdır.Yine eyvanın sofaya açılan ağzı Bursa kemeri biçimli eğrisel ahşap veya direklik şeklindedir.sofanın iki ucunda sekilikler vardır.Bu sekilikler ileriki dönemlerde çıkmalı köşk odalara dönüşmüştür. Bu şekilde de sofa küçülmüş olmaktadır. 17.Y.Y. ortalarından itibaren odalar sokağa çıkma yapmaya başlamıştır, bu devirde artık ev zemin katta sokağa açılmıyor, bu kat içe dönük ve koruyucu olmakla beraber esas kat zemin katın üstünde sokağa taşmaktadır. Bu kat dışarı açık ve esnektir. [35] Yaşama mekanları üst kattadır. Bu kattaki odalardan biri misafir odası olan baş odadır ve diğer odalara göre bir basamak yüksektir. En süslü ve en büyük odadır, yola doğru kimi zaman çift sıra halinde dizilmiş pencere dizilerini içeren çıkmalarıyla kademeli ya da üç yana görüş imkanı verir. Kesintisiz görüş sağlamak isteğiyle dışa açılmaya başlayan pencereler kapaklı ve parmaklıdır. Camlı ve hareketli çerçevelerin olmaması kapakları gerekli kılmıştır. Kapaklar dışa açılır,ışık ihtiyacı tepe pencereleri ile karşılanmaktadır. [36] (Resim.13-14)

Bu dönemdeki evlerin zemin katlarında daha çok servis mekanları, depolar bulunmaktadır. Mutfak zemin katta ve bahçeye bakmaktadır. Her zaman kapalı değildir. Bahçede de olabilir. Ocak olan her yer pişirme mekanıdır.[37]

18.Y.Y.'da İstanbul'da ve bazı büyük Balkan kentlerinde ki evlerde ise açık hayatların giderek iç sofaya dönüştüğü görülmektedir. Ahşap malzeme ile çatkı yöntemi yaygın ve yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu yöntem ile ev cephelerine pencerelerde kolaylıkla açılabilmiştir.

Bu dönemde cepheler zorlayıcı değil ölçülendirilmesinde odaların ve içindeki elemanların rahat kullanımı ilkesi biçimi oluşturmuş olup, içinde yaşayan insanların inanç ve isteklerine uyan geleneksel ve fonksiyonel mekanlar yaratılarak

[34] Reha Günay – Türk ev Geleneği ve Safranbolu Evleri Sf: 42
[35] Reha Günay – Sf: 42
[36] H. Uluengin – Osmanlı Sivil pencere Gelişimi
[37] Osm. Mimarlığının 7 yüzyılı Sf: 259

SAFRANBOLU EVİ
ANADOLU MİRASINDA TÜRK EVLERİ SF. 104
(ÖNDER KÜÇÜKERMAN)
RESİM 13

GEBZE NALBANT KADRİ USTA EVİ
S.H.ELDEM TÜRK EVİ CİLT. 1 SF. 165
RESİM 14

işlevin biçimi oluşturması ilkesi benimsenmiştir. Odalar bir orta sofa etrafına dizilmişlerdir. Eyvan sayısı arttıkça sofa "T" biçimli dışa açık veya haç biçimli dışa kapalı iç sofa şeklinde olmuştur. Fakat taşrada açık dış sofa bu yüzyılda da devam etmiştir, direkleri kemer biçimli ahşap ve nakışlıdır.Bu direklerin zamanla kapanması ile köşk odalar oluşmuştur ve çıkmalarla sofa dan taşmaktadır. Odalar büyüyerek iki yönlü çıkmalar yaparak cephede hareketlilik sağlanmıştır. Tepe pencereleri daha büyük yapılmakla beraber dış cephelerde kesme taş, tuğlalı almaşık desenli örgü çeşitlilikleri oluşturulmuştur.

18.y.y.'ın ortalarına doğru ortaya çıkan barok etkisi planda da kendisini göstermiştir. Sofaların üzerine açılan köşe kapıların bulundukları pahlı yüzeyler baroklaşma hareketiyle dairenin dörtte biri nispetinde kavisli yapılmıştır. Merkezi sofalarda köşeler bu şekilde yuvarlatılmıştır, bunun sonucu sofalar gittikçe daha fazla daireye daha ovale yaklaşan plana sahip olmuşlardır. [38] Barokun etkisiyle çıkma altları ve saçaklar, eğri yüzeyli ve bağdadi sıva ile yapılmaya başlanmıştır. Sofa direkleri artık Bursa kemeri biçimli değil ,daire veya S biçimli ve nakışlı olarak yapılmıştır.[39]

19.Y.Y'da Türk evi son gelişme döneminde büyük bir sadeliğe bürünmüştür. Ekonomik etkenlerin ön plana çıkardığı Ampir üslubu etkisini gösterir. Eski hareketli planlar yerini düz hatlara girinti çıkıntıdan kaçınan bir mimari üsluba bırakmıştır. Planlarda göze çarpan özellik iç sofanın tercih edilmiş olmasıdır, bu sofalardaki pahlar kalkmış, odalarda muntazam dörtgenler tercih edilmiştir. Cephelerde pencere dizileri mimarinin baş elemanıdır. Cepheler duvar köşelerinde toskana usulü plastırlar veya geniş pervazlar ile çevrelenmiştir. Cumbaların altındaki furuşlar tahta kaplamaları ile volütlü konsollar haline getirilmiştir. Bununla birlikte pencere dizilerinin sıklığı ve düzeni boylarının kattan kata ölçülü bir biçimde ayarlanmaları cepheye yeni düzen ve uyum vermiştir. Sofa pencereleri önemli derecede büyütülmüş ve yükseltilmiştir.Yüzyılın sonlarına doğru

[38] S. Hakkı Eldem Türkevi Cilt 1 Sf: 201
[39] Reha Günay Safranbolu Evl. Sf: 43

pervaz ve pencere bordur tahtaları dekupaj işleriyle süslenmeye başlamıştır.[40](Resim.15)

Bu dönemde ahşap çatkı, sıvalı veya ahşap kaplıdır, strüktür tahta veya sıva arkasında gizlidir, çıkmalar azalmış saçaklar kısalmış ve ahşap kaplanmıştır,tepe pencereleri ve tahta kapaklar kaybolmuş, pencere üstleri üçgen alınlıklı yada yarım dairesel formda silmelerden oluşmuştur.[41](Resim.16)

1900'lü yıllarda yeni bir ev tipi gelişmiştir. Erenköy evleri tipi olan bu evlerde geleneksel Türk evinin bazı elamanları kullanılmıştır. 19.y.y. sonlarına doğru geleneksel ev mimarisinin artık verebileceğini tükettiği bu dönemde, İstanbul'un Göztepe, Erenköy gibi sayfiye yerlerinde İsviçre Şelaleleri ile İngiliz sayfiye evleri tarzının Türk evi ile karışımından oluşan yeni bir ev tipi oluşmuştur.(Resim.17)

Bu evler ahşap malzeme ile yapılmıştır. Ciddi ve fantezisiz evlere karşı tepki olarak ortaya çıkmıştır.Köşk de denilen bu evlerde işlenmemiş yüzey süslenmemiş kaplama bırakılmamıştır.[42] Bu arada yine 1900'lerin başından itibaren 1920'lere kadar süren İstanbul'a gelen İtalyan mimar D'Aronco tarafından tanıtılan Artnouveau üslubu etkili olmuştur. Bu üslup önce kagir sonra ahşap yapılarda uygulanmıştır. Kuleler ve çatı balkonları bu üslupta ortaya çıkmıştır. Standart pencereler yanyana eklenerek genişletilmiş, üstleri küçük karelere bölünerek renkli camlarla süslenmiştir, Bir eleman barok, diğeri Osmanlı bir başkası Artnouveau olan eklektik revivalist örnekler çoğalmıştır. Artnouveau uslubu İstanbul ahşap konut mimarisinde çok etkili olmuştur. Oymalarda bezeme ve süslemelerde çiçek, dal, sarmaşık, motifleriyle birbirine paralel düz çizgiler ile değişik merkezli daireler görülmüştür. [43] Yine 1900'lere kadar süren Klasik, gotik, İslam mimarlık formları oluşmuş doğu mimarlığı akımıyla oluşan Neo-Klasik Osmanlı üslubu uygulamaları Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar sürmüştür.Bu üslupta Selçuklu, Osmanlı

[40] Sedat H. Eldem türkevi 3. Cilt 1 sf: 202
[41] Reha Günay Safranbolu Evleri Sf: 44
[42] S.Hakkı Eldem – Cilt 1 sf: 203
[43] Reha Günay – Sf: 44

ARNAVUTKÖY BEYAZGÜL SOKAK'DA PENCERE SÜSLEMELERİ

RESİM 15

ARNAVUTKÖY DUBARACI SOKAK'DA ÜÇGEN ALINLIKLI PENCERE

OSMANLI SİVİL TÜRK MİMARİSİNDE PENCERE GELİŞİMİ SF.163 (NİHAL YÖNEY ULUENGİN)

RESİM 16

BURSA:ERENKÖY ÜSLUBU İLE YAPILMIŞ ATATÜRK MÜZESİ

RESİM 17

mimarlığının anıtsal portalleri, sivri kemerleri, geniş saçakları, Bursa kemerleri, örgü silmeler, niş motifleri yapılmıştır, köşelerde ve ortalarda kütle yükselmekte,üzeri kubbe ile bitmektedir, bu evler ahşap olduğu kadar, kagir olarak ta yapılmışlardır.[44]

Cumhuriyet döneminde ise ahşap,ekonomik ve yasal nedenlerle terk edilerek yerini tuğla kagir yapılara bırakmıştır. Özellikle 1950'lilerden sonra köyden kente göç ve hızlı kentleşme baskısı ile oluşan çarpık kentleşme sonucu düşük sosyo - ekonomik, ve kültürel ortamların oluşturduğu zevksiz, çirkin, betonarme, gecekondu veya apartman türü, hiçbir üslubsal özelliği olmayan yapılar yapılmaya başlanmıştır. Doğan Kuban'ın İstanbul yazıları kitabında belirttiği gibi bu yapıların tarihi henüz yazılmamıştır.Böylelikle geleneksel Türk evi 19.y.y.'ın son bulması ile ömrünü tamamlamıştır.

2.2. TÜRK EVİ PLAN TİPLERİ

Türk evinde odaların sofanın çevresinde dizilmesi ile plan tipleri oluşmuştur. Türk evinde odaların sayısı, şekilleri, biçimi ve büyüklüğü plan tiplerinin belirlenmesinde en büyük etkeni oluşturmuştur. Odaların biçimi, büyüklüğü, niteliği çok az değişken olmakla beraber, fazla ve az olmalarına göre plan tipinin oluşumunu sağlanmaktadırr.[45] Örneğin orta sofalı planda en az 4 oda gerekirken köşe sofalı planda ise oda sayısı 2 veya 3'den fazla olmamaktadır. [46]Odaların dizildiği mekan olan sofa değişken olmakla birlikte Türk evi plan tipinin en belirleyici ögesidir.

S. Hakkı Eldem Türk evinin plan tiplerini 4 ana bölüme ayırmıştır. Plan tipleri gelişim sırasına göre;

- Sofasız plan tipi
- Dış sofalı plan tipi
- İç sofalı plan tipi

[44] Reha Günay – Safranbolu Evleri Sf: 44
[45] Reha Günay – Sf: 59
[46] S.Hakkı Eldem Türk Evi Cilt 1

- Orta sofalı plan tipi'dir.

Bu plan tiplerinde en eski olanlar sıra odalı ve dış sofalı, daha yenileri ise iç ve orta sofalı plan tipleridir.

-SOFASIZ PLAN TİPİ

Genellikle iklimi sıcak olan bölgelerde kullanılmıştır. Odaların önündeki bağlantı, kaldırım,tretuar ve avlu ile sağlanmaktadır .Odalar üst katta olursa bağlantı balkon biçimini alır.Dış hava koşullarının elverişsiz olduğu durumlarda üstleri kapatılmıştır.Güney bölgelerinde daha çok kullanılmıştır.

-DIŞ SOFALI PLAN TİPLERİ

Odalar önündeki sofa ile birbirlerine bağlanmışlardır. Türk evinde eski ve güzel örnekleri vardır. Türklerin doğa ile iç içe yaşam geleneklerinin, göçebelikten yerleşik düzene geçişlerinin güzel bir yansımasıdır, doğa ile bütünleşme vardır. İyi havalarda sofa yaşam ve üretim yeridir. Sosyal yaşamın oluşturduğu sofanın dar yan duvarları çoğu zaman kapalıdır. En eski tiplerinde sofa açık bir direklidir. Dış sofalı evler genellikle iki katlıdır. Sokaktan bir kapı ile avluya girilir. Sokaktan geçenlere avlunun içini göstermemek için yüksekliği 2-3 metreyi geçen sağır avlu duvarları yapılmıştır. Dış sofa plan tipli evlere bazen bir kollu, bazen iki kollu düz bir merdivenle çıkılmaktadır. Esas yaşama katı olan birinci katta yukarıda söylendiği gibi odalar yan yana dizilerek sofaya açılırlar, sofalar mekan dağılımı yerleridir. Bu evlerde zemin katın sadeliğine rağmen üst katlar ortak yaşama mekanı ile hayata açılan, içinde ocak, dolap ve gusülhanesi olan odalardan oluşmuştur. Bu odaların arasında veya köşelerinde yer alan eyvanlar, dış sofalı ev tipinin en önemli özelliğini oluşturmuştur. Bu eyvan ve şekillerle oturma alanları yaratılmıştır. Bu sofalardan çıkmalarla avluya taşan köşkler önemli elamanlar oluşturmuştur. Dış sofalı evlerin ilerleyen dönemlerde oturma ve yaşama seviyesinin yükselmesi ile sofaları kapanmaya başlamıştır. 17. ve 18. y.y.'larda direkler arası camekanla kapanmıştır, 19. y.y.'da ise camekan yerine büyük pencereler yapılarak sofalar kapanmış ve iç

sofalı evlerin plan tipleri oluşmaya başlamıştır. [47] Dış sofalı plan tipleri 19. y.y.'a kadar devam etmiştir.

- İÇ SOFALI PLAN TİPLERİ

Sofanın her iki yanının oda sıraları ile çevrilmiş plan tipine iç sofalı, bir başka adıyla "Karnıyarık" plan tipi denilmektedir. Bu tür evlerde genellikle sofanın iki yüzü açık veya pencerelidir. Bazen bir yüzü sağırdır. S. Hakkı Eldem iç sofalı evleri kendi arasında iki yüzlü, iki veya ikiden fazla odalı, bir yüzlü eyvanlı ve yan sofalı plan tipleri olarak sınıflandırmıştır. İç sofa eyvan ve merdiven sofası eklenerek genişletilebilmiştir.19.Y.Y.'da geniş, ferah, merdiven yapmak amacıyla baş sofalara üç kollu merdivenler bağlanmıştır. Arsanın küçülmesi ve değer kazanması, tozdan, dış hava koşullarının etkisinden korunmak ve daha rahat yaşam biçimi ve mekanlar arası ilişki sağlamak amacıyla tercih edilmiş plan tipidir.

-ORTA SOFALI PLAN TİPİ

Sofası evin merkezinde olan ve dört tarafı odalarla çevrili plan tipine orta sofalı plan tipi denilmektedir. Bazen oda sıralı aralarında eyvanlar bulunmaktadır. Bazen bu eyvan sayısı gelişmiş örneklerinde dörde kadar çıkmıştır.

Sedat Hakkı Eldem orta sofalı plan tiplerini kendi içlerinde;
-Dört köşeli orta sofalı
-Pahlı köşeli orta sofalı
-Yuvarlak veya beyzi orta sofalı plan tipi olarak sınıflara ayırmıştır.

Orta sofanın dört tarafı kapalı olduğu gibi bir veya çift tarafı merdivenli orta sofalı evler bulunmaktadır.18.Yüzyıldan itibaren önce büyük kentlerde özellikle

[47] S.Hakkı Eldem Türkevi Cilt 1

yönetici evlerinde, sonra da çevresinde uygulama alanı bulmuş plan tipidir. Orta sofalı tipte genellikle birbirine dik iki yönde simetri bulunmaktadır. [48]

2.3. İSTANBUL BOĞAZİÇİ KONUT MİMARİSİ GELİŞİMİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ

İstanbul'un fethinden sonra İstanbul evlerinin ekseriyetinin tek katlı olduğu bilinmektedir. Doğan Kuban'ın belirttiği gibi Sultan Mehmet'in Fatih vakfiyesi, niteliklerini tanımladığı bu konut yapılarının çoğunluğunun Menzil adı verilen tek katlı yapılar olduğunu bunlara Beyt-i Sufli dendiğini, bir kısmının iki katlı yapılar olduğunu bunlara Beyt-i Ulvi dendiğini, üç katlı yapılarınsa "Muttasıl" denen sıra evler şeklinde olduğunu tanımlamıştır.Bu dönemdeki İstanbul yapılarının yapım tekniği kagir olmakla birlikte yapım malzemeleri moloz taş ve kerpiçtir. Çünkü yine Doğan Kuban'ın belirttiği gibi, 16.y.y. divan kayıtlarında yapım sorumlularından binalarda kirpi saçak yapılması istenmiş olup, kirpi saçağında ahşap yapılarda kullanılamayacağı savı,16.y.y.'da İstanbul'da yapılan yapıların yukarıda belirtildiği gibi kargir olması gerektiğini göstermiştir. Yalnızca çıkmaları ve cumbaları oluşturabilmek, ayrıca da çatı yapımı için ahşap kullanılmıştır.

16. Yüzyılın ortalarından itibaren İstanbul'da Bizans'tan kalma etkilerle alt katlarında mutfak, kiler, depo gibi servis hacimleri bulunan üst katlarında ise yaşama mekanları olan tamamen ahşap malzeme ile yapılmış evler yapılmaya başlanmıştır.Yapım sistemi ahşap çatkı yöntemi olmuştur.Bu dönemdeki yapılarda bazen ara kat olmakla beraber sofalar sekilikli olup, pencereler daha çok sofaya açılmaya başlamıştır. İlk katlar çoğunlukla taş veya kerpiç olmakla beraber üst katlar ve sofaya bakan duvarlar ahşap çatkı yöntemi ile yapılmıştır.

Sedat Hakkı Eldem'in de belirttiği gibi bu dış sofalı dediğimiz hayatlı evler 17. yüzyılda İstanbul'da yaygın biçimde bulunmaktadır. Ahşap yapı malzemesi ve ahşap çatkı yapım tekniği her türlü yasaklamalara rağmen (1660 büyük İstanbul

[48] Reha Günay – Safranbolu Evleri Sf: 62

Yangını) 17. ve 18. yüzyıllarda yoğun biçimde Cumhuriyet dönemine kadar kullanılmıştır. [49]

18.yüzyılda dış sofalı (hayatlı) plan tipolojisi yerini iç sofalı (orta sofalı) ev tipine bırakmıştır. Bu dönem İstanbul'da batı sanatı örneklerinin ilk görüldüğü dönemdir. Odalar büyüyor, sokağa iki yönlü çıkmalar yapıyor, merdivenler sofanın önünde toplanıyor. Köşk odalar oluşuyor, pencereler büyüyor, tepe pencereleri ve saçaklar büyüyor, kat aralarında yatay ahşap kayıt ve silmeler kullanılıyor. Ahşap hayatlı ev geleneğinin 18. yüzyıldan itibaren İstanbul konut mimarisine kattığı bu özellikler Başkent konut mimarisinin ana özellikleri olmuştur. Bu dönemde görkemli ve kendine özgü karakteri ile Boğaziçin'de de halkın üst tabakasına hitap eden konutlar, konaklar, sultan ve saray mensuplarına, büyük devlet adamlarına ait saray ve yalılar yapılmıştır.Bunların arasında Doğan Kuban'ın İstanbul yazıları kitabında belirttiği gibi Boğaziçi saraylarının erken örnekleri vardır. Hatice Sultan Sarayı, II. Mahmut'un ünlü Beşiktaş sarayı gibi yapılar gerçekten özgün anıtsal konut geleneğinin Dünya'da eşi olmayan örnekleridir. Bunlar ve bunlara benzer Türk sivil mimarlık tarihinin önemli bir çok yapısı yukarıdaki örnekteki gibi yok olmuşlardır.

18. yüzyıl ortalarından itibaren İstanbul, Boğaziçi konut mimarisinde barok üslubu kullanılmaya başlamıştır. Sofa direklileri Bursa kemeri biçimli değil barok biçimli eğrisel ve S çizgilidir. Edirnekari süslemeler, altın yaldızlı renkler, barok oymalı kapılar, dolaplar gibi Boğaziçi konut mimarisine eklektik, revivalist uygulamalar getirmiştir. Plan tiplerinde Barok etkisiyle sofalarda ovalleşmeye başlamıştır.

19. yüzyılın ilk yarısından sonra İstanbul Boğaziçi'nde büyük ev geleneği hakkında oldukça çok örnekli, ayrıntılı bilgi sahibi oluyoruz. Bu dönemdeki İstanbul evlerinde zemin kat sağır ve çok az boşluklu üst kat ise dışarıya fırlayan, çok pencereli, kafesleriyle, cumbalarıyla furuşları ile tepe pencereli ile, renkli camları ile

[49] Doğan Kuban - İstanbl Yazıları Sf: 185

Osmanlı dönemine ait Dünya'nın en özgün ahşap konut mimarisini oluşturmuştur.19.yüzyılın ilk yarısından itibaren egemen olan üslup Ampir üslubudur. Bu üslupta İstanbul ve Boğaziçi'nde yapılan evler de, ekonomik kaygılardan dolayı sadelik ve dik açılı mekanların oluşumu önemsenmiş olup, evlerin dış cepheleri sıva veya ahşap ile kaplanmıştır. Abdülaziz ve II.Abdülhamid döneminde İstanbul'da Art Nouveau üslubu egemen olmuştur.Padişahında mimarı olan Raimondo D'aronco ile giren bu üslup İstanbul ve Boğaziçi ahşap mimari geleneğine önemli süsleme ve bezeme öğeleri getirmiştir. Soyut bitki, çiçek motifli bezemeler ile oyma ve çakma teknikleriyle eğri ve düz çizgili bezemeler yapılmıştır. Yine bu dönemde İstanbul'da Erenköy tipi yapı biçimi ortaya çıkmıştır. Özellikle Boğaziçi'ndeki konak ve köşklerde çatı balkonları yapılmış, pencere kenarları çok süslü dekupajlarla bezenmiş, sivri çatılar, kuleler bu üslupla yapılmışlardır.(Afif Paşa Yalısı) (Resim.18)

Vadi içlerinde balıkçı ve azınlıkların sürekli konut yerleşimi ile kıyılarda aristokrasinin yazlık konut şeklindeki yerleşimi Boğaziçi'nin yerleşim karakterini oluşturmuştur. Saray, konak ve köşklerden oluşan bu büyük ahşap yapı geleneği İstanbul ve Boğaziçi'nde Cumhuriyet dönemine kadar sürmüştür. Ahşabın ekonomik olmaması, yangına karşı dayanıksızlığı ve yasal zorunluluklarından dolayı terk edilmesinden sonra Cumhuriyet döneminde kargir yapı geleneği oluşmuştur. Doğan Kuban'ın da İstanbul yazıları kitabında belirttiği gibi bu tuğla kargir yapı geleneğinde Türk mimarlar ile Rum ve Ermeni kalfalar etkin olmuştur. Bu yapılar İstanbul ve Boğaziçi konut mimarisine 1930 lu yıllarda girmiş olup modern mimari etkisi altında biçimlenmiş olan apartmanlar, Galata, Beyoğlu, Nişantaşı, Teşvikiye'de azınlıkların yaptığı yapılar olarak ortaya çıkmıştır. [50] Özellikle 1950'li yıllardan sonra Türk ev geleneği tamamen terk edilmiş olup, yerine hızlı şehirleşmeninde baskısıyla gecekondular, çok katlı, tarihi ve doğal dokuya aykırı çirkin betonarme yapılar yapılmıştır.Bu yapılar İstanbul ve Boğaziçi konut mimarisinin düzeysiz dönemini oluşturmuştur.

[50] Doğan Kuban – İstanbul Yazıları Sf: 190

2.3.1. KONAKLAR VE KÖŞKLER

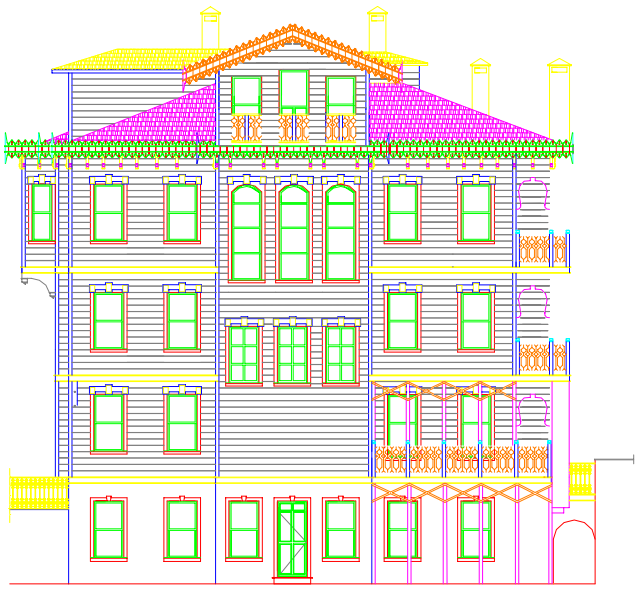
Büyük konut anlamına gelen konak, evin ötesinde sosyal statüsüyle eş anlamlı kullanılmıştır. Paşa konağı, Bey konağı, Vali konağı, v.b. Doğan Kuban'a göre konak kent içindeki büyük konuttur. Konakların sayfiyede yazlık olanları için "köşk" kıyılardaki büyük konutlar için "yalı" (sahilhane, sahilsaray) denmiştir.İstanbul tarihinde konak aile bütünlüğüne hizmet etmiştir. Çocukların, damatların, gelinlerin, hizmetlilerin birlikte yaşadığı büyük konut tipi olmuştur.Bu konutlarda hali vakti yerinde ve sosyal statüsü yüksek insanlar yaşamıştır.19.yüzyıl evlerinde hizmetlilerle birlikte ortalama 9-10 kişi yaşarken, konaklarda bu sayı 90-100'leri aşmıştır.[51] Sedat Hakkı Eldem'e göre 20 ve daha fazla odası bulunan maddi ve itibarı mevkii bakımından sivrilenlerin oluşturdukları mekanlara konak, ölçünün daha büyütülerek oluşturulduğu yapılara da saray denmiştir ki, saray mertebesindekilerde 50 civarında oda bulunmaktadır. İstanbul, Boğaziçi'nde bu büyüklükte birkaç bina 1950'li yıllara kadar ayakta durmakta idi. Kamil Paşa, İsmail Paşa, Ali Paşa, Halim Paşa,Acemzade konak ve yalıları gibi.(Çizim.2)

Konakların genel tipolojisini S.Hakkı Eldem çıkarmıştır. Haremlik Selamlık iki ayrı konutun yan yana getirilmesi ya da bir mabeyn ile birleştirilmesi konak tipolojisini oluşturmuştur(Çizim.3). İki bağımsız konut şemasının birleşmesi araya bir bölüm eklenerek yapılabildiği gibi, selamlığın merdiveninin sahanlığından harem bölümüne bir kapı açarak, orta sofa'ya açılan iki bölümü birleştiren koridorlarla, haremlik selamlık sofalarını ayıran ara duvarda bir kapı ile ya da haremlik veya selamlık bölümlerinin bir odasını mabeyn odası olarak kullanarak yapılır. Yüzyıllar boyunca pek değişmeyen oda eyvan, hayat, sofa gibi öğeler, iki odalı hayat evinden, orta sofalı karnıyarık ve haçvari sofalı, kent konutlarına ve daha zengin yaşam isteklerine yanıt veren konak, köşk ve yalılara ulaşılmıştır. İşlev açısından kent içi konut olan konak ile uzun aylar kullanılan sayfiye köşkleri arasında pek fark yoktur. Köşk konağın sayfiye yerinde yapılanıdır.Yazlık konuttur,zemin katlarından bahçeye, yalılarda denize açılan odaları vardır.Köşklerin

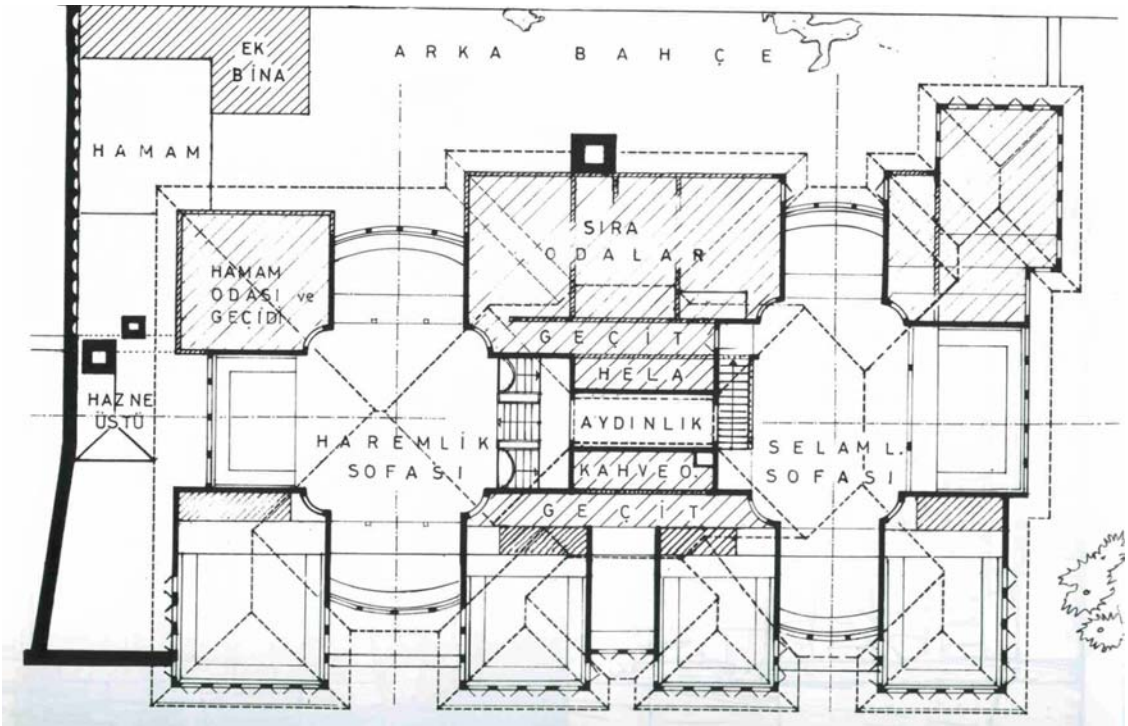
[51] Sedat Hakkı Eldem – Türkevi Cilt II sf:16

AFİF PAŞA YALISI
BOĞAZİÇİ SAHİLHANELERİ SF.663
(ORHAN ERDENEN)
RESİM 18

TEZ KONUSU
BEBEK ACEMZADE KONAĞI
ÇİZİM.2

BEYAZIT KAPTAN PAŞA KONAĞI
S.H.ELDEM TÜRK EVİ CİLT 2 SF.80
ÇİZİM. 3

sadece yaz için düşünülmüş olması, İstanbul'da mevsimlik göç olayına neden olmuştur.İlk yağmurlar başlayıp havalar soğuduğunda Boğaziçi'nde Anadolu yakasında,Rumeli yakasında ve Adalar'da köşk ve yalıların sakinleri yazlık köşklerinden kışlık konaklarına göçerlerdi.Özellikle Boğaziçi'ndeki semtler kırsal olduğundan buradaki konaklarda sayfiyedeymiş havasında olurlardı.[52]

Erken dönemlerde konakların etrafı yüksek duvarlarla çevrili ve bahçeli yapılar olduğu görülmektedir. Fakat 19. yüzyıldan sonra küçük sokaklar içinde ön cepheleri sokağa açılan yanlarından diğer evlere bitişik, arka bahçeleri olan kent içi konakları olduğu gibi,son dönemlerde yine doğrudan sokaktan girilebildiği gibi ön bahçeden, yan bahçeden girilen konaklarda yapılmıştır.Yapıların büyüklüğüne göre bu bahçeler servis mekanları olmuştur. Kapıcıların, bekçilerin, bulunduğu bir dış bahçe, ahır, samanlık, arabalık ve yatakhanelerin bulunduğu bir iç bahçe bulunmakta idi..Harem tarafında ise iç bahçeye ve hareme girilen bir dış avlu olabilirdi.Mutfak, kiler, odunluk, fırın, hizmet edenler için odalar genelde hareme bağlı olurdu, haremliğin ya da selamlığın zemin atında girilen giriş hacmine taşlık denmektedir.Son dönem köşk ve konaklarında plan tasarımında orta sofanın uzunlamasına (karnıyarık) ya da haç biçimli tiplerinin egemen olduğu görülmektedir.19.yüzyılın ikinci yarısından sonra yapılan konaklarda ve köşklerde boyutlar giderek büyümüş, merdivenler Avrupa geleneğinin etkisi altında kalarak tasarlanmış, büyümüş,ortadan geniş ara sahanlığa giren tek kol merdiven ile çıkıp ara sahanlıktan bir üst kata sağlı sollu simetrik iki kol halinde, ya da simetrik sağlı sollu geniş ara sahanlığa iki kollu merdivenle çıkıp, ara sahanlıktan tek kollu merdivenle bir üst kata çıkan merdivenler yapılmıştır.[53] Odaların sofa etrafında dizilmesi, üst katların furuş ve payandalarla dışa taşması, çok pencereli ve simetrik cephe düzeni ile geleneksel Türk evinin tüm öğeleri bütün özellikleri ile konak ve köşk yapılarında yaşamıştır.

[52] Sedat Hakkı Eldem – Türkevi Cilt II Sf: 16
[53] Doğan Kuban – İstanbul Yazıları Sf: 129

2.3.2. YALILAR

Kıyılardaki büyük konaklara yalı denir. Sahilhane, sahilsaray isimleri ile de tanımlanan yalılar, Boğaziçi kıyılarında Türklerin geliştirdiği önemli konut birimleridir.Deniz ile iç içe yaşama isteminin getirdiği bir yaşam simgesidir. Yalılar, Sultanların saray mensuplarının ve zenginlerin sayfiye yazlık konutları olarak genellikle ahşap malzemeden yapılmışlardır. Sedat Hakkı Eldem'in de belirttiği gibi 20 odadan daha fazla sayıda odası bulunmaktadır. Yalı yaşamı deniz kıyısındaki sayfiye yaşamıdır, sayfiye ile gelen özgürlük, daha güzel ortamda daha büyük bahçelere sahip olmaktan kaynaklanıyordu. Boğaziçi kıyılarında yalılardan önce has bahçeler vardı, daha sonra bunlar üzerine önce kasırlar, sonra yalılar yapılmıştır.16.yüzyılda sayfiye konutu geleneği olmadığından yalılar da yapılmamıştır.17.yüzyılda bazı semtlerde yalılar yapılmıştır. Sultanların kıyılarda yaptırdıkları ilk kasırlar kargirdir.Ortaköy'de 17.yüzyılda sultan kızlarının(Cemile Sultan,Hatice Sultan yalıları)(Resim.19) ve vezirlerinin yalıları vardır.Yine 17.yüzyılda Boğaz'ın uzak kıyılarında Anadolu Hisarı ile Kanlıca arasında yapılmış yalı mimarisinin bugüne kadar yaşamış özgün örneği Amcazade Hüseyin Paşa yalısı yapılmıştır.Sultanların ve devlet büyüklerinin yazlık konutlarını yoğun olarak deniz kenarına taşımaları Lale devrinde olmuştur.Özellikle 18.yüzyıldan sonra Boğaziçi kıyılarının sayfiye niteliği önemsenmiş olup, Tanzimat'tan sonra II.Abdülhamit döneminde (1876-1909) yalı arsaları el değiştirmiş, bu yüzden 19.yüzyılda Boğaziçi kıyılarının fizyonomisi üç-dört kez değişmiştir.

Türk mimarisinin önemli örneklerinden olan yalılar genellikle haremlik selamlık olmak üzere iki bölümden oluşurlar. Büyüklüklerine göre hamam, mutfak, kayıkhane gibi bölümleri vardır.Mimari üslupları gelişim sürecine bağlı olarak sırasıyla Klasik, Türk rokokosu, ampir ve eklektik olarak gruplandırılırlar.[54]

Boğaziçi'nin özellikle Rumeli yakasının bazı kıyılarında (Arnavutköy, Yeniköy v.b.) 18.yüzyılda aralıklı düzende sıralanan yalılar, bugün yerini yanaşık

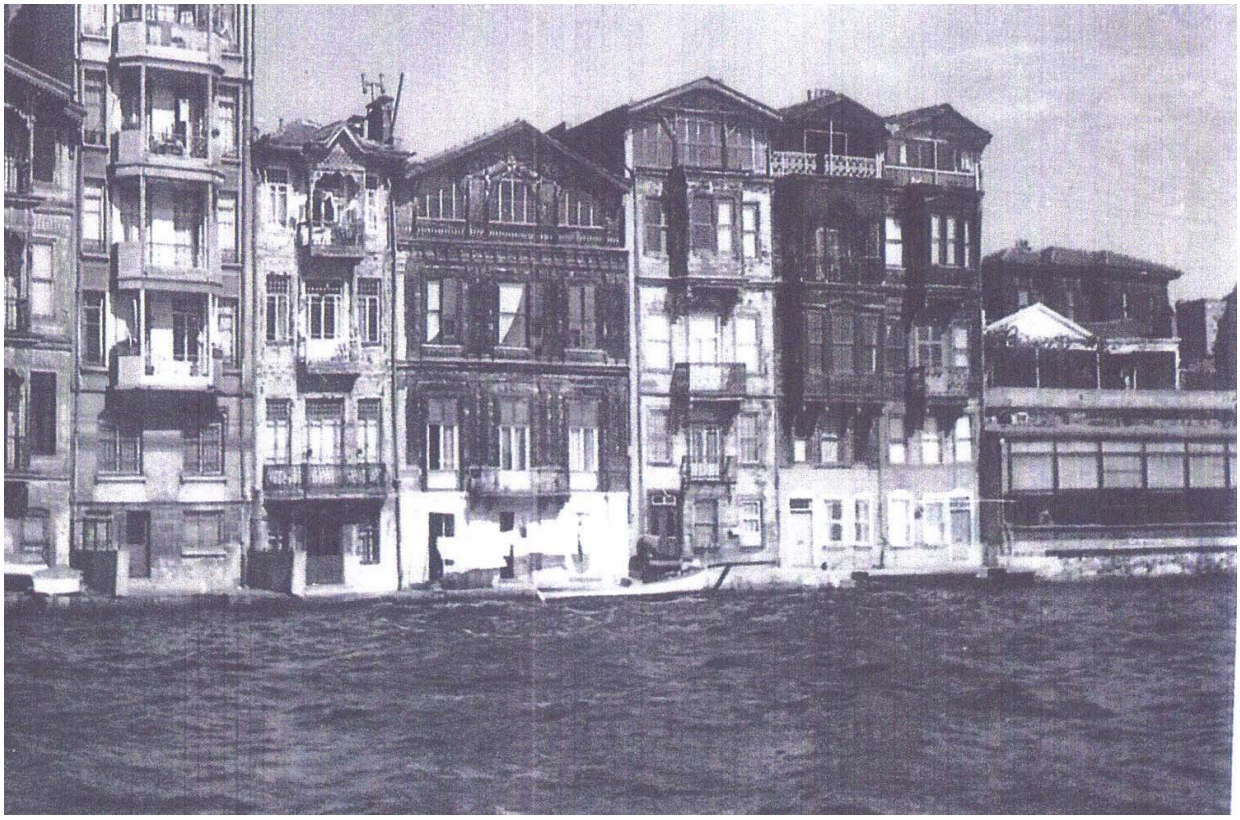
[54] M.Çubuk – Boğaziçi mekanının düzenlemesinde bazı ilkeler Sf: 103

düzene bırakmıştır.(Resim.20)Dar parsellerde yer alan bu yalıların ön cepheleri denize, girişlerinin yer aldığı arka cepheleri yola bakmaktadır. Genellikle 4 kattan (zemin + 3 kat) oluşan bu yalıların çekme katlarla 5 kata kadar yükseldiği görülmektedir.Bunların kapı, pencere, balkon, saçak, alınlık gibi elemanlarının biçimlenmesi değişik ve bağımsız olarak yapılmış olup, klasik, barok, rokoko gibi üsluplar kullanılmıştır.

Boğaziçi kıyılarının yüksek katlı yeni binalarla doldurulması ve bunların birçoğunun tarihi yalıların arasında kalması, çoğunun tarihi doku ile ilgisinin bulunmayıp, bulundukları yere aykırı olarak yapılmış olmaları, ,Osmanlı kültürünün yarattığı bu büyük konut mimarisine saygısızlık olarak nitelendirilmelidir. Eski ile tamamen zıt olan bu yapılar çağdaş mimarlık örnekleri olarak tanımlanamaz.

HATİCE SULTAN YALISI
BOĞAZİÇİ SAHİLHANELERİ SF.808
(ORHAN ERDENEN)
RESİM 19

ARNAVUTKÖY YALILARI
BOĞAZİÇİ SAHİLHANELERİ SF.779
(ORHAN ERDENER)
RESİM 20

III. BÖLÜM

3.1 BEBEĞ'İN BOĞAZİÇİN'DEKİ YERİ,KONUMU VE TARİHSEL GELİŞİMİ

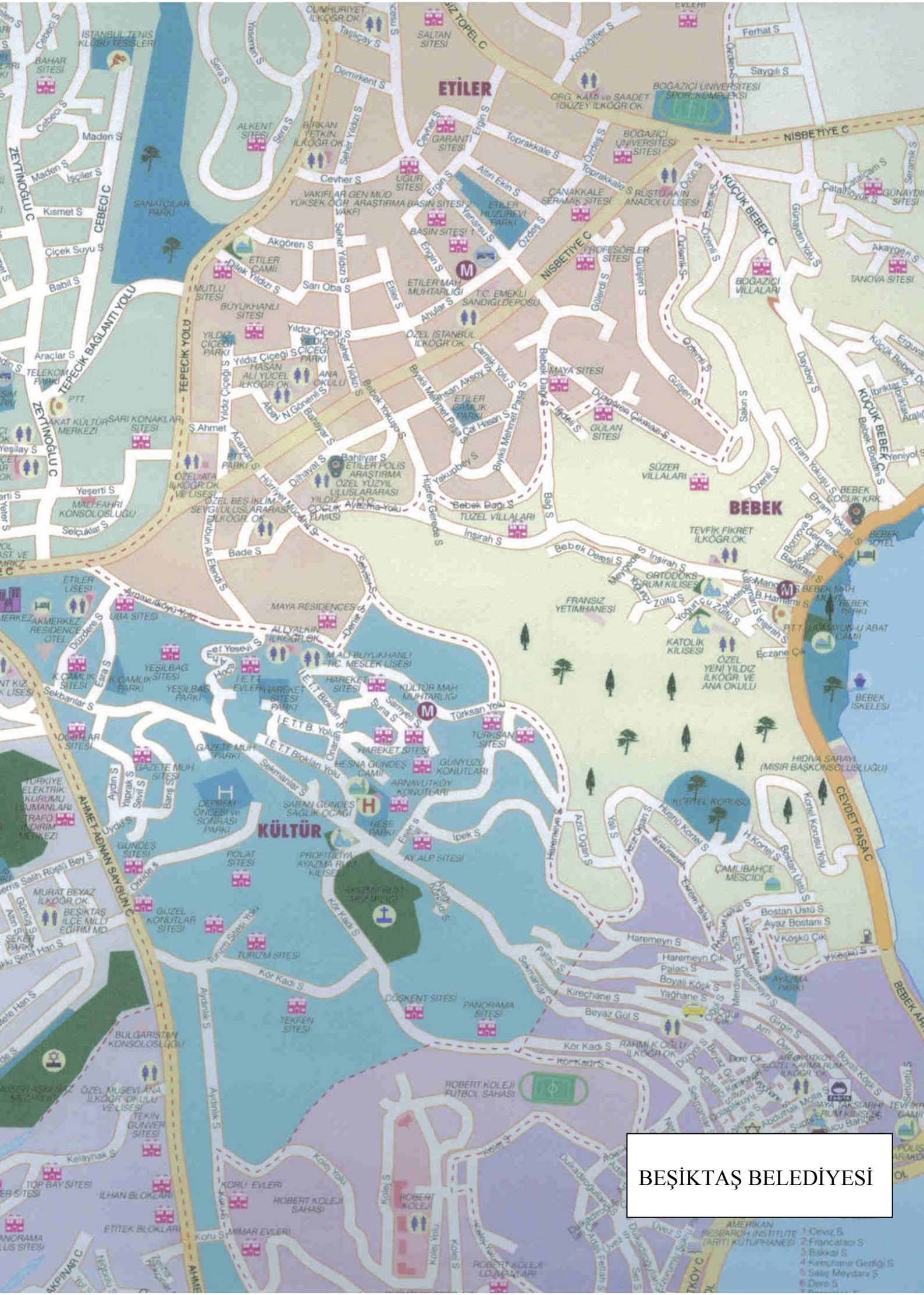
3.1.1 KONUMU VE SINIRLARI

Beşiktaş ilçesine bağlı Bebek İstanbul boğazının batı kıyısında, Arnavutköy ile Rumeli Hisarı arasında yer alır. Kuzey batısında Etiler, batısında Kültür, güneyinde Arnavutköy, kuzeydoğusunda Rumeli Hisarı semtleri yer alır.

Akıntı Burnu'nun ötesinde geniş kavisiyle Bebek koyu yer alır. Boğaz'ın halen en güzel noktalarından birisidir. Kuruçeşme'den sonra Akıntı Burnu'nun ilerisi olan Bebek'in içinden Bebek deresi geçmektedir. Fakat bu derenin üstü yer yer sokak olmuştur. Kıyı şeridi güneybatı-kuzeydoğu doğrultusuna yakın bir konumdadır. Bu konumdan dolayı güneş-deniz ilişkisi doğal olarak sağlanmaktadır. Yerleşme vadiden kuzeybatı doğrultusundaki yamaçlara doğru gelişme göstermektedir. Boğaziçi'nin Rumeli yakasında sahilden başlayarak %30ları bulan eğim Bebek yerleşiminde de hissedilir. Boğaz ikliminin özelliği olan nem oranındaki yükseklik ve bol yağış burada da görülmektedir. Yörenin kent merkezine (Beşiktaş, Taksim) yakınlığı, doğal güzelliği ve manzarası ile oldukça önemlidir. Bu özelliğinden dolayı özellikle 1950li yıllardan sonra yamaçlarında tarihi dokusuna aykırı, çok katlı betonarme binaların yapıldığı görülmektedir. Bebek'in üzerinde ve kuzeyindeki tepelerde ülkenin önemli üniversitelerinden Boğaziçi Üniversitesi bulunmaktadır.

3.1.2 ULAŞIM

İstanbul Boğazı'nın Rumeli yakasındaki 5. iskele Bebek İskelesidir. İstanbul Belediyesi'nin, denizcilik işletmesinin ve özel şirketlerin vapurları ile deniz ulaşımı sağlanabilmektedir. Rumeli Hisarı, Bebek sahil yolu Cevdet Paşa Caddesi izlenip,

ETİLER
BEBEK
KÜLTÜR
BEŞİKTAŞ BELEDİYESİ

Kuruçeşme Caddesinde devam edildiğinde Kuruçeşme ve Ortaköy'den sonra Beşiktaş'a ulaşılır. Kuruçeşme caddesinin trafik yoğunluğu 1989 yılında yapılan Kazıklı yol çalışması ile hafifletilmiştir. Bebek'in arkasında Etiler'e uzanan yol bulunmaktadır. Sahil yolu Cevdet Paşa Caddesinden Rumeli Hisarı yönünde izlendiğinde yine ilçe merkezi olan Sarıyer'e ulaşmak mümkündür.

3.1.3. CADDE VE SOKAKLARI

Boğaziçi'nin Rumeli yakasında kıyı boyunca devam eden sahil yolu, Kuruçeşme Arnavutköy arası Kuruçeşme Arnavutköy caddesi, Arnavutköy sonrası Bebek Arnavutköy caddesi, Bebek'ten Rumeli Hisarı'na kadar da Cevdet Paşa caddesi adlarını alır. Cevdet Paşa caddesinden girip Bebek'in içinden yamaçlara doğru çıkan, Bebek'in komşusu Etiler ve Kültür mahallerine bağlayan ana arteri olan sokak Manolya sokaktır. Bu sokak devamında İnşirah Sokak,(Resim.21) en yukarıda ise Ayazma yolu adını almaktadır. Kıvrımlı ve dik olan bu yol Hürriyet Mücahit Sokağı ile Etiler Nispetiye caddesine ve Kültür mahallelerine bağlanmaktadır. İnşirah sokak Etiler Nispetiye caddesine, Bağ sokak ve Bebek dağı isimli sokaklar ile, ayrıca Hürev Gerede sokak ve Bebek yokuşu isimli sokaklar ile bağlanmıştır. Kuzey batıdan Etiler'den girip İnşirah Sokaktan inerek Cevdet Paşa sahil yoluna bağlanan sokağın ilk girildiği kısmın ismi Karaman Sokaktır, bu sokak ikiye ayrılarak Bebek hamamı Sokak ve İnşirah Sokak ile Cevdet Paşa caddesine bağlanmaktadır.(Resim.22) Kültür Mahallesini Bebek'in içinden Cevdet Paşa Caddesine bağlayan sokakların ismi Aziz Oğan Sokak, Hüsnü Kartel Sokak ve Kartal Korusu yoludur. Bebek'in içindeki İnşirah sokağa paralel diğer önemli sokak ise Bebek deresi Sokaktır. Bu iki sokağı birbirine bağlayan merdivenli Dereiçi Sokak bulunmaktadır, Bebek Deresi sokak'tan Meygede isimli sokağa girilmektedir, bu sokağın devamında ise Yoğurtçu Zülfü sokak ile mektep sokak bulunmaktadır. Bu iki sokak sahil yoluna çıkan Karaman Sokak ile birleşmektedir. Küçük Bebek'te ise en önemli cadde Cevdet Paşa caddesini Nispetiye caddesine bağlayan Küçük Bebek caddesidir.

BEŞİKTAŞ BELEDİYESİ

İNŞİRAH SOKAKTAN GÖRÜNÜM
RESİM 21

CEVDET PAŞA CADDESİNDEN GÖRÜNÜM
RESİM 22

3.1.4. TARİHSEL GELİŞİMİ

İlk çağlarla ilgili fazla bilgi sahibi olunmayan Bebek, Boğaz'ın en güzel noktalarından biridir. Eskiden Khelai denilen Bebek'te balıkçıların koruyucusu Artemis Diktynna Tapınağı bulunuyordu. 16.Y.Y.ın başlarında I. Selim burada yazlık bir köşk yaptırmıştır ve izleyen dönemlerde Bebek paşaların, sultanların gözde yerlerinden biri olmayı sürdürdü.[55] Evliya Çelebi seyehatnamesinde 17.Y.Y ortalarında Bebek'te Kayalar adlı yerde kırk elli hane ve iki katlı Sıdkı Efendi Cami-i olduğunu belirtiyor. 18.Y.Y ın ikinci yarısında Boğaziçi'nin ileri köylerine kadar uzanan yapı ve imar faaliyetleri, Bebek'te çok eser yaratmış. Bebek'i mamür hale sokmuştur. Hümayun Abad ismi ile yeniden yaratılan Bebek Köşkü, sahil boyunca birer saray niteliğinde olan büyük ulema yalıları ile ön plana çıkmıştır. Bebek'in köy içlerinde, Rum ve tek tük Ermeni mahalleleri içinde büyük boyda konak şeklinde evleride vardı. Bebek köyü içinin o zaman da, şimdi de olduğu gibi iki önemli yolu vardı. Bu yollar yokuşa doğru yükselirken sağ ve sol tarafların da büyük evler bahçelerle çevrili idiler, evlerin cumbaları karşılıklı birbirlerine uzanırlardı.

Bebek'te yapılmış en önemli yalılar, Büyük Halim Paşa Yalısı, Ali Paşa (Valde Paşa) Yalısı, Hekim Paşa Yalısı, Mümtaz Efendi Yalısı, Arif Paşa Yalısı, Yılanlı Yalısı,(Resim.23) Köçeoğlu Yalısı,(Resim.24) Sait Paşa Yalılarıdır. Önemli evler ise Elmasyan evi, Kavafyan evi, Ampir ev, Binns evi, Büyük Çelebi evi, Yorgoki Çelebi evleridir.[56]

Köyün ortasındaki iskelenin yakınında 1912de Osmanlı'nın son mimarlarından Kemalettin Bey tarafından neo-klasik üslupta inşa edilen küçük bir camii vardır. Köyün üzerindeki ve kuzeyindeki tepelerde 1863de Cyrus Hamlin adında bir misyoner ve Christopher Robert adlı New York'lu filantropisti'nin maddi katkılarıyla kurulan okula Robert Koleji adı verilmiştir.Burası 1971 yılında Türk Üniversitesine(Boğaziçi Üniversitesi) dönüştürülmüştür.[57]

[55] Jane Taylor – İmparatorluklar Başkenti İstanbul Sf. 330
[56] S.H. Eldem – Boğaziçi Yalıları I.Cilt
[57] Jane Taylor _ Sf. 330

YILANLI YALI
S. H.ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI SF.157
RESİM 23

KÖÇEOĞLU YALISI
DOĞAN KUBAN AHŞAP SARAYLAR SF.107
RESİM 24

20.Y.Y başlarında son derece görkemli ve canlı olan bu boğaz köyünde, şu anda 19.Y.Y ve öncesine ait ahşap yalı ve köşklerden pek çoğu ayakta kalmamıştır. Beşiktaş, Taksim, Etiler, Ulus gibi önemli merkezlere yakınlığı, ulaşım kolaylığı ve manzarası nedeniyle çekici olan Bebek'te değişme, yamaçlarda yüksek gelir gruplarının yaptırdığı betonarme çok katlı yapılarla başlamıştır.

Bebek'te 1970 yılında devreye giren yasal koruma önlemleri ile birlikte ilk tescil çalışmaları başlamıştır. Bu çalışma sadece kıyı boyunca yer alan yapıları içeriyordu, 1974 yılında Anıtlar Yüksek Kurulu'nun aldığı Boğaziçi doğal ve sit alanları koruma kararı ile tescil çalışmasının kapsamı genişletilmiştir. 1983 yılında yapılan Boğaziçi öngörünüm tatbikat planında tescilli yapılar paftalara işlenmiş, mevcut olmayan, yıkılmış tarihi yapıların boş kalan arsalarında, yoğunluğu ve kat adedi düşük 2 katlı yapıların yapılması öngörülmüş, ayrıca yamaçların üst noktalarında kent bütününe hizmet eden hiçbir yapının yapılamayacağı yeşil alan yerleri bırakılarak Bebek'in tarihi ve doğal dokusunu koruyacak ve sürdürecek planlamalar yapılmıştır.

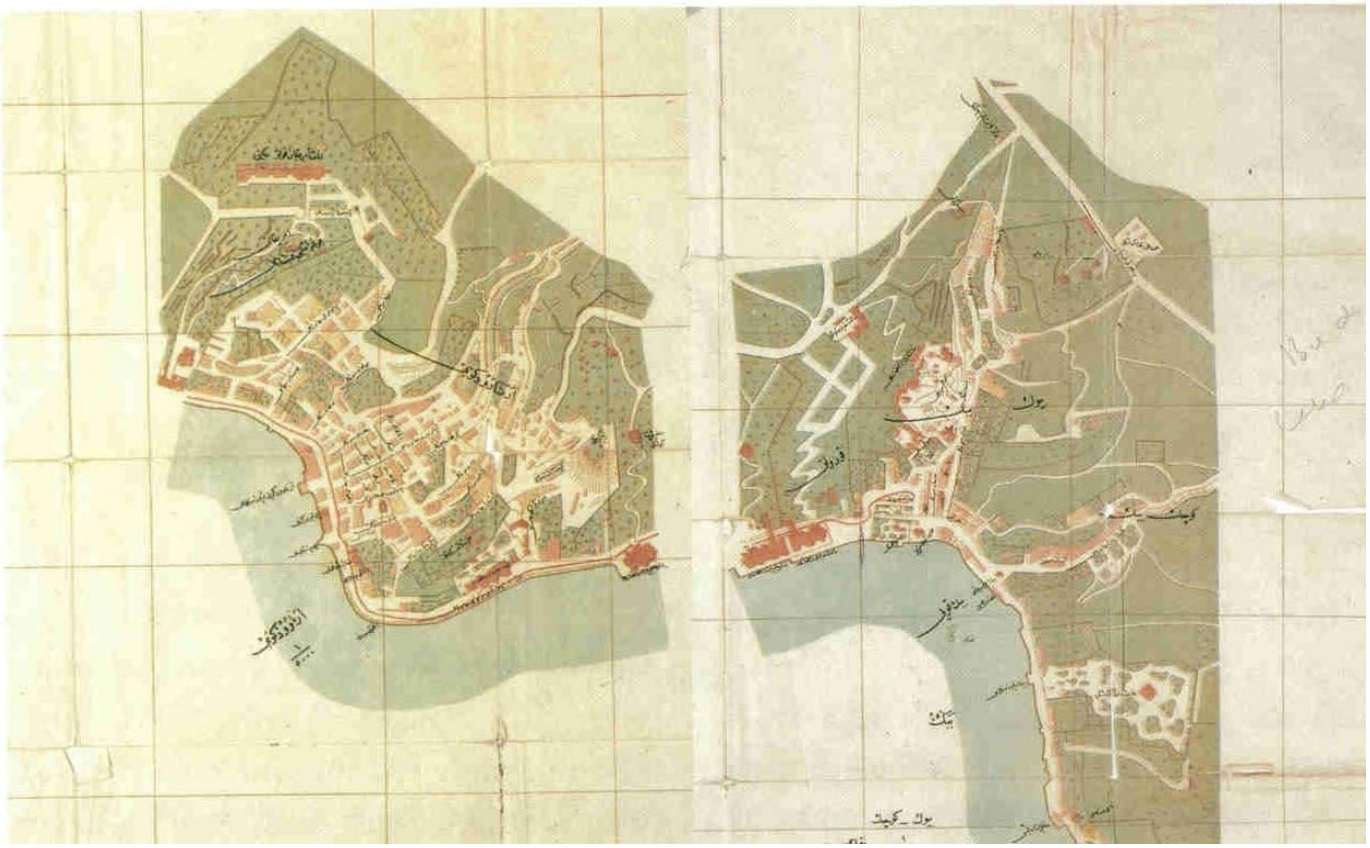
3.2.BEBEK 19.Y.Y. SONU YÖRESEL KONUT MİMARİSİ İLE BU MİMARİYİ OLUŞTURAN EVLERİN İNCELENMESİ VE BAZI EVLERİNDEN ÖRNEKLER

3.2.1.BEBEK 19.Y.Y. SONU YÖRESEL KONUT MİMARİSİNE GENEL BAKIŞ

Bebek 19.Y.Y. sonu yöresel konut mimarisini oluşturan evler, konaklar,köşkler ve yalılardır.Yalılar kıyılarda yapılarak yöresel kıyı mimarisini oluşturmuş,konak ve köşkler ise yamaçlarda yapılmışlardır.18.Y.Y. ortalarından itibaren yapılmış evlerle,19.Y.Y.sonlarına kadar değişik üslublarla yapılmış konak,köşk ve yalılar Bebek 19.Y.Y. sonu yöresel konut mimarisini oluşturmuştur.(Harita-7-8)

(HARİTA-7)
19 yy ORTALARI BEBEK HARİTASI
SEDAT HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ ANILARI SF 118

(HARİTA-8)
19. yy. SONLARI 20. yy BAŞLARI BEBEK HARİTASI (NECİP BEY)
CAHİT KAYRA MEKÂNLAR VE ZAMANLAR BEBEK SF 119

3.2.1.1. KONAK VE KÖŞKLER

Bebek'te 18.Y.Y. ve 19.Y.Y. sonuna kadar yapılmış konak ve köşkler genellikle İnşirah sokak,Hamam sokak,Manolya sokak,Yoğutçu Zülfü sokak,Meygede sokak,Bebek Deresi sokaklar ile Küçük Bebek'te yapılmışlardır.Bu dönemde yapılan bu evler arazilerinin eğimli ve dik olmasından dolayı bodrum üzeri 2 kat veya 3 kat bazende 4 kat olarak inşa edilmişlerdir..(Resim25)Genellikle 1 veya 2. katları taş kargir sistemle yapılmış olmakla beraber üst katları ahşap karkastır. Bu evler çoğunlukla bahçe içinde dir ve ön yüzleri yola bakmaktadır.Evlere yoldan girilmekle beraber bahçe kapısından da avluya girilebilmektedir.Avlunun içinin görünmemesi için bahçeyi sokaktan ayıran yüksek duvarlar yapılmıştır.Bu konaklar bahçe içinde olduklarından zemin katları açık olarak yapılmış,bu katlar revak,taraça ve pencerelerle Boğaz görünümüne yönlendirilmiştir.Genellikle yazlık olarak kullanılan bu köşkler,19.Y.Y. ortalarından sonra Şirketi Hayriye vapurlarının faaliyete geçmesi ve 1881 yılında atlı tramvayların Bebeğ'e gelmesi ile oluşan Bebeğ'in kentle entegrasyonu sonucu yaz,kış oturulan konaklar haline gelmiştir.Bunun sonucu yine bu dönemlerde İnşirah sokağın Rumeli Hisarı'na giden caddeye çıkan kısımlarında,Hamam sokakta,Manolya sokakta ve Küçük Bebek'te kent konakları denilen arka bahçeli, yan yana dizili bitişik nizamda yapılmış konaklar bulunmaktadır.Yan bahçeleri bulunmayan bu konaklara sadece yoldan girilmektedir.Genellikle 3 veya 4 katlı olan bu konakların zemin katları konutun içinin görünmemesi için sağırdır.Bu katlar taş duvarlardan yapılmıştır.Üst katlarında, bahçe içinde olan konaklara göre daha abartılı çıkma motifleri ve pencere süslemeleri yapılmıştır.

Bebek'te 19.Y.Y.sonu yöresel konut mimarisini oluşturan evlerin hakim olduğu üslub barok,ampir ve art nouveau dur.Evlerin hemen hemen tamamının cepheleri ahşap kaplıdır.18.Y.Y. ve 19.Y.Y.içinde yapılmış evler geleneksel türde yapılmış evler olup, barok ve ampir üslubu egemendir.Bu evler S.H.Eldem'inde sınıflandırdığı gibi III.devir evlerinin tüm özelliklerini taşımaktadır.19.Y.Y. sonlarından itibaren yapılmış evlerde ise art nouveau üslubu etkisi kendisini göstermiştir.Bu dönem evlerinde çatı odaları yapılarak cihannuma katları (Gurfe) oluşturulmuştur.18.Y.Y. ile 19.Y.Y.içinde yapılmış evlerle 19.Y.Y.sonu yapılmış evler arasındaki en önemli farklılık cihannuma katları olmuştur.(Resim26)Böylelikle

BEBEK 19 .YY.SONU EVLERİ
OSMANLININ SON BAŞKENTİ İSTANBUL ENGİN ÖZDENES SF158 (SEBAH&JOAİLLİER)
RESİM 25

BEBEK CİHANNUMALI EVLERİ
ROGER MARTİN
RESİM 26

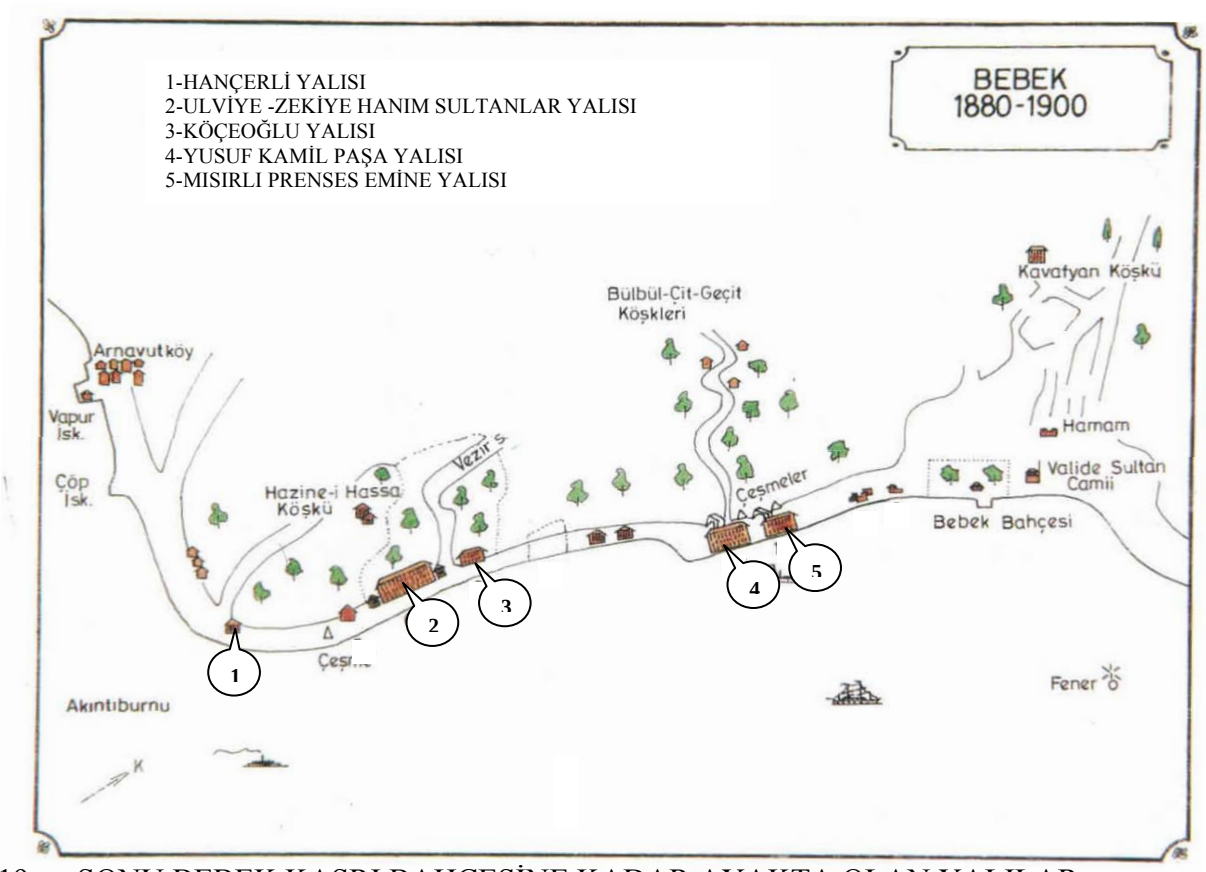
19.Y.Y.sonu Bebek konut mimarisinde yeni bir konut,yeni bir yaşam biçimi ortaya çıkmıştır.II.Abdülhamit dönemine kadar güçlü olarak yaşayan geleneksel konut tasarımı,bu dönemde yapılan evlerin tasarımına egemen olmak beraber 19.Y.Y.sonlarından itibaren yapılmış evlerin çoğu Avrupa modellerinin etkilerine göre yapılmışlardır.[58] 19.Y.Yılın sonlarında Bebek yöresel mimarisini oluşturan mevcut önemli evler,Yoğurtçu Zülfü sokak'taki Kavafyan evi,Ara Elmaysan evi,Meygede sokaktaki Büyük Çelebi evi,yine aynı sokaktaki Mr.Binns evi,İnşirah sokaktaki Acemzade halı tüccarının evi, (Bu ev restitüsyon araştırması yapılan teze de konu olan evdir)İnşirah sokak başlangıcındaki Ampir ev ile Bebek Deresi sokaktaki Küçük Çelebi evleridir.

3.2.1.2. YALILAR

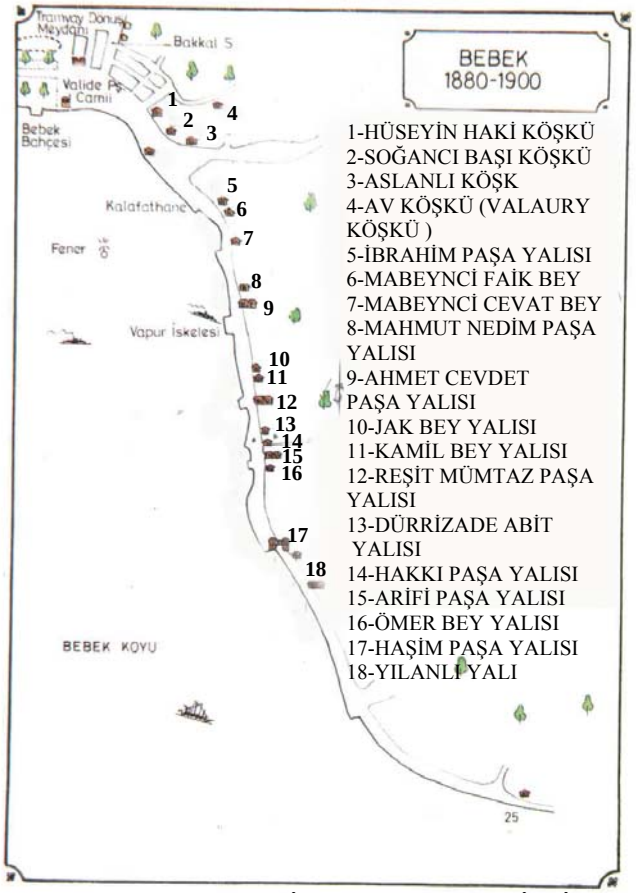
Boğaz kıyısındaki sayfiye yaşamının sağlandığı yerler olan yalılar,Bebek'te yöresel kıyı mimarisini oluşturan önemli yapılardır.Bebek yalıları Arnavutköy akıntı burnundan başlayıp,Kayalar mevkii Rumeli Hisar'ına doğru yay şeklinde aralıklarla uzanmaktadır. Akıntıburnundan Bebek Kasr-ı bahçesine kadarki kısımda (Bebek Kasr-ı 1848 tarihinde yıkılmıştır)19.Y.Y.sonunda mevcut ayakta olan yalılar (Çizim4)HançerliYalısı,Feride Sultan yalısı (HanımSultanlar,Beyhan Sultan yalısı,Feyzani mektepleri),Köçeoğlu yalısı,Yusuf Kamil paşa yalısı, (Halim Paşa) ve Mısırlı Ali Paşa (Valde Paşa) yalılarıdır.Akıntı Burnundan Bebek Kasr-ı'na kadar olan kısımda 19.Y.Y.sonu itibari ile sadece Beyhan Sultan yalısı (Hanım Sultanlar yalısı) 1865 yılında yıkılıp yerine kargir sistemde Feride Sultan yalısı yapılmıştır.[59] Bu dönemde, bu kısımda başkada yeni bir yalı yapılmamıştır. Tamamı kargir tek yapı Feride Sultan yalısıdır.

Bebek Kasr'ından, Kayalar mevkii Rumeli Hisarı'na kadar ki kısımda 19.Y.Y.sonunda mevcut ayakta olan yalılar ise (Çizim5)Soğancıbaşı yalısı,Aslanlı yalı,İbrahim Paşa yalısı,Mabeynci Faik Bey yalısı,Mabeynci Cevat Bey yalısı Mahmut Nedim Paşa yalısı,Ahmet Cevdet Paşa yalısı,(Ayşe Sultan yalısı) Jak Bey yalısı,Kamil Bey yalısı, ,Reşit Mümtaz Paşa yalısı, Dürrizade Abit yalısı,Robert

[58] Doğan Kuban.İstanbul Yazıları sf:194
[59] Cahit Kayra Mekanlar ve Zamanlar Bebek sf:121

19 yy SONU BEBEK KASRI BAHÇESİNE KADAR AYAKTA OLAN YALILAR
CAHİT KAYRA MEKANLAR ZAMANLAR BEBEK SF 119
ÇİZİM. 4

19 yy SONU BEBEK KASRI BAHÇESİN'DEN RUMELİ HİSARINA KADAR Kİ AYAKTA OLAN YALILAR
CAHİT KAYRA MEKANLAR ZAMANLAR BEBEK SF 114
ÇİZİM. 5

Koleji girişi (Boğaziçi Üniversitesi), Hakkı Paşa yalısı,Arifi Paşa yalısı,Ömer Bey yalısı,Haşim Paşa yalısı ve Yılanlı yalılardır.

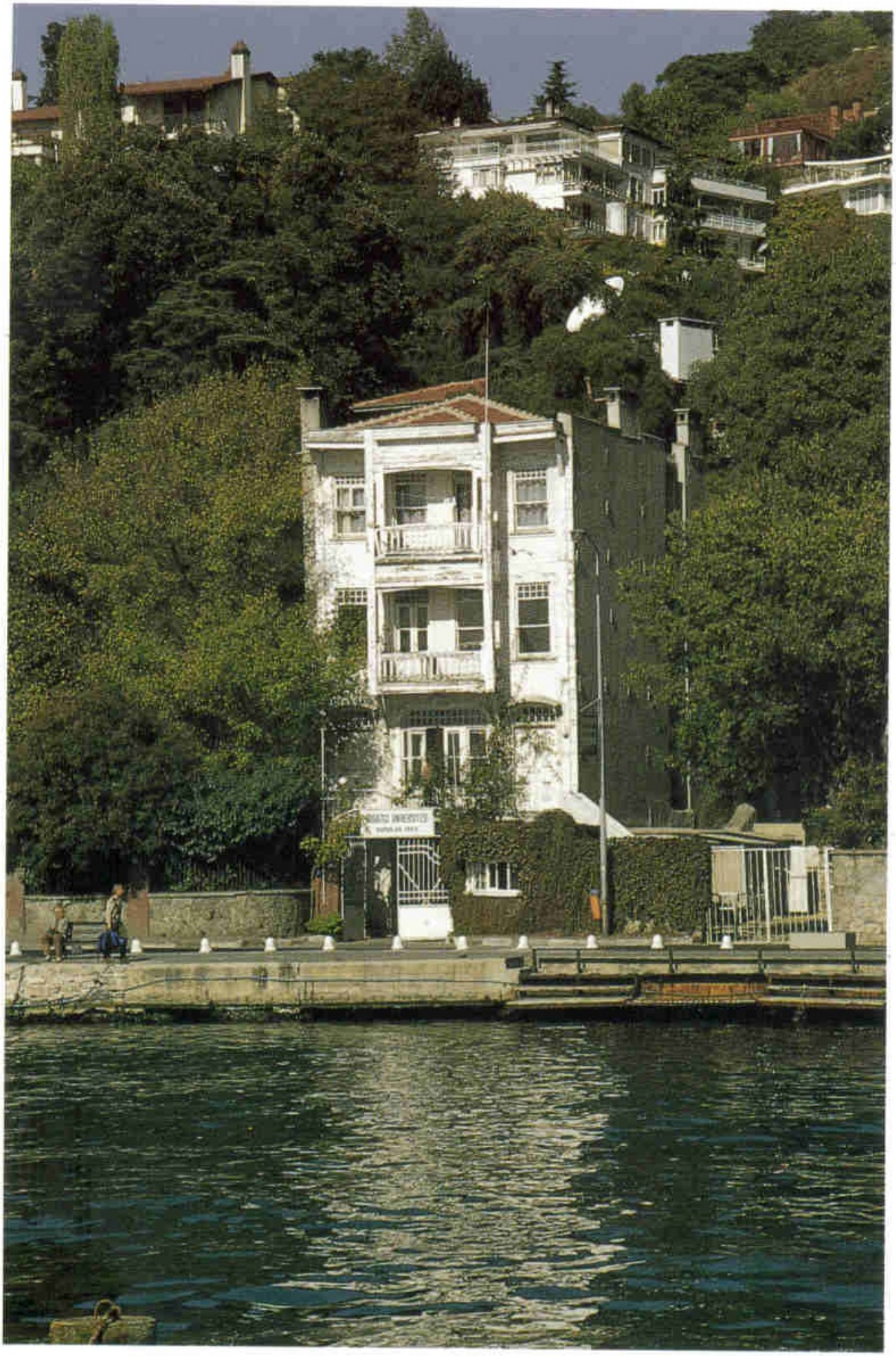
Bebek'te 19.Y.Y. sonu yöresel kıyı mimarisini oluşturan bu yalılar, yamaçlarındaki konak ve köşkler gibi 18. ve 19.Y.Yıllarda yapılmıştır.Genellikle zemin üstü 2 kattır.İlk katları kargir, üst katları ahşap karkastır.Bu dönem yalılarında çoğunlukla barok,ampir ve Türk rokokosu üslubları egemendir.Orta sofalı karnıyarık tipinde yapılmış olan bu yalılar S.H.Eldem'in sınıflandırdığı gibi III.devir evlerinin en güzel örneklerindendir.Boğaziçi üslubuna uygun tarzda ve geleneksel ev türünde inşa edilmişlerdir.Salonları büyük,denizi ve bahçeyi her iki yönde görmektedir,girişleri hem yoldan hem de denizdendir.

19.Y.Y. sonunda ve bundan sonraki dönemlerde yıkılan yalıların yerine, kargir sistemle Avrupa ve art nouveau üslubunun etkileri ile yenileri yapılmıştır. Feride Sultan yalısı ile 1880 lerde yapılmış Robert Koleji girişi yapıları bunun en güzel örnekleridir.Doğan Kuban'a göre Robert Koleji girişi (Boğaziçi Üniversitesi) yapısı art nouveau üslubunun Amerikancasıdır.(Resim27)

3.2.2.BEBEK 19.Y.Y.SONU KONUT MİMARİSİNİ OLUŞTURAN EVLERİN İNCELENMESİ

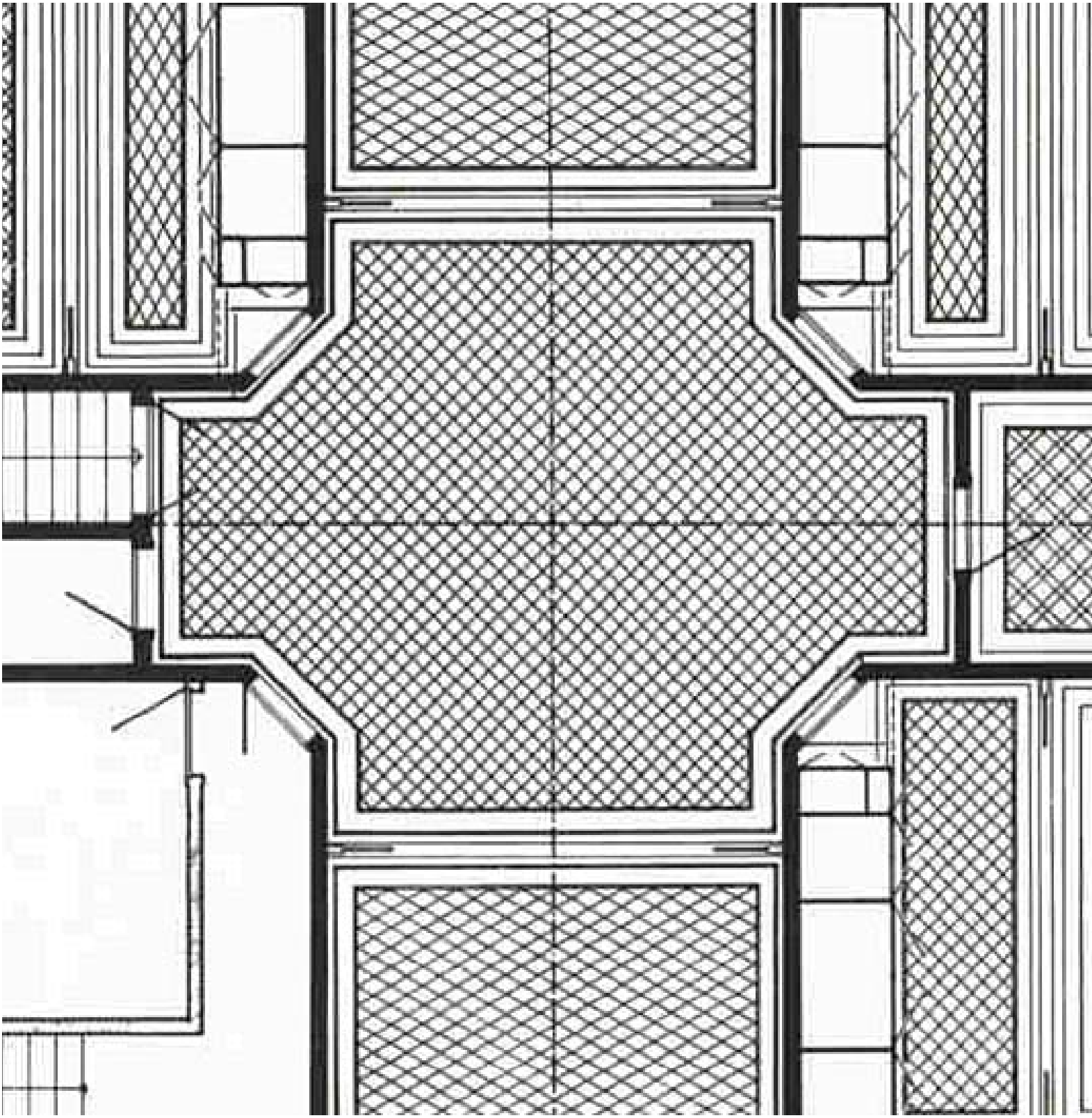
3.2.2.1. MEKANSAL AÇIDAN

19.Y.Y.sonu Bebek yöresel konut mimarisini oluşturan evler, genellikle 18.Y.Y. ortalarından sonra yapılmış evlerle, 19.Y.Y. sonuna kadar yapılmış evlerden oluşmaktadır.Bu evler bodrum üzeri 2 ya da 3 kat bazen de 4 kat olarak yapılmışlardır.Evlerin çoğunda bodrum kat olduğundan giriş katı yükseltilmiş,giriş katına içeriden veya dışarıdan merdivenlerle çıkılmaktadır.Evlere sokaktan girildiği gibi bahçedende girilebilmektedir. Bodrum ya da zemin kattlarında mutlaka mutfak bulunmaktadır. Mutfak daha eski dönem evlerindeki gibi bahçede değildir.Bebek'te 18.Y.Y.ortalarından 19.Y.Y.ortalarına kadar yapılmış evler genellikle merkezi sofalıdır, bütün odalar bu sofaya açılmaktadır ve sofa köşeleri pahlıdır,oda kapıları bu pahlı köşelerden açılmıştır(Çizim.6).Merkezi iç sofalar eyvanlıdır ve genellikle 2 eyvan vardır.18.Y.Y.sonunda yapılmış bazı evlerde merdivenler üç kollu olarak yapılmıştır.Bu evlerde merdiven pencereleri büyük ve son kat pencerelerinin üstü

ROBERT KOLEJİ GİRİŞİ
ORHAN ERDENEN BOĞAZİÇİ SAHİLHANELERİ SF 761
RESİM 27

. ÇİZİM 6

MERKEZİ İÇ SOFA PLANI
(KAVAFYAN EVİ) S. HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI SF 164
ÇİZİM. 6

yuvarlak bitmektedir.Giriş katlarında genellikle taşlık vardır.Üst katları cumbalıdır, sokağa çıkma yapan köşk odaları mevcuttur.Bebek'te 19.Y.Y. sonlarına doğru yapılmış evler ise genellikle orta sofalı karnıyarık tipindedir.Sofa adeta evi ikiye bölmektedir.Merdiven sofanın ucunda ve giriş kapısının tam karşısındadır.Özellikle 19.Y.Y.sonunda yapılmış evlerde çatı odalarının bulunduğu cihannuma katları (Gurfe) yapılmıştır.Bu katlar 19.Y.Y.sonu Bebek yöresel konut mimarisinin önemli özelliğidir.Bebeğ'in bu dönem evlerinde genellikle yan ve arka bahçelerinde, Boğaza bakan cephelerde taraçalar bulunmaktadır.(Resim.28)

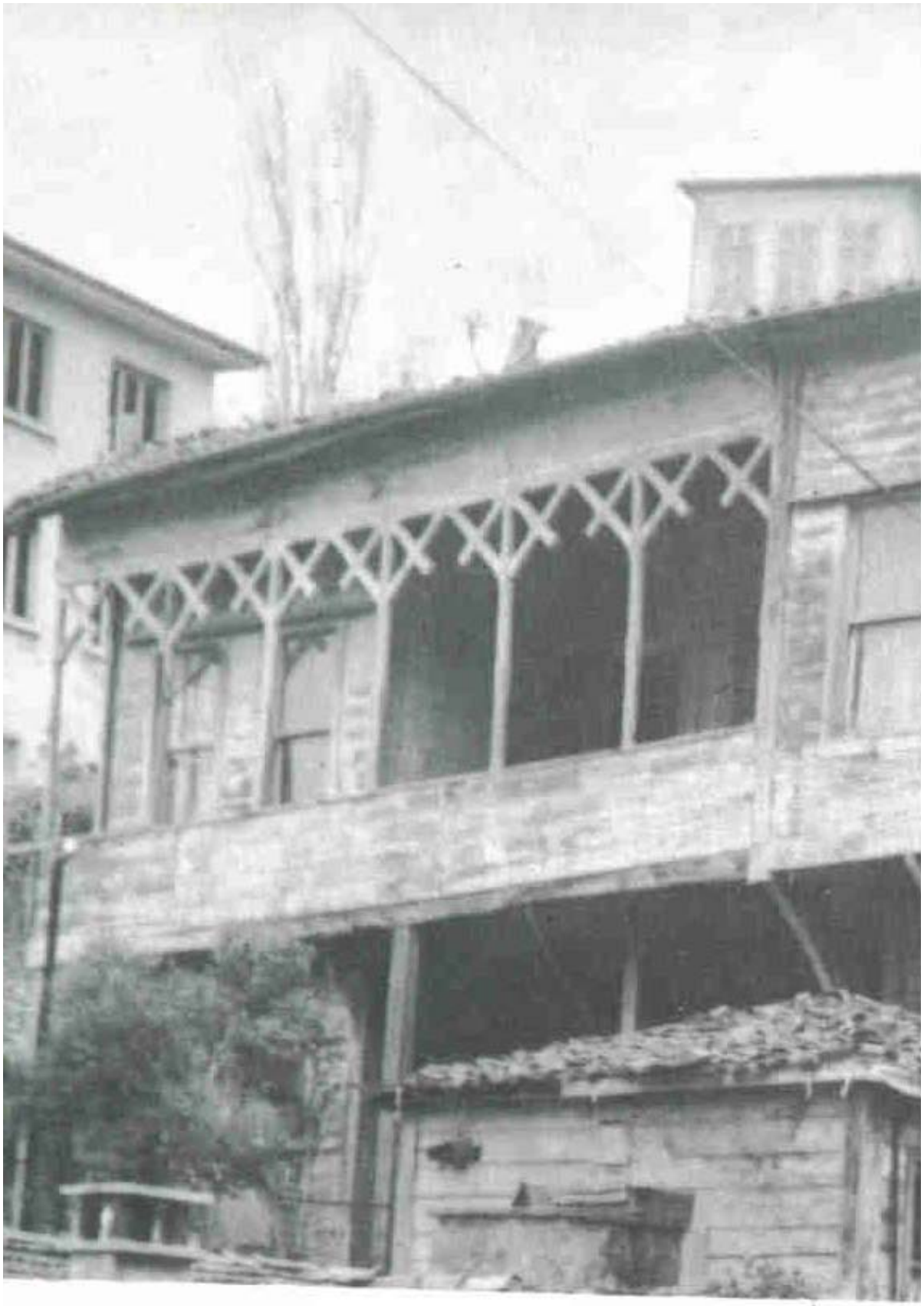
3.2.2.2. YAPISAL AÇIDAN

3.2.2.2.1. KAPILAR VE GİRİŞLER

Bebek'teki 19.Y.Y.sonu yöresel mimariyi oluşturan evlerde genellikle bodrum ya da bahçe katları bulunduğundan ev girişleri zeminden biraz yükseltilmiştir. Böylelikle içeriden veya dışarıdan yapılan merdivenlerle giriş sağlanmıştır. Cümle kapıları genellikle iki kanatlı ve üç tablalı olarak yapılmıştır.(Resim.29,30,3132,33,34) Çeşitli üsluplardan alıntılar yapılıp imal edilerek gösterişli hale getirilmiştir. Üzerileri düz biten kapılar olduğu gibi yuvarlak dönen, kenarlarında yivli sütunları olan üstlerinde üçgen alınlık olan kapılarda vardır. Ayrıca taşlığa ışık sağlamak amacıyla kapının üzerine yapılmış camdan formasyonlar bulunmaktadır. Şayet giriş katına cümle kapısından girildikten sonra merdivenle çıkılıyorsa kapının üstündeki ışıklıklar daha büyük ve cam formasyonları daha biçimseldir, giriş katına dışarıdan merdiven ile giriliyorsa cümle kapısı üzerindeki ışıklıklar daha küçük, daha alçak ve kapı genişliğinde uzanan kare biçimli cam formasyonları oluşturmaktadır.

3.2.2.2.2.PENCERELER

Bebek 19.Y.Y.sonu yöresel konut mimarisini oluşturan evlerin pencereleri, çerçeveleri ve bunların üzerinde yer alan pervaz, pencere bordür tahtaları, dekupaj süsleme ve bezemeleri genellikle ampir üslubu özelliği göstermekle birlikte Art Nouveau ve Neo Grek üslup özellikleri de göstermektedir.(Resim.35,36,37,38,39) Bu dönem evlerinde genellikle ince uzun giyotin pencereler kullanılmış olup,

BOĞAZİÇİ GÖRÜNÜMÜNE YÖNLENDİRİLMİŞ DİREKLİKLİ TARAÇA (MR.BİNNS EVİ)

S. HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI SF 172
RESİM 28

RESİM 29

RESİM 30

RESİM 31

RESİM 32

RESİM 33

RESİM 34

BEBEK TARİHİ KENTSEL DOKUSU İÇERİSİNDEKİ KAPI VE GİRİŞ ÖRNEKLERİ

RESİM 35

RESİM 36

RESİM 37

RESİM 38

RESİM 39

BEBEK TARİHİ KENTSEL DOKUSU İÇERİSİNDEKİ PENCERE ÖRNEKLERİ

pencere boyutları ½ oranındadır.Özellikle merdiven cephelerinde daha ince ve uzun oranlarda kullanılmış pencerelerde bulunmaktadır. 19.Y.Y. sonunda yapılmış evlerde art nouveau üslubu etkisi altında, geleneksel pencerelerin dışında farklı ve eklemli pencerelerde yapılmıştır.(Resim35,36,37,38,39)

3.2.2.2.3. FURUŞLAR

19.Y.Y. sonu Bebek kentsel tarihi dokusu içerisindeki yöresel mimariyi oluşturan evlerde, çeşitli üslupların özelliklerini yansıtan biçim ve bezemelerden yapılmış furuş ve payandalar bulunmaktadır.(Resim.40,41,42,43,44,45)Bu furuşlar saçaklarda küçültülmüş, çıkma altlarında ise daha büyük ve kalın kesitler oluşturmuştur. Bu doku içerisinde ahşap binalarda cephelerin düzlüğüne karşılık cephe süsleme elemanları ön plana çıkartılmış, furuş ve payandalarda bu süsleme üsluplarına göre biçimlenmiştir.Bu furuşların eğrisel olanları barok üslubu,düz olanları ampir üslubu,süslü ve fazla işlemeli olanları ise art nouveau üslubu özellikleri taşımaktadır.

3.2.2.2.4. SAÇAKLAR

Bebek'te 19.Y.Y.sonunda mevcut olan evlerin saçakları ahşap malzemeden yapılmış olup,kısa tutulmuştur.Saçak ucu düz bitenler olmakla beraber, genellikle ahşap oyma işçiliği yapılmıştır.Ampir üsluptaki cephelerin düz monotonluğundan kurtulan, dönemin üslubuna uygun ahşap saçak işlemeleri,taraçalarda ahşap işlemeli korkulukları, yine genellikle 19.Y.Y.sonlarında yapılmış evlerin balkon ve cihannuma önü teraslarında direklikler ve iki direk arasında barok üslubu eğrisel S biçimli kemerler bulunmaktadır. Özellikle 19.Y.Y.ortalarından sonra yapılmış evlerde saçak altlarında eğrisel furuşlar yapılmıştır,bunlar pencere aralarındaki dolulukların saçak hizasına gelen kısımlarına veya kısa aralıklarla, sıralı şekilde saçak altına konularak cephede bir saçak düzeni ve estetiği sağlanmıştır.Bazı evlerin saçak uçları ise değişik ahşap oyma işçiliği ile yapılmış, önleri kılınçlarla bitirilmiştir.(Resim46,47,48,49,50,51)

RESİM 40

RESİM 41

RESİM 42

RESİM 43

RESİM 44

RESİM 45

BEBEK TARİHİ KENTSEL DOKUSU İÇERİSİNDEKİ FURUŞ VE ELİBÖĞRÜNDE ÖRNEKLERİ

RESİM 46

RESİM 47

RESİM 48

RESİM 49

RESİM 50

RESİM 51

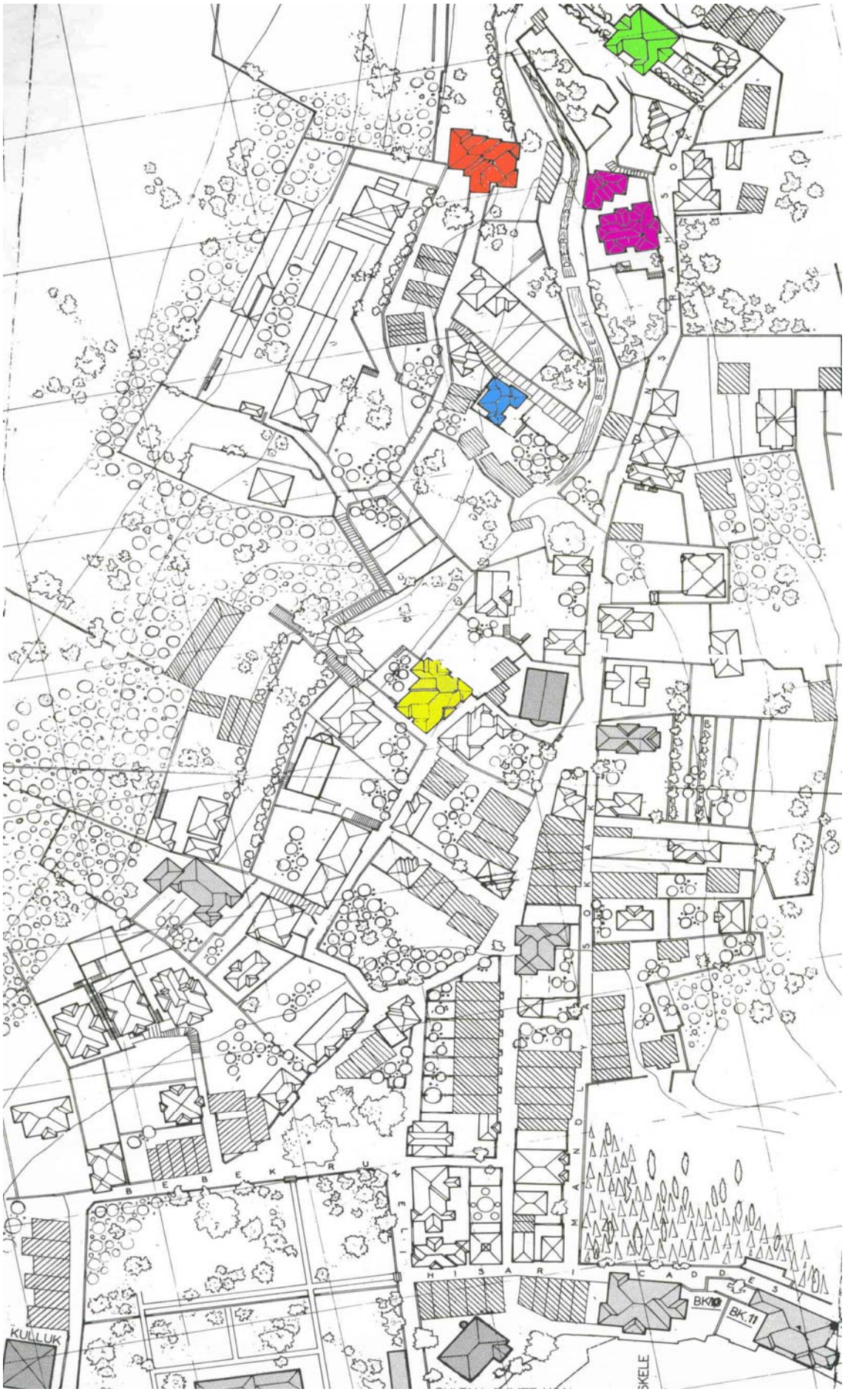
BEBEK TARİHİ KENTSEL DOKUSU İÇERİSİNDEKİ SAÇAK VE BALKON ÖRNEKLERİ

3.2.3.BEBEK 19.Y.Y.SONU YÖRESEL KONUT MİMARİSİNİ OLUŞTURAN BAZI EVLERİNDEN ÖRNEKLER

Bebek'te 19.Y.Y.sonu yöresel konut mimarisini oluşturan, en erkeni 18.Y.Y. ortalarında yapılmış,19.Y.Y.sonunda mevcut ayakta olan önemli evlerden bazıları şunlardır.(Çizim7)

A- KAVAFYAN EVİ: Yoğurtçu Zülfü Sokağı üzerindedir.1751 yılında yapılmıştır. İstanbul ahşap konut mimarisinin ayakta kalan en eski örneklerinden birisidir.Kavafyan evi, Türk ev mimarisinin bozulmadan gelmiş önemli bir örneğidir.(Çizim.8)Kilisenin yanında olması muteber bir Ermeni ailesine ait olduğunu göstermektedir.Evin planı merkezi sofa tipindedir.Sofaların köşeleri pahlı ve ikişer eyvanlıdır.Evin dört köşesinde büyük köşe odaları diğer eksen üzerinde merdiven ve birer küçük oda vardır.Güney tarafında II. Mahmut devrinde ilave edilmiş gelin odası vardır.Giriş katındaki büyük taşlık, iki oda hariç katın tamamını kapsar.Direkler arasında ahşap kemerler vardır.Bina kademelidir.Sokak kapısının bulunduğu seviye binanın taşlığı hizasındadır.Bahçe kapısı bir kat daha yukarıdadır.bu da üst bahçe ile bağlıdır. En üst kat bahçeye hakimdir. Böylece de binanın zemin üstü iki kattan meydana geldiği belirlenmektedir. En üst kat en itibarlı kattır. Burada iki köşe odasının tavanı çift şişeli yapılmıştır. Diğerleri çapraz çubukludur. Gelin odasının tavanı bağdadi kubbedir. Gelin odasının önünde üstü kapalı bir balkon bulunmaktadır. Kiliseye bakan oda başodadır. Burada tavan çaprazları üç kattır. Bir çok yerde duvar nakışları alçı baş pencereleri mevcuttur. Bina kaliteli yapı tekniği ile inşa edilmiştir.Üç katlı cephenin oluşturduğu iki sokak tarafında kesme taştan kaide duvarı gayet iyidir.Üst katlar ahşap karkas sistemle yapılmış olup dış yüzeler ahşap kaplıdır.Pencerelerin genişliği 85 cm. olup alt kısımları sabit, üst kısımları kanatlı olup sedirde oturmayı kolaylaştırıcı biçimde yapılmıştır.Köşe odalar bol pencere ile aydınlık yüzeye kavuşturulmuştur.[60]

[60] Sedad Hakkı Eldem Boğaziçi Yalıları I. Sf: 168/169

S.H.ELDEM BOĞAZİÇİ YALILAR I SF.118
ÇİZİM. 7

Cumba altlarındaki furuşlar ahşap ve eğriseldir.Cepheleri ahşap kaplamadır.Bu ev 18.yüzyılda yapılmış olmakla beraber 19.Y.Y.sönu Bebek yöresel konut mimarisinin çok önemli bir parçası ve belge niteliğindeki evidir.(Resim.52)

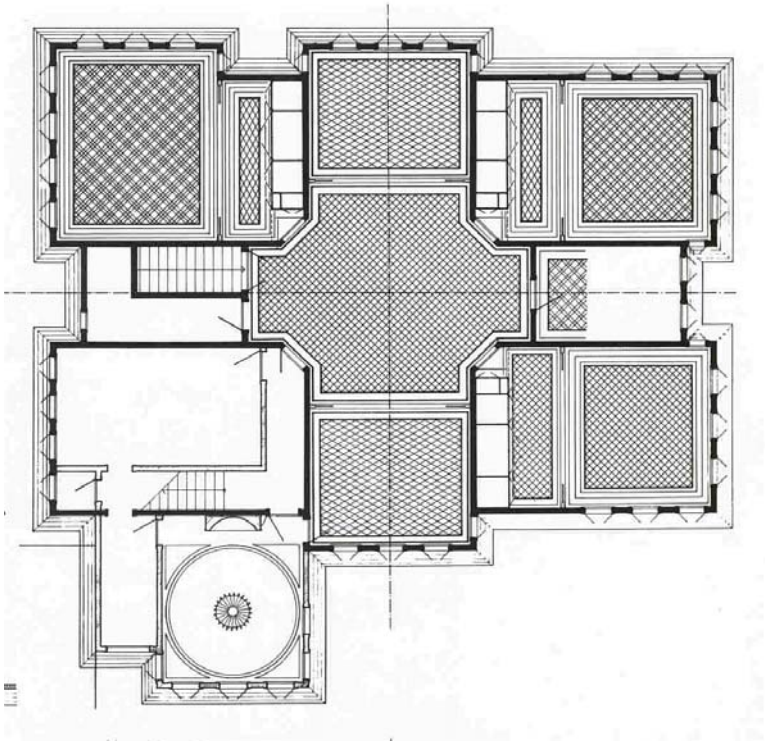
B-KÜÇÜK ÇELEBİ EVİ: Bebek deresi sokak ile, İnşirah sokak arasında yer almaktadır. Her iki sokağa da cephesi bulunmaktadır.(Çizim.9)

Ev İstanbul konut mimarisinin üçüncü devre evlerinin en güzel örneklerinden biridir.1793 yılında yapılmıştır.[61] İnşirah sokak ile Bebek deresi sokak arasındaki aşırı eğimden dolayı İnşirah Sokak'tan 2 katlı,Bebekderesi Sokak'tan 5 katlı olarak görülmektedir.Ortadaki merkezi sofa muntazamdır.Son iki katında, sofadan girilen cumbalı 4 adet köşe odası, 1 adet köşk odası vardır. Sofada 2 adet eyvan bulunmaktadır. Sofanın köşeleri pahlıdır.Bebek deresi sokağa bakan 3 kollu merdivenin son kat pencereleri yüksek ve üstü kemerlidir. Merdiven girişin tam karşısındadır.Pencereler üst katlarda ½ oranında olup ahşap kapaklıdır,üzerileri oval yuvarlak süslemelidir.Cumba altlarında eğrisel furuşlar bulunmaktadır.Cephesi tamamen ahşap kaplıdır.

C- ARA ELMASYAN EVİ:Yoğurtçu Zülfü sokağının devamındadır.18.Y.Y. sonunda yapılmış bir ermeni evidir.Evin planı merkezi iç sofalıdır.Sofa köşeleri pahlıdır ve pahlı köşelerde kapılar bulunmaktadır.(Çizim10)Ev eğimden dolayı kademeli yapılmıştır.Cumba eğrisel furuşları bir alt katın pencere üst hızasına kadar uzanmaktadır.Cepheleri ahşap kaplıdır. (Resim53)

D- MR. BİNN'İN EVİ: Bebek deresi sokaktan Meygede sokağa girişin sol tarafında bulunmaktadır.Evin özgün mimarisinde merkezi sofa bulunmaktadır.(Çizim11)Etrafındaki odalar arazinin düzensizliğinden dolayı düzensizdir. Evin zemin katı ikiye bölünmüştür. Selamlığa giden yol merdiven sahanlığından geçmektedir.[62] Cepheleri ahşap kaplamadır. Cumba altlarında eğrisel furuşlar vardır. Boğaz'a bakan cephede cumba çıkmalı balkon bulunmakla beraber direklerin üzerleri çapraz ağaçlarla birbirine bağlanmıştır.(Resim54)

[61] Sedad Hakkı Eldem Boğaziçi Yalıları I. Sf: 118
[62] Sedad Hakkı Eldem Sf: 174/175

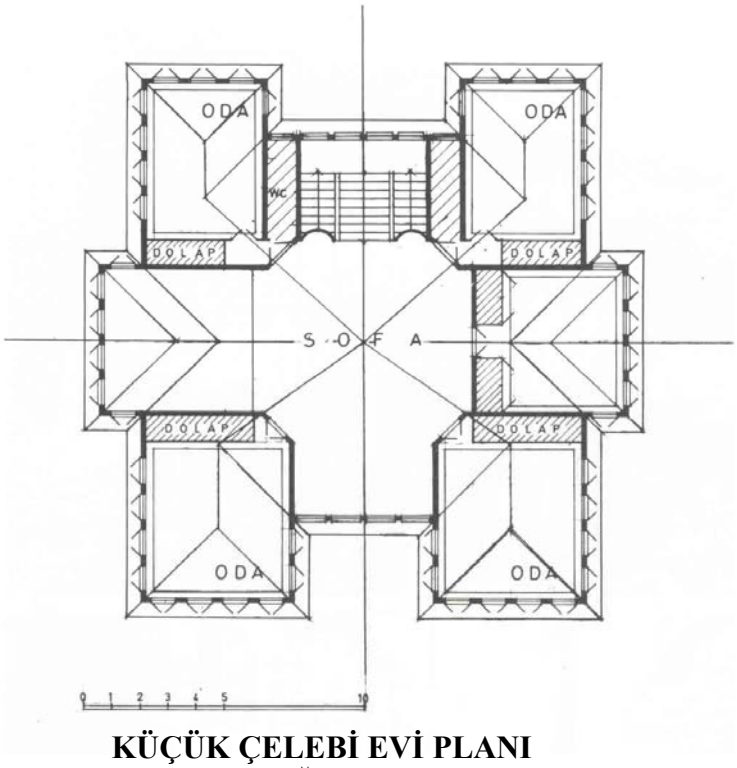

KAVAFYAN EVİ PLANI
S.H.ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF. 164

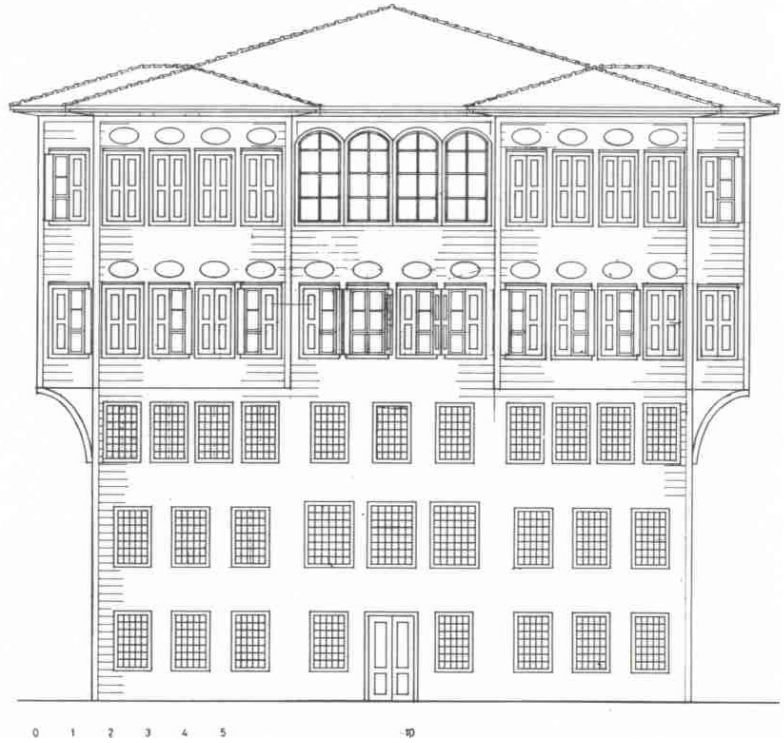
ÇİZİM. 8

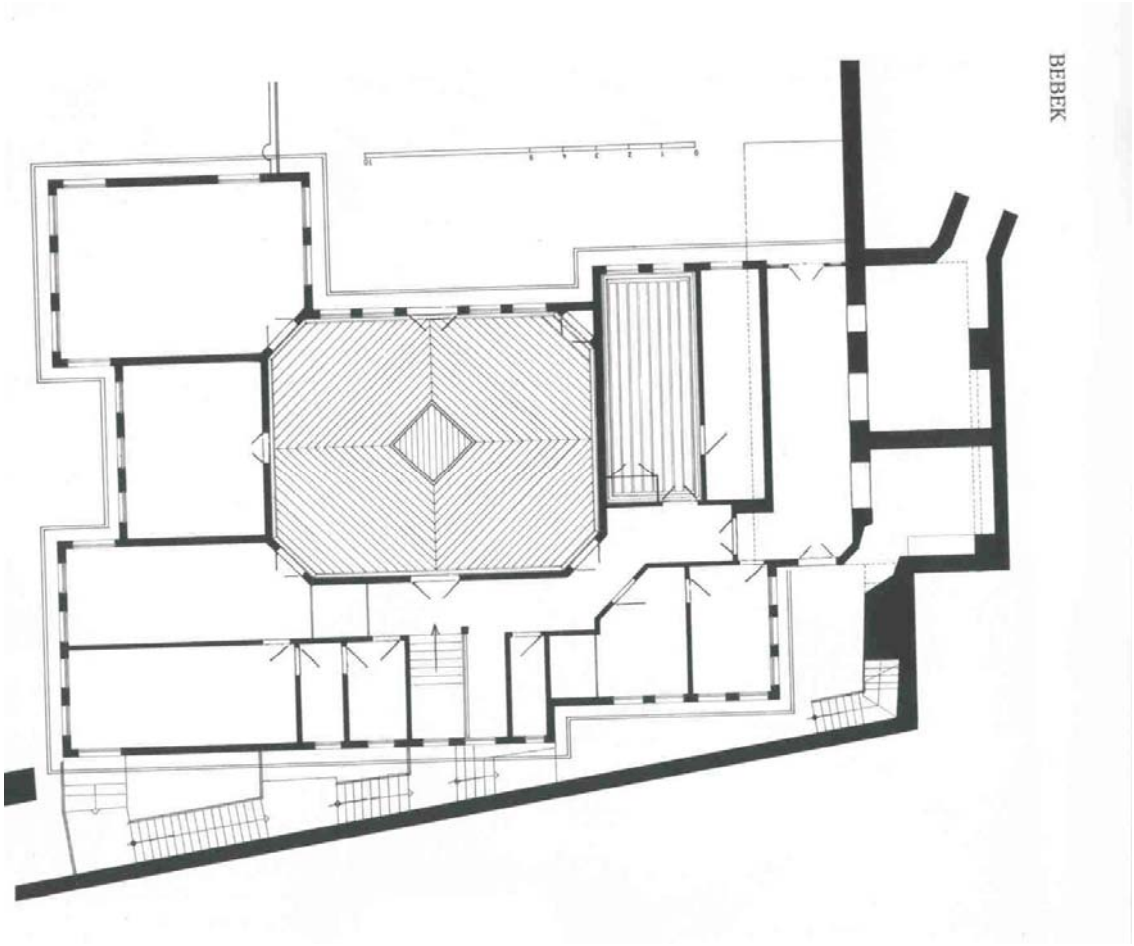
KAVAFYAN EVİ
RESİM 52

KÜÇÜK ÇELEBİ EVİ PLANI
S.H.ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF. 174

KÜÇÜK ÇELEBİ EVİ GÖRÜNÜŞÜ
S.H.ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF. 175
ÇİZİM.9

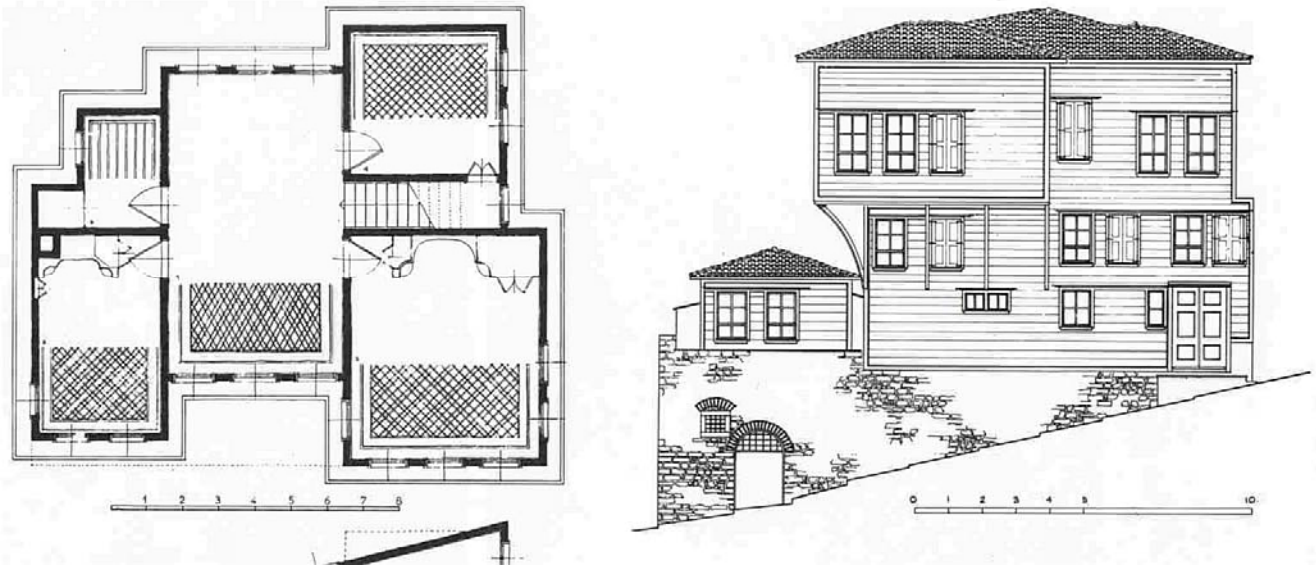
ARA ELMASYAN EVİ PLANI
S.HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF 160
ÇİZİM. 10

ARA ELMASYAN EVİ GÖRÜNÜŞÜ
S.HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF 162
RESİM 53

MR.BİNNS EVİ
S. HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI SF 172
RESİM. 54

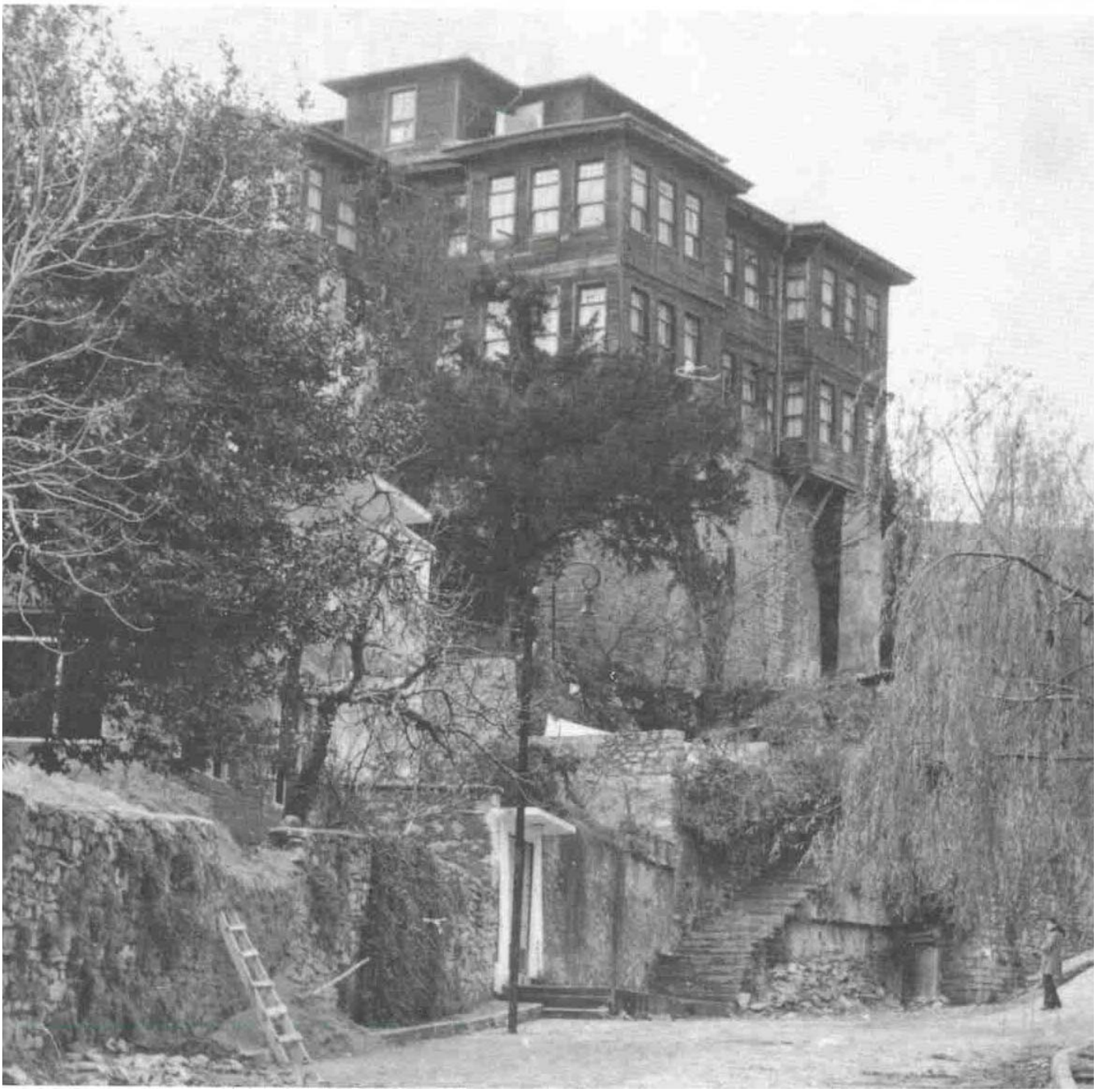
MR.BİNNS EVİ PLAN VE GÖRÜNÜŞÜ
S. HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI SF 172
ÇİZİM. 11

E- BÜYÜK ÇELEBİ EVİ: Bebek deresi sokağının üstündeki Meygede sokağın çıkmazındadır. Boğaziçi sayfiye konut mimarisinin önemli örneklerinden biridir.orta sofalıdır.Ampir üslupta yapılmıştır.İlk kat çok yüksek taş kagir, üst katlar ahşap ve cumba çıkmalıdır.Pencereler ½ oranında yapılmıştır.Cumba altları eğrisel furuşlu olmakla beraber en üstte Cihannüma (Gurfe) katı bulunmaktadır.19. yüzyıl sonlarına doğru yapıldığı anlaşılan evin taş kargir kısmın üstündeki 2 kat ile Cihannüma katının cepheleri ahşap kaplamadır.(Resim.55)

F- KÖÇEOĞLU YALISI :18.Y.Y.ikinci yarısından sonra yapılmıştır.Hanım Sultanlar yalısı ile Halim Paşa yalısının arasındadır.Merkezi iç sofalı türde yapılmıştır.(Çizim12) İkisi Haremlik ve selamlık olmak üzere birbirinin simetrisi olmayan üç adet sofası vardır.Sofaları direklidir.Sofalarının köşeleri barok etkisiyle eğrisel ve pahlı olup odalara bu pahlardan kapı açılmaktadır.Sofada iki adet eyvan vardır.Yapı zemin üstü 3 kattır.Cumba altı eliböğründeleri barok üslubuna uygun eğrisel biçimlerde yapılmıştır.Sofaları, hem denizi hemde bahçeyi görecek şekilde yönlendirilmiştir.Bu yalı döneminin bütün özelliklerini taşıyarak 19.Y.Y.sonu Bebek yöresel konut mimarisinin oluşumuna katkıda bulunmuştur.(Resim56)

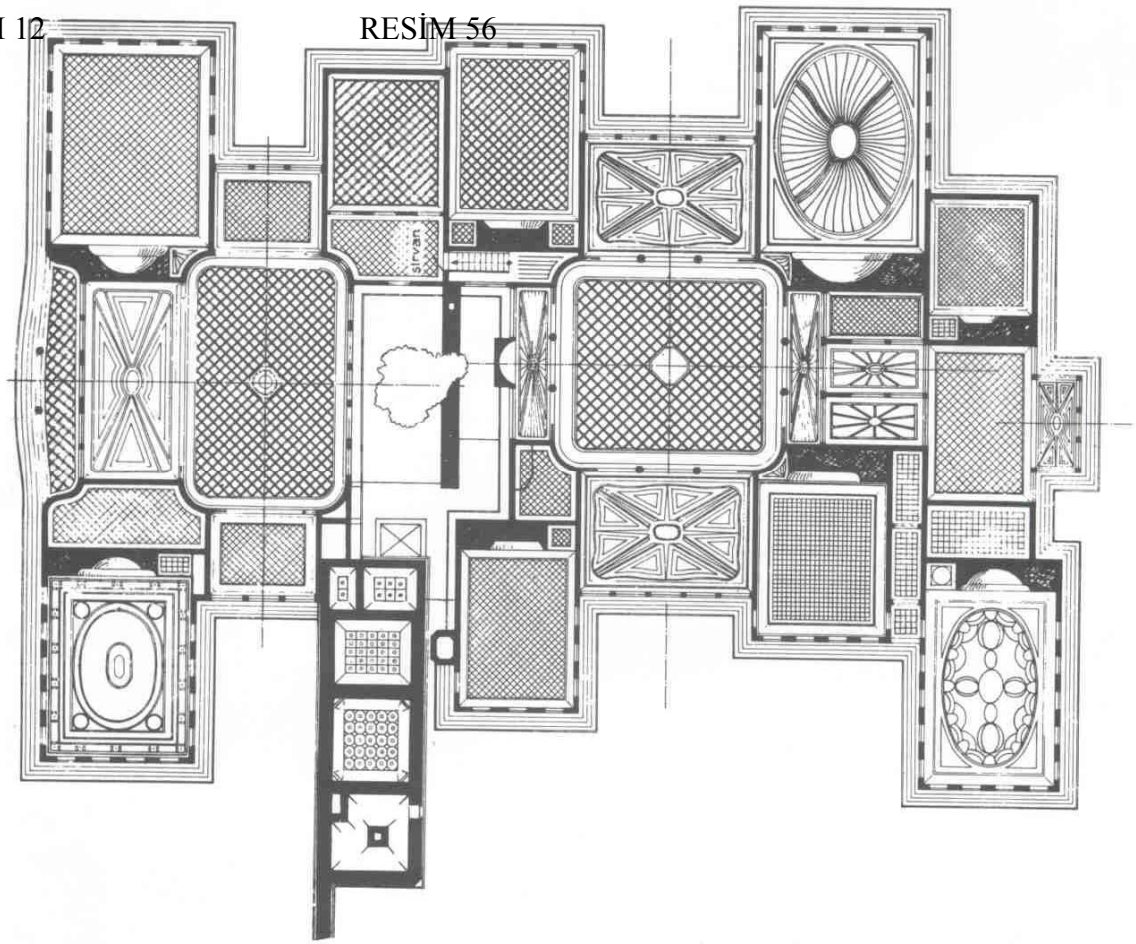
G- YILANLI YALI : !8.Y.Y.sonu 19.Y.Y.başlarında Yapılmıştır.Haremlik ve selamlık olmak üzere iki ayrı bölümden oluşmaktadır.(Çizim13) Harem dairesi büyük,uzun ve iç sofalıdır.40 dan fazla odası bulunmaktadır.Bu sofa boğaz ve bahçe tarafına açılmaktadır.En büyük özelliği meşkhane ve taş odası üzerinde inşa edilmiş olmasıdır.Türk barok mimarisinin değişik bir örneğidir.Yalıya meyilli bir yol ile çıkılmaktadır.Bu yol sıra tonozlar üzerine inşa edilmiştir.Haremden daha küçük olan selamlık kısmı geniş ve yatık çizgileriyle doğa ile sıkı sıkıya kaynaşan tek katlı binadır.Selamlık, taş ve kayadan oluşan bir set üzerine geniş furuşlar yardımıyla oturtulmuştur.Furuşlar üzerindeki çıkmalı kabul odası ve geniş sofası ile Yılanlı Yalı 19.Y.Y. sonu Bebek kentsel dokusundaki yöresel kıyı mimarisinin önemli örneği olmuştur.[63] (Resim57)

[63] Sedad Hakkı Eldem Boğaziçi Anıları. Sf: 133/136

BÜYÜK ÇELEBİ EVİ
S.H.ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI SF 176
RESİM 55

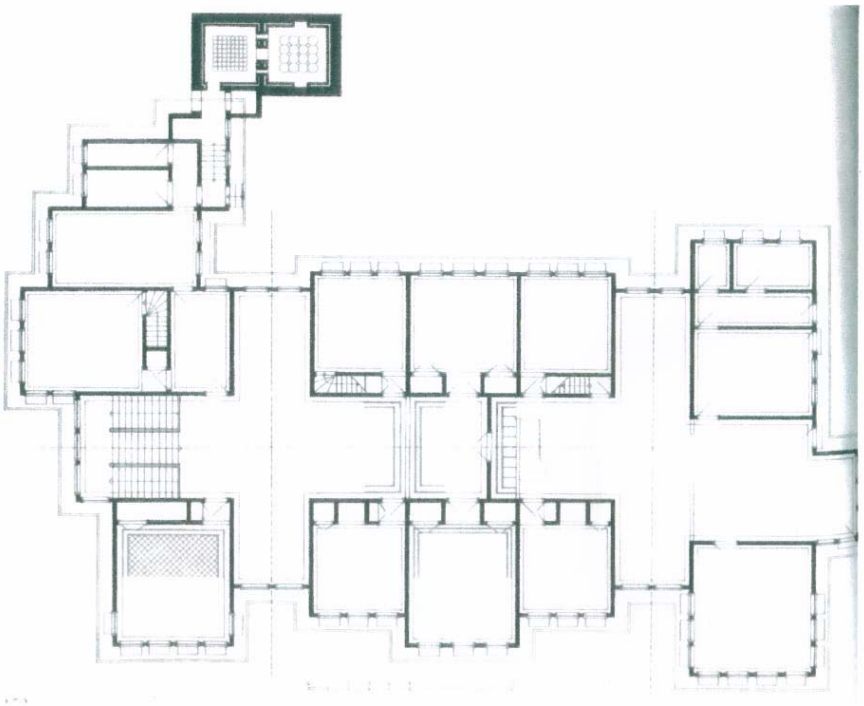
ÇİZİM 12 RESİM 56

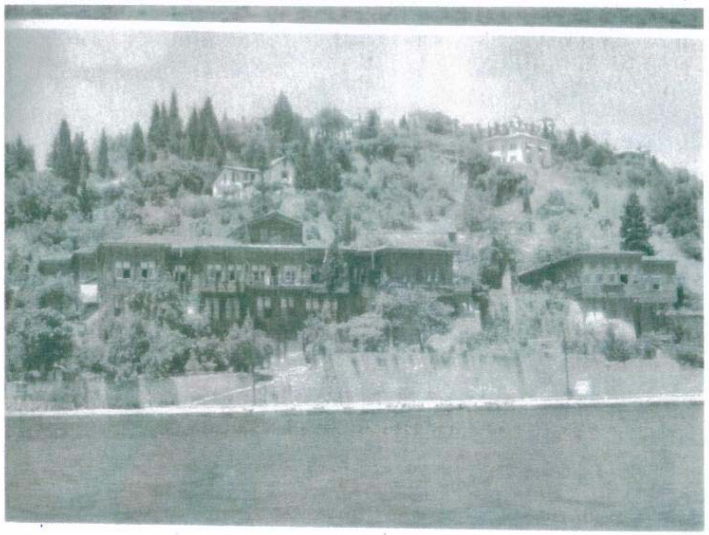
KÖÇEOĞLU YALISI PLANI
S.HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF 131
ÇİZİM. 12

KÖÇEOĞLU YALISI GÖRÜNÜŞÜ
S.HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF 130
RESİM 56

YILANLI YALISI PLANI
S.HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF 152 ÇİZİM 13

YILANLI YALISI GÖRÜNÜŞÜ
S.HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF 157 RESİM 57

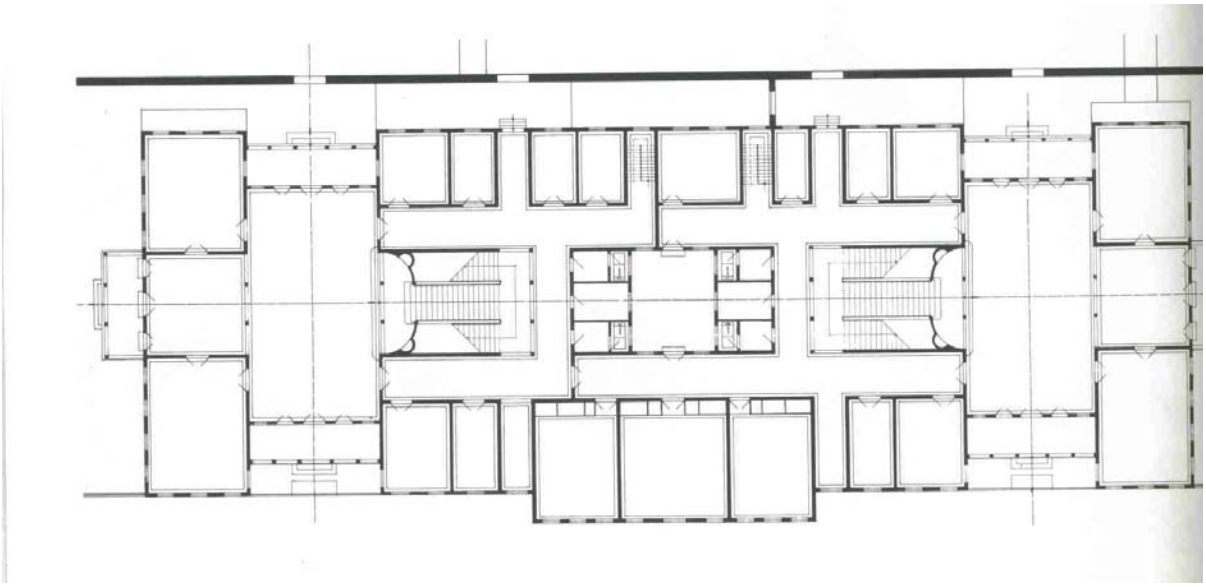
G- HALİM PAŞA YALISI : 19.Y.Y.ortalarından sonra ,Paris opera binası mimarı Charles Garnier'ye yaptırılmış olan bu yalı,19.Y.Y sonu Bebek kıyı mimarisini oluşturan yalıların en moderni olmuştur.Dünya'nın en büyük ahşap yapılarından biridir.Orta çıkıntılı kısmı üç kat diğer yan tarafları iki kat olarak yapılan bu yalı tamamen simetriktir. Boğaziçi üslubuna uygun tarzda,yayvan biçimde inşa edilmiştir.[64](Çizim14)Plan tipinde haremlik ve selamlık olmak üzere iki adet orta sofa bulunmaktadır.Sofalarında ikişer adet eyvan vardır ve zemin kat üstü sofalarının köşeleri pahlıdır.Bu mekansal özellikleri ile geleneksel evin plan ögelerini taşımakla birlikte özellikle cephelerinin Avrupa modellerine göre yapılmış olduğu görülmektedir.Merdivenleri üç kollu olup,üstten ışıklandırılmaları ve çevrelerininde galerili olması, Türk geleneğinden ayıran bir özellik olmakla beraber,ö dönem için büyük bir yenilik teşkil etmiştir.[65](Resim58)

3.3.BEBEK KENTSEL TARİHİ DOKUSUNUN BUGÜNKÜ DURUMU İLE BU TARİHİ DOKU İÇERİSİNDEKİ BUGÜN AYAKTA OLAN YADA OLMAYAN SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ BAZI YAPILAR

3.3.1.BEBEK KENTSEL DOKUSUNUN BUGÜNKÜ DURUMU

Bebek kentsel tarihi dokusu içerisinde özellikle 18.yüzyıl ile 19. yüzyıllarda yapılmış birçok sivil mimarlık örneği konak ve köşk bulunmakta iken bunların çoğu bakımsızlıktan dolayı yıkılarak, yada yangınlar neticesinde yanarak yok olmuşlardır. Yerlerine 2-3 katlı tarihi doku ile uyumlu yada uyumsuz çok katlı apartman binaları yapılmıştır.Sivil mimarlık örneği yapılar genellikle Manolya sokak,Hamam sokak,İnşirah sokak,Bebek Deresi Sokak, Meygede sokak, Yoğurtçu Zülfü sokaklarda bulunmaktadır.Bu sokaklarda yaklaşık 40 adet sivil mimarlık örneği yapının 13 tanesi olan %31'i bugün bulunmamaktadır.Geri kalanlar ise ya kısmen yıkık, yada kullanılmayarak çürümeye terk edilmişlerdir.

[64] Sedad Hakkı Eldem Boğaziçi Yalıları Sf: 140
[65] Sedad Hakkı Eldem Boğaziçi Anıları. Sf: 110

HALİM PAŞA YALISI PLANI
S.HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF 138
ÇİZİM. 14

HALİM PAŞA YALISI PLANI
S.HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF139
RESİM 58

1950'lilerden sonra başlayan hızlı kentleşme ve göç olgusu sonucu oluşan rantsal değerlerin yüksek olmasından dolayı, Bebek kentsel dokusunun ana caddesi olan Cevdet Ali Paşa caddesi üzeri,bu caddeye açılan Hamam sokak, Manolya sokak, Karaman sokak, İnşirah sokağı gibi ana arterler üzerinde yoğun biçimde bitişik nizam sıra apartman binaları yapılmıştır.İçerilere doğru,Yoğurtçu Zülfü Sokak, Mektep sokak, İnşirah sokak ile Bebek deresi sokaklar arasından yokuşa çıkıldığında yine 5-6 kattan oluşan ayrık nizam betonarme apartman binaları görülmektedir..(Resim.59) Tescilli sivil mimarlık örneği yapılar adeta çok katlı apartman binaları arasında sıkışıp kalmış olup, adeta yok olacakları günü bekleyerek ayakta kalkmaya çalışmaktadırlar.Bu durum Osmanlı döneminin çok önemli hayatlı yapı kültürüne ve kültürel mirasa sahip çıkılmadığının açık göstergesidir.

Ana cadde olan Cevdet Ali Paşa caddesi üzerindeki çok katlı yapıların zemin ve 1. katları,yine Hamam sokak üzerindeki çok katlı yapıların zemin katları ticarethane olarak kullanılmakta olup, alışveriş marketleri, kafeteryalar, restaurantlar, manav dükkanları ve gazete bayileri ile bugünkü Bebek kentsel dokusunun ticaret dokusunu oluşturmuş.(Resim.60)Boğaziçi'nin kıyı tarafındaki binaları ise, genellikle yalılar olup, bir kısmı Boğaz'a bakan kahvehane, pastahane, kafeterya ve balıkçı restaurantları şeklinde sıralanmışlardır. Sultan Ahmet Han camisinin yanında Bebek iskelesi bulunmakla beraber, iskelenin yan tarafından Hidiv İsmail Paşa yalısına ve kıyıdan da caddeye kadar olan yer ile eski Bebek Kasrın'ın bulunduğu kısım dahil, gezilen oturulan, dinlenilen, Boğaz'ın seyredildiği park ve rekreasyon alanı olarak düzenlenmiştir.İnşirah sokak'tan yokuşa doğru çıkıldığında Bebek deresi sokağa girilen köşede yıkılıp, tarihsel dokuya uygun olarak yapılmış restaurant olarak kullanılan bir bina olmakla beraber ticari doku iç kısımlarda da kendini göstermektedir.Meygede sokak'ta Danimarka Ticaret Ataşeliği binası,(Resim.61)İnşirah sokak'ta 1 adet ilköğretim okulu, biri İnşirah Sokak'ta diğeri Yoğurtçu Zülfü Sokak'ta olmak üzere 2 adet kilise, Meygede sokakta papaz evi ve misyonerlik okulu, yine Yoğurtçu Zülfü sokakta şu anda kullanılmayan 1908'de yapılmış Fransız mektebi bulunmaktadır.(Resim.62) Bebek kentsel dokusunda yeşil alan ihtiyacını karşılamaya yönelik 1983 yılında yapılan 1/1000 ölçekli Boğaziçi öngörünüm tatbikat planında da belirtildiği gibi kent

BEBEK'TE ÇOK KATLI APARTMAN BİNASI
RESİM 59

CEVDET PAŞA CADDESİNDE TİCARİ FONKSİYONLU BİNALAR
RESİM 60

DANİMARKA TİCARET ATAŞELİĞİ
RESİM 61

FRANSIZ MEKTEBİ
RESİM 62

bütününe hizmet eden yeşil alan, hiçbir konut yapılamaz ibareli 2 parça yeşil alandan bir parçası Bebek deresi sokağı üzerindedir, bu alan hiç düzenlenmemiş boş alan olarak durmaktadır. Diğer ikinci parça yeşil alan ise imara açılarak üzerine rant değeri çok yüksek Tüzel villaları yapılmış ve kentsel yeşil alanın bu önemli parçası yok edilmiştir.(Resim.63)Ayrıca Bebeğ'in tepeleri tamamen çok katlı yapılarla doldurulmuştur. Böylelikle girişinden ve çıkışından yüksek katlı apartmanlarla çember altına alınmış, kentsel tarihi ve doğal dokusu olağanüstü olan bu sayfiye yerinin özgün dokusu ranta kurban edilerek yok edilmeye çalışılmıştır.Dokunun içinde kalan ve şu anda ayakta olan belge niteliğindeki tarihi sivil mimarlık örneği yapılar ise bakımsızlıktan adeta çürümeye, yıkılmaya ve yok olmaya terk edilmişlerdir.(Resim.64)

3.3.2.BEBEK KENTSEL TARİHİ DOKUSU İÇERİSİNDE BUGÜN AYAKTA OLAN YADA OLMAYAN SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ BAZI YAPILAR

Bebek kentsel tarihi dokusu içerisinde sivil mimarlık örneği yapıların yoğunlukla bulunduğu Manolya Sokak, Hamam sokak, İnşirah sokak, Bebekderesi Sokak, Meygede sokak ve Yoğurtçu Zülfü sokaklar üzerindeki yaklaşık 40 adet sivil mimarlık örneği yapının 13 adedi % 31'i bugün bulunmamaktadır.

Bebek kentsel tarihi dokusundaki ayakta olan yada olmayan bazı sivil mimarlık örneği yapılar ise şunlardır;

1-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 63 -1983 yılında mevcut, bugün yıkılıp yerine aslına uygun yenisi yapılmıştır.(Resim.65)

2-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 54 - 1950 yılında mevcut, daha sonra yıkılıp aslına uygun olmayan biçimde yeniden yapılmıştır.

3-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 53 - 1950 yılında mevcut, 1983 yılında mevcut değildir.

4-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 52 – 1983 yılında mevcut, 2004 yılında mevcut değildir.

TÜZEL VİLLALARI
RESİM 63

BEBEK'TE ÇÜRÜMEYE TERK EDİLMİŞ EV
RESİM 64

5-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 51 – 1950 yılında mevcut, 1983 yılında mevcut değildir.

6-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 50 – 1950yılında mevcut, 1983 yılında mevcut değildir.

7-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 49 – 1950 yılında mevcut bugün mevcut değildir.(Resim.66)

8-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 47 – 1950 yılında mevcut bugün mevcut değildir.(Resim.67)

9-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 46 – 1950 yılında mevcut, 1983 yılında mevcut değildir.

10-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 38 – 1950 yılında ve bugün mevcuttur.(Resim.68)

11-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 30 – 1950 yılında ve bugün mevcuttur.(Resim.69)

12-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 28 – 1950 yılında mevcut bugün mevcut değildir.

13-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 26 – 1950 yılında mevcut bugün mevcut değildir.

14-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 24 – 1950 yılında mevcut bugün mevcut değildir.

15-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 22 – 1983 yılında ve bugünde mevcuttur.

16-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 20 _ 1950 yılında ve bugünde mevcuttur.(Resim 70)

17-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 18 – 1950 yılında mevcut bugün mevcut değildir.

18-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 13 – 1950 yılında mevcut, bugün yıkılıp yerine aslına uygun yapılmıştır.(Resim.71)

19-İNŞİRAH SOKAK KAPI NO: 11 – 1950 yılında ve bugünde mevcuttur.

20-MEYGEDE SOKAK KAPI NO: 25 – 1950 ve 1983 yılında mevcut bugün kısmen yıkıktır.(Resim.72)

21-MEYGEDE SOKAK KAPI NO: 23 – 1950/1983 yıllarında ve bugünde mevcuttur.(Resim.73)

RESİM 65

RESİM 66

RESİM 67

RESİM 68

RESİM 69

RESİM 70

RESİM 71

RESİM 72

RESİM 73

22-MEYGEDE SOKAK KAPI NO: 21 – 1950/1983 yıllarında ve bugünde mevcuttur.(Resim.74)

23-MEYGEDE SOKAK KAPI NO: 14 – 1950/1983 yıllarında ve bugünde mevcuttur.

24-MEYGEDE SOKAK KAPI NO: 12 – 1950 ve 1983'de mevcut bugün yıkılıp yerine tarihi dokuya uygun yeni bina yapılmıştır.(Danimarka Ticari Ataşeliği(Resim.75)

25-MEYGEDE SOKAK KAPI NO: 10 – 1950 ve 1983'de mevcut, bugün yıkılıp yerine tarihi dokuya uygun bina yapılmıştır.(Mr.Binn'in Evi)(Resim.76)

26-MEYGEDE SOKAK KAPI NO: 3 – 1950 ve 1983 yılında mevcut, bugün mevcut değildir.

27-MEYGEDE SOKAK KAPI NO: 1 – 1950 ve 1983'de mevcut, bugün kısmen yıkıktır.(Resim.77)

28-BEBEK DERESİ SOKAK KAPI NO: 41 – 1983'de mevcut, bugün yıkılıp yerine cephesi ahşap kaplı betonarme bina yapılmıştır.(Resim.78)

29-BEBEK DERESİ SOKAK KAPI NO: 39 – 1983'de ve bugün mevcuttur.(Resim.79)

30-YOĞURTÇU ZÜLFÜ SOKAK KAPI NO: 21 – 1950'de, 1983'de ve bugün mevcuttur.

31-YOĞURTÇU ZÜLFÜ SOKAK KAPI NO: 15 – 1983 yılında ve bugünde mevcut.(Fransız Mektebi – S.Hakkı Eldem'in Boğaziçi Yalıları Kitabı 118.sayfasındaki vaziyet planında gösterilmemiştir.)(Resim.80)

32-YOĞURTÇU ZÜLFÜ SOKAK KAPI NO: 10 – 1950'de 1983'de ve bugün mevcuttur.(Resim.81)

33-YOĞURTÇU ZÜLFÜ SOKAK KAPI NO: 10 (İnşirah'a inen sokak) 1950'de 1983'de ve bugün mevcuttur.(Resim.82)

34-YOĞURTÇU ZÜLFÜ SOKAK KAPI NO: 8 – 1950 ve 1983'de mevcut, bugün yıkılıp yeniden yapılmıştır.

35-YOĞURTÇU ZÜLFÜ SOKAK KAPI NO: 8 (İnşirah'a inen Sokak) 1950'de 1983'de ve bugünde mevcuttur.

36-MANOLYA SOKAK KAPI NO: 14 – 1950'de 1983'de mevcut, bugün aslına uygun restore edilmiştir.(Resim.83)

RESİM 74

RESİM 75

RESİM 76

RESİM 77

RESİM 78

RESİM 79

RESİM 80

RESİM 81

RESİM 82

37-MANOLYA SOKAK KAPI NO: 10 – 1950'de 1983'de ve bugün mevcuttur.

38-HAMAM SOKAK KAPI NO: 18 – 1950'de 1983'de mevcut, bugün aslına uygun restore edilmiştir.(Resim.84)

3.4. BEBEK'TEKİ ESERLERİ TEHTİD EDEN NEDENLER

3.4.1. BOZULMA VE KORUNAMAMA NEDENLERİ

Bozulma ve korunamama sadece Bebek'in değil tüm Boğaziçi'nin ortak sorunudur. Bu sorun yalnızca tarihi dokunun yok olması değil, doğal dokunun da bozulması, tahrip edilmesi, yok edilmesi boyutlarına ulaşmış büyük bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Bu bozulmaların dönemsel bazı aşamaları şunlardır :

1900 Sahil yolu geçirilmesi sonucu kıyı şeridinin yok olması

1930 Kıyıya bitişik yapı düzeni oluşması

1950 Bazı koruların apartman inşaasına açılması

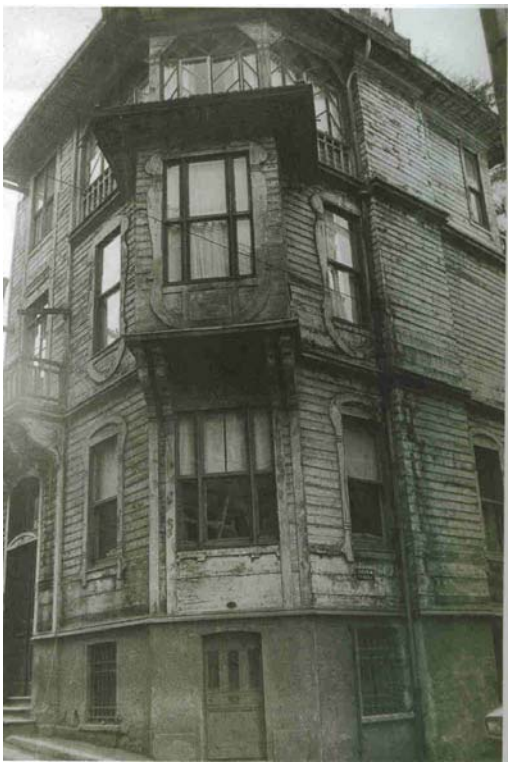
1985 Öngörünüm yasağının delinmesi

1995 Tüzel villalar.

Özellikle 1950li yıllardan sonra başlayan hızlı kentleşme baskısı ve göç hareketleri ile hızla artan konut ihtiyacı apartman yapılarında yaşama istemi modası ve sosyo ekonomik yapıdaki değişimler, birer tarih belgesi olan bu ahşap malzeme ile yapılmış ev, konak ve köşklerin terk edilmesine neden olmuştur. Bebek gibi rantı çok yüksek olan bu yerlerde, evlerin daire karşılığı müteahhide verilme düşüncesi, ivedi onarımlar dışında evlerin hiç bakımının yapılmaması, bozulmaya ve çürümeye neden olmuştur. Bebek'te kullanılmayan tarihi evler, çatı akmaları, farklı iklim ve fiziksel koşullardan dolayı oluşan malzeme bozulmaları, tahta ve ağaçlarını parça parça sökerek yakacak olarak kullanma davranışları ile karşı karşıya kalmıştır.Kullanılmayan kendi kaderine terk edilen bu evlerin mirasçılarının çok olması yüzünden oluşan bananecilik,yada kat kat kiraya verilerek oluşan yeni kullanımdan dolayı gereken mutfak, w.c. gibi donatıların gelişi güzel çözümlerle sağlanılmaya çalışılmış olması ve burada yaşayan insanların sosyo ekonomik

RESİM 83

OSMANLI TÜRK MİMARİSİ'NDE PENCERE AÇIKLIKLARININ GELİŞİMİ
NİHAL YÖNEY ULUENGİN SF.190
RESİM 84

düzeylerinin düşük olması nedeniyle bakım onarımlarının yaptırılmaması bozulmanın önemli nedenlerindendir.

Koruma önlemlerinin uygulanamaması yada uygulamada tavizler verilmesi sonucu Bebek'teki ahşap yapıların yıkılarak yerlerine dokusuna aykırı çok katlı yeni yapılar yapılmasını sağlamıştır. Özellikle manzarası, Beşiktaş, Taksim gibi merkezlere yakınlığı, ulaşım kolaylığı gibi nedenlerden ötürü oluşan değişmelerin ilk aşaması Bebek'in ana arteri olan Cevdet Paşa caddesi üzerinde başlamıştır, değişme bu caddeye bağlanan İnşirah sokak üzerinde bulunan, direkt boğazı gören, yüksek gelir gruplarına sunulan çok katlı lüks apartmanların yapılmasıyla tamamlanmıştır. Birçok tarihi ahşap ev bu şekilde yok olmuşlardır. S. Hakkı Eldem'in 1950 yıllardan önceki dönemlere ait hazırladığı vaziyet planındaki[66] sivil mimarlık örneği yapıların birçoğu 1983 yılında Boğaziçi imar müdürlüğünün hazırladığı Boğaziçi öngörünüm tatbikat imar planındaki hali hazırında yok olmuş olduğu görülmekle beraber 1983 yılındaki bu planda gösterilen sivil mimarlık örneği yapılarında birçoğu da bugün ayakta bulunmamaktadır.

Bebek içlerine doğru çıkıldıkça yamaçların dikliği, dere olması ve Boğaz'ı görememesinden dolayı rant değeri daha düşük olduğundan bu tarihi dokunun iç kısımları fazla tahribata uğramamakla beraber, Mektep sokakta, Bebek deresi ile İnşirah sokak arasında birkaç adet çevreye tamamen aykırı apartman binaları yapılmıştır. Tepe noktalarında ise yeni kurulan mahallelerle komşuluğu ulaşım kolaylığı ve Boğaz'ı net görmesinden dolayı oluşan yüksek rant sonucu yine çok katlı apartmanlar ile iki veya üç katlı binalar yapılarak tarihi ve doğal çevre tahrip edilmiştir. Yine korumaya yönelik hazırlanan tatbikat imar planlarının uygulanamaması veya uygulanmasında verilen tavizler sonucu 1983 yılında hazırlanan Boğaziçi öngörünüm tatbikat imar planında kent bütününe hizmet eden yeşil alan, hiçbir şekilde yapı yapılamaz yer olarak gösterilen kısımda bugün fiyatları çok yüksek sadece yüksek gelir grubuna sahip insanların satın alıp oturduğu TÜZEL VİLLALARI bulunmaktadır.

Bebekteki sivil mimarlık örneği yapıların, tarihi ve doğal çevrenin korunamamasının başlıca nedenleri şunlardır:

[66] S. Hakkı Eldem – Boğaziçi Yalıları I Sf. 118

- Boğaziçi öngörünüm tatbikat planlarının uygulanamaması, uygulamalarda taviz verilmesi, özellikle seçim dönemlerinde aşırı fazla kaçak binaların yapılması, sadece 1994–1998 yılları arasında Boğaziçi'nde toplam resmi rakamlara göre 2500 söylenenlere göre 4000 adet kaçak bina yapılmıştır.[67]
- Rantın yüksek olması sonucu sivil mimarlık örneği yapıların yıkılarak yada yakılarak arsalarına yap-satçı müteahhitler tarafından yüksek gelir gruplarına lüks apartman dairelerinin yapılması için yoğunluğun artırılması istekleri
- Arsa değerinin bina değerinden yüksek olması
- Mirasçıların çok olması nedeniyle hiçbir mirasçının ahşap evin bakım ve onarımını üstlenmemesi
- Finansal kaynaklar
- Yanmalarına karşı önlem alınmaması
- Korunması ve yaşatılması gerekli bu yapıların sahiplerinin çoğunun bu yapıları mezbele ve harabe gibi görüp yıkıp yeniden yapmak ya da satıp daha modern bir ev almak eğiliminde olmaları, bu sivil mimarlık örneği yapıların yıkılmak veya terk edilmek istenmesinin, korunamamasının önemli nedenleri olarak gösterilebilir.

Bugün tarihi çevreyi ve tarihi yapıyı koruma konusundaki giderek artan bilinç ve kültürel ihtiyacın bu gereklilikleri etkisini Bebek'te göstermiş olup, aslına uygun restorasyonu yapılmış binalar rekonstrüksiyon ile ayağa kaldırılmış evler ve konaklar da görmek mümkündür. Bu olgu sevindirici olmakla beraber sivil mimarlık örneği yapıların yoğun olduğu bu bölgede koruma önlemleri yeterli olamamaktadır.

3.4.2 GELECEKTEKİ TEHLİKELER

Tarihi ve doğal dokusunu iç kısımlarda biraz olsun koruyabilmiş Bebek bu özelliğini yakın bir gelecekte kaybetmek tehlikesi içindedir. Bakımsızlık nedeniyle oluşan fiziksel yıpranma sonucu yok olmaya doğru giden geleneksel tarihi ahşap evler ciddi müdahaleleri ve koruma çalışmalarının yapılmasını beklemektedirler. Yangından korunma tertibatları da bulunmadığından gelecekte yanarak yok olma

[67] Yapı Dergisi 195 Sf. 28

tehlikesi ile de karşı karşıya bulunmaktadırlar. Rantı oldukça yüksek olan Bebek'te kar amacı güden yapı sahipleri ve müteahhitlerin yöreye talebinin yoğun olması devam ettikçe, tarihi konak ve köşkler de yıkılarak yerlerini çok katlı apartmanlara, yeni betonarme binalara bırakacaklardır.

Yasaların uygulanabilirliğinin sağlanması, rantçılara taviz verilmemesi, korumaya yönelik hazırlanan Boğaziçi öngörünümü tatbikat imar planlarının delinmeden uygulanmasının sağlanması, sosyo ekonomik ve kültürel yapısı yüksek olan Bebek'te tarihi çevre - tarihi yapıyı korumanın çağdaş kültürel bir özellik olduğunun vurgulanarak tarihi yapı sahiplerinin bu ahşap evlerini yaşatmak için koruma-onarım çalışmalarını yapmalarının sağlanması, tarihi ahşap evi yıkılmış boş parsellerde, belgelerle, resimlerle, varsa rölöveleri ile bu ahşap evleri rekonstrüksiyon anlayışı ile yeniden inşa edip ayağa kaldırılmaya çalışmaları ile Bebek kentsel tarihi dokusundaki az kalan bu tarihi sivil mimarlık örneği yapıları gelecekteki tehlikelerden korumuş oluruz.

Tarihi dokuyu ve tarihi binayı tehdit eden nedenleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Fiziksel eskime ve yıpranma
- Rantın yüksek olması, yap-satçıların bölgeye aşırı ilgisi
- Bölgeye talebin yüksek olması
- Tarihi ahşap evlerde yangına karşı yeterli önlemlerin alınmaması
- Tarihi geleneksel ahşap evlerin mezbele ve harabe olarak görülmesi sonucu oluşan ilgisizlik
- Konfor koşullarının sağlanamaması sonucu yapı sahiplerince yıkılıp yerine yenisinin yapımının istenmesidir.

IV. BÖLÜM

4.BEBEK'TE İNŞİRAH SOKAK İLE BEBEK DERESİ SOKAK ARASINDA KALAN, BUGÜN MEVCUT OLMAYAN EVİN YERİNDEKİ KALINTILARINA, ESKİ FOTOĞRAFLARINA VE ELDEKİ DİĞER BELGELERİNE GÖRE İNCELENEREK RESTİTÜSYONUNUN ARAŞTIRILMASI

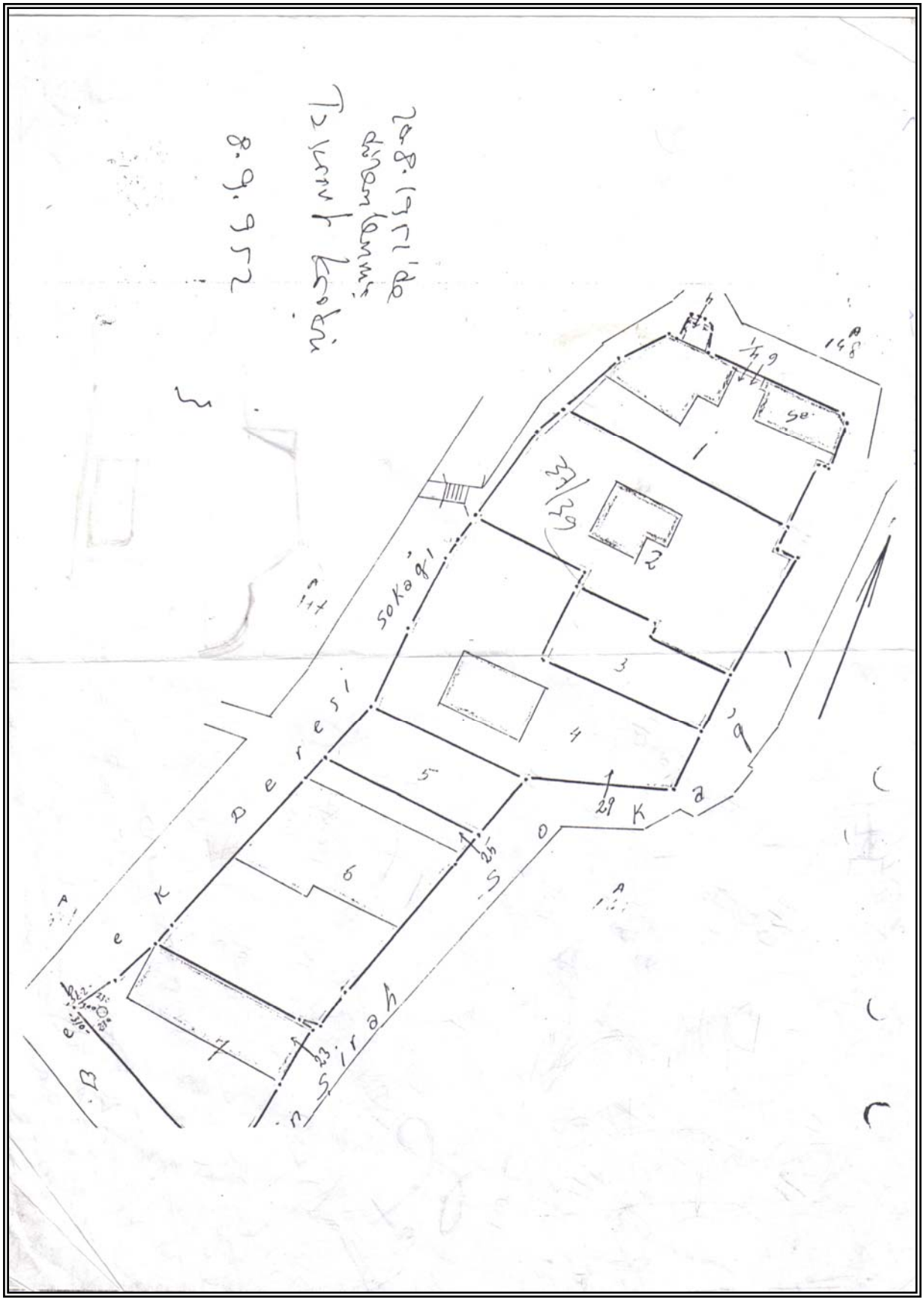
4.1.EVİN YERİNİN TANIMI

4.1.1. ULAŞIM

Restitüsyon araştırılması yapılan ev İnşirah sokak ile Bebek Deresi sokak arasında kalmaktadır.Buraya ulaşım, Etiler'den İnşirah sokağa inilerek ulaşılmak ile birlikte esas ulaşım, Bebek'ten Rumeli Hisar'ına giden cadde olan Cevdet Paşa Caddesinden dik olarak girilen Hamam sokağın devamı olan İnşirah sokak üzerinden,Etiler Nispetiye caddesine doğru çıkılarakta ulaşılmaktadır.Bu ev çıkılan bu dik yamaçta Dere İçi sokağa gelmeden önceki 47 kapı nolu evdir.

4.1.2.EVİN BULUNDUĞU PARSELİN BUGÜNKÜ KULLANIMI

Bebek deresi ile İnşirah Sokak arasında kalan restitüsyon araştırması yapılan evin arsası 1950 yılından önceki özgün ilk halinde büyük tek bir parsel olmasına rağmen, 1951 yılında yapılan ifraz ile (Belge.1) 1 ve 2 nolu olmak üzere 2 ayrı parsele ayrılmış ve bugünkü halini almıştır.(Belge.2)Arsanın 2 ayrı parsele ayrılmadan önceki özgün halinin üzerinde,aynı arsada restitüsyon araştırması yapılan ev ile birlikte küçük, ikinci bir ahşap evde bulunmakta idi.Esas ahşap evin bulunduğu, bügünkü 158 ada, 2 nolu parselde restitüsyon araştırması yapılan evin kalıntılarınında kullanıldığı 2 katlı ev bulunmaktadır.Diğer parsel olan 1 nolu parselde ise 5 katlı betonarme bir bina bulunmaktadır.(Resim85)Bu bina küçük ahşap evin bulunduğu yere yapılmıştır.

BELGE 1

PLÂN ÖRNEĞİ

İli : İstanbul

İlçesi : Beşiktaş

Köyü veya mahallesi : BEBEK

KADASTRO VEYA TAPULAMA						Yüzölçümü		
Gören yerlerde				Görmeyen yerlerde				
Kütük sayfa No.	Pafta No.	Ada No.	Parsel No.	Mevkii	Gömlek sıra No.	Ha.	M.²	Ds.²
632	67	158	2				433	00

N

1 / 1000

T.S. tarih: 411-23.5.980
Nafıa : 2173 / 29.İ.980

Plânından kopya edilmiştir.

23 / 5 / 1980

Tapu Fen Memuru

H. Akıncı

23 / 5 / 1980

Tapu Fen Amiri

Müh. Yaşar Kutlu

Ambar Stok No.: 28 KL. 146 T.K.G.M. Matbaası

BELGE 2

KÜÇÜK KÖŞKÜN YERİNE YAPILAN 5 KATLI BETONARME APARTMAN
RESİM 85

4.2.EVİN KALINTILARI ÜZERİNE İNŞA EDİLMİŞ ŞU ANDA MEVCUT OLAN YAPININ BU GÜNKÜ DURUMU, MÜLKİYETİ VE KULLANIMI

Bölünerek 2 ayrı parsel haline gelmiş ve restitüsyon araştırması yapılan evin bulunduğu kısımdaki parselin şu andaki pafta nosu; 67 , Ada nosu 158, parsel nosu ise 2 dir. Yüzölçümü 433.00m dir. Sahipleri Mehmet Hayri Arhon, Mehmet Cengiz Arhon, Hatice Rüveyde Ergen isimli 1/3 er hisseye sahip üç kardeştirler.(Belge.3) Şu andaki mal sahiplerinin anlattıklarına göre burası 1954 yılının Kasım ayında Bebek'te oturan bir akrabalarının tavsiyesi ile babaları Mehmet Burhanettin Arhon tarafından beğenilerek alınmış, 1974 yılına kadar da 20 yıllık süre ile ailenin kışlık ikametgâhı olarak kullanılmıştır. 1954 yılında Arhonlar'ın aldıkları bu yerde, aldıkları tarihte restitüsyonu araştırılan ahşap ev bulunmayıp,yukarıda anlatıldığı gibi evin kalıntıları üzerine yapılmış bu günde mevcut olan 2 katlı yığma kargir bina bulunmakta idi.Bugün bu mevcut bina reklam ajansı bir firma tarafından kiralanarak kullanılmaktadır.1954 yılında mevcut olan bu 2 katlı binanın Beşiktaş Belediyesinden alınmış 16.06.1950 tarih onaylı tek katlı 84/45 nolu ruhsata sahip projesi bulunmaktadır.(Ekler-Proje1.) 16.06.1950 tarih 84/45 nolu ruhsatlı projede görüldüğü üzere küçük 3 katlı olan diğer küçük ahşap evin ayakta olduğu, fakat restitüsyon araştırması yapılan esas büyük ahşap evin ayakta olmadığı görülmektedir.Bu ise restitüsyon araştırması yapılan evin 1950 yılına yakın bir zamanda yok olduğunu göstermektedir.1950 yılında ayakta olan küçük ahşap evin rölövelerininde bulunduğu,bu tarihte ayakta olmayan esas ahşap evin yerine yapılmak için hazırlanan bu tek katlı ev projesinde,esas ev ile küçük ahşap evi birbirine bağlayan koridor projelendirilmiş olup, bu koridor projede kalmış yerinde yapılmamıştır.Mevcut özgün bodrum katı gösterilmeyerek tek kat olarak projelendirilen ev aynı yıl,özgün bodrum katındaki mevcut duvarlarının üzerine inşa edilmiştir.Bugün bu ev o gün inşa edildiği gibi kullanılmaktadır.(Ekler-Rölöve.1).Bu evin zemin kat girişinde antre, salon, gece holü ve bu holden girilen 3 adet oda bulunmaktadır, bu katın duvarları köşkten kalma bodrum kat taş duvarlarının üzerine oturmaktadır, salondan betonarme bir merdiven ile bodrum kata inilmekte, burada yine duvarları ilk köşkün duvarlarından oluşan genişçe bir çalışma

№ 03113

İli	İstanbul
İlçesi	Beşiktaş
Bucağı	
Mahallesi	Bebek
Köyü	
Sokağı	İnşirah
Mevkii	

Türkiye Cumhuriyeti
TAPU SENEDİ

Eml.Vergi. Hes. No.	Satış Bedeli	Pafta No.	Ada No.	Parsel No.	Yüzölçümü He.	Yüzölçümü M².	Yüzölçümü Dm².
		67	158	2		433.	00

GAYRİMENKULÜN

Vasfı	Kargir Ev.
Sınırı	Planı gibi.
İktisabı	İşbu gayrimenkul Mehmet Burhaneddin Arhon adına kayıtlı iken 19.12.1985 tarihinde vefatı ile mirası - eşi Aliye Vesamet Arhon ile evlatları Hatice Rüveyde Ergen, Mehmet Hayri Arhon ve Mehmet Cengiz Arhon'a kaldığı Kadıköy 6.Sulh Hukuk Hakimliğinin 7.2.1986 tarih 1986/755-254 esas ve karar sayılı veraset ilamından anlaşılmakla iştirak halindeki müşterek mülkiyete çevrilerek hisseleri oranında adlarına intikalen tesçilinden sonra aralarında yapmış oldukları Kadıköy 6.cı Not.tanzimli 14.11.1989 tarih 60362 sayılı taksim sözleşmesi uyarınca işbu taşınmazın eşit hisselerle Mehmet Cengiz Arhon, Mehmet Hayri Arhon ve Hatice Rüveyda Ergen adlarına taksimen tesçil edildi
Sahibi	T.C.T. Mehmet Hayri Arhon: Mehmet Burhanettin oğ 1/3. T.C.T. Mehmet Cengiz Arhon: Mehmet Burhanettin oğ 1/3 T.C.T. Hatice Rüveyde Ergen: Mehmet Burhanettin kı 1/3

GELDİSİ		Yevmi. No.	Cilt No.	Sayfa No.	Sıra No.	Tarihi	GİTTİSİ	
Cilt No.	7	4586	7	632		5.12.989		Cilt No.
Sayfa No.	632							Sayfa No.
Sıra No.								Sıra No.
Tarihi	3.11.1954 Yev: 2882							Tarihi

Sicilline Uygundur.
Servet ÖZKAY

ARHON

Ambar Stok No. : 129

BELGE 3

salonu, mutfak nişi ve w.c. bulunmaktadır. Bu kat demir kapı ile Bebek deresi sokağa bakan genişçe bir bahçeye açılmaktadır, çalışma salonu ve mutfağın pencereleri bu bahçeye bakmaktadır. Tuğla kargir olarak yapılan bu binanın döşeme ve hatılları betonarme olarak yapılmıştır, pencere ve balkon kapıları ahşap ve önleri ahşap kepenklidir, kenarlarında düz ahşap pervazlar vardır.Bina İnşirah sokaktan bakıldığında tek katlı, Bebek deresi sokaktan bakıldığında 2 katlı olarak görülmektedir.(Resim86.87) Çatısı ahşap kırma çatıdır, eğimi ise %33 dür.Bebek deresi sokağından bakıldığında sol yan kısmında bodrum katın ilk özgün halinden kalan neo-Osmanlı üslupta yapılmış önü açık, tuğla kemerli, üstü taş malzemeden yapılmış beşik tonoz olan bir mahzen bulunmaktadır.(Resim88)Yine bodrum katta İnşirah sokağa göre sol yan kısımda üstü volta döşemeli yönetim odası olarak kullanılan özgün halinden kalan bir oda bulunmaktadır.(resim89) Güncel rölövesindede görüleceği gibi yapının özgün bodrum katının İnşirah sokaktan,Bebek deresi sokağına doğru, özgün derinliğinin 16,50 m sinin yaklaşık ortasından duvarla bölünerek,Bebek Deresi sokağına bakan bahçeye cepheli kısmı çalışma stüdyosu ve mutfak nişi olarak kullanılmaktadır.Bodrumun bu kısmının cephe genişliği ise 8.80 m. olup yapının üst katı bu genişliğe oturtulmuştur.

4.2.1.EVİN İLK ÖZGÜN HALİNDEN KALAN KISIMLARININ ŞU ANDAKİ KULLANIMI VE YAPISAL ÖZELLİKLERİ

Restitüsyon araştırması yapılan ahşap evin yerine yapılan tuğla kargir binanın bodrum katını oluşturan özgün evden kalma duvarlarının yapı malzemesi taştır.Bodrum kat çalışma odası mutfak ve w.c olarak kullanılmaktadır ve kat yüksekliği, ahşap köşkün bodrum kat yüksekliği ile aynıdır. Bodrum kat ile zemin kat bahçesini birbirine bağlayan dönerli merdiven orijinaldir.(Resim.90) Özgün hali 18 rıhtlı olan merdivenin orijinal 16 rıhtı kullanılmaktadır. 2 rıhtı ise daha sonra üzerine beton dökülerek kapatılmış, izi görülmek ile beraber harç içinde kalmıştır. Basamaklar ve rıhtları Marmara beyazı sert mermerden yapılmış olan özgün bahçe merdivenin alt sahanlığında yine özgün yapısı ile üstü kemerli Bebek deresi sokağındaki bahçeye açılan taş duvardan yapılmış bir geçit boşluğu bulunmaktadır.(Resim.91) Üstü kapalı olan bu sahanlıktan ve merdivenin ilk

İNŞİRAH SOKAKTAN GÖRÜNÜŞ
RESİM 86

BEBEK DERESİ SOKAKTAN SAĞ YAN GÖRÜNÜŞÜ
Resim 87

MAHZENİN BAHÇEDEN GÖRÜNÜŞÜ
RESİM 88

VOLTA DÖŞEMELİ YÖNETİCİ ODASI GÖRÜNÜŞÜ
RESİM 89

ÖZGÜN MERDİVEN
RESİM 90

ÖZGÜN MERDİVEN ÖNÜ GEÇİT BOŞLUĞU
RESİM 91

basamağının yanından üstü kemerli bir kapı ile girilen L şeklinde tamamen özgün biçimi ile korunmuş üstü yan bahçe olan bir mekan bulunmaktadır. Bu mekan şu anda yönetim odası olarak kullanılmaktadır. Duvarları kalın taş duvardır. Bu mekan özgün yapısında kömürlük olarak kullanılmıştır. Arka kısmında üst bahçeden kömür atılan,duvar içersinde 2 adet boşluk bulunmaktadır.(Resim.92) Bu boşluklar şu anda da mevcut olup üst bahçede ki kısımları kapatılmıştır. Özgün yapısında kömürlük olarak kullanılan bu mekanın tavanı volta döşemesi denen 50 cm. de bir 8 cm. genişliğindeki demir kenetlerin kısa kenar boyunca atılması ve bunların arasına oval iç bükey pişmiş toprak malzeme sıkıştırılmasıyla oluşturulan yapım sistemine sahiptir.(Resim.93) Şu anda özgün yapısıyla korunarak kullanılmaktadır. Bebek deresi sokağına bakan bahçenin sol yan kısmında neo-Osmanlı ile yapılmış, üstü yaprak tuğla kemerli, üzeri taş malzemeden yapılmış beşik tonoz ile örtülmüş olan mahzen,.şu anda bahçe malzemelerinin konulduğu önü açık depo olarak kullanılmaktadır.Üzeri yan bahçedir, özgün yapısında bahçıvan odası, çiçek odası olarak kullanılmakta idi, duvarları taş malzemeden harçlı olarak yapılmıştır. İnşirah sokağa bakan ön bahçenin sağ tarafındaki taş duvarlarda özgün halinden kalmış olup, önüne demir bir kapı konularak şu anda bahçe tuvaleti olarak kullanılan bir kısım mevcuttur.

.

4.3.RESTİTÜSYON ARAŞTIRMASI YAPILAN EVİN ESKİ FOTOĞRAFLARININ VE ELDEKİ BELGELERİNİN İNCELENMESİ

4.3.1. ESKİ FOTOĞRAFLARININ İNCELENMESİ

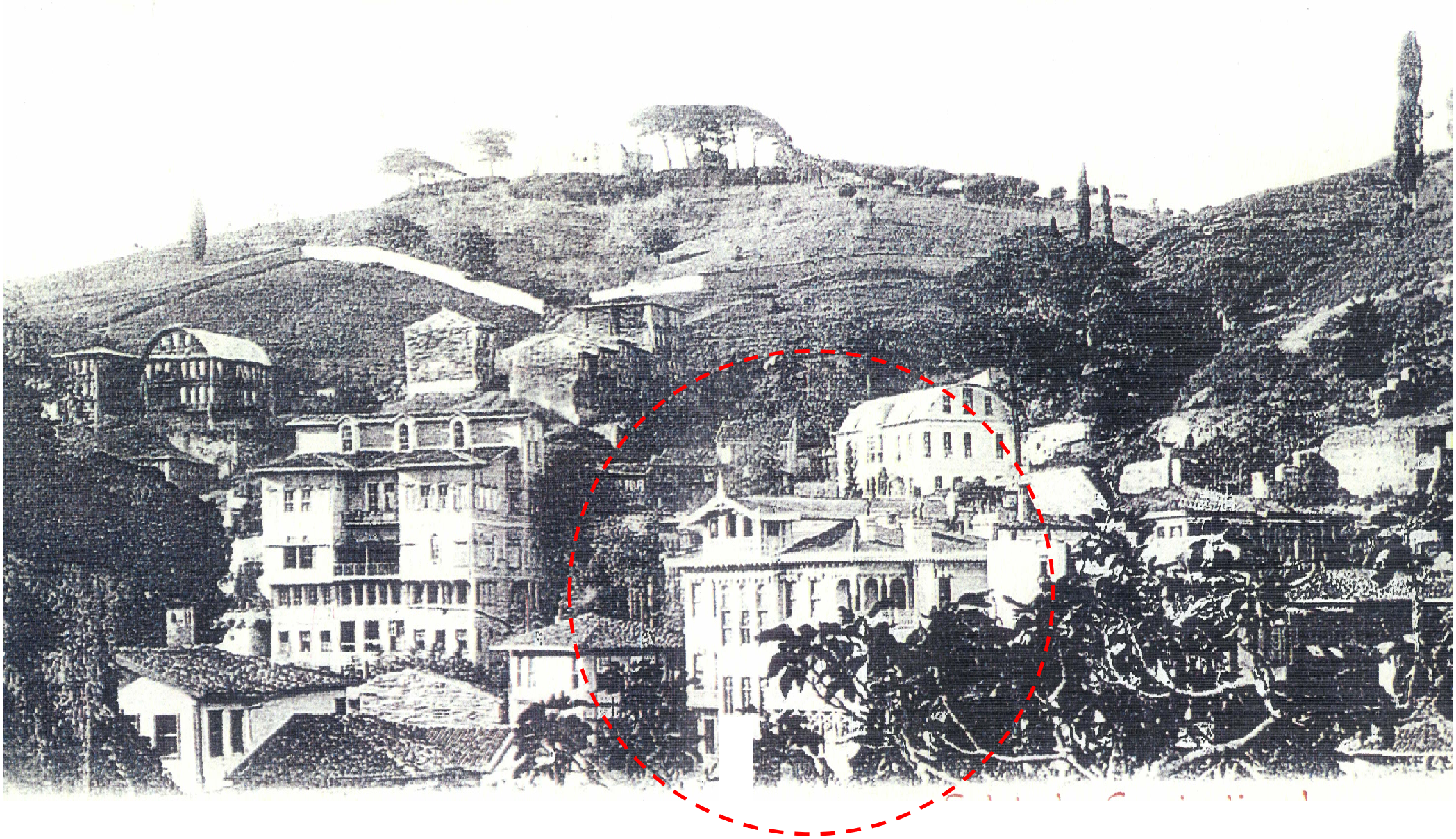
İnşirah sokak ile Bebek Deresi sokak arasında bulunan bugün ayakta olmayan evin restitüsyon araştırmasına esas teşkil eden belge niteliğinde iki adet önemli fotoğrafı bulunmaktadır.(Belge fotoğraf.1-Belge fotoğraf.2)Belge fotoğraf 1 İstanbul ŞaşkınBakkal semtindeki resim ve kitap satıcısı bir işletmeden tesadüfen görülerek satın alınmıştır.Bu fotoğrafın “Roger Martin” koleksiyonuna ait olduğu ve 1900 lü yılların başlarında çekildiği tespit edilmiştir.Bu fotoğrafta restitüsyon araştırması yapılan evin doğu ve güney cepheleri tamamen görülmektedir.Üç katı ve cihannuma katı görünen evin yanında da daha önceki kısımlarda belirtilen 1950

YÖNETİCİ ODASINDAKİ KÖMÜR ATILAN BOŞLUKLAR
RESİM 92

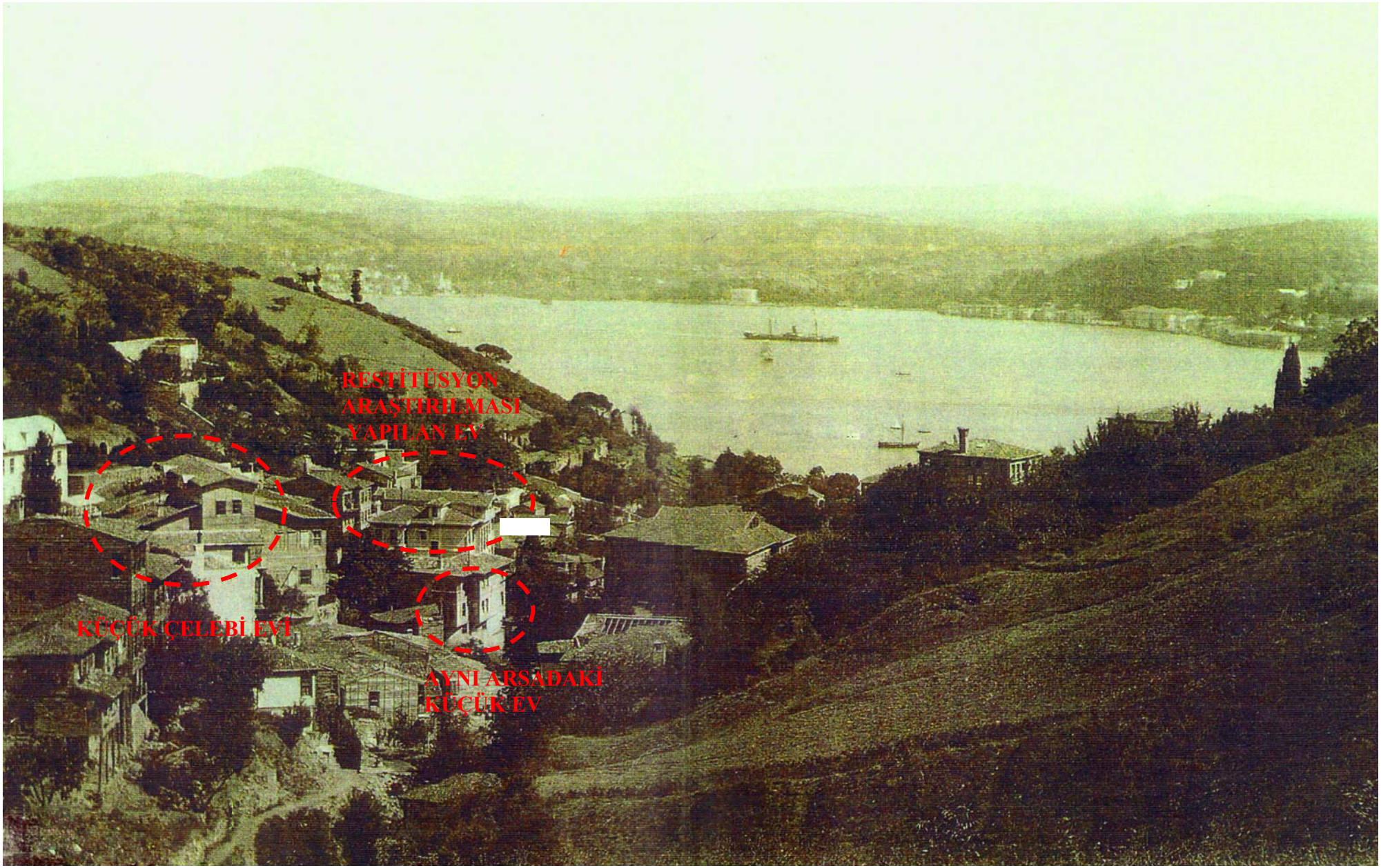

YÖNETİCİ ODASI TAVANI
VOLTA DÖŞEMESİ GÖRÜNÜŞÜ
RESİM 93

BELGE FOTOĞRAF 1 :
(ROGER MARTİN)

RESTİTÜSYON ARAŞTIRILMASI YAPILAN EVİN 1900'LÜ YILLARA AİT FOTOĞRAFI

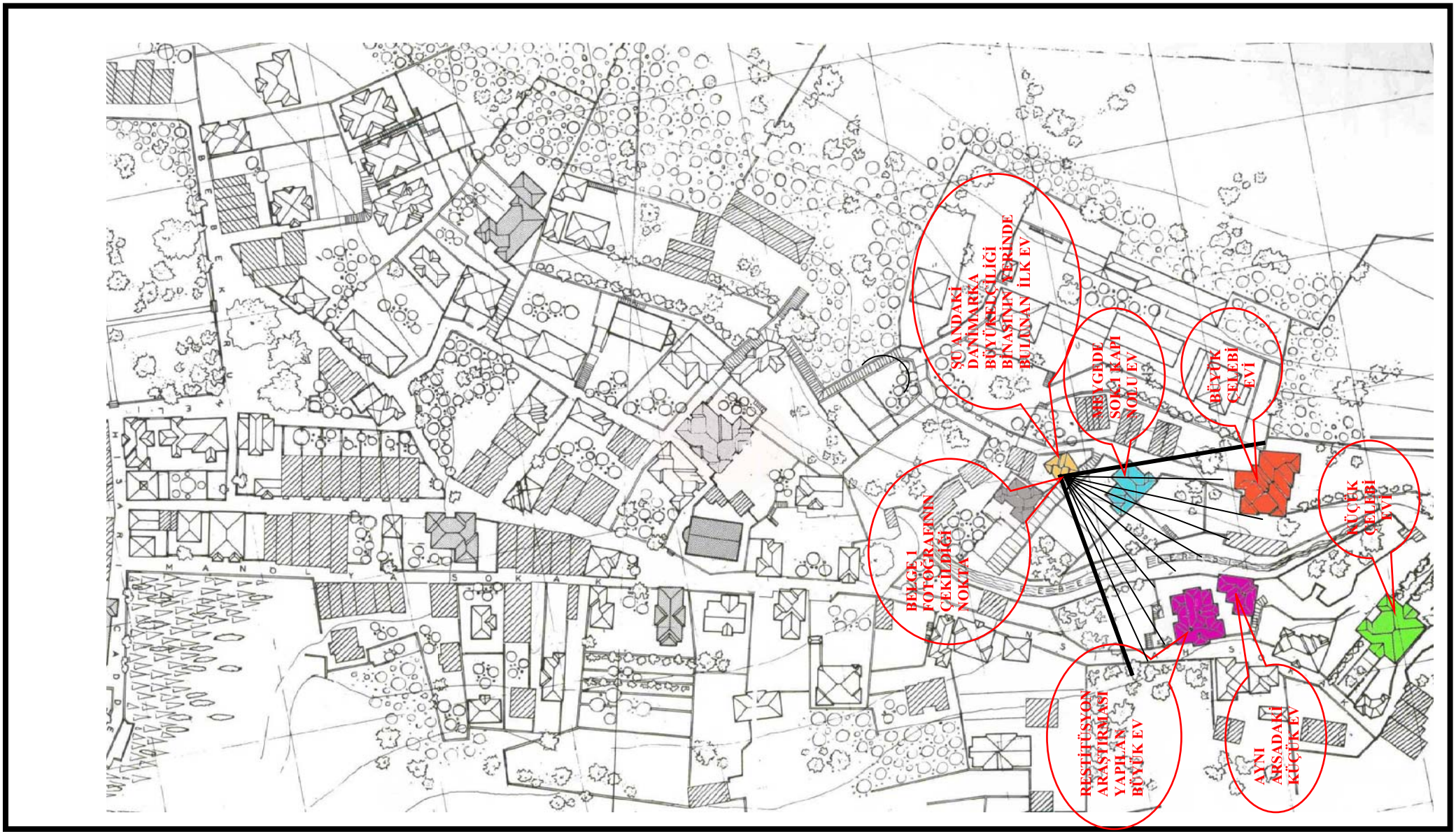
BELGE FOTOĞRAFI 2 1900 (SEBAH JOAİLLİER)

(ENGİN ÖZENDES OSMANLI SON BASKENTİ İSTANBUL SF:158)

yılında aynı parsel içinde mevcut olan rölöveside çizilmiş(Ekler-Rölöve.1)ahşap küçük evinde görüntüsü yer almaktadır.Bu fotoğrafa göre binanın doğu cephesinin Bebek Deresi sokağa ,batı cephesinin ise İnşirah sokağa baktığı görülmektedir.

Belge fotoğraf 1 in Meygede sokaktaki Danimarka Ticaret Ateşeliği Binası yapılmadan önceki var olan ilk binanın penceresinden çekildiği anlaşılmaktadır.Yaklaşık 80 derecelik bir açıyla çekilmiş bu fotoğrafın(Çizim15)sol tarafında restitüsyon araştırması yapılan ev ile aynı dönemlerde yapılmış(19.Y.Y.sonu)bugün tamamen yıkılmış olan cihannumalı Büyük Çelebi evininde batı ve güney cepheleri görülmektedir.Yine aynı dönemlerde yapılmış bugün mevcut,kullanılmayan ve kısmen yıkık Meygede sokak üzerinde bulunan 1 kapı nolu evin de çatısı ve cihannuma katı görülmektedir.Bugün aynı yerden ve aynı açıdan fotoğraf çekmek için üniversiteden fotoğraf çekilmesine izin verilmesine dair yazıya rağmen Danimarka Büyükelçiliği görevlileri tarafından ilk fotoğrafın çekildiği üst kat pencerelerinden fotoğraf çekilmesine izin verilmemiştir.İzin verilen kısım olan alt terastan yapılan fotoğraf çekiminde, eski fotoğraftaki cihannuma katı görülen Meygede sokak 1 kapı nolu ev ile fotoğrafın biraz gerisinde restitüsyonu araştırılan evin yerine yapılmış mevcut binanın batı ve güney cepheleri fotoğraflanmıştır.(Resim94)Eski fotoğraf ile güncel fotoğrafın karşılaştırılması sonucu, restitüsyon araştırması yapılan evin bugünkü yerinin kesin olarak tespit edilmesi sağlamıştır.Büyük Çelebi evi bugün yıkık olduğundan güncel fotoğrafta görülmemiştir.

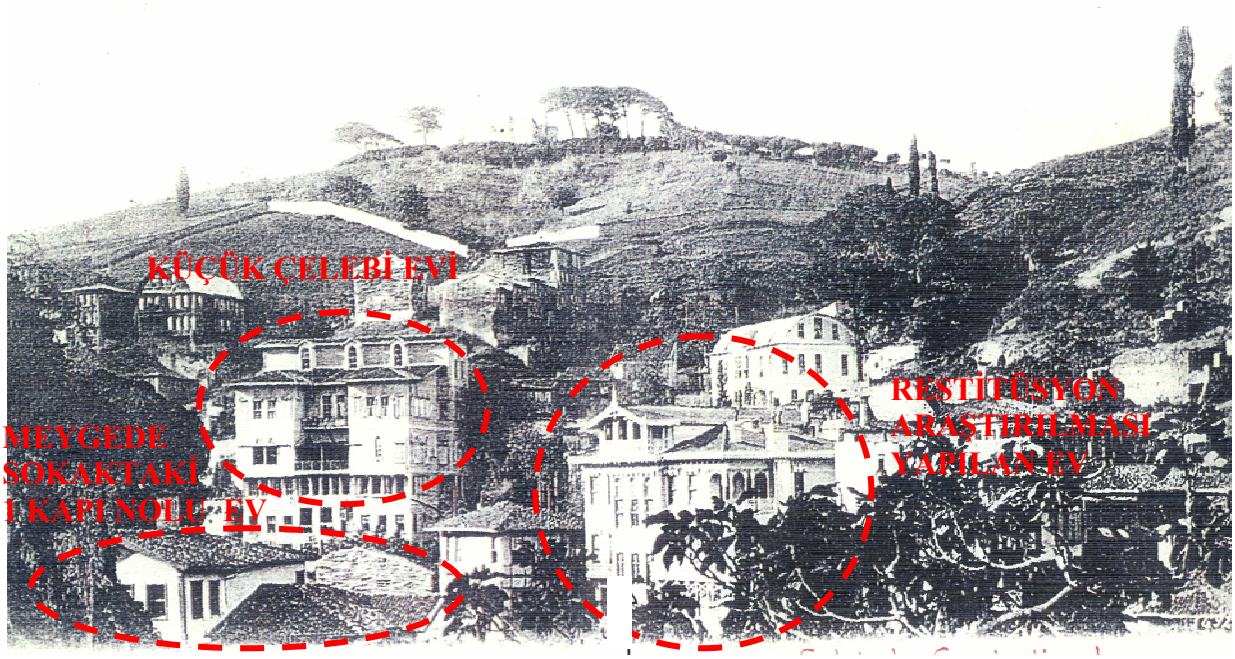
Belge fotoğraf 2 ise Engin Özendes'in Osmanlının son başkenti İstanbul kitabının 158. sayfasından elde edilmiştir.Fotoğrafın 1900 yılında Sebah & Joaillier tarafından çekildiği anlaşılmıştır.Bu fotoğraf Bebek üst sırtlarından çekilmiş olup restitüsyonu araştırılan evin cihannuma katı ile bir altındaki katın doğu ve kuzey cepheleri görülmektedir.Aynı parsel içindeki küçük ahşap evin de bu fotoğrafta doğu ve kuzey cepheleri görülmektedir.Küçük ahşap evin 1950 yılında çizilen rölövesi ile fotoğraftaki görüntüsü uyum sağlamaktadır.Bu ise bize rölövesi bulunan ve fotoğrafla uyum sağlayan küçük ahşap evin ölçülerinin, esas ahşap evin fotoğraf görüntüleri ile sayısal ortamda oranlanarak restitüsyonunun doğru çıkartılmasına yardımcı olmuştur.Ayrıca belge 2 fotoğrafında bugün yerinde mevcut olmayan

BELGE 1 FOTOĞRAFININ ÇEKİLDİĞİ NOKTAYI GÖSTEREN PLAN

S.HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF 118

ÇİZİM :15

BELGE FOTOĞRAF 1 (ROGER MARTİN) DANİMARKA TİCARET ATEŞELİĞİ BİNASININ YERİNDE OLAN ÖNCEKİ YAPININ ÜST KAT PENCERELERİNDEN ÇEKİLMİŞ 1900'LÜ YILLARA AİT FOTOĞRAF

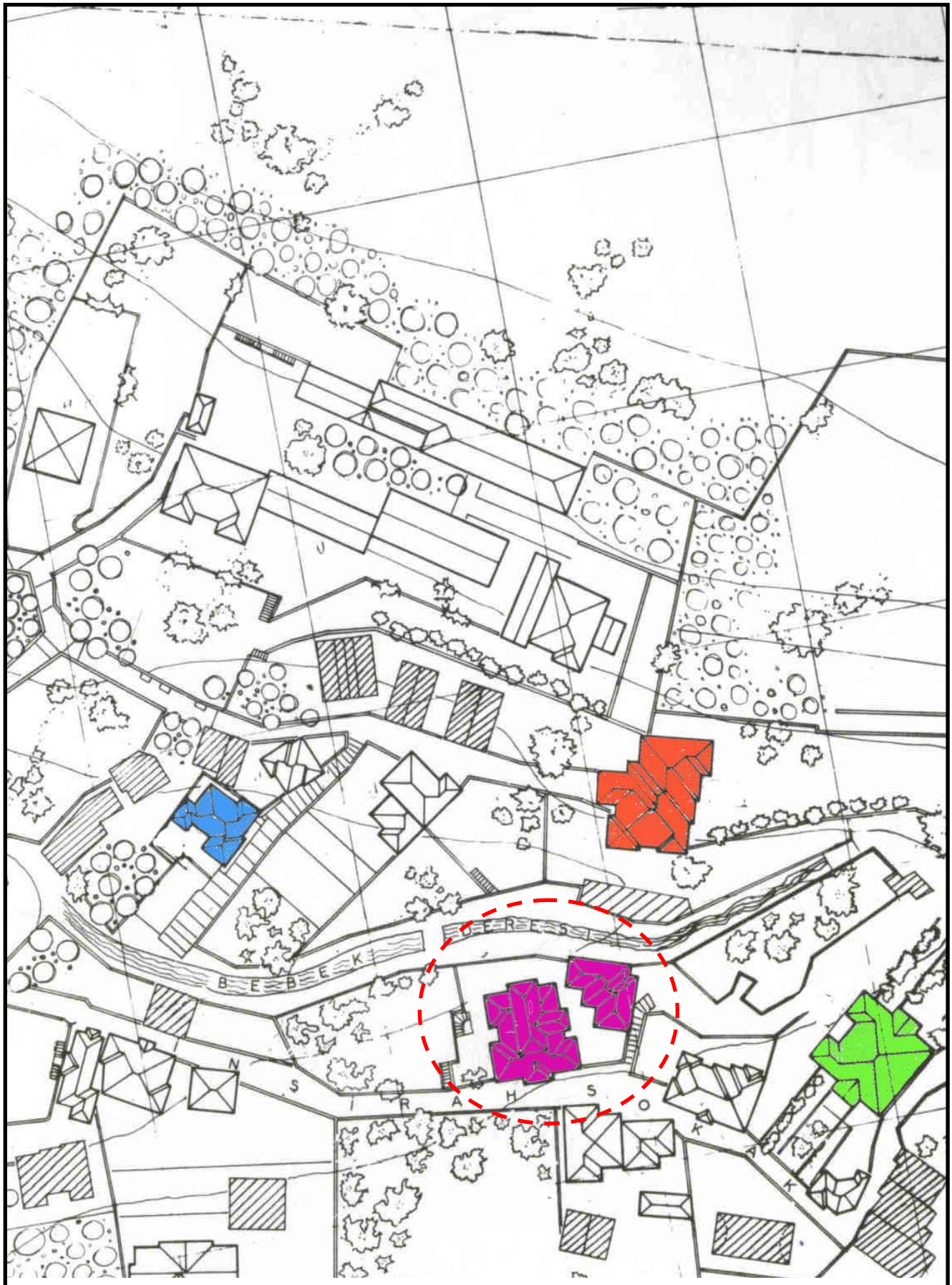
DANİMARKA TİCARET ATEŞELİĞİ BİNASININ TERASINDAN ÇEKİLEN GÜNÜMÜZE AİT FOTOĞRA
RESİM 94

restitüsyon araştırması yapılan ev ile aynı dönemde yapılmış cihannumalı Küçük Çelebi evininde kuzey doğu cepheside görülmektedir.

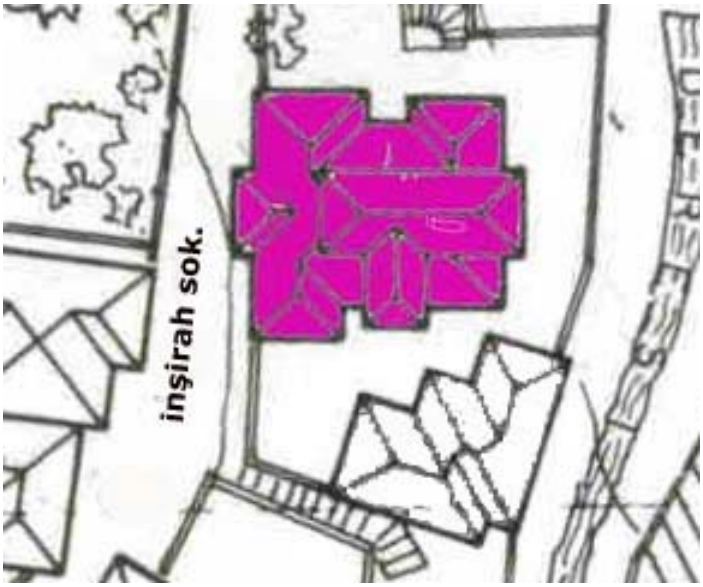
4.3.2. DİĞER BELGELERİNİN İNCELENMESİ

4.3.2.1. KİTAPLARDA EVİN DURUMU

Sedad Hakkı Eldem'in BOĞAZİÇİ YALILARI-I kitabının 118. sahifesinde, Bebek'teki yalıların, konakların, köşklerin durum planlarını gösteren 1/2000 ölçekli vaziyet planında,(Çizim16) Bebek deresi sokak, İnşirah sokak ve dere içi sokaklar arasında kalan bugünkü 158 ada, 1 ve 2 nolu parsellerin bulunduğu arsada, bugün mevcut olmayan biri büyük diğeri küçük olmak üzere iki adet ahşap evin bulunduğu gösterilmektedir. 1950 yılında büyük olan ana ev yıkılmış olduğundan ve 1950 yılında bu evin arsasına yapılmak üzere alınan tek katlı ev projesi yapım ruhsatı esas alındığında Sedad Hakkı Eldem'in BOĞAZİÇİ YALILARI-I kitabında ki vaziyet planında gösterilen bu köşk ve konakların 1950li ve daha önceki yıllara ait olan dönemleri gösterdiği görülmektedir. Ancak 1908-1909 yılları arasında yapılmış şu anda mevcut olan Yoğurtçu Zülfü sokağının köşe başında bulunan yine Sedad Hakkı Eldem 'in BOĞAZİÇİ YALILARI-I kitabında gösterdiği Kavafyan evinin tam karşısındaki Par ERCOLE-MİCHELİNİ Fransız mektebinin bu vaziyet planında gösterilmemiş olması 1/2000 ölçekli bu vaziyet planının 1908 yılı ve önceki dönemlerin yapıtlarını gösterdiğide söylenebilir.Ayrıca Sedad Hakkı Eldem'in BOĞAZİÇİ YALILARI-I kitabında gösterdiği, restitüsyon araştırması yapılan eve ait Cihannüma çatı planı ile aynı eve ait belge fotoğraf 2 de görülen cihannüma çatı görünüşü arasında farklılık bulunmaktadır. Sedad Hakkı Eldem'in gösterdiği vaziyet planında Cihannüma katının İnşirah sokağındaki cephe sınırına kadar devam etmeyerek biraz geride bittiği görülmektedir.Belge fotoğraf 2 de ise cihannüma katının İnşirah sokaktaki ön cephe hizasına kadar geldiği görülmektedir. Çatı saçakları ahşap motifli ve kılınçlı olmakla beraber, kitapta gösterildiği gibi cihannüma çatısı kırma çatı değil önünde demir akroteri bulunan iki eğimli beşik çatıdır.(Çizim.17)

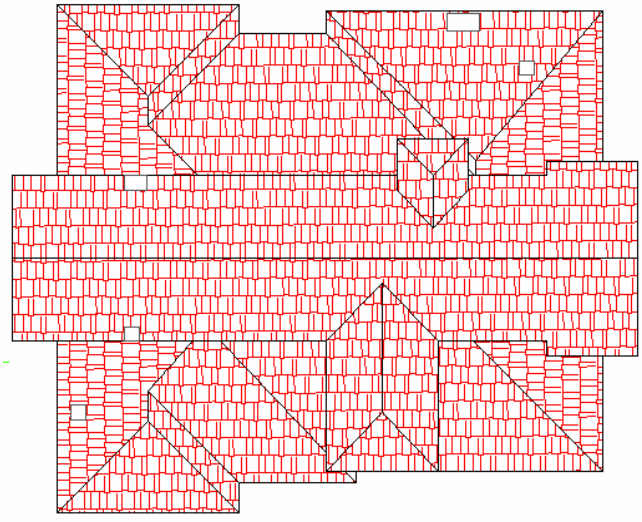
VAZİYET PLANINDA KÖŞKÜN YERİ
S.H.ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI 1 SF.118
ÇİZİM. 16

VAZİYETTE ANA EVİN ÇATI PLANI
S.H.ELDEM BOĞAZİÇİ YALILAR I SF.118

BELGE 2 FOTOĞRAFINDAKİ ÇATI GÖRÜNÜŞÜ 1900 (SEBAH JOAİLLİER)
ENGİN ÖZENDEZ OSMANLI SON BAŞKENTİ İSTANBUL SF:158

BELGE 2 FOTOĞRAFI 2'YE GÖRE ANA EVİN ÇATI PLANI
ÇİZİM. 17

4.3.2.2.1932 TARİHLİ MUSAFFAKAT VERGİSİ TAHRİR VARAKASINA GÖRE EVİN DURUMU VE KULLANIMI

1930'lu yıllarda köşkün durumunu göstere en önemli belge Temmuz 1932 yılına ait Musaffakat vergisi tahrir varakasıdır. Bu varakada ana bina ahşap köşk olarak, diğer küçük bina ise ahşap kiralık olarak belirtilmiştir.Ana evin adresi İnşirah sokak no: 50,(Belge.4) diğer kiralık olan küçük evin ise İnşirah sokak kapı no'su 49 olarak belirtilmiştir.(Belge.5)1932 yılında her iki köşkte, birisi kiralık olmak üzere ayaktadır ve kullanılmaktadır.İnşirah sokak kapı no'su 50'deki ahşap ana evin tahrir varakasında 1.katta 3 oda,kiler, çamaşırlık, taşlık, 2. katında 5 oda, 1 banyo,wc, 1 mutfak,1 taraça, 3.katında 7 oda, sofa, 2 balkon, ayrıca bir kömürlük,kalorifer dairesi, çiçeklik, bahçıvan odası,su deposu bulunduğu ve bahçenin 3 dönüm olduğu belirtilmektedir.Burada önemli bir özellik 1932 yılında binada kömürlük ve kalorifer dairesinin bulunmasıdır.Kıyılarda ve Bebek sırtlarında 18 ve 19. yüzyıllarda yapılan yapılar sayfiye yapıları,köşk olarak yaz dönemlerinde kullanılmasına rağmen 20.yüzyılın ilk dönemlerinde bazılarına kalorifer daireleri eklenerek yaz, kış oturulan konaklar haline getirilmişlerdir.İnşirah sokak no: 49'daki kiralık olan köşk ise, Temmuz 1932 tarihli tahrir varakasında 1.kat mutfak, 1 oda, 1 kiler, 1 taşlık, 2. kat; 4 oda, 1 sofa, 3.kat; 4 oda , 1 banyo, 1 salondur.Bahçesi bir miktardır, şeklinde belirtilmiştir.Bu köşkün 1950 yılında çizilen rölövesinde 1.katta 2 oda gösterilmekte olduğundan, büyük oda 1932 yılından sonraki bir zamanda ikiye bölünüp, 2 ayrı oda olmuştur.Ayrıca tahrir varakasında 3. katta salon diye belirtilen kısım 1950 yılında çizilen rölövesinde orta sofadır.

9 Numaralı nümune nizamnamenin 44 üncü maddesi

Müsakkafat vergisi

tahrir varakası

Vilâyet İSTANBUL Kaza Beşiktaş Sene 932

Tahrir cetveli numarası 1	Mükellefin tahrir numarası 2	Şehir, Kasaba, Şehir veya Karye 3	Semt mahalle 4	Şehir veya kasabanın mahalleri 5	Sokak 6	Kapı numarası 7	Binanın mevkii ve mahalle ile ismi varsa o ismi 8	Binanın kâgir veya ahşap olduğu 9	Mükellefin ehliyet ve sıfatı 10	MÜLÂHAZAT 11
14	938			Bebek	Deresi	2		ahşap	Müstecir	4 odadan ibaret sahibinden 49 numaralı ahşap müstakil köşk

Verginin tediyesiyle mükellef olan mutasarrıf veya müeyyidin ve binanın olmadığı takdirde işgal edenin		Mühürü 1	Mülâhazat 2	Vergiden muaf olan mutasarrıf veya müeyyidin ve binanın olmadığı takdirde işgal edenin		Mühürü 3	Mülâhazat 4
adı ve şöhreti	ikametgâhı			adı ve şöhreti	ikametgâhı		

Müsakkafatın tasnifat ve müştemilâtı 1	Cetvelin numarası 2	Muamelâtı tahririye ve tahminiye ayrı ayrı icra olunduğu takdirde tahmin komisyonlarınca varidatı gayri safiye miktarının tayinine mebdar olmak üzere tahrir komisyonları tarafından tanzim edilen malûmat		Tahmin komisyonları tarafından imlâ edilecek edilenler				MÜLÂHAZAT 9
		varidatı gayri safiye 3	malûmat ve izahat 4	binanın iradı kıymeti üzerine tahmin edildiği takdirde tahmin olunan kıymet 5	kıymeti muhammine ile darh lâzımgelen yüzde altı ve ya sekiz 6	varidatı gayri safiye 7	vergisinin miktarı 8	
Bir kat						800	72	Vergi cüzdanı 42 numaralı olup mukabilinde yekûn yüz iki lira varidat tahrir edilmiştir.
Mutfak 1 oda								Kaza Müdürü
1 kiler 1 taşlık								
2 kat								
4 oda 1 sofa								
3 kat								
4 oda 1 banyo 1 salon								
Bahçesi bir miktardır								

ASLININ AYNIDIR

BEBEK İNŞİRAH SOK. KAPI NO 2
İNŞİRAH SOKAĞINDAN KAPI NO 49
Ahşap Küçük köşk

1.KAT
Mutfak + 1 oda + 1 kiler + 1 taşlık
2. KAT
4 oda + 1 sofa
3.KAT
4 oda + 1 banyo + 1 salon
Bahçesi bir miktardır

Vergi mükellefinin adresi
İnşirah sok. no 37/39

BELGE.5

M / 98

9 Numaralı nümune nizamnamenin 44 üncü maddesi

Müsakkafat vergisi

tahrir varakası

Vilâyet İSTANBUL — Kaza Beşiktaş — Sene 1932

Tahrir cüzdü numarası 1	Müsakkafun tahrir numarası 2	Şehir, Kasaba veya Karye 3	Semti meşhur 4	Şehir veya kasabanın mahallesi 5	Sokak 6	Kapı numarası 7	Binanın marufve mahrus bir ismi varsa o ismi 8	Binanın kâgir veya ahşap olduğu 9	Müsakkafun cihet istimali 10	MÜLÂHAZAT 11
14	457			Bebek	inşirah sa	50		ahşap	Köşk	

Vergiyin tediyesile mükellef olan mutasarrıf veya zilyedin ve bunlar olmadığı takdirde işgal edenin		Müsakkafun bir kısmında bir müessese bulunup bulunmadığına dair beyanname	Mülâhazat	Vergiyin tediyesile mükellef olan mutasarrıf veya zilyedin ve bunlar olmadığı takdirde işgal edenin		Müsakkafun bir kısmında bir müessese bulunup bulunmadığına dair beyanname	Mülâhazat
İsim ve şöhreti 1	İkametgâhı 2	3	4	İsim ve şöhreti 1	İkametgâhı 2	3	4
Ali Rıza Gafarof	Bebek	Yok					
Şadan Ali Rıza	34-79 no.						
Lüfler Ali Rıza oğlu	ola						

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Müsakkafatın taksimat ve müştemilâtı 1	Odaların adedi 2	Muamelâtı tahririye ve tahmiliye ayrı ayrı tera olunduğu takdirde tahmin komisyonlarınca varidatı gayrı safiye miktarının tayinine medar olmak üzere tahrir komisyonları tarafından comedilen malûmat: varidatı gayrı safiye 3	malûmat ve izahat 4	Tahmin komisyonları tarafından tahmil edilecek sütunlar: binanın irad kıymeti üzerine tahmin edildiği takdirde tahmin olunan kıymet 5	kısmen muhammine ile darta lâzımgelen yüzde altı ve ya sekiz 6	varidatı gayrı safiye 7	vergiyin nisbeti 8	MÜLÂHAZAT 9
1 Sofa						3000	12	
3 Oda + Hala	3							Vergi nisbeti % 12 olarak bunu müsekkir ... lira varidat takdir edilmiştir.
Kiler								Reis 4 Temmuz 1932
1 Mutfak								Aza Aza Aza
1 Taraça								Ed. A. İsmail H. Ethem
1 Kömürlük								
1 Kalorifer dairesi								
1 Su deposu								
1 Çiçeklik								
1 Bahçıvan odası								
Bahçesi 3 dönümdür								

ASLININ AYNIDIR

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

M 508

BEBEK İNŞİRAH SOK. KAPI NO 50
Ahşap Ana Köşk

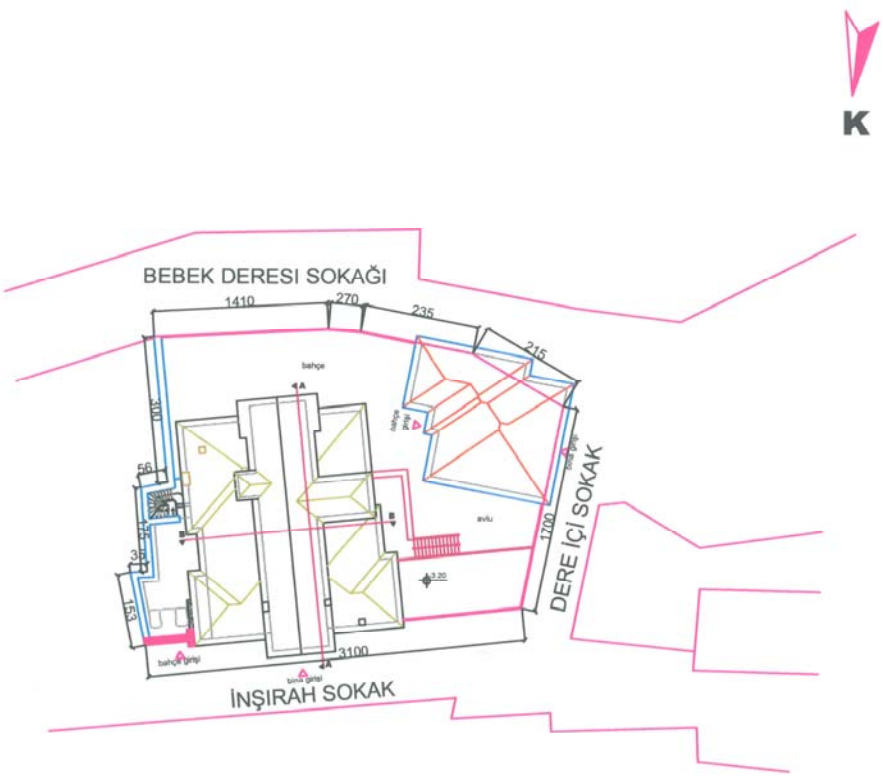
1.KAT (BAHÇE KATI)
3 oda +kiler + çamaşırlık + taşlık
2. KAT (GİRİŞ KATI)
5 oda + banyo-w.c+1 mutfak + 1taraça
3.KAT (1.KAT)
7oda + sofa + 2 balkon
Ayrıca (BODRUM KAT)
1 kömürlük +kalorifer dairesi+ su deposu+ çiçeklik +bahçıvan odası
Bahçesi 3 dönümdür

BELGE.4

4.4.RESTİTÜSYON ARAŞTIRMASI YAPILAN EVİN ESKİ FOTOĞRAFLARINA VE ELDEKİ DİĞER VERİLERE GÖRE ARAZİYE OTURUMU İLE VAZİYET PLANININ, İLK HALİNİN, YAPIM TARİHİNİN BELİRLENMESİ VE RESTİTÜSYONUNUN ÇİZİMİ

4.4.1.EVİN ELDEKİ VERİLERE GÖRE ARAZİYE OTURUMU VE BUNA GÖRE VAZİYET PLANININ BELİRLENMESİ

Sedat Hakkı Eldem'in Boğaziçi yalıları I. Kitabının 118. sayfasındaki durum planında ile 16/06/1950 tarihli Beşiktaş Belediyesinden onaylı mimari projesinde de belirtildiği gibi. İnşirah sokak, Bebek deresi ve Dere içi sokakları arasında kalan arsa üzerinde biri ana ev, diğeri küçük ev olmak üzere 2 adet ahşap ev bulunmaktadır. Yukarıdaki belgeler ve yerinde yapılan ölçümlemelere göre bu arsanın İnşirah sokağa göre sol yan cephe uzunluğu 25,12 m., Dereiçi sokak cephe uzunluğu 17.00 m. Bebek deresi sokağı cephe uzunluğu 34.80m.İnşirah sokak cephe uzunluğu ise 31.00 m.dir.Esas evin ön cephesi İnşirah sokağa bakmaktadır. Bu cephe İnşirah sokakla sıfır olup, çizilen mevcut 2 katlı ev rövölesindeki ölçülere uygun ön ve yan bahçeleri ile Bebek deresi sokağına bakan arka bahçesi bulunmaktadır.Küçük köşkün esas cephesi, Bebek Deresi sokak ile Dereiçi sokakta köşe cephe oluşturmakta olup, küçük köşk her iki sokağın cephesine bodrum katta sıfır yanaşmaktadır.Küçük evin ön cephesinin kırıklı çizgisini her iki sokağın arsa çizgisi oluşturmaktadır.Üst katları ise, Bebek deresi sokağa kademeli olarak cumbalar şeklinde çıkmıştır.Her iki köşk arasındaki kot farkı şu anda da mevcut olan özgün merdivenlerle sağlanmıştır.Esas evin bodrum katının İnşirah sokak kısmındaki toplam uzunluğu 19,70 m., arkaya doğru toplam derinliği ise 18.00 m.dir.Ev üst katlarda ise İnşirah sokağa göre sol yandan yaklaşık 4,75 m.yana çekilerek 14,20 m.lik bir cephe genişliği oluşturmaktadır.Belge fotoğraflardanda izleneceği gibi evin üst katlarında taraça ve cumba çıkmaları bulunmaktadır.(Çizim18)

RESTIRUSYON VAZIYET PLANI

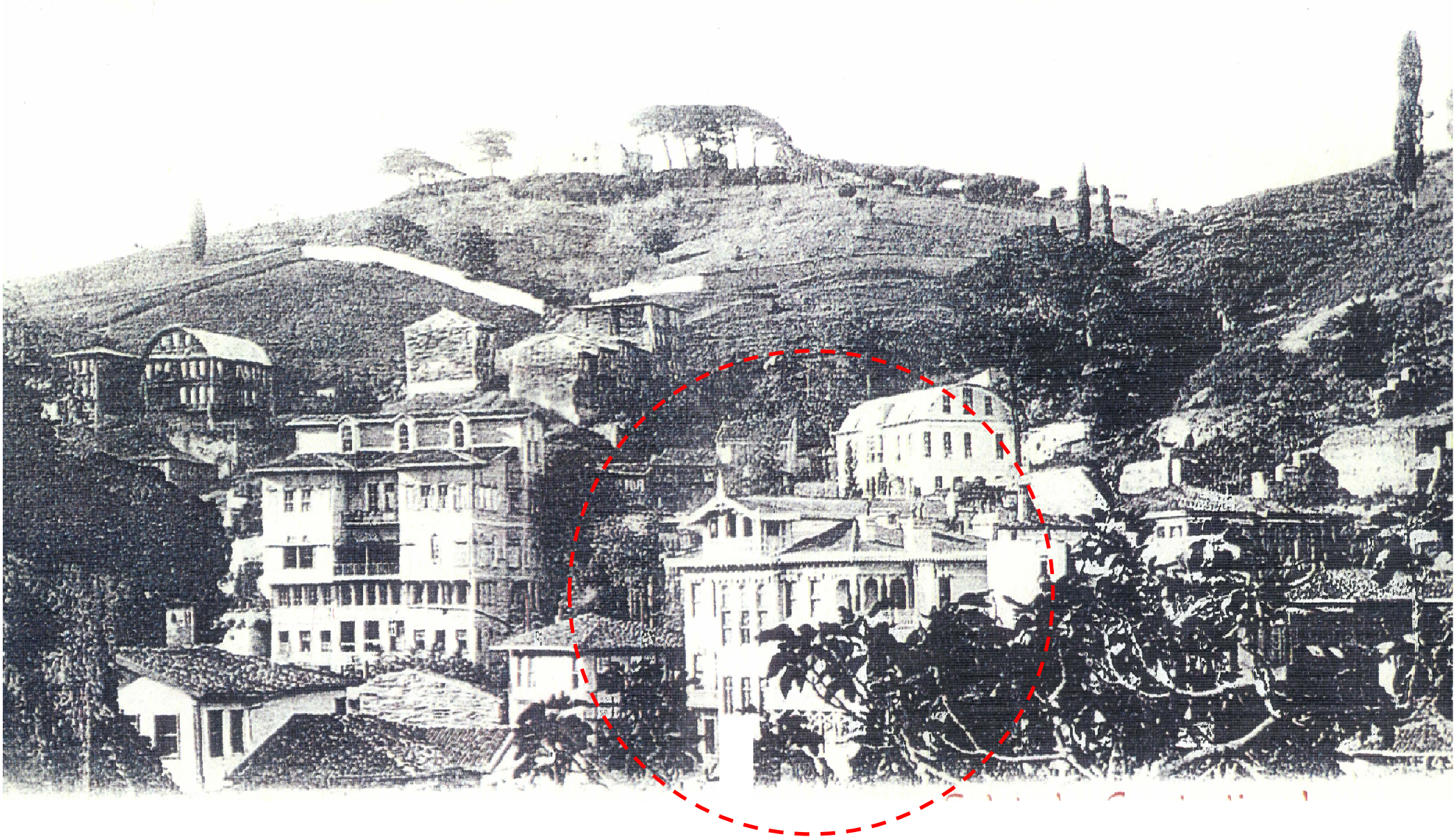
CIZIM :18

4.4.2. EVİN İLK HALİNİN BELİRLENMESİ

4.4.2.1.ESKİ FOTOĞRAFLARA VE ELDEKİ DİĞER BELGELERE GÖRE EVİN RESTİTÜSYONUNUN ÇIKARTILMASI

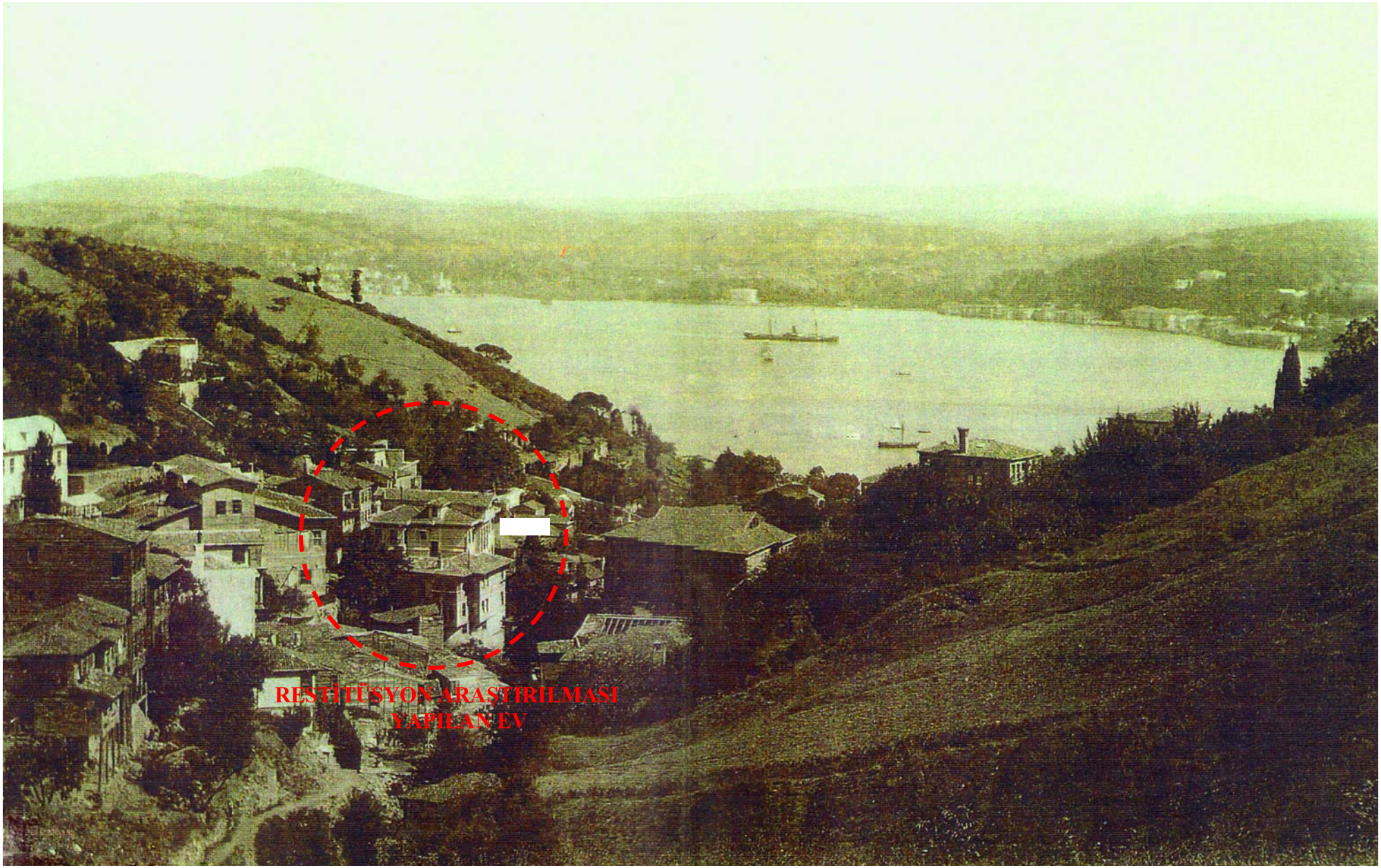
Restitüsyon araştırması yapılan evin,belge fotoğraf.1 deki doğu ve güney cephelerinin 3 katı ve cihannuma katı görünmektedir.Görünmeyen katı ise bugün mevcut olan ve kullanılan bodrum katıdır.(Ekler-Rölöve1) Güncel rölövesindeki ölçüler,kotlar,özgün merdiven ve bu merdivenin bir üst kata çıktığı bahçe kısmı değerlendirildiğinde,yapının özgününde bodrum kat,bahçe katı,İnşirah sokaktan girilen giriş katı ve 1.katlardan ibaret 4 kat ile cihannuma katından oluştuğu anlaşılmaktadır.

Özgün evin bodrum katının İnşirah sokağına göre sol tarafı arsa sınırına kadar kullanılmıştır.Güncel rölövesindede görüldüğü üzere burada bahçeden kömür atılan bacaları bulunan bir kömürlük bulunmaktadır.Kömürlük bir üst katta devam etmeyip,üstü İnşirah sokaktan da girilebilen bahçe olarak kalmıştır.Bu kısımda üst katlar bahçe mesafesinden sonra,kömürlüğün yan duvarına oturarak yükselmektedir.Özgün evin bodrum katının İnşirah sokağa göre sağ tarafında ise,güncel rölövesinde ve belge fotoğraf 2 dede görüldüğü gibi bodrum kat, üstü beşik tonozlu mahzenin sonundaki kalın yan duvarının biraz yanında bitmektedir.Bu kısımda üst katların,beşik tonozlu mahzenin, tonozunun oturduğu kalın ilk duvarından başlayarak yükseldiği görülmektedir.Bu şekilde üst katların,bodrum katının İnşirah sokağına göre sol ve sağ yan kısımlarından içeriye çekilerek yükseldiği ve çekilen kısımların bir üst katta bahçe oluşturduğu tespit edilmiştir.Bodrum katının İnşirah sokaktan genişliğinin beşik tonozun bittiği yerin yanı olan toplam uzunluğu 19,70 m.dir.Bebek deresi sokağına kadar olan derinliği ise 16,50 m. olup, belge 1 fotoğraftada görüldüğü gibi, üst katlardaki ana merdivenin çıkıntısının bodrum kattaki hizası olan yaklaşık 1,50 m.lik çıkıntı ile birlikte bu derinliğin 18,00 m.olduğu tespit edilmiştir.Bodrum katın restitüsyonunun

BELGE FOTOĞRAF 1 :
(ROGER MARTİN)

RESTİTÜSYON ARAŞTIRILMASI YAPILAN EVİN 1900'LÜ YILLARA AİT FOTOĞRAFI

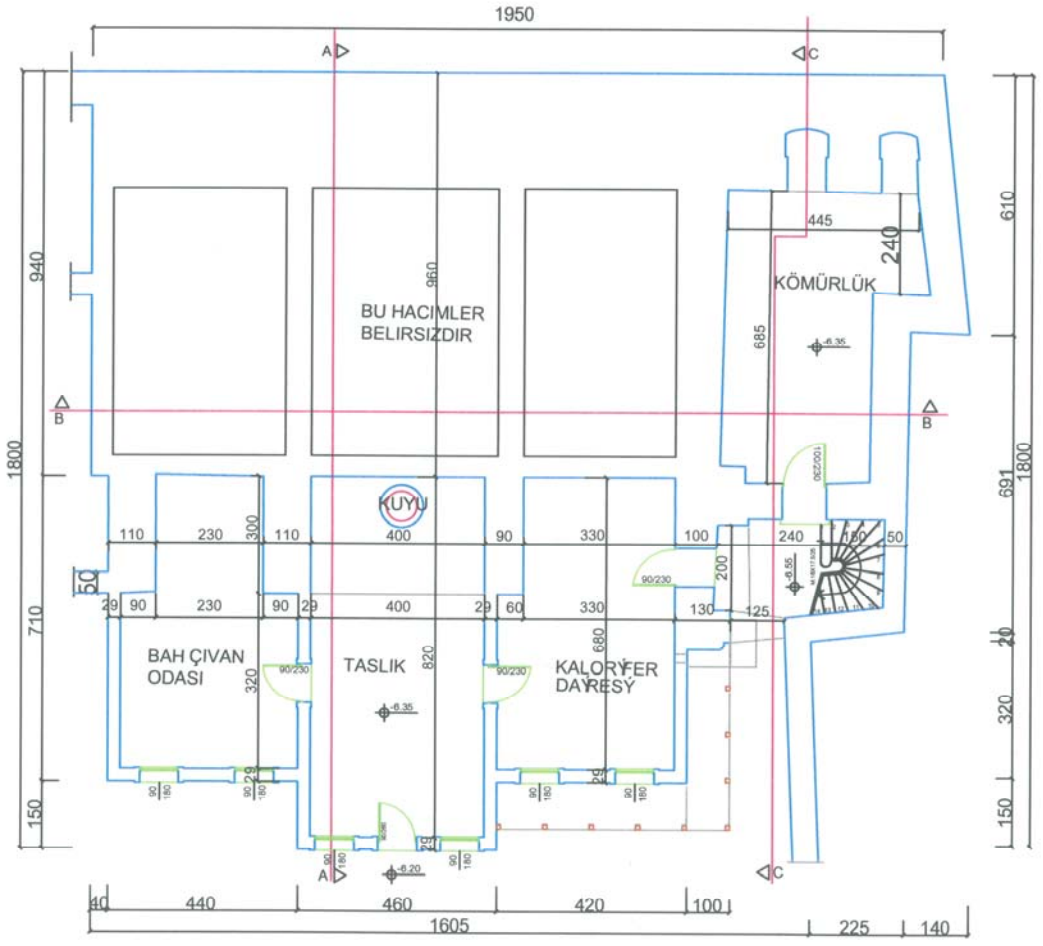

BELGE FOTOĞRAFI 2 1900 (SEBAH JOAİLLİER)

(ENGİN ÖZENDES OSMANLI SON BASKENTİ İSTANBUL SF:158)

oluşturulmasında güncel rölöve ile birlikte 1932 tarihli musaffakat vergisi tahrir varakasından da yararlanmak gerekmektedir.Bu varakada belirtilen mekanlardan kömürlük özgün haliyle bugün mevcut olup, özgün ölçüleri ile yeri bellidir,kalorifer dairesi belge fotoğraf 1 de görüldüğü gibi yapının doğu cephesinin ucunda ki geniş bacanın hizasında yer olan bugün çalışma stüdyosu olarak kullanılan kısımdır.Bahçıvan odası ve çiçeklik ise beşik tonoz ile tonozun önünde bugün mevcut olmayan kısımdadır.Üst katlardaki ana merdiven çıkıntısının bodrum kattaki hizası,Bebek deresi sokakta ki bahçeden girilen, bodrum kata ait taşlık olarak değerlendirilerek bodrum katın restitüsyonu oluşturulmuştur.(Çizim19)Bodrum katın sadece Bebek Deresi sokağına bakan cephesi bulunmaktadır.Bu cephedeki pencere ve kapı yerleri belge fotoğraf 1 deki üst katların pencereleri hizalanarak belirlenmiştir.Kapı ve pencerelerin ölçüleri ise aynı arsa üzerindeki 1950 yılında çizilmiş rölövesi bulunan(Ekler-Proje.1) ve ölçüleri bilinen küçük ahşap evin pencere ölçüleri esas alınarak,ayrıca bu ölçülerin ana evin eski fotoğraflarındaki pencereleri ile sayısal ortamda oranlanarak elde edilen ölçüler kullanılmıştır.Pencere ölçüleri bodrum katta ve diğer tüm katlarda merdiven önü pencereleri hariç 1/2 oranlıdır, genişlik 90 cm. yükseklik ise 180 cm. olarak tespit edilmiştir.Bodrum katın yüksekliği,bu katı bir üst katı olan bahçe katına bağlayan özgün merdivenin rıhtları esas alındığında 3.15 m.olduğu belirlenmiştir.

Restitüsyon araştırması yapılarak ilk hali belirlenmeye çalışılan evin Sedad Hakkı Eldem'in Boğaziçi yalıları I. Kitabının 118.sayfasındaki durum planında da görüldüğü gibi yapının tam simetrik olmadığı,binaya İnşirah sokaktan girildiği,ayrıca bu girişin tam üstünde bir cumba çıkması olduğu görülmektedir.Bu odanın 1.kattaki sofanın ucundaki köşk odası olması gerekmektedir.Belge fotoğraf 1 in Bebek Deresi sokağına bakan güney cephesi incelendiğinde,ortada biraz öne çıkıntılı olan kısmının pencerelerinin büyütülmüş olması ve bu kısmın son kat pencerelerinin yuvarlak bitmesi, dönemsel özelliğinin de gereği burada evin ana merdiveninin olduğunu göstermektedir.Ayrıca cephesinin geniş olması bu merdivenin üç kollu bir merdiven olduğunu ifade etmektedir.Bu şekilde merdivenin girişin tam karşısında ve sofanın ucunda olduğu,sofanında orta sofa olduğu ve odaların bu sofaya açıldığı anlaşılmıştır.Üç kollu bu merdivenin belge fotoğraf 1 de görüldüğü gibi bahçe katından başladığı anlaşılmaktadır.Bahçe katında 1932 tarihli

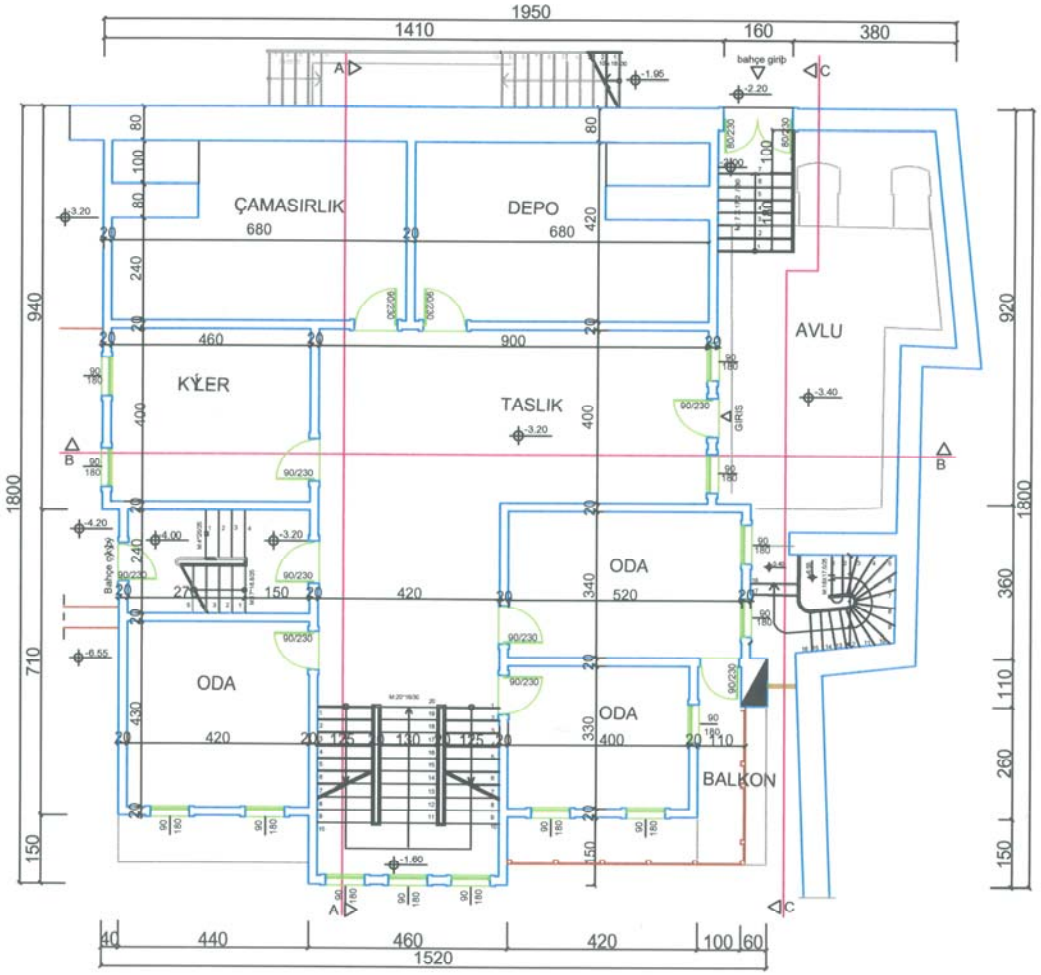

BODRUM KAT RESTITUSYON PLANI

CIZIM :19

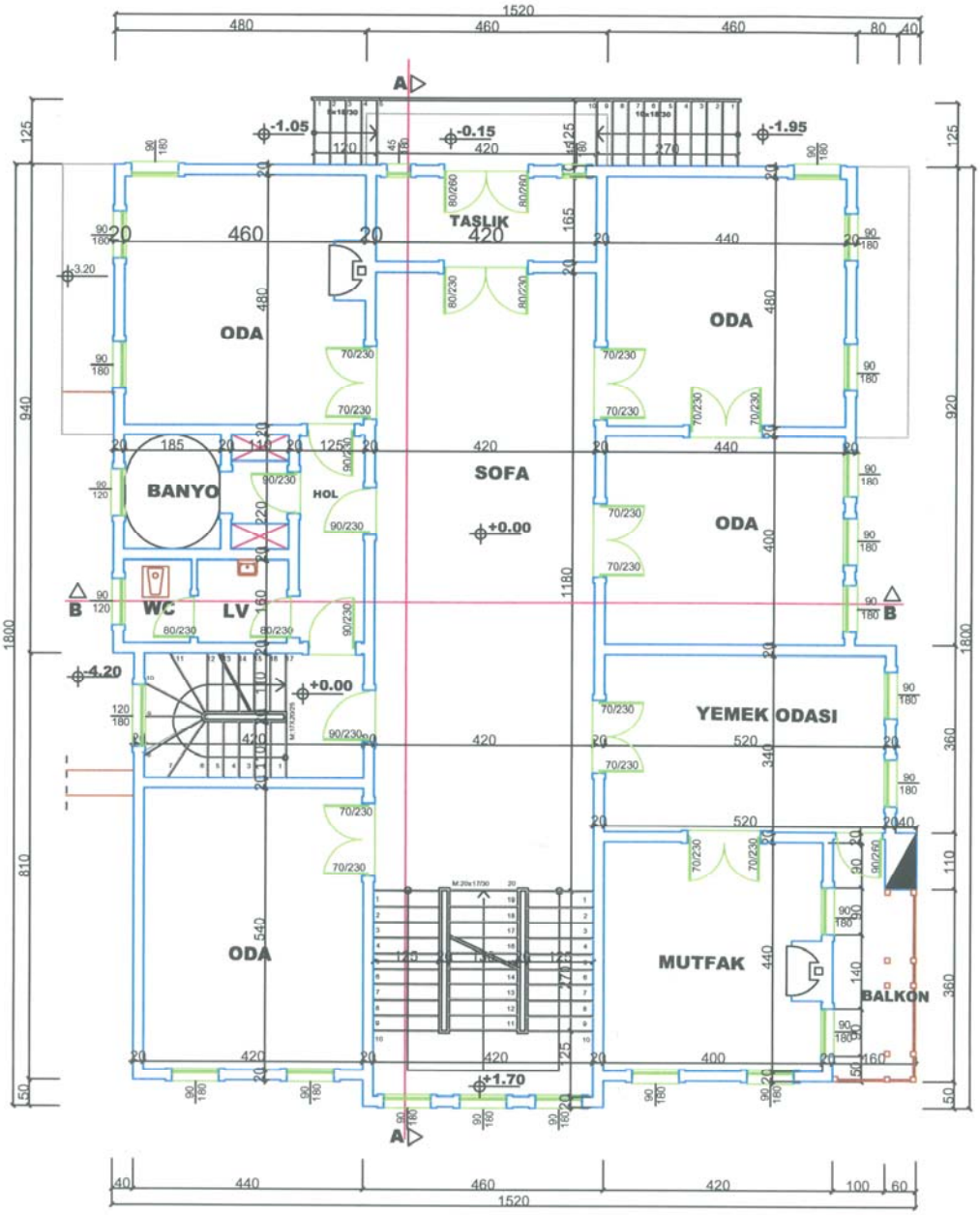
musaffakat vergisi tahrir varakasında belirtildiği gibi üç oda,taşlık,kiler ve çamaşırlık bu katın restitüsyon planını oluşturmuştur.(Çizim20)Bu katın genişliği, bir alt katının kömürlük duvarından beşik tonoz duvarına kadarki mesafe olan 14,20 m.dir. Ayrıca yine belge fotoğraf 1 den anlaşılacağı gibi,evin güney ve doğu cephesine bakan köşe odasının önünde direklikli bir taraça çıkması olduğu ve direklerinin ahşap çaprazlarla birbirine bağlandığı görülmektedir.Bahçe katının ve diğer tüm katların pencere yerleri 1950 yılında mevcut küçük evin doğru olan doluluk boşluk ölçülerinin,belge fotoğraflardaki esas evin cephelerindeki doluluk boşluk ölçüleri ile sayısal ortamda oranlanması ile belirlenmiştir.Pencere ölçüleri 90/180 cm.dir.Belge fotoğraf 1 de görüldüğü gibi pencerelerin ampir üslubu özellikleri gösteren söve ve çıkıntıları vardır.Bu katın yüksekliği yine aynı yöntemle 3.20 m.olarak tespit edilmiştir.

Bahçe katındaki kot ile İnşirah sokağın yüksekliği ve aşırı eğimi değerledirildiğinde binanın giriş katına yukarıda da belirtildiği gibi İnşirah sokaktan ve yükselen merdivenlerle girildiği anlaşılmıştır.O dönemler sıklıkla kullanılan iki kanatlı,üç tablalı olması muhtemel cümle kapısı ile içeri girilmektedir.Bu girişte bir taşlık ve taşlıktan girilen hayatlı evin temel mekan öğesi olan sofaya girilmektedir.Bütün odalar bu orta sofaya açılmaktadır.1932 tarihli Musaffakat Vergisi tahrir varakasında belirtilen mekanlara göre 5 oda ki, birisi muhtemelen yemek odasıdır.1 mutfak,1 banyo-wc ile 1 taraça giriş katının restitüsyonunu oluşturmaktadır.(Çizim21)Belge fotoğraf 1 de görüldüğü gibi evin güney ve doğu cephelerine bakan köşe mekanının doğu cephesindeki kısmı,bir alt katındaki hizası gibi taraça olmakla beraber, güneye bakan kısmı bir alt katın balkonlarının direklerinin üstüne oturarak büyümüştür.Burasının hem bahçeye bakması hemde önünde taraça olması nedeniyle mutfak olması gerekmektedir.Yemek odası mutfağın hemen yanında ve yan bahçeye bakmaktadır. Yine belge fotoğraf 1 de izlendiği gibi evin güney cephesi ile batı cephesine bakan köşesinde Bebek deresi sokağa bakan bahçeye cumba çıkması yapan bir oda bulunmaktadır.Bu odanın cumba altı eliböğründesi ise döneminin ampir üslubu özelliklerini yansıtan sadeliktedir.Diğer 2 oda İnşirah sokağa ve yan bahçelere bakmaktadır.Bu katta 1932 tarihli musaffakat vergisi tahrir varakasında belirtilen banyo-wc'lerin yeri, belge resim 2 de görüldüğü gibi evin batı cephesindeki küçük pencerelerden

BAHCE KAT RESTITUSYON PLANI

CIZIM :20

GIRIS KAT RESTITIUSYON PLANI

CIZIM :21

belirlenmiştir.Ayrıca bu cephede güney cepheye yakın kısımda ikinci bir merdiven penceresi bulunmaktadır.Bu merdivenin haremlik merdiveni olması muhtemeldir ve bahçe katına kadar indiği düşünülmektedir.Ayrıca banyo-w.c nin direkt orta sofaya değilde,harem merdivenine de bağlanan harem koridoruna açıldığı düşünülmektedir.Bu katın yüksekliği sayısal ortamda yapılan oranlamalarla 3.40 m. olarak belirlenmiştir.

Üç kollu merdiven ile çıkılan birinci katta, yine orta sofa bulunmaktadır. Sofanın İnşirah sokağa bakan ön kısmında S.H.Eldem'in Boğaziçi Yalıları 1 kitabının 118. sayfasındaki bu eve ait vaziyet planında görüldüğü gibi İnşirah sokağa cumba çıkması yapan bir köşk odası vardır.Bu oda girişin tam üstünde ve merdivenin tam karşısındadır.1932 tarihli musaffakat vergisi tahrir varakasında belirtildiği gibi köşk odası ile birlikte bu katta 6 oda bulunmaktadır.Tahrir varakasına,cihannuma katındaki 1 oda ile 1 balkon birinci kata ilave edilerek yazıldığından,birinci katta 7 adet oda ile 2 adet balkon bulunmaktadır denmiştir.Evin güney cephesi belge resim 1 de görüldüğü gibi bir alt kat olan giriş katı ile aynıdır,yalnızca merdiven önü pencerelerinin yüksek olduğu ve üstünün kemerli bittiği görülmektedir.Pencerenin bu yüksekliği 3.00 m. olarak tespit edilmiştir.Yine bu fotoğrafta evin güney cephesi ile doğu cephesine bakan köşe odasının doğu cephesindeki balkonunun direklikleri barok üslubu S biçimli ahşap kemerlerle birbirine bağlanmıştır.Belge fotoğraf 2 de de görüldüğü gibi evin İnşirah sokak ile batısındaki yan bahçesine bakan köşe odası, yan bahçeye cumba çıkması yaparak büyümüştür.Simetrisi olan doğu cephesine bakan ön odasınında doğu cephesindeki yan bahçeye cumba çıkması yaptığı S.H.Eldem'in Boğaziçi Yalıları 1 kitabının 118.sayfasındaki bu eve ait vaziyet planında görmek mümkündür.Yine belge fotoğraf 2 de görülen pencereleri değerlendirildiğinde haremlik merdiveninin, haremlik koridorunun,banyo ve wc nin giriş katında olduğu gibi bu katta da bulunduğu görülmektedir.Bu katın üzerindeki çatı, belge fotoğraflarda da görüldüğü gibi kısa saçak çıkmalıdır.Saçak genişliği yaklaşık 50 cm.kadardır.Bu saçakların altında kısa furuşlar vardır, L şeklinde ve her 40-50 cm'de bir saçak uçlarında kılınçlar olacak şekilde sıralanmışlardır, üzerlerinde silme ve kabartmalar bulunmaktadır.Cihannuma altı saçak çıkmasında ise 1. katın pencere aralarının hizasında çift furuşlar vardır, üzerilerine kısa kılınçlar oturtturularak

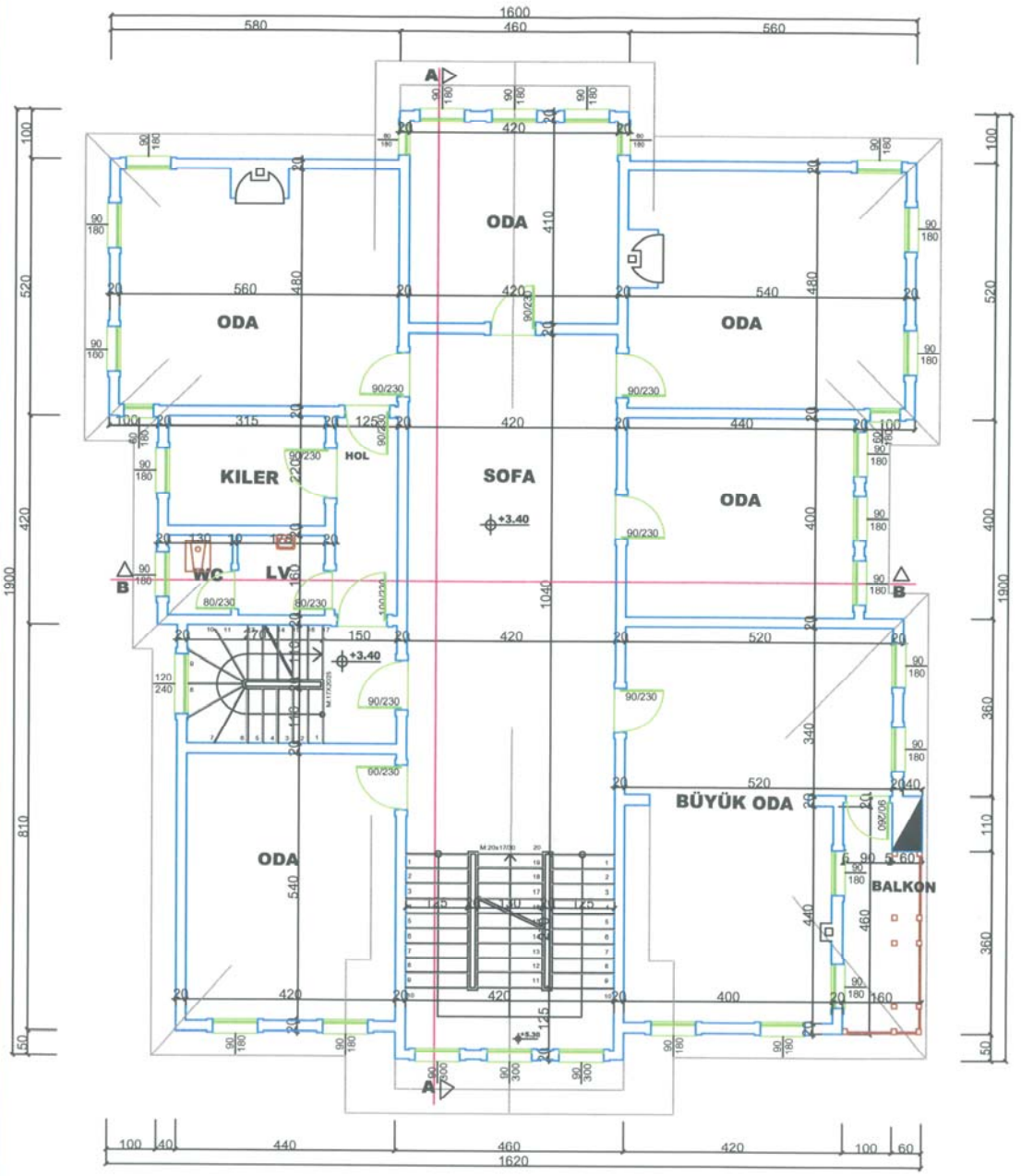
dizilmişlerdir.Restitüsyonu araştırılarak bu şekilde çıkartılan birinci katın yüksekliği ise 3.80 m. olarak tespit edilmiştir.(Çizim22)

Birinci kattan çatı katına üç kollu bir merdivenle çıkılmakta olup çatı katında ince uzun Cihannuma (gurfe) odası mevcuttur.(Çizim23)Cihannumanın Bebek Deresi Sokağına bakan cephesinde,belge fotoğraf 1 de,özellikle belge fotoğraf 2 de daha net görüldüğü gibi ana merdivenin üzerinde bahçeye 70 cm. kadar çıkma yapan üstü kısa saçaklı balkonu bulunmaktadır.İki eğimli olan bu balkon üstü çatısının güney cephesindeki saçağının ortasından geçen demir bir akroter vardır.Cihannuma katına sadece haremlik merdiveni ile çıkılmakta olup,diğer üç kollu ana merdiven ise belge fotoğraflarda görüldüğü gibi birinci katta son bulmaktadır.

Eski fotoğraflara ve eldeki diğer belgelere göre restitüsyon araştırması yapılan evin restitüsyon çizimleri,bodrum katı,bahçe katı,giriş katı ve birinci kat planları,2 adet kesit,tüm cepheler,sistem ve saçak detayları şeklinde projelendirilmiştir.(Ekler:Restitüsyon Projesi.1)

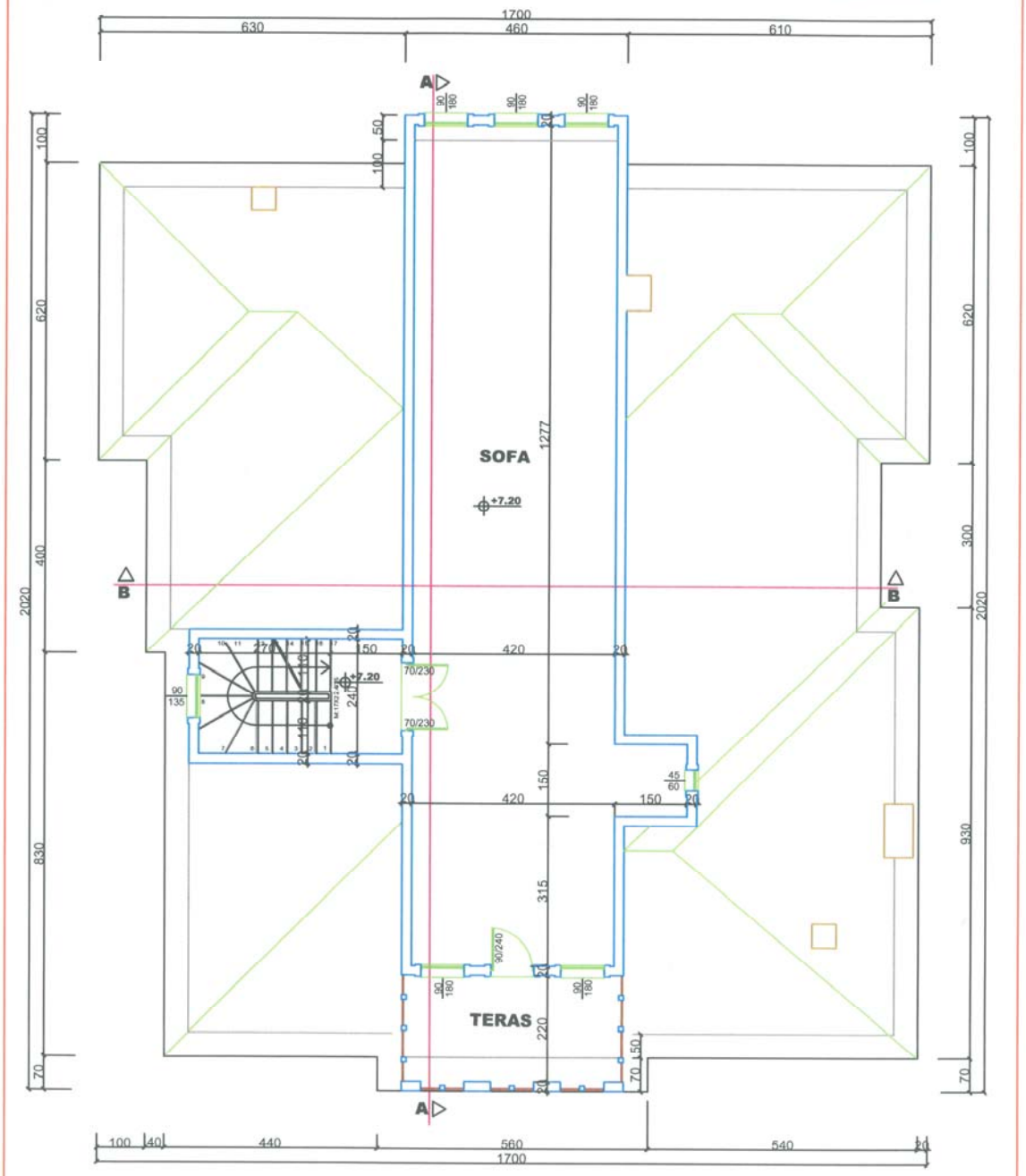
4.4.2.2.EVİN MEKANSAL VE YAPISAL ÖZELLİKLERİ İRDELENEREK YAPIM TARİHİNİN BELİRLENMESİ

Boğaziçi'nin önemli semti Bebek'teki İnşirah sokak ile Bebek deresi sokak arasında kalan parselde şu anda ayakta olmayan eski fotoğraflarına ve eldeki belgelere dayanarak ayağa kaldırmaya çalıştığımız bu önemli ev, mekansal ve yapısal açıdan incelendiğinde 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyılın başlarında yapılmış olabileceği ortaya çıkmaktadır. Bu ev 1932 yılında mevcut olup 1950 yılında ayakta olmadığına göre ömrünün uzun olmadığı anlaşılmıştır.Bu yapı tipik 19. yüzyıl ikinci yarısı yapısıdır.19. yüzyıl ikinci yarısından sonra sadeliğin, buna bağlı olarak hareketli planlar yerine dik açılı, düz hatlı, girinti çıkıntıdan kaçınan çizgi ve mekânların oluşturduğu ampir üslubu bu evde kendisini göstermektedir. Bu dönemin planlarında göze çarpan önemli özellik olan orta sofanın olması, odalarının bu sofanın etrafına dizilmesi, mutfağının bahçede değil giriş katında bulunması ve bahçeye bakması gibi mekansal özellikler ile cephenin ahşap kaplı olması, balkonlarındaki, muhtemelen sofalarındaki direkliklerinde de S biçimli barok üslubu

1. KAT RESTITUSYONPLANI

CIZIM :22

CİHANNÜMA KATI RESTITUSYON PLANI

CIZIM :23

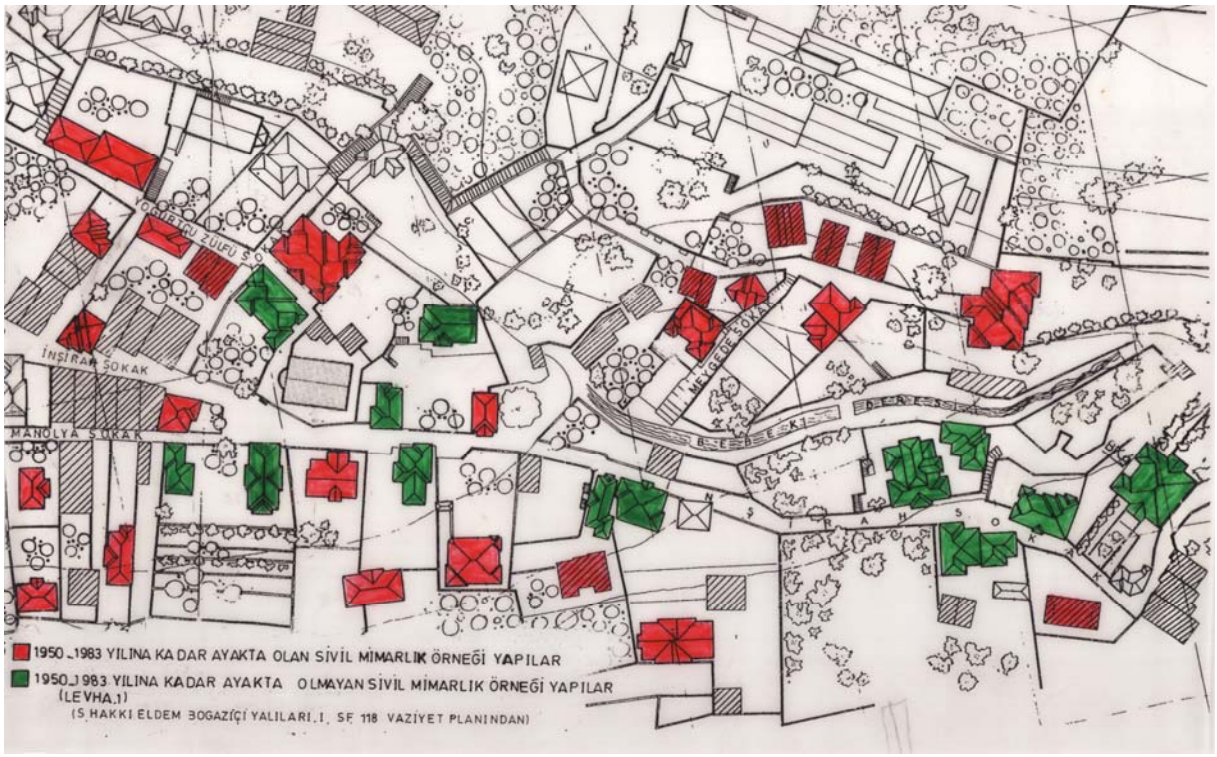
kemer biçimli ahşaplarla bağlanmış olması, saçakların ve cumbaların altındaki furuşların biçimsel özellikleri tepe pencerelerinin olmaması,sofanın ucundaki merdiven pencerelerin yüksek olması ve merdivenin önündeki üst kat pencerelerinin yuvarlak bitmesi ,diğer pencere dizilerinin de sıklığı ve düzeni, boylarının kattan kata ölçülü bir biçimde ayarlanarak cepheye sağladığı uyum ve düzen, saçaklarının kısa tutulup, ahşap kaplanması gibi yapısal özellikleri bu yapının 19. yüzyıl ikinci yarısında, 1851 yıl ile 1900 yılına kadarki bir dönemde yapıldığını göstermekle beraber,19. yüzyıl sonunda başlayıp 1920'lere kadar devam eden Art nouveau ve ampir üslubu pervaz, pencere, bordür tahtaları, dekupaj işleri süslemelerinin bulunması, yine 1900'lerin başlarında ortaya çıkıp 1920'lere kadar devam eden Erenköy üslubu olarak tanımlanan çatı katı Cihannüması ve alınlıklı çatı balkonunun bulunması, sivri çatısı, çatı saçak oyma motifleri, saçak motif önü kılınçları gibi yapısal özelliklerinin bulunması, sayfiyede köşk adını alan Türk evinin son gelişme döneminin tüm özelliklerini üzerinde taşıyan bu evin en erken 1890 ile 1900 yılları arasında yapılmış olduğunu göstermektedir. Muhtemelen II. Mahmut döneminde yapılmış bir sayfiye yapısıdır.

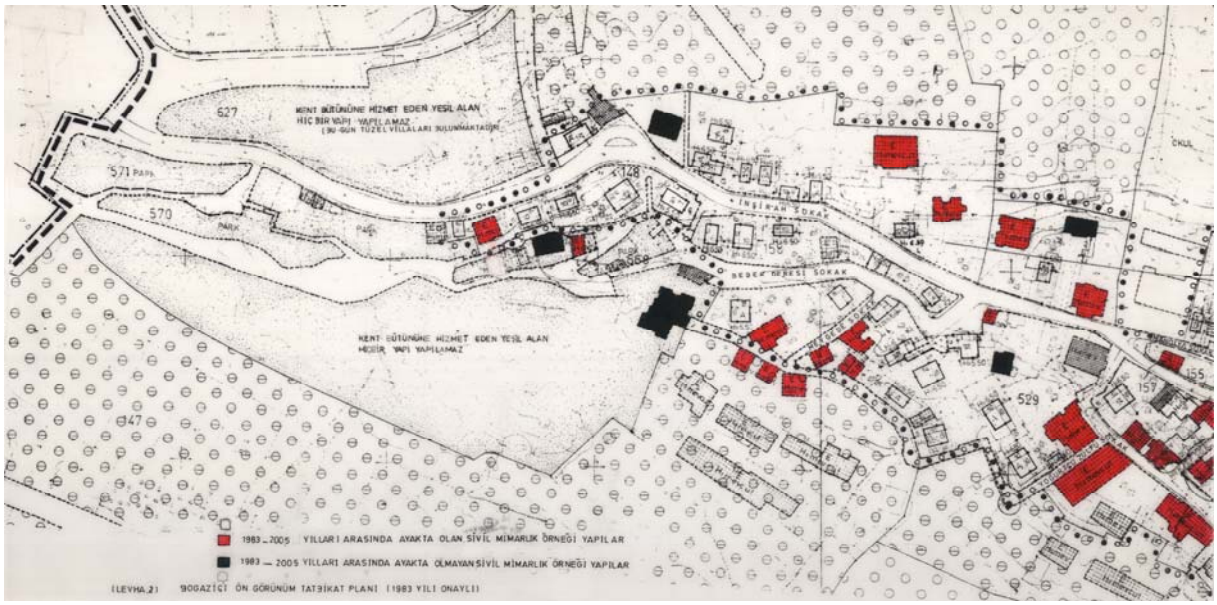
V.BÖLÜM

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

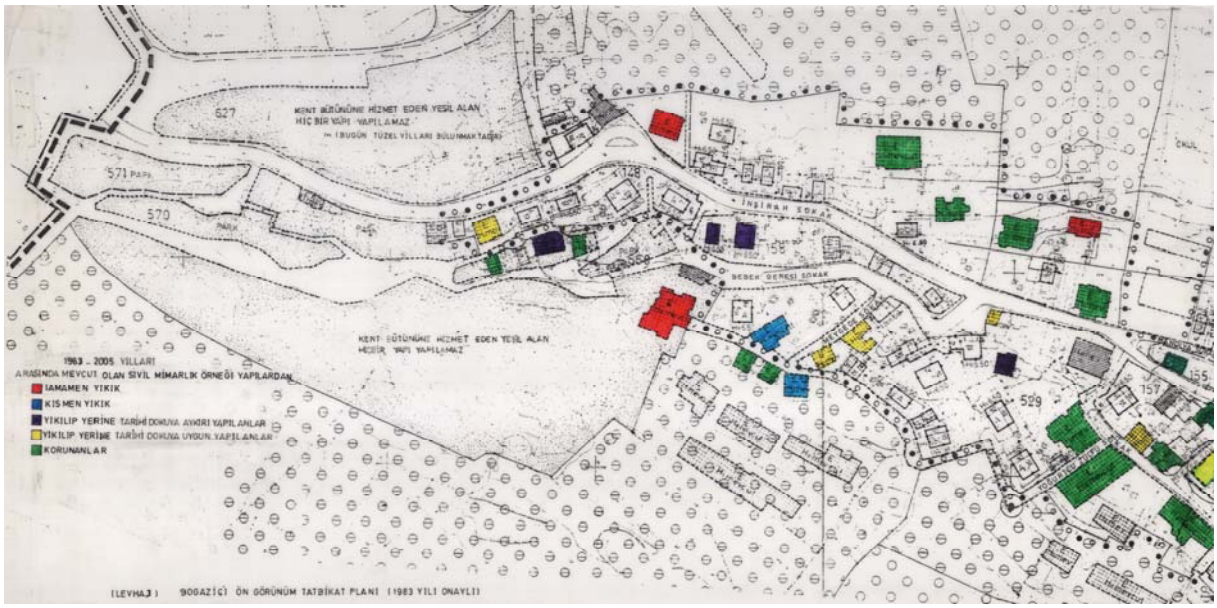
Tarihi ve Doğal dokusu ile Boğaziçi'nin en güzel ve en önemli yerlerinden biri olan Bebek, hızlı kentleşmenin etkisi ve yöreye olan aşırı talep baskısı sonucu hızla tarihi ve doğal yapısını yitirmekte, apartmanlaşmaya doğru hızla yol almaktadır. Yakın bir gelecekte Bebek kentsel tarihi dokusu içerisinde belki de hiçbir özgün bina kalmayacaktır. Kent bütününe hizmet eden hiçbir yapının yapılamayacağı ibaresi bulunan yeşil alanlarda imara açılarak yok olacaklardır.

Sedad Hakkı Eldem'in Boğaziçi Yalıları I. Kitabının 118. sayfasındaki Bebek ile ilgili vaziyet planında da gösterildiği gibi (bu vaziyet planı 1950 yılından önceki dönemleri göstermektedir.)(Levha.1) Hamam sokak, Manolya sokak, İnşirah sokak, Meygede Sokak, Yoğurtçu Zülfü Sokak, Bebek Deresi Sokak'larında bulunan yaklaşık 40 adet önemli sivil mimarlık örneği yapının %20'si, 8 adedi, 1983 yılında yapılan 1/1000 ölçekli BOĞAZİÇİ ÖNGÖRÜNÜM tatbikat planında yıkılarak yok olduğundan sadece ayakta olanlar gösterilmiştir.(Levha.2) 1983'den günümüze kadar da %11'i, 5 adedi daha yıkılarak yok olmuştur, 1950'den günümüze kadar ki kısa sürede %31 oranında, toplam 13 adet sivil mimarlık örneği yapı Bebek tarihi kentsel dokusundan silinerek yok olmuştur. Bazılarının yerlerine tamamen aykırı çok katlı betonarme apartman binaları yapılmıştır. Yukarıda belirtilen sokaklarda kalan diğer sivil mimarlık örneği yapılardan %24'ü daha yıkılmış, fakat %19'unun yerlerine aslına uygun yada kentsel dokuya uyumlu yeni bina yapılmış olup, %51'inin yerlerine ise tamamen aykırı binalar yapılmıştır. Günümüzde ayakta kalanların 1751 yılında yapılmış İstanbul'un ayakta alan en eski ahşap konaklarından biri olan "KAVAFYAN" evi dahil olma üzere %10'u hiç kullanılmayarak çürümeye terkedilmiş, %25'i uygunsuz biçimde hiçbir koruma tedbiri alınmadan içinde birçok değişiklikler yapılarak kullanılmaktadır. kalan %5'i ise yıkılmaya terk edilmiş biçimde kısmen de yıkık ve kullanılamaz haldedir.(Levha.3) Doğal yapıda bu süre de korunamamış olup yine 1983 yılında yapılan Boğaziçi öngörünüm tatbikat planında kent bütününe hizmet eden yeşil alan,

İNŞİRAH ŞOKAK
MANOLYA SOKAK
MEYDEF SOKAK
1950_1983 YILINA KADAR AYAKTA OLAN SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ YAPILAR
1950_1983 YILINA KADAR AYAKTA OLMAYAN SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ YAPILAR
(LEVHA.1)
(S.HAKKI ELDEM BOĞAZİÇİ YALILARI.I, SF 118 VAZİYET PLANINDAN)

(LEVHA 2) BOĞAZİÇİ ÖN GÖRÜNÜM TATBİKAT PLANI (1983 YILI ONAYLI)

(LEVHA I) BOĞAZİÇİ ÖN GÖRÜNÜM TATBİKAT PLANI (1983 YILI ONAYLI)

hiçbir yapı yapılamaz ibareli iki büyük parça yeşil alandan bir parçası, "TÜZEL VİLLALARI" adı altında rant değeri çok yüksek binalar yapılarak yok edilmiştir.

Tarihi çevre ve tarihi yapıyı korumak kültürel bir istektir, çağdaş kültürü yakalamanın önemli bir boyutudur. Bebek tarihi kentsel dokusundaki tarihi çevreyi ve tarihi yapıları çağdaş tarih bilinci ile yerinde korumada etkili olan, değişik özellik ve kriterler oluşturarak geçmişi ve bugünü bir arada yaşatmak için modern gereksinmelere cevap veren, tarihi dokuyla uyumlu, onunla bütünleşmiş bir çevre oluşturulmaya çalışılmalıdır. Bebeğin tarihi çevresinin,sivil mimarlık örneği yapılarının korunamama nedenlerini ortadan kaldıran önlemlerde bir an önce alınmalıdır.

Korunamama nedenlerini ortadan kaldıran, var olanı korumadaki etkin kriterler;

-YASAL KRİTERLER
-EKONOMİK KRİTERLER
-TEKNİK KRİTERLER
-ÖRGÜTSEL KRİTERLER, olmalıdır.

-YASAL KRİTERLER

Tarihi çevre ve tarihi yapıların bir bütün içerisinde korunmasında koruma ile ilgili koruma bilincine sahip, koruma ile ilgili yasaları sonuna kadar kullanan yerel yönetimlerin katılımı en önemli etkendir. Tarihi çevre konusunda uzmanların olmayışı, korumacılık konusundaki bilinçsizlik, yerel yönetimlerde yasal önlemlere gerektiği kadar önem verilmemesini sağlamıştır. Yapılan imar planlarında imara açılan yerlerdeki yeni yapılaşma eski dokunun karakteristik özelliklerini ortadan kaldırmakla beraber mevcut tarihi dokunun da bir süre sonra yok olmasına yol açmıştır. Kültürel ve anıtsal değerle, tarihi çevreye ait değerler göz önüne alınmadan oluşturulan koruma amaçlıda olsa yapılan planlar spekülatif amaçlara zemin oluşturmaktadır. Bebek kentsel tarihi dokusunda da belirgin bir biçimde görüldüğü gibi Yoğurtçu Zülfü sokak'ta, Hamam Sokak'ta, kısmen de olsa Manolya sokak'ta;

İnşirah sokak'ta yoğun bir biçimde çok katlı apartman yapıları bulunmaktadır.1983 yılında yapılan Boğaziçi öngörünüm tatbikat planı ile bir ölçüde, arazi kullanımı, yapı ölçü, biçim, yoğunluk gibi koruma amaçlı önlemler getirilmiş olmakla beraber yerel yönetimlerin etkin yasaları yeterince uygulamamalarından veya delmelerinden ötürü kentsel doku içerisinde fazla boş yer kalmamıştır. Buna rağmen kültür düzeyi, aynı zamanda tarihi çevre ve tarihi yapı koruma bilinci yüksek kişi ve kurumların yaptırdığı, fonksiyonları farklı bile olsa, Bebek tarihi dokusu ile uyumlu ona saygılı olarak yapılan Meygede sokak'taki Danimarka Ticaret Ateşeliği binası, İnşirah sokak ile Meygede sokağın kesiştiği köşedeki bina, Manolya sokaktaki bina, İnşirah sokak üzerindeki binalar mevcuttur.

2863 sayı ile 1983 yılında çıkan yerel yönetimlerin yetkilerini arttıran yasa olmasına rağmen, bu konudaki bilinçsizlik ve uzman teknik eleman yetersizliğinden oluşan spekülatif amaçlı uygulamalar tarihi dokuların hızla yok olmasına neden olmaktadır.

Arnavutköy, Kuruçeşme, Bebek arasında oluşan yüksek yapılaşma, Arnavutköy sıra yalılarının önünden geçirilen kazıklı yol doğal ve tarihi değerleri yok eden, ya da yok olmasına gözyuman yerel yönetimler anlayışı olarak karşımıza çıkmıştır. Tarihi çevre, tarihi yapıyı korumada var olanı korumak bunu gelecek nesillere aktarmak hem kültür, hem de insanlık borcudur. Var olan tarihi yapıyı yakarak, yıkarak, korumayarak yok edenler için caydırıcı, cezalandırıcı, hatta teşhir edici etkin yasal önlemler mutlaka getirilmelidir.

-EKONOMİK KRİTERLER

Tarihi yapı ve tarihi çevrelerin varlıklarını sürdürebilmelerinin en önemli kriterlerinden biri de ekonomik kriterlerdir. Korumadaki tüm yükümlülükleri mal sahiplerinin üzerlerine bırakmadan, tarihi çevreyi korumak, tarihi yapıyı onarmak, restore etmek için sponsorluk sistemleri geliştirmek ve teşvik etmek gereklidir, bu konuda harcama yapan kurumlara yaptıkları masrafları gider olarak göstermesini sağlayacak, toplu konut uygulamalarında da olduğu gibi katma değer vergilerinden

muaf tutacak şekilde vergi indirimleri yapılması gerekmektedir. Tarihi binasını onarıp kullanmak isteyen kişiler için vergi indirimleri ile birlikte, özel fonlar oluşturulup, uzun vadeli düşük faizli kredi olanakları sağlanmalıdır. Medyanın da bu konudaki gücü kullanılarak koruma konusunda yarar sağlayan kişi ve kurumların yaptıkları restorasyon çalışmalarını göstererek, hem halkın korumacılık konusundaki bilincinin yükseltilmesine, hem de yapılan reklam soncunda da daha çok katılımın oluşturulması sağlanmalıdır.

Kamu kurumlarında ve özelliklede belediyelerde koruma ile ilgili özel fonlar oluşturulmalıdır. Bu şekilde elde edilecek parasal olanakların, korumada öncelik taşıyan yapılardan başlayarak planlı bir şekilde kullanılması sağlanmalıdır. Bu yapıların günümüz konfor şartlarına göre kullanılır hale getirilmesi, gereksinimler doğrultusunda fonksiyonel düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Tüm tescilli yapıları devletin kamulaştırma olanağı bulunmamaktadır,fakat Bebek tarihi dokusu içerisindeki önemli bir veya birkaç yapı belediye veya Kültür Bakanlığı tarafından kamulaştırılıp özgün biçimiyle onarılıp restore edilmelidir.Özellikle Yoğurtçu Zülfü Sokak'taki 1751 tarihinde yapılmış İstanbul'da ayakta kalmış en eski ahşap sivil mimarlık örneği olan "KAVAFYAN" evi kamulaştırılarak , özgün yapım sistemi, üslubsal, biçimsel ve fonksiyonel özellikleri ile bir müze ev gibi belge niteliğinde gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmalıdır.

-TEKNİK KRİTERLER

Tarihi, kültürel ve doğal değerlerin önemli olduğu bölgelerin korunmasındaki tespit ve önerilerin geliştirilmesi, uygulamaya yönelik çalışmaların yapılabilmesinde teknik kriterler büyük önem taşımaktadır. Tarihi dokunun tek yapı ve tarihi çevre ölçeğinde analizi yapılıp koruma önerileri hazırlanırken, yapıların tarihi, mimari değerlerinin koruma derecelerinin, malzeme özelliklerinin, geçirdiği evrelerin veya müdahalelerin irdelenmesi kadar, özgün yaşam biçimi ve yerel kullanıcı isteklerinde belirlenmesi gerekmektedir. Böylece yapıya müdahale türü de belirlenmiş olacaktır. Bebek'te tescillenmiş tarihi yapıların sürekliliğini sağlamak için yapılacak çalışmalar çok önemlidir. Bu konuda bugüne kadar yapılan çalışmalar

yetersizdir.Çökecek cumbanın altına direk koyarak bir süre daha ayakta kalmasını sağlamak koruma değildir.Bu şekilde, kullanılmayan ve gün geçtikçe biraz daha yıpranan özellikli bir çok tarihi yapı yok olmaya yüz tutmuştur.Çeşitli üslupların özelliklerini taşıyan bu ahşap yapılar, küçük onarımlarla teknik müdahalelerle yaşamını sürdürebilecek duruma gelebileceklerdir.Boş alanlarda ise çevreye uygun yeni yapılanma koşulları getirilmelidir.Cephe kaplaması, çıkıntı oranları, saçak özellikleri gibi yapısal normlar getirilerek yapı yapılması sağlanmalıdır.Çevredeki tarihi dokuya aykırı yapılmış yapılarada cephe ölçeğin de müdahale edilerek, dokunun özgün cephe düzeni ve yapısal özellikleri dikkate alınarak düzenlemeler yapılmalıdır.Kentsel tarihi doku içerisindeki tarihi yapı restorasyonun da cephe özgünlüğü, malzeme özgünlüğü korunmalı, cephe elemanlarından sağlam olanlar kullanılarak eskimiş ya da eksik olan parçalar eski özgün yapısına uygun olarak tamamlanmalıdır.

- ÖRGÜTSEL KRİTERLER

Korunması gerekli tarihi çevreler için yerinde örgütler oluşturarak kültür varlıklarının tespiti, koruma ölçütlerinin belirlenmesi belgelenmesi, kültür envanterinin oluşması sağlanmalıdır. Bu örgütler aynı zamanda bürokratik engellerin aşılması ve yol gösterilmesi konusunda çalışmalar yapmalıdır. Koruma konusunda sivil toplum örgütleri, sivil inisiyatifler oluşturularak tarihi çevre ve tarihi yapıların korunması konusunda halkı bilinçlendirici çalışmalar yapmalı, koruma konusunda ekonomik ve teknik olanaklar sağlanması konusunda da çalışmalar yapılması sağlanmalıdır. Koruma konusundaki en önemli eksiklik örgüt yokluğudur. Bebek örneğinde olduğu gibi birçok tarihi yapının belgeleme çalışması bile yapılmadan, bakımsızlık, eskime, yanma, gibi çeşitli nedenlerle yok olup gittiği görülmektedir. Belediyenin (Beşiktaş belediyesi) ya da örgütlenecek sivil bir inisiyatifin mimarlık öğrencilerine yaz okulu çalışması yaptırarak, yöredeki mimarlık bürolarının gönüllü katılımı sağlanarak, mevcut tarihi yapıların envanterlerinin çıkarılmasını, rölövelerinin çizilmesini, fotoğraflanmasını, belgelenmesini, arşivlenmesini sağlamaları örgütsel kriterin önemli bir boyutu olacaktır.

Bebek tarihi kentsel dokusu içerisinde şu anda mevcut olmayan ahşap yapılar içinde "YENİDEN YAPIM" (Rekonstrüksiyon) yöntemi uygulanarak, yeniden yapılıp ayağa kaldırılması çalışmaları yapılmalıdır. Bunun içinde mevcut olmayan (Tez konusu köşk gibi) tarihi yapıların rekonstrüksiyonlarının uygulanabilmesinin her türlü yasal dayanakla teşvik edilmesi gerekmektedir.

Ancak günümüzde mevcut olmayan, yada bir bölümü ayakta kalmış bir yapıtın yeniden yapım yöntemi aşağıdaki durumların varlığında uygulanmalıdır,

-Kamu yararının bulunması, içinde bulunduğu dokunun tarihsel kimliğinin yeniden canlandırılmasında önemli katkı yaratması;

-Yok olan yapıya ait doğru ve güvenilir belgelerinin var olması;

-Yok olan yapıtın tarihi olma, kullanım, sanat, eskilik, ve izlenim değerlerinden oluşan anıtsal değerlere sahip olması durumlarında uygulanabilir olmalıdır.

Ayrıca tüm restorasyon yöntemlerinde olduğu gibi, yeniden yapım yönteminde de varsayıma yer verilmemelidir. Rekonstrüksiyon ile yeniden yapılacak yapıtın tarihi özelliği ve belge değeri yüksek ise gelecek kuşaklara özgün yapım sistemi ile aktarılmak isteniyorsa, yapıtın özgün malzemesi kullanılarak yapılacak yeniden yapım yöntemi kullanılmalıdır. Görünen kısımlarda özgün malzeme, görünmeyen kısımlarda yeni malzeme de kullanılabilmelidir.

Tarihi çevre ve tarihi yapıyı koruma konusundaki kültür bilincinin artması ile özellikle Boğaziçi öngörünüm bölgesinin kentsel sit alanındaki yok olmuş, varlıkları belgelerle ve restitüsyon çalışmaları ile belirlenen sivil mimarlık örneği yapılar, yeniden yapım yöntemi ile ayağa kaldırılmaya çalışılmalıdır.

Kültür ve Tabiat varlıklarını koruma yüksek kurulunun 28 Şubat 1995 tarih ve 378 sayılı yok olan tescilli yapıların yeniden yapımı ile ilgili ilke kararında;

-Korunması gereken taşınmaz ve kültür varlığı olarak tescil edilen yapının yok olması durumunda yapının gerek kültür varlığı niteliği, gerekse kültürel çevreye olan tarihsel katkıları açısından yeniden ihyasında yarar görülüyorsa, mevcut belgelerden (yapı kalıntısının rölövesi, fotoğraf, her türlü özgün arşiv belgesi v.b.)

yararlanmak suretiyle parselde daha önce bulunduğu yerde ve yapı oturma alanında özgün malzeme ve yapım tekniği kullanılarak kapsamlı restitüsyon etüdüne dayalı bir rekonstrüksiyon uygulaması için koruma kurulu kararı doğrultusunda izin verilebilmektedir denmektedir.

Bebek tarihi kentsel dokusu içerisinde Bebek deresi sokak ile İnşirah sokak arasına kalan bugünkü 158 Ada 2 parselde şu anda mevcut olmayan Türk ev geleneğinin son aşamasını ve 19.Y.Y.sonu Bebek yöresel konut mimarisinin tüm özelliklerini ifade eden 19.yüzyıl sonu Ampir üslupta yapılmış bu önemli ahşap evin Rekonstrüksiyon "Yeniden Yapım" yöntemiyle özgün yapım sistemi, özgün malzemesi ve yapısal özellikleri ile yeniden yapılabilmesi için gerekli tüm özellikler mevcuttur,

Yeniden yapımının önerisinin nedenleri ise;

-KALINTILARIN VARLIĞI: Mevcut kalıntılar rölövede de belirtildiği gibi ahşap köşkün bodrum katını oluşturan, kömürlük kısmı, bahçe katını bodrum kata bağlayan merdivenler, bahçede kemerli giriş duvarları, bahçıvan odası, yapıtın dış sınırlarını belirleyen duvarların varlığı, yapıtın yerinin ve dış ölçülerinin saptanmasına olanak vermiştir. Bu kalıntıların büyük kısmı bugün hala kullanılmaktadır.

-BELGELERİN VARLIĞI: Ahşap köşkün Rekonstrüksiyon yöntemi ile yeniden yapılabilmesi için geçerli belgelerinin var olması, güvenilir olması gerekmektedir. Bu köşke ait 1932 tarihli köşkün ayakta olduğu zamana ait tüm mekanlarının yazılı olduğu musaffakat vergisi tahrir varakası belgesinin bulunması, Sedad Hakkı Eldem'in Boğaziçi I. Yalıları kitabının 118. sayfasında köşkün yerin gösteren vaziyet planının bulunması, çap, ebatlı kroki gibi belgelerin bulunması, en önemlisi yapıtı gösteren eski fotoğraflarının bulunması, ve eldeki diğer mevcut belgelerle oluşturulan restitüsyon çizimleri bu ahşap evin yeniden yapım yöntemi ile ayağa kaldırılabileceğini göstermektedir.

Şu anda ayakta olmayan bu tarihi ahşap köşkün Rekonstrüksiyon yöntemi ile yeniden yapılıp ayağa kaldırılması, aynısının kopyasını yapmak yada tarihini yeniden yazmak değil, Bebek tarihi dokusunun tarihsel sürekliliğinin devamının sağlanması ile Bebeğ'in ve hatta Boğaziçi'nin tarihsel çevresine görsel bir katkı sunmasına olanak verecektir. Bu ise korumanın önemli bir boyutu olan görsel boyutun oluşmasını sağlayacaktır.

6. KAYNAKÇA

AĞAT, NİLÜFER : "Boğaziçi'nin Turistik Etüdü" İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, 1963

CİNER, SEMRA : " Son Osmanlı Dönemi Ahşap konutlarında Cephe Bezemeleri" İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, 1982

ÇUBUK, MEHMET : "Boğaziçi Mekanının düzenlenmesinde bazı İlkeler" İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, 1971

DUMENGİN, NİHAL YÖNEY : "Osmanlı-Türk Sivil Mimarisinde Açıklıkların Gelişimi" Yapı Endüstri Merkezi Yayınları , 2. Baskı

ELDEM, SEDAD HAKKI : " Boğaziçi Anıları" İstanbul , 1979

ELDEM, SEDAD HAKKI : "Boğaziçi Yalıları I" Vehbi Koç Vakfı, 1993

ELDEM, SEDAD HAKKI : "Türk Evi Cilt I, II, III," T.A.Ç. Vakfı , 1986

ELDEM, SEDAD HAKKI : "Türk Evi Plan Tipleri" İstanbul , 1954

ERDENEN, ORHAN : "Boğaziçi Sahilhaneleri, Yeniköy, Ortaköy" İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı Yayınları , 1994 No: 12

EYİCE, SEMAVİ : "Bizans Devrinde Boğaziçi"İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını,1976

FRELLY, JOHN : " Saltanat Şehri İstanbul" İletişim Yayınları 1996

GÖKBİLGİN, M. TAYYİB : "Boğaziçi İslam Ansiklopedisi" Cilt 2

GÜNAY, REHA : "Türk Ev Geleneği Ve Safranbolu Evleri" YEM , 1999

GÜNGÖR, NECATİ : "Boğaziçi Büyüsü" İnkılap Yayınları , 1999

Kanaat Yayınevi, 2000

KAYRA,CAHİT : "Mekanlar Ve Zamanlar Bebek" Akbank Kültür Sanat Yayınları, 1993

KUBAN,DOĞAN: "Kent Ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları" YEM Yayınları 1998

KUBAN, DOĞAN : "Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu" YEM Yayınları, 2000

KÜÇÜKERMAN, ÖNDER : "Anadolu Mimarisinde Türk Evleri" T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1777-1995

ÖZENDES ENGİN : "Osmanlı'nın Son Başkenti İstanbul"YEM Yayınları,1999

ÖZKÖSE, AYSUN : “Anadolu’nun Ahşap Evleri” T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2584-2001

ŞEHSUVAROĞLU, HALUK Y. : “Boğaziçi’ne Dair” İstanbul , 1986

TAYLOR, JANE : “İmparatorlukların Başkenti İstanbul”

YAZICIOĞLU, LÜTFÜ : “Boğaziçi Kıyı Yapıları” M.S.Ü. yayınlanmamış doktora tezi , 1980

T.M.M.O.B. MİMARLAR ODASI : “Osmanlı Mimarlığının 7 Yüzyılı Uluslararası bir Miras” YEM Yayınları , 1999

T.M.M.O.B. MİMARLAR ODASI : Mimarlık dergisi 315 Ocak Şubat 2004

“İSTANBUL İL YILLIĞI” – İstanbul, 1977

“YAPI ENDÜSTRİ MERKEZİ” Yapı Aylık Kültür Sanat Ve Mimarlık Dergisi - 195, Şubat 1998

“İNŞAAT DÜNYASI” Aralık 2004 Bileşim Yayıncılık

“M.S.Ü.” Restorasyon ana bilim dalı yüksek lisans çalışmaları.

“ Yaşamakta olan 158 ada,2 parseldeki yer sahiplerinin naklen anlatımları.

7. ÖZ GEÇMİŞ

1961 yılında Bursa'da doğdum.İlk, orta ve lise eğitimimi Bursa'da tamamladım.İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinin Mimarlık Bölümünü 1984 yılında tamamlayarak meslek hayatına atıldım.

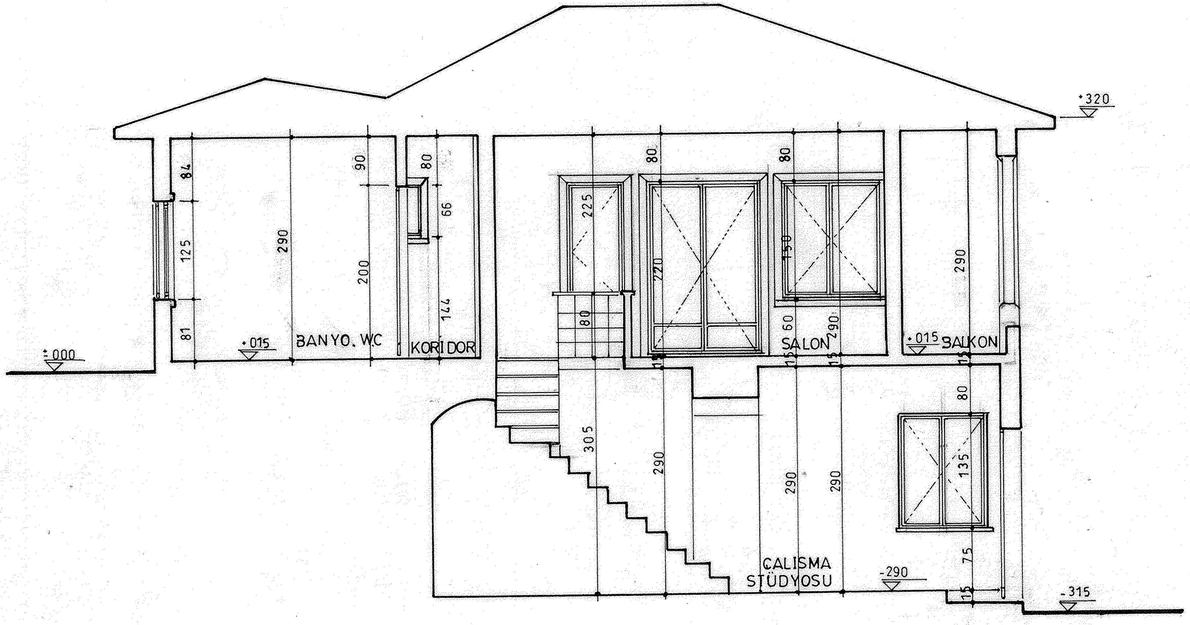
Meslek hayatımı Bursa'da sürdürmekteyim.Serbest mimar olarak çoğunlukla toplu konut projeleri ile eski eser projeleri üzerinde çalışmaktayım.Yaptığım önemli eski eser projeleri arasında, Bursa Kapalı Çarşı devamı olan Uzun Çarşı,Tuzpazarı,Okçular Çarşılarından oluşan, içinde Osmanlı dönemine ait Koza Han,Fidan Han,Tuz Han gibi önemli yapılarında bulunduğu yaklaşık 1000 m.lik uzunluktaki bölgenin rölöve,restitüsyon ve cephe yenileme projeleri ile, iç ve dış surlardan oluşan Bursa Yerkapı Surlarının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerini hazırlayarak, iki sur arasındaki boşlukta metal konstrüksiyon ve cam malzemeden oluşan kültür merkezi projesi tasarımı yaptım.Ayrıca Maltepe Üniversitesinin işini aldığı Tarihi Bursa Surları onarım ve restorasyonu çalışmalarında proje ekibinde yer aldım.Projenin Bursa kesimindeki çalışmalarını yürüttüm.

Serbest çalışmalarımın yanında halen Uludağ Üniversitesi İznik Meslek Yüksek Okulunun, restorasyon ve konservasyon bölümünde öğretim görevlisi olarak restorasyon dersleri vermekteyim.

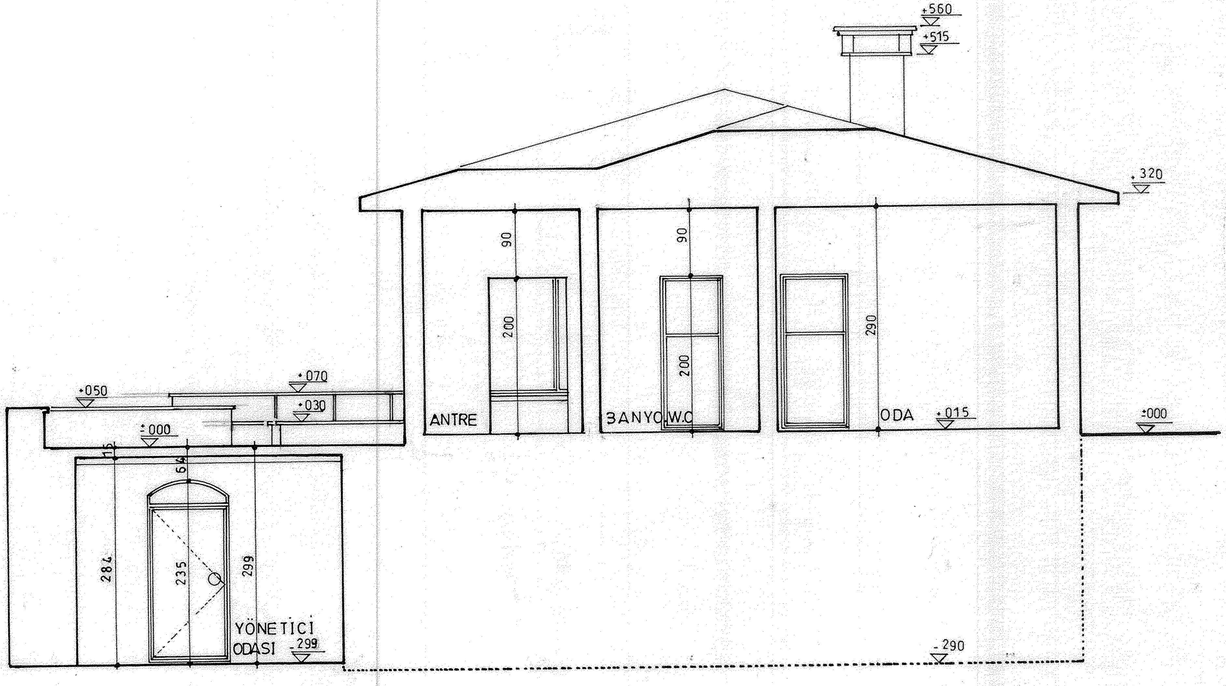
2004 yılında yapılan yerel seçimlerde Bursa-Nilüfer ilçesinden belediye meclis üyesi seçildim.Aynı yıl "Tarihi Kentler Birliği"meclis üyeliğine,ayrıca "Marmara ve Boğazları Belediyeler birliği"meclis üyeliğine seçildim.Aynı zamanda bu birlikte meclis başkanı olan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nın meclis başkan vekilliği görevini yürütmekteyim.

Evliyim ve bir çocuğum bulunmaktadır.

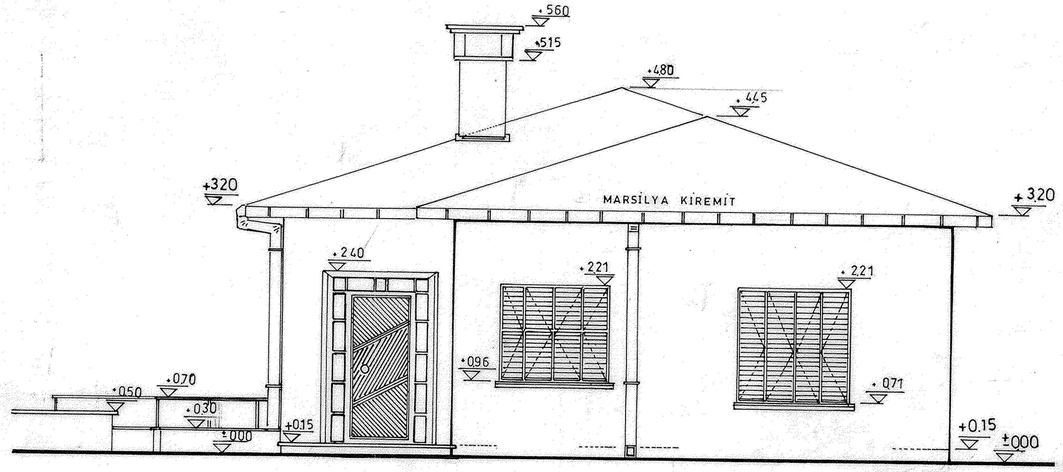
EKLER

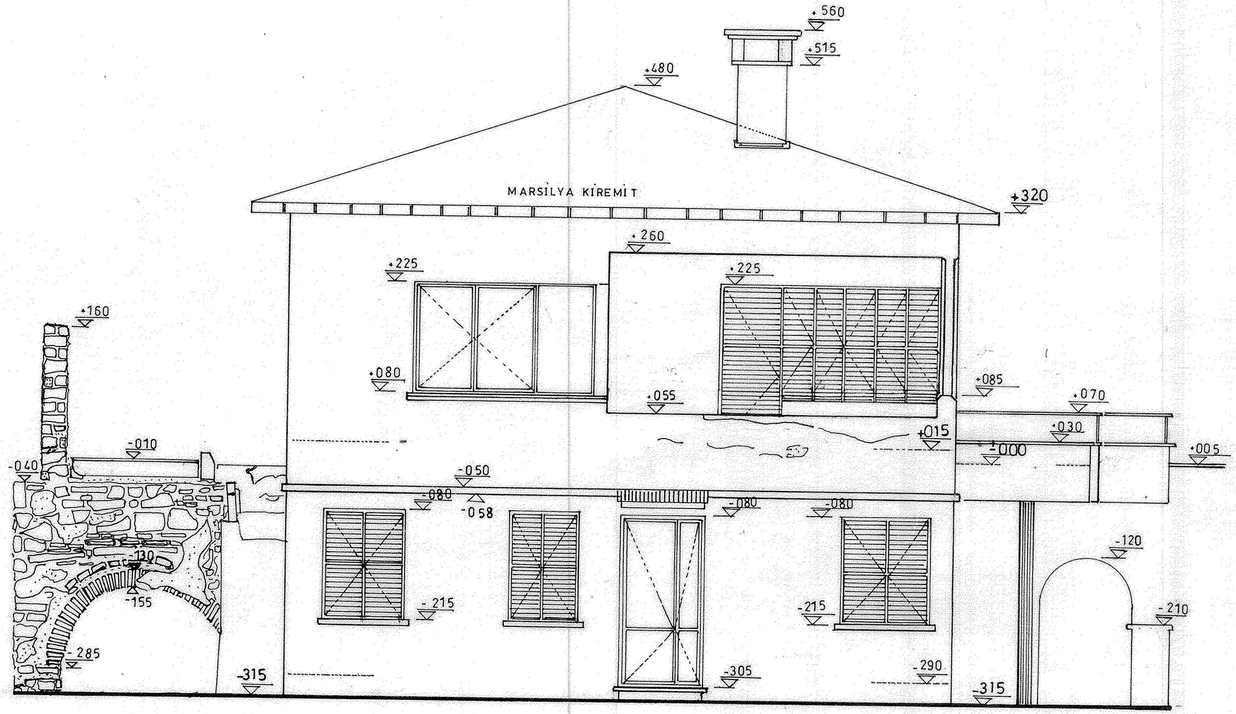
A-A KESİTİ ÖLÇ: 1/50

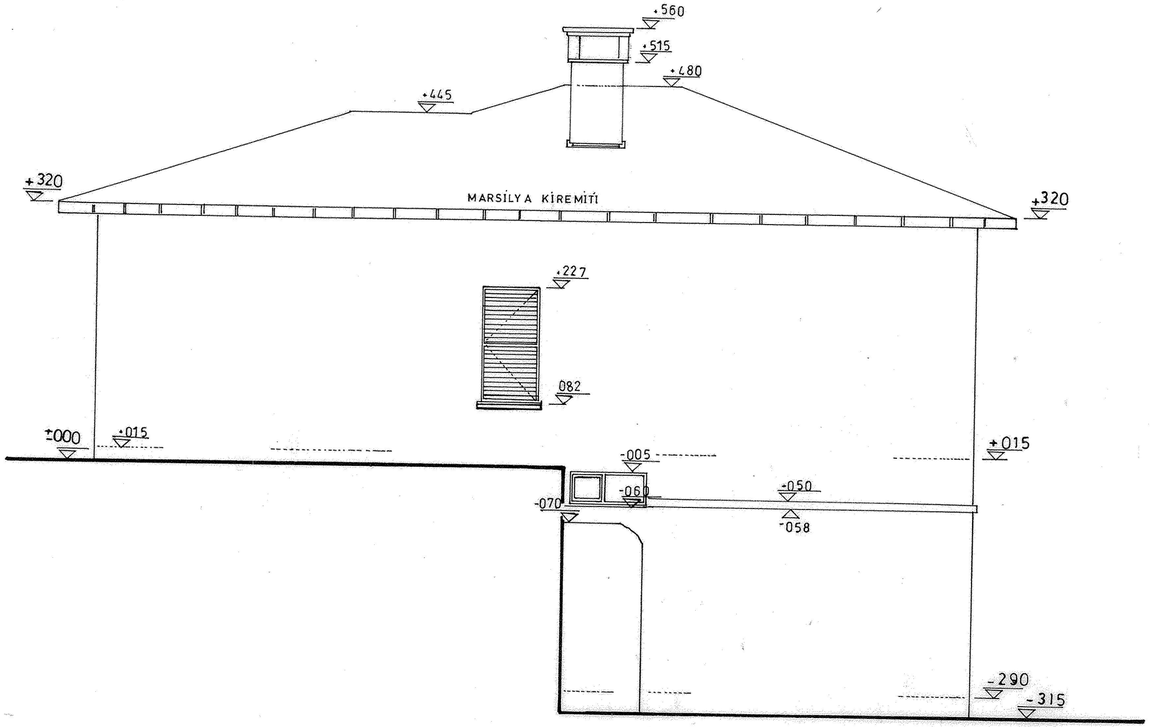
B-B KESİTİ ÖLÇ: 1/50

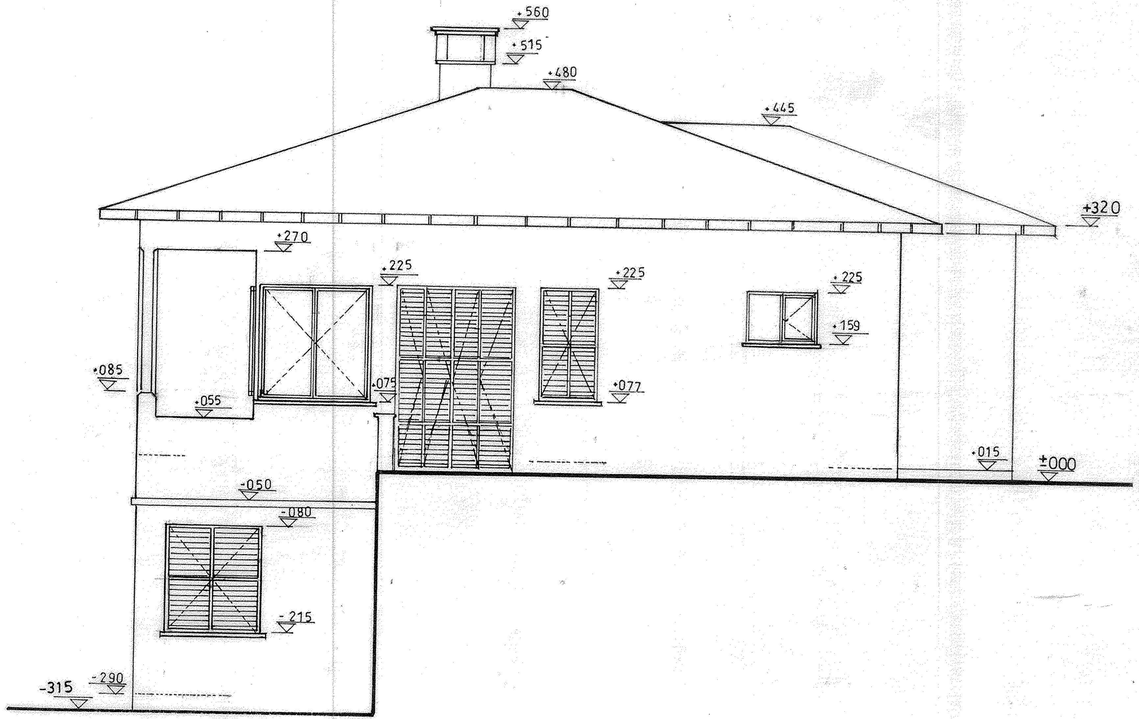
İNŞİRAH SOKAK GÖRÜNÜŞÜ ÖLÇ: 1/50

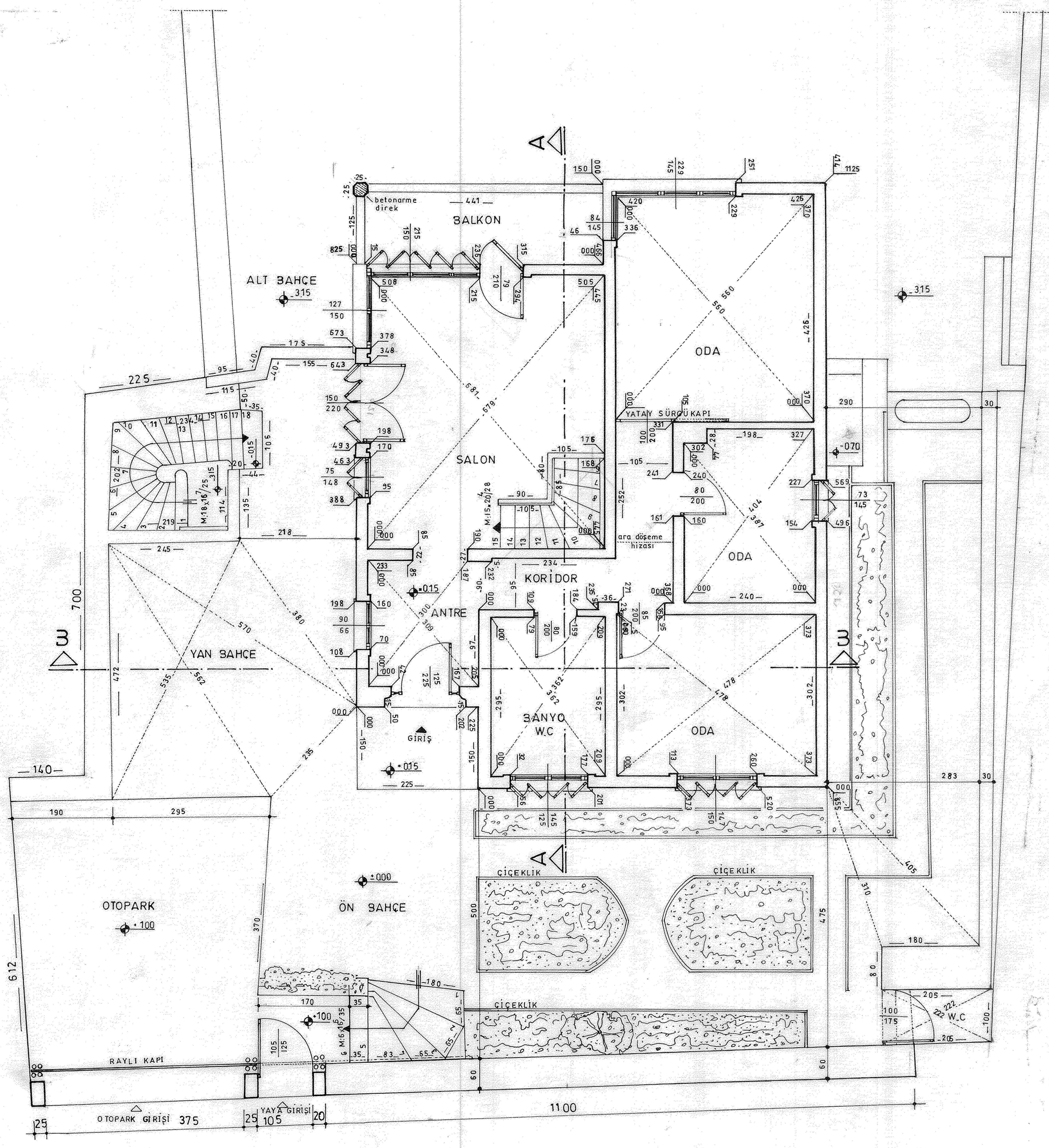
BEBEK DERESİ SOKAK GÖRÜNÜŞÜ ÖLÇ: 1/50

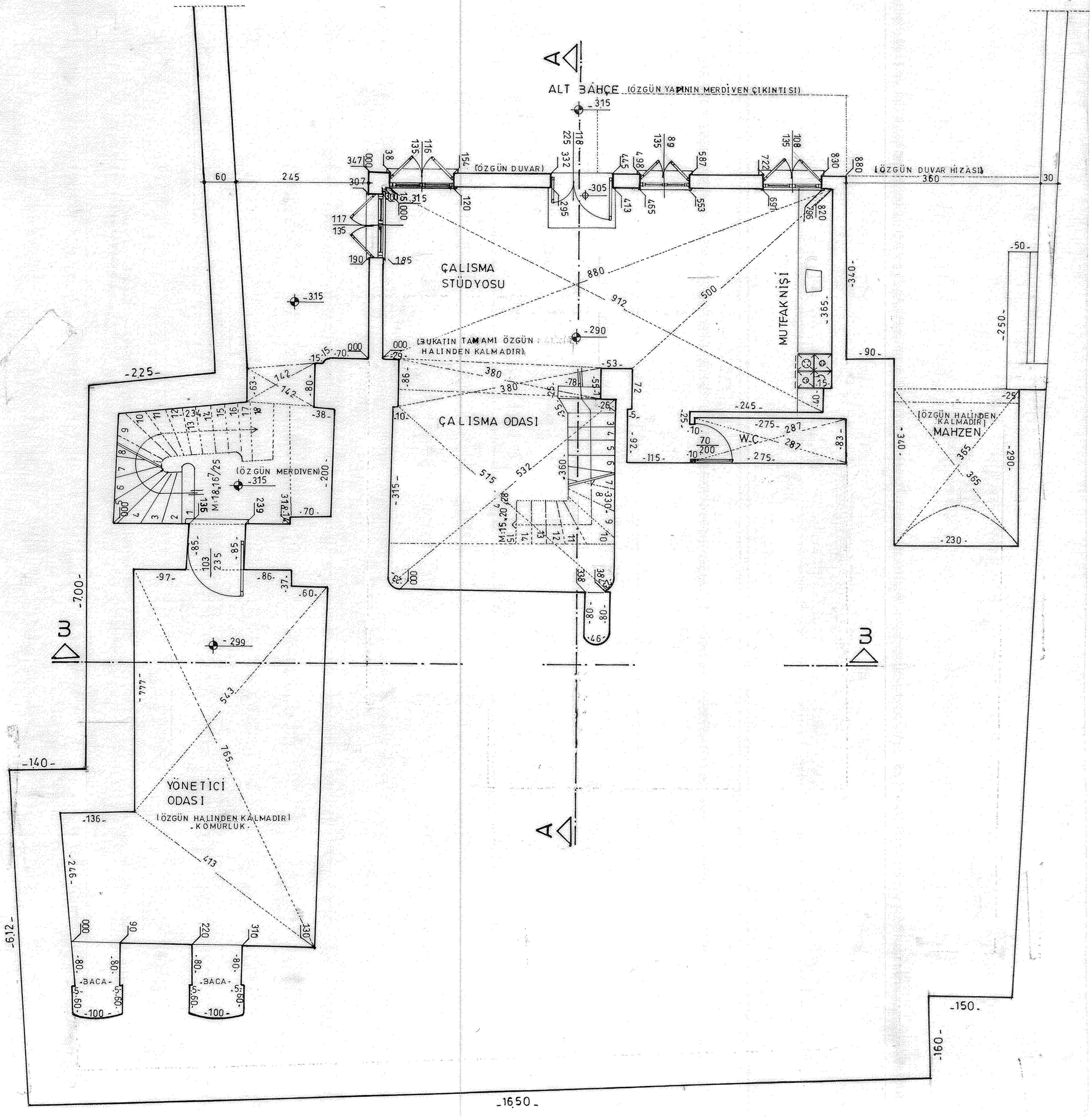
SAĞ YAN GÖRÜNÜŞ ÖLÇ: 1/50

SOL YAN GÖRÜNÜŞ ÖLÇ: 1/50

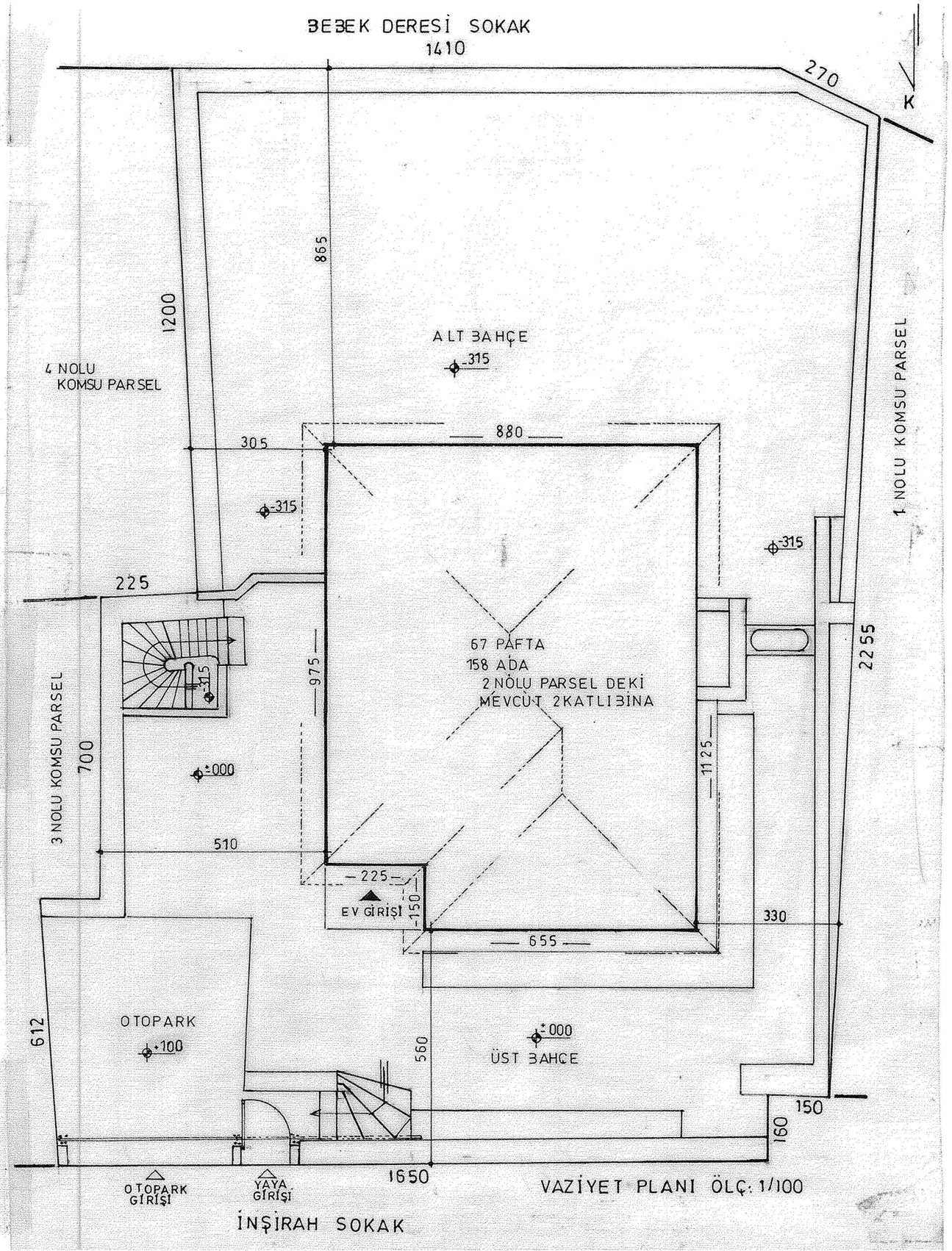
ZEMİN KAT RÖLÖVESİ ÖLÇ: 1 / 50

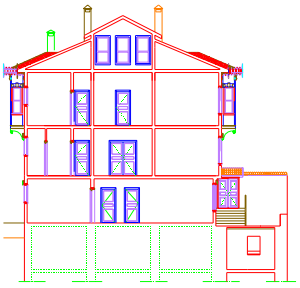
BODRUM KAT RÖLÖVESİ ÖLÇ: 1/50

MEVCUT EVIN ROLEVESI

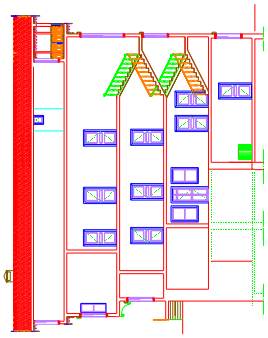
RÖLEVE -1

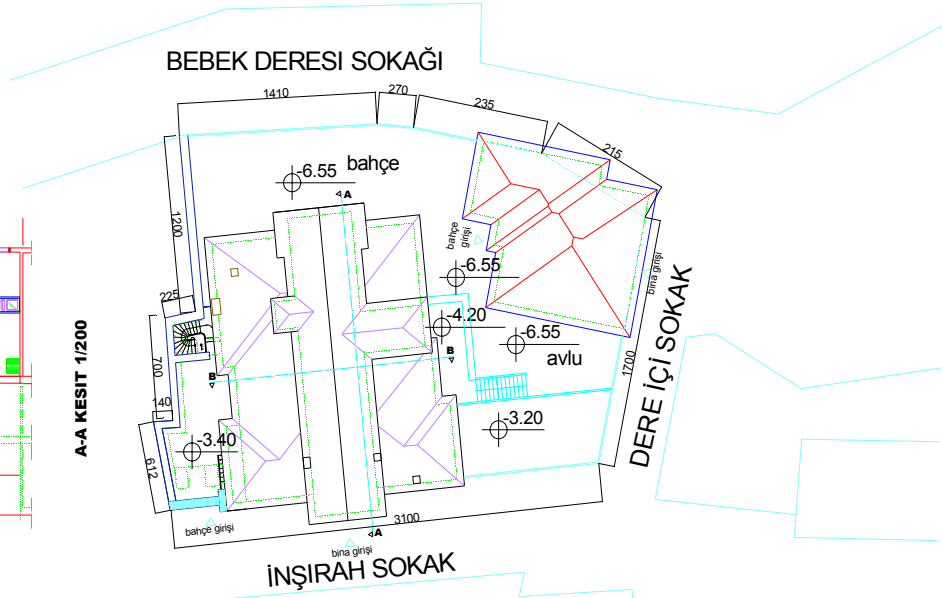
EKLER - RESTITUSYON PROJESI

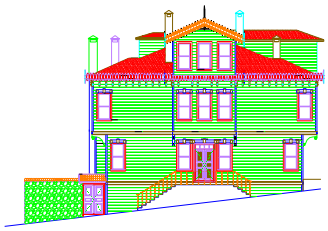

B-B KESIT 1/200

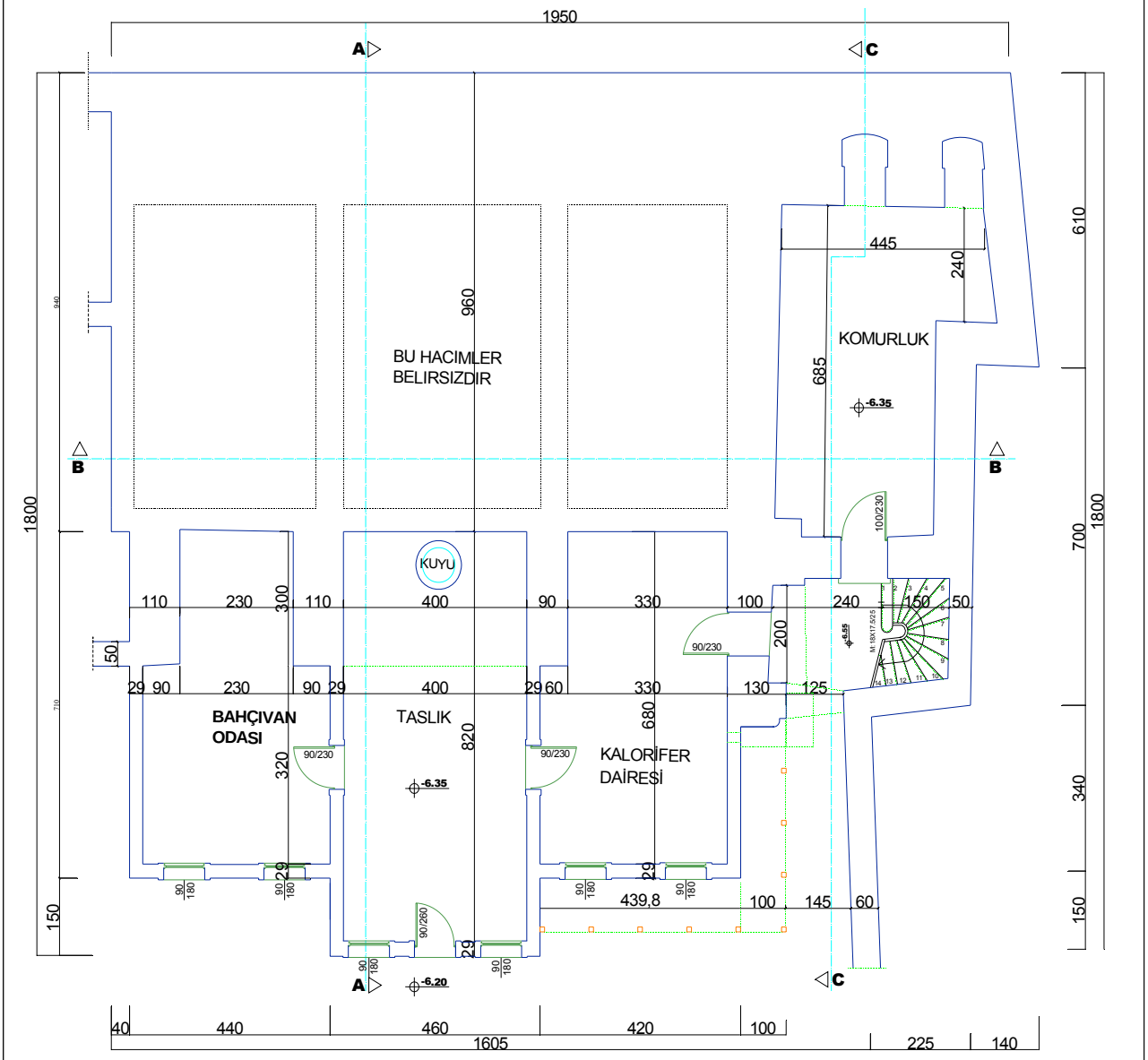
A-A KESIT 1/200

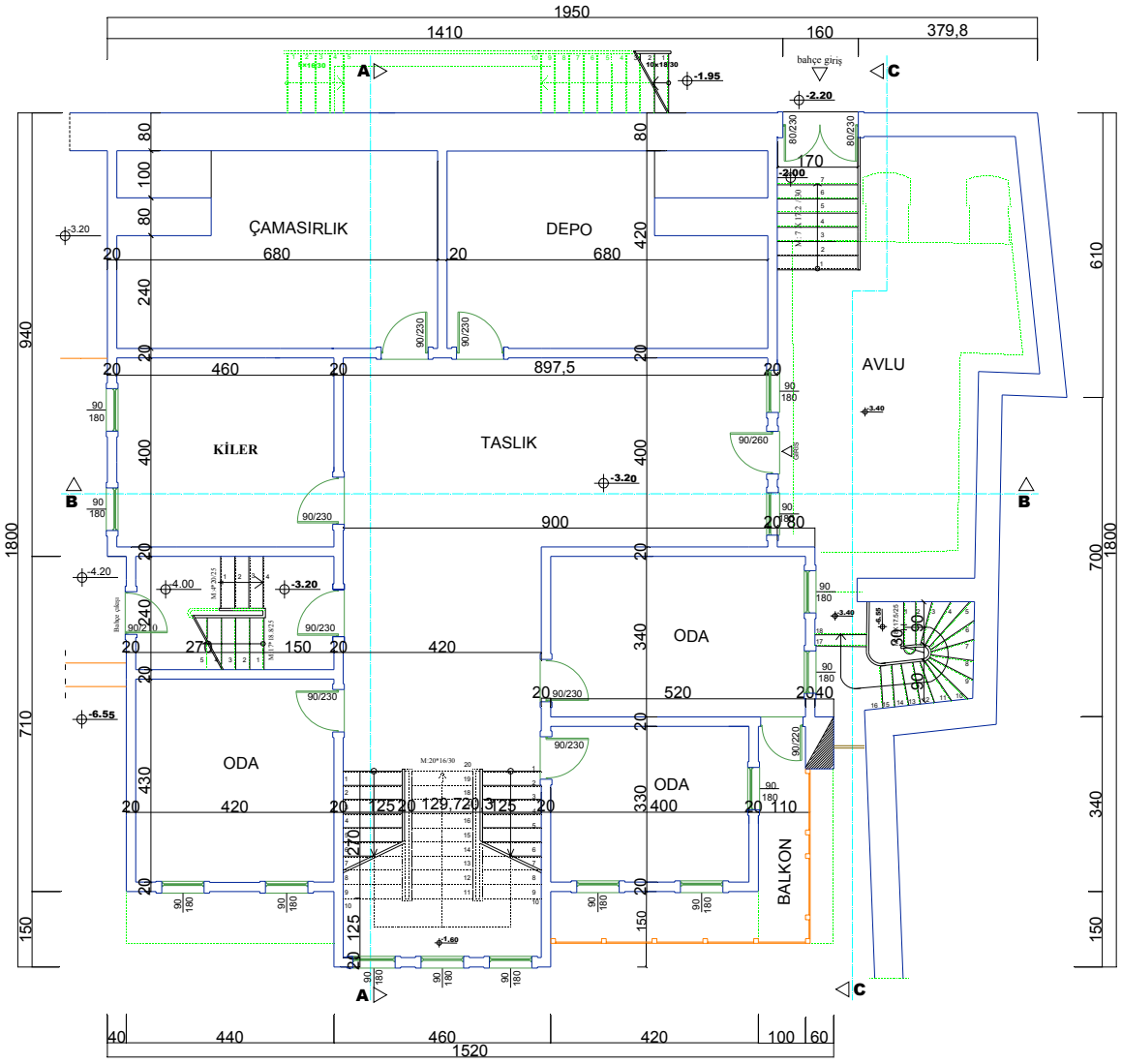

ÖN GORUNUS 1/200

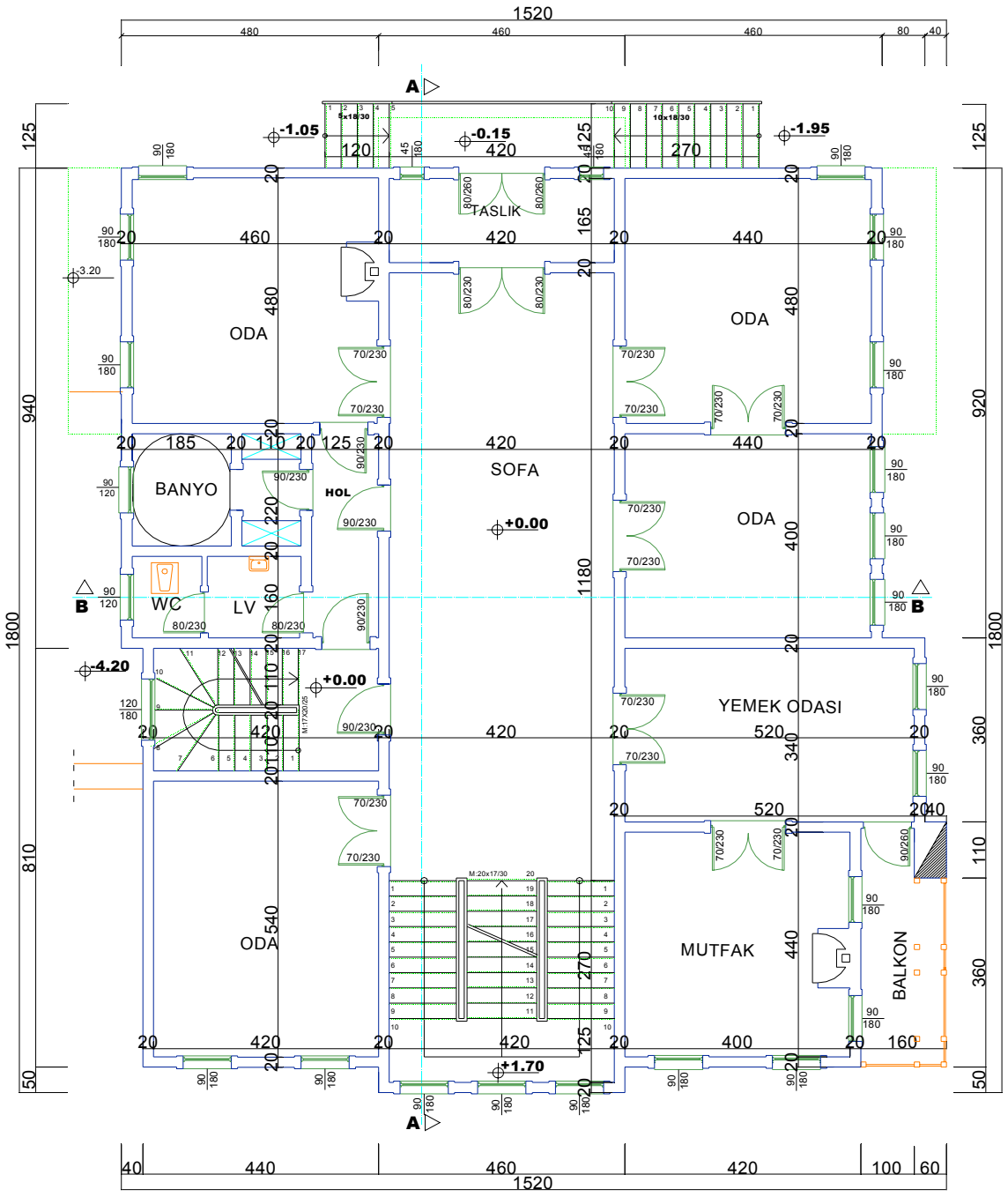
RESTIRUSYON VAZIYET PLANI 1/100

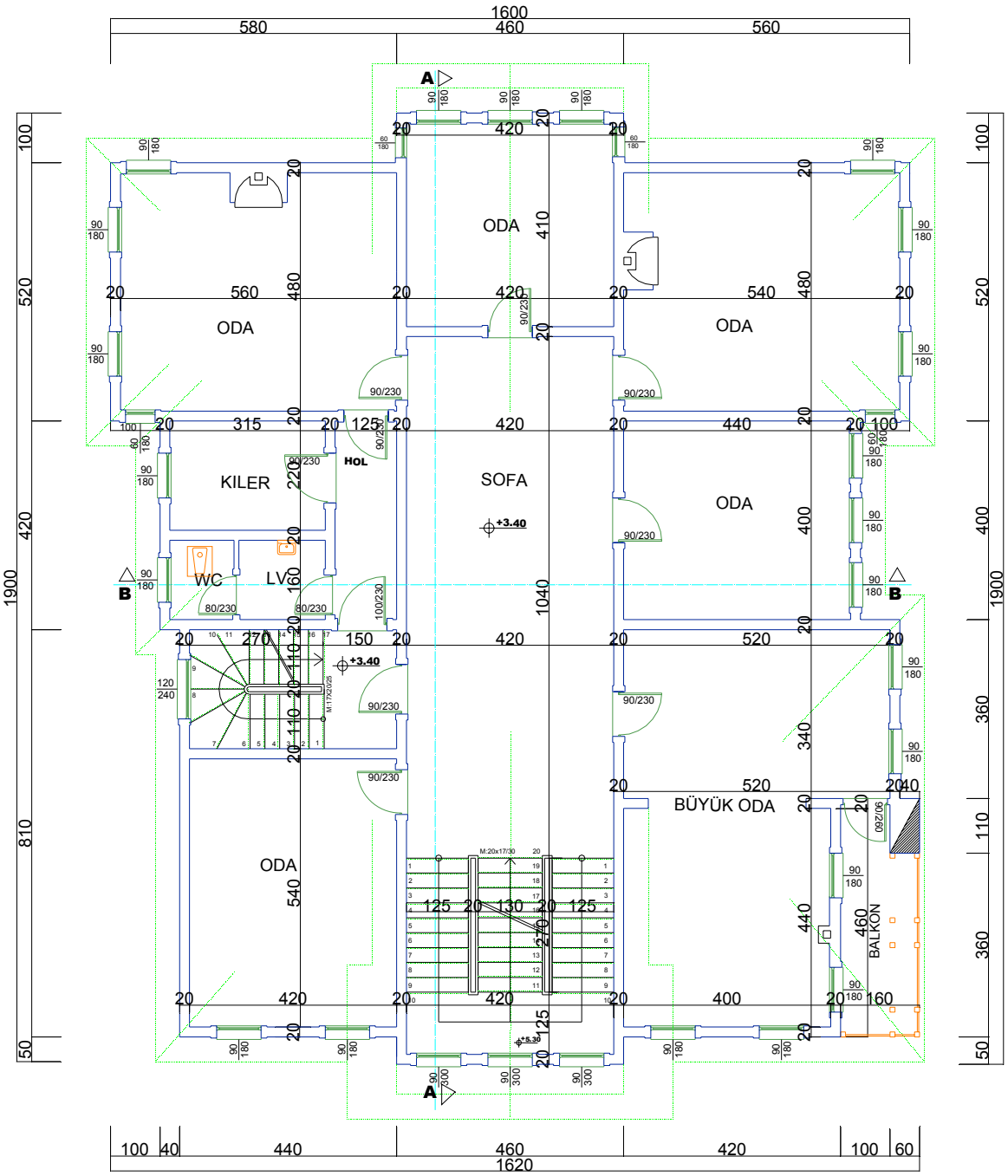
BODRUM KAT RESTITUSYON PLANI 1/100

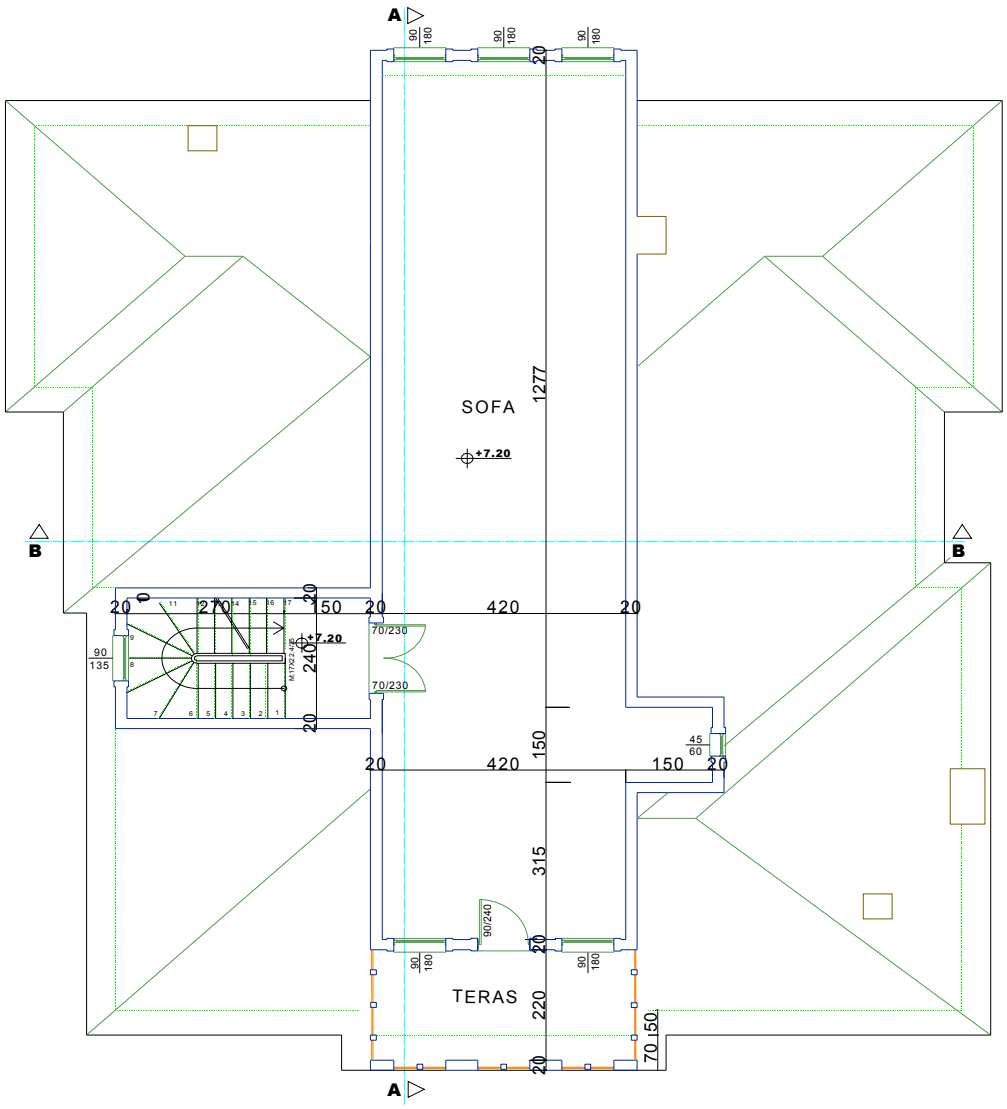
BAHCE KAT RESTITUSYON PLANI 1/100

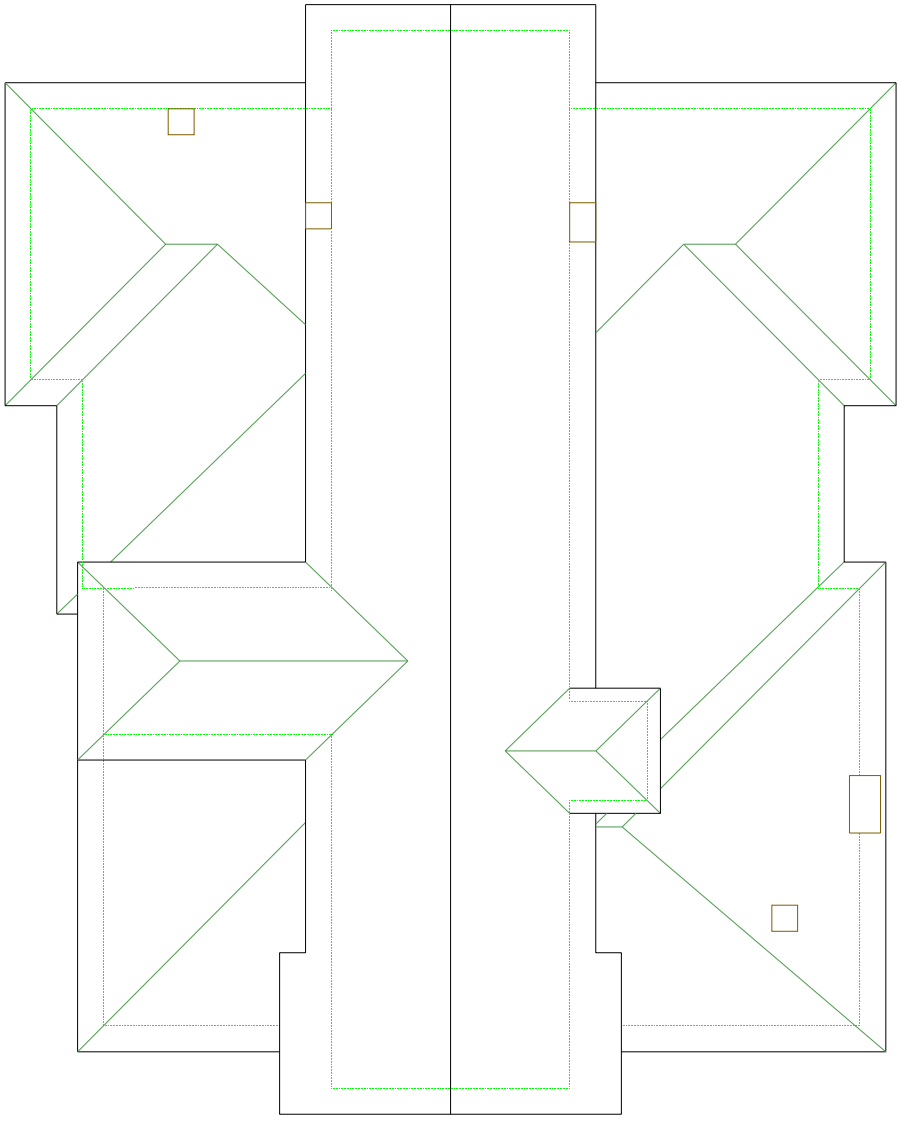
GIRIS KAT RESTITIUSYON PLANI 1/100

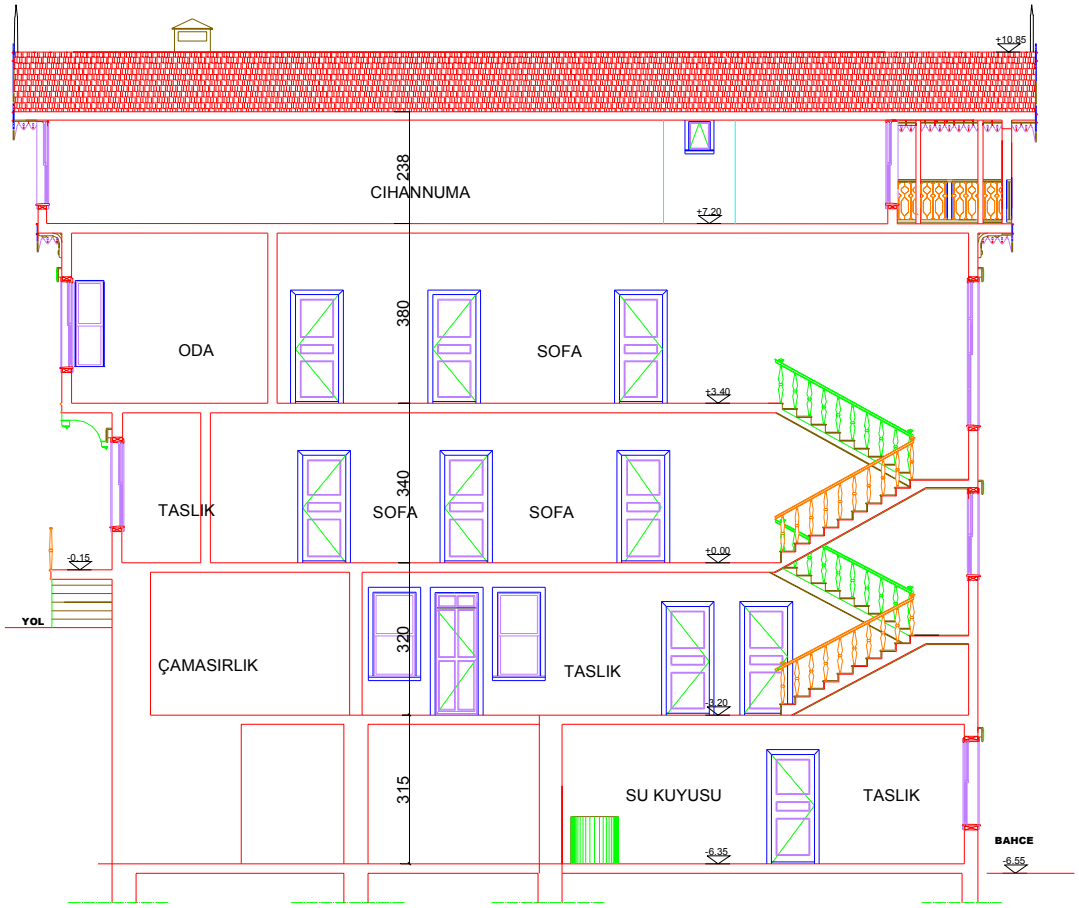
1. KAT RESTITUSYONPLANI 1/100

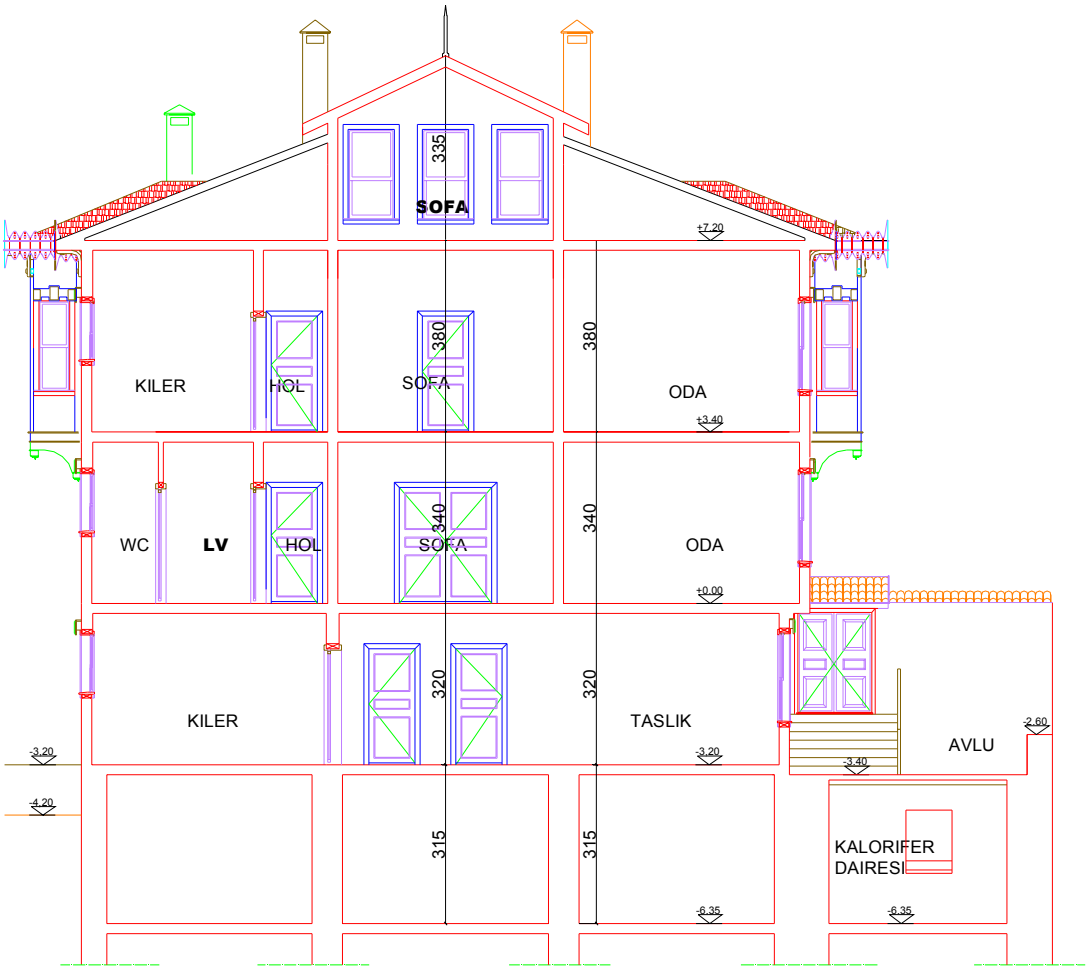
CİHANNÜMA KATI RESTITUSYON PLANI 1/100

CATI KATI RESTITUSYON PLANI 1/100

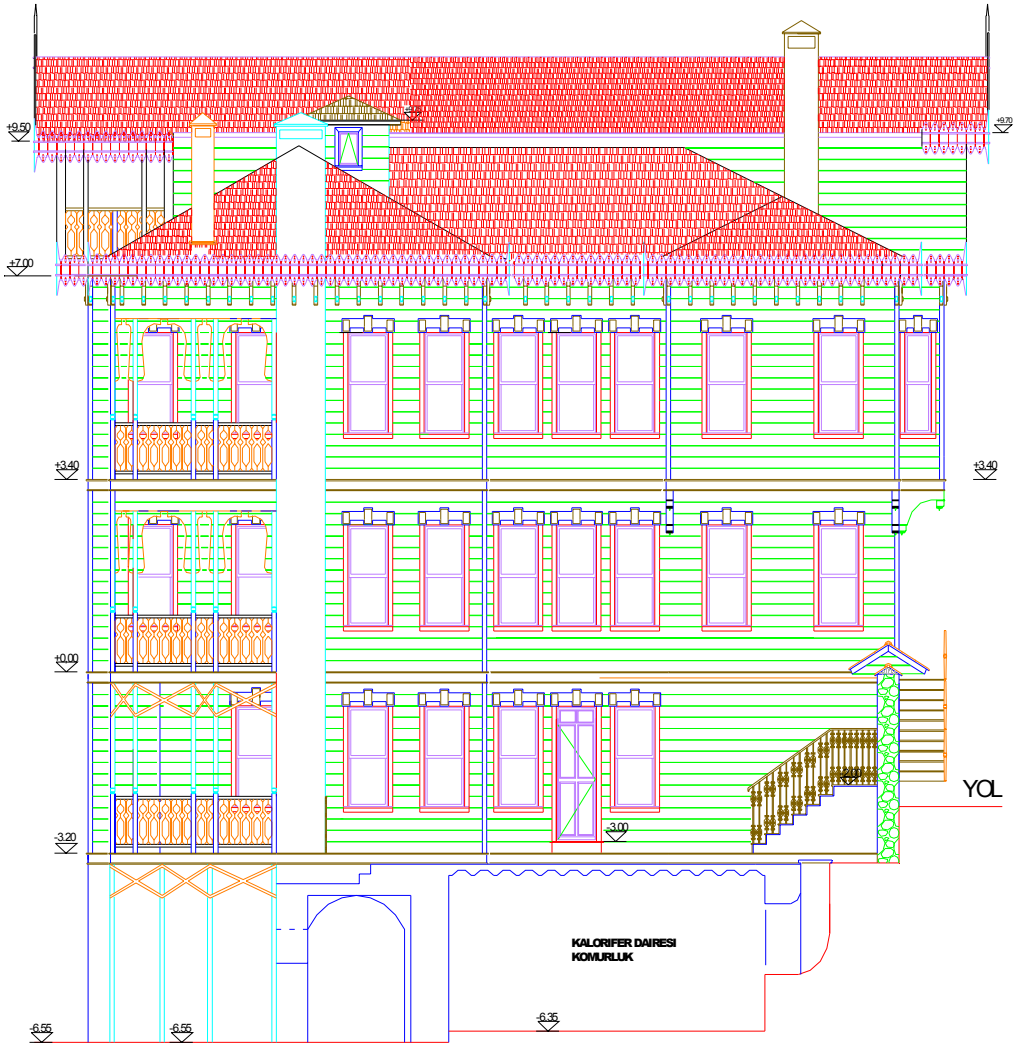
A-A KESIT 1/100

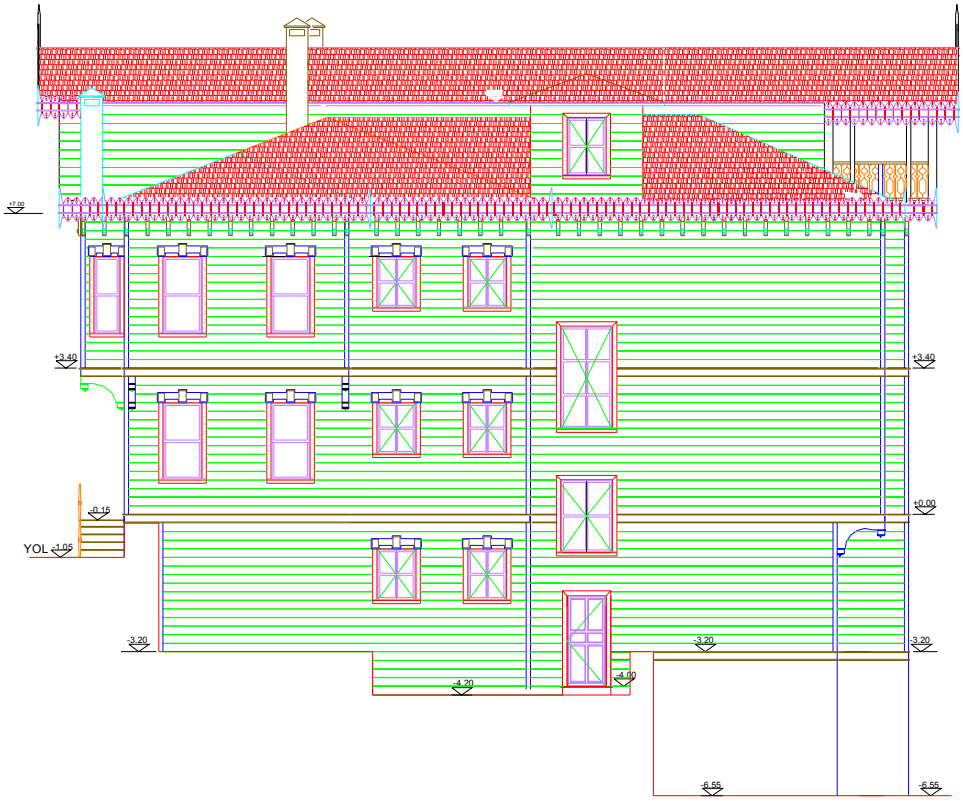
B-B KESIT 1/100

BEBEK DERESI SOKAKTAN
RESTITUSYON GORUNUSU 1/100

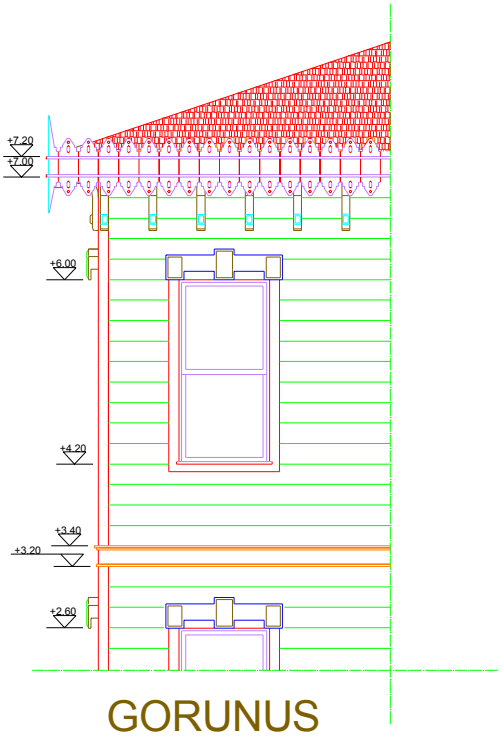
C-C KESİTİ VE SOL YAN RESTITUSYON GORUNUSU 1/100

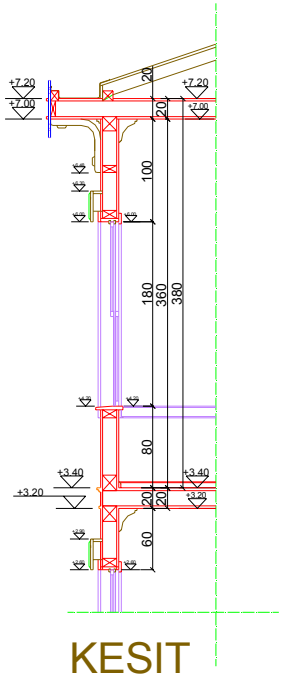
SAĞ YAN RESTITUSYON GORUNUSU 1/100

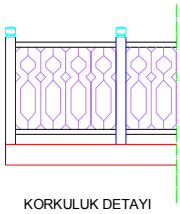
INSIRAH SOKAKTAN RESTITUSYON
ÖN GORUNUSU 1/100

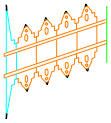
GORUNUS

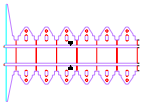
KESIT

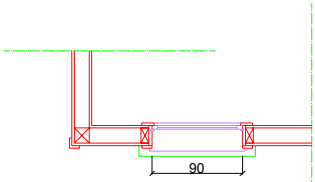
KORKULUK DETAYI

EĐİK ÇATI SACAK DETAYI

SACAK DETAYI

PLAN

SISTEM DETAYLARI
O.1/20

SISTEM DETAYLARI